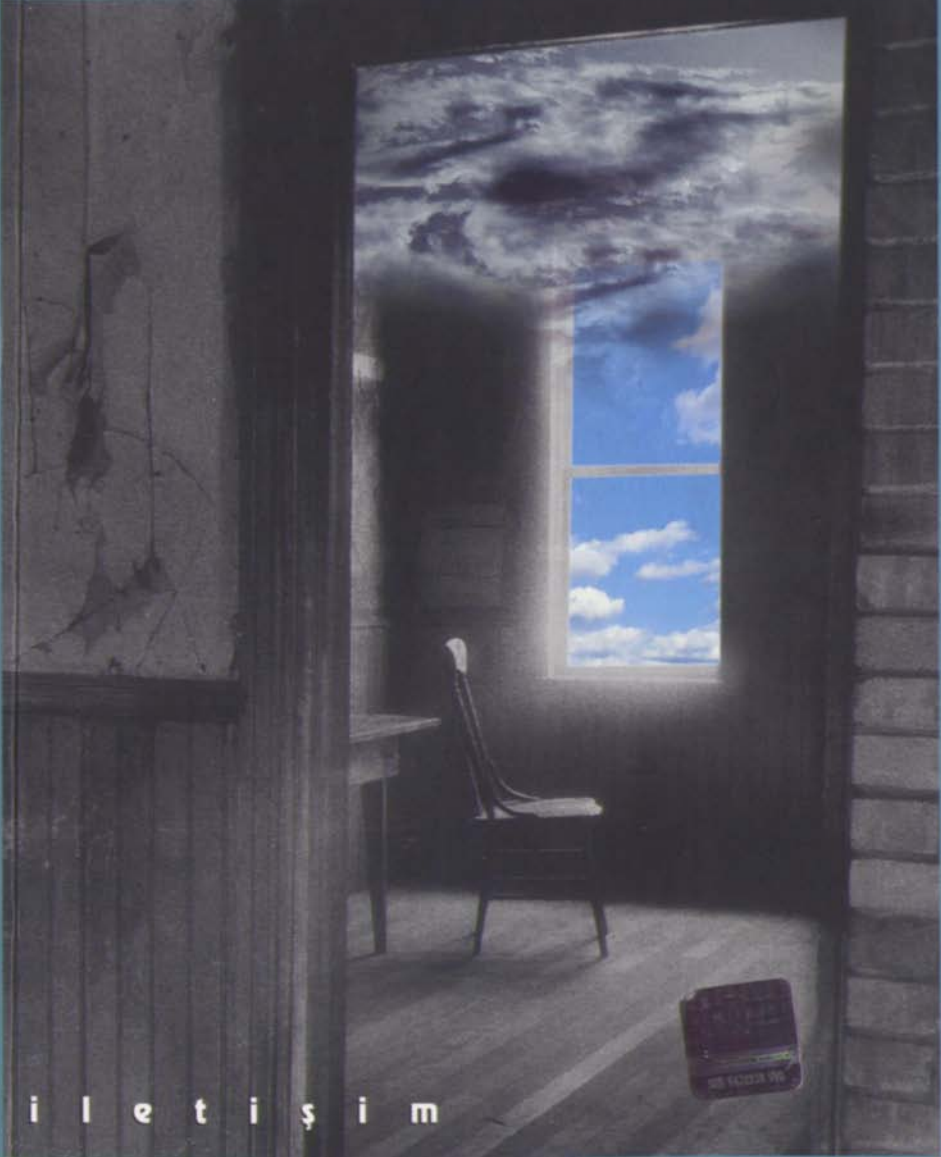

SESSİZ EV
WATASI

ORHAN

PAMUK

SESSİZ EV
ORHAN
PAMUK

İ l e t i ŝ i m

ORHAN PAMUK

Sessiz Ev

Prvc de la decouverte europeenne, 1991

(Avrupa Ke if Ödülü, 1991)

ORHAN PAMUK 1952'de İstanbul'da doğdu ve Cevdet Bey ve Oğulları ve Kara Kitap adlı romanlarında anlatı biçimine benzer bir ailede, Niğantağ'da büyüyen biriydi. New York'ta geçirdiği üç yıl dışında hep İstanbul'da yaşadı. Liseyi Robert Koleji'nde bitirdi, İstanbul Teknik Üniversitesi'nde üç yıl mimarlık okudu, 1976'da İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. Çocukluk ve gençlikte ressam olmayı hayal eden Pamuk 1974'den başlayarak düzenli bir şekilde yazı yazmayı kendine iş edindi. İlk romanı Cevdet Bey ve Oğulları 1979'da Milliyet Yayınları Roman Yarışması'nı kazandı. Üç kuşak İstanbullu bir tüccar ailesini hikaye eden ve 1982'de yayımlanan bu kitap 1983 Orhan Kemal Roman Ödülü'nü de aldı. Aynı yıl ilk baskısı çıkan Sessiz Ev ile 1984 Madaralı Roman Ödülü'nü ve bu kitabın Fransa'da çıkan çevirisiyle de 1991 Prix de la decouverte europeenne'yi (Avrupa Keşif Ödülü) kazandı. 1985'de yayımlanan ve Venedikli bir köleyle bir Osmanlı âlimi arasındaki ilişkiyi anlatan tarihi romanı Beyaz Kale Pamuk'un ününü yurt içinde ve yurtdışında genişletti. New York Times gazetesinin "Doğu'da bir yıldız yükseldi" sözleriyle karışıldı. Bu kitap, belli başlı bütün Batı dillerine çevrildi. 1990'da yayımlanan Kara Kitap, karmaşık, zenginlik ve doluluk yüzünden çabucak Türk edebiyatının üzerinde en fazla tartışılan ve en çok okunan romanlarından biri oldu. Pamuk'un 1991'de Rüya adını verdiği bir kızı doğdu. Ömer Kavur'un yönetmenliğini yaptığı Gizli Yüz filminin senaryosunu Pamuk 1992 yılında kitaplaştırdı. 1994'te yayımlanan ve esrarengiz bir kitaptan etkilenen üniversiteli gençleri hikaye ettiği Yeni Hayat adlı romanı Türk edebiyatının en çok okunan kitaplarından biridir. 1998'de yayımlandığı Osmanlı haritalarının hayat ve sanatları üzerine Benim Adım Kırmızı adlı tarihi romanı olağanüstü ilgi gördü. Aynı kitap 2001 yılında yayımlandığı pek çok yabancı ülkede yılın en iyi yabancı kitabı olarak karışıldı. Pamuk, gençlikten beri tuttuğu defterler, dergi ve gazetelere yazdığı yazılar, denemeler, eleştiriler, röportajlar ve gezi notlarından yaptığı titiz bir seçme ile daha önce yayımlanmamış "Pencereden Bakmak" adlı uzun hikâyesini 1998'de öteki Renkler başlıklı kitapla yayınladı. Son romanı Kar, sadece Türkiye'de değil tüm dünyada büyük ilgiyle karışıldı. Kar, kısa sürede 20 dile çevrildi ve yayımlandığı tüm ülkelerde best-seller listelerinde yer aldı. İstanbul adlı son kitabı, yazının 22 yaşına kadarki hatıraları ile şehir hakkındaki duyguları ve düşüncelerinin yaratıcı bir toplamı. Orhan Pamuk'un kitapları otuzun üzerinde dile çevrildi ve bütün dünyada iki milyona yakın sattı.

1

"Yemek hazır Büyükhanım," dedim. "Masaya buyurun."

Bir ey demedi. Bastonuna dayanımı öyle dikiliyordu. Gittim, koluna girdim, getirip masaya oturttum. Yalnızca mırıldandı. Mutfa a indim, tepsisini alıp getirdim, önüne koydum. Baktı, ama yeme e dokunmadı. Söylenerek boynunu uzatınca aklıma geldi. Peçetesini çıkardım, kocaman kulaklarının altına uzanarak ba ladım.

"Ne yaptın gene bu ak am?" dedi. "Neler uydurdun bakalım?"

" mambayıldı," dedim. "Dün istemi tiniz ya!"

"Ü lenki mi?"

Taba ını önüne ittim. Çatalını aldı, söylenerek patlıcanı karı tırdı. Biraz didikledikten sonra yemeye ba ladı.

"Büyükhanım, salatanız da burada," dedim, içeri gittim. Bir patlıcan da kendime aldım, oturdum, ben de yemeye ba ladım.

Biraz sonra, "tuz," diye seslendi. "Recep, tuz nerede?"

Kalktım, gittim, çıkıp baktım, elinin altında duruyor.

" te ya tuzunuz!"

"Bu da yeni çıktı," dedi. "Ben yerken niye içeri gidiyosun?"

Cevap vermedim.

"Yarın gelmiyorlar mı?"

"Geliyorlar Büyükhanım, geliyorlar!" dedim. "Tuz serpmeyecek misiniz?"

"Karı ma sen!" dedi. "Geliyorlar mı?"

"Yarın ö leyin," dedim. "Telefon ettiler ya..."

"Ba ka nen var?"

Yarım patlıcanı geri götürdüm, temiz taba a güzelce fasulye koyup götürdüm. Fasulyeyi de tiksinierek karı tırmaya ba - layınca içeri gittim, oturdum, ben de yiyorum. Biraz sonra, bu sefer, biber, diye seslendi, ama duymamı gibi yaptım. Sonra meyve, diye seslendi, gittim meyve kâsesini önüne ittim. Kemikli, ince eli eftalilerin üzerinde yorgun bir örümcek gibi a ır a ır gezinmeye ba ladı. Sonunda durdu.

"Çürük hepsi! Nereden buldun sen bunları, a aç altlarından mı topladın?"

"Çürük de il, Büyükhanım," dedim. "Olgun. En iyi eftaliler bunlar. Manavdan aldım. Burada eftali a acı kalmadı ını siz de biliyorsunuz..."

Duymazlıktan geldi, eftalilerden birini seçti. Ben içeri gittim fasulyemi bitiriyordum ki,

"Çöz!" diye seslendi. "Recep, neredesin, çözsene!"

Ko tum, gittim, peçetesine uzanırken baktım eftalinin yarısını bırakmı .

"Bari kayısı vereyim size Büyükhanım," dedim. "Sonra acıktım, diyorsunuz, gece beni uyandırıyorunuz."

"Te ekkür ederim," dedi. "Daha o a aç döküntülerini yiyecek kadar olmadım ükür. Çöz unu!"

Uzanıp peçetesini çözdüm, a zını silerken yüzünü bu ru turdu, dua eder gibi de yaptı. Aya a kalktı.

"Çıkar beni yukarı!"

Bana yaslandı, biraz çıktık, merdivenin dokuzuncu basama ında gene durduk, nefes aldık.

"Odalarını da hazırladın mı?" dedi nefes nefese.

"Hazırladım."

"Peki haydi," dedi, daha da yüklendi.

Gene çıktık, son basama a varınca, "On dokuz, ükür!" dedi, odasına girdi.

"Lâmbanızı yakın!" dedim. "Ben sinemaya gidece im."

"Sinemaymı !" dedi. "Koca adam. Geç kalma bari."

"Kalmam."

A a ı indim, fasulyemi bitirdim, bula ıkları yıkadım. Önlü ümü çıkardım, kravatım yerinde, ceketimi aldım, cüzdanım da tamam. Çıktım.

Denizden serin serin esiyormu , ho uma gitti; incirin yaprakları da hı ırıyor. Bahçe kapısını kapadım, plaja do ru yürüdüm: Bizim bahçenin duvarı bitince kaldırım ve yeni beton evler ba ladı. Balkonlarında, küçük, dar bahçelerinde oturuyorlar, televizyonlarını açmı lar haberlere bakıyorlar, dinliyorlar; mangalların ba nda kadınlar var, onlar da öyle, beni görmüyorlar. Izgaralarda et ve duman: Aileler, hayatlar; merak ederim. Kı gelince ama, kimsecikler kalmaz, o zaman bo sokaklarda kendi ayak seslerimi duyar ürperirim. Ü üdüm, ceketimi giydim, yan sokaklara saptım.

Hepsinin aynı saatte televizyona bakarak yeme e oturdu unu dü ünme tuhaf! Ara sokaklarda geziniyorum. Küçük alana açılan sokaklardan birinin ucuna bir araba yana tı, içinden stanbul'dan yeni gelen bir yorgun koca çıktı, elinde çanta evine girdi, sanki haberlere bakarak yenilecek yemek için gecikti i için telâ lıydı. Yeniden kıyıya gelince smail'in sesini duydum.

"Milli piyango, altı gün kaldı."

Beni görmedi. Ses de etmedim. Ba ı a a ı yukarı inip çıkarak lokanta masaları arasında geziniyordu. Sonra bir masadan ça ırdılar gitti, e ildi, beyaz elbiseli, saçları kurdelalı bir kıza piyango destesini uzattı. Kız a ırba lı seçiyor, annesiyle babası memnun gülümsüyordu; döndüm artık, bakmıyorum. Ses etseydim, smail beni görseydi, topallayarak hızla yanıma gelirdi. Bize niye hiç ugramıyorsun a bi, derdi. Eviniz uzak smail, derdim, hem de yoku ta. Evet, haklısın, derdi, Do an Bey o parayı bize verdi inde, ben yoku ta de il burada toprak alsaydım a bi, derdi, ah, o zaman istasyona yakın diye orada alaca ıma deniz kıyısında alsaydım Recep, ben bugün milyonerdim, derdi. Evet, evet: Aynı sözler. Güzel kansı da susar bakar. Niye gideyim? Ama bazan isterim, konu acak tek ki i bulamayınca kı geceleri isterim ve giderim, ama hep aynı sözlerdir.

Kıyı gazinoları bombo . Televizyonlar açık. Çaycılar yüzlerce bo barda ı yanyana dizmi ler, büyük güçlü ampuller altında hepsi tertemiz parlıyor. Haberlerin bitmesini, kalabalı ın sokaklara dökülmesini bekliyorlar. Kediler bo masaların altında. Yürüdüm.

Mendire in öte yanına sandallar çekilmi . Küçük, kirli kumsalda kimsecikler yok. Kıyıya vurup kurumu yosunlar, i eler, plastik parçaları... Sandalcı brahim'in evini yıka-caklarını , kahveyi de diyorlar. Kahvenin aydınlık camlarını görünce birden heyecanlandım. Biri vardır belki, kâ it oynamayan biri, konu uruz, sorar, nasılsın, anlatırım, dinler, e sen nasılsın, anlatır dinlerim: Televizyonun sesini ve u ultuyu bastırmak için ba rı arak: Arkada lık. Belki birlikte sinemaya bile gideriz.

Ama kahveye girince hemen keyfim kaçtı, çünkü o iki genç gene oradaydı. te: Beni görünce ne elendiler, birbirlerine bakarak güldüler, ama görmedim ben sizi, saatime bakıyorum, bir arkada arıyorum. Orada, solda Nevzat oturuyormu , kâ it oynayanları seyrediyor. Gittim yanına, sandalyeye çıkıp oturdum. Memnunum, Nevzat'a dönüp gülümsedim.

"Merhaba," dedim. "Nasılsın?"

Bir ey söylemedi.

Televizyona baktım biraz, haberlerin sonunu veriyor. Sonra dönen kâ itlara ve onlara bakan Nevzat'a baktım, el bitsin diye bekledim, bitti, ama benimle de il aralarında konu tular ve gülü tüler. Sonra gene ba ladı ve gene daldılar ve gene bitti. Kâ itlar yeniden da tılırken artık bir ey diyeyim bari dedim.

"Nevzat, bu sabah verdi in süt iyiydi."

Gözünü kâ itlardan ayırmadan ba ını salladı.

"Biliyor musun, ya lı süt, iyi oluyor."

Gene ba ını salladı. Saatime baktım, dokuza be var. Sonra televizyona baktım; dalmı ım, gençlerin kıkırdadıklarını çok sonra farkettim. Ellerindeki gazeteyi görünce korkuyla dü-ündüm: Aman Allahım, yoksa gene bir resim mi var? Çünkü

bir bana, bir gazeteye bakıyorlar, çirkin çirkin gülü üyorlardı. Aldırma Recep! Ama gene de dü ündüm sonra: Bir resim, bazan koyarlar gazeteler; acımasızdırlar; altına da çıplak kadınların ve hayvanat bahçesinde yavrulayan ayıların resmini bastıklarında yazdıkları gibi saçma sapan ve haksız bir yazı yazarlar. Birden Nevzat'a döndüm ve hiç dü ünmeden, "Nasılsın?" dedim.

Bir eyler mırıldanarak bir an bana döndü, ama aklım resimde oldu u için söyleyecek bir ey bulamadım ve konu ma fırsatını da kaçırdım. Üstelik sonra bo bulunup gene o iki gençten yana baktım. Gözgöze gelince daha da yılı tılar. Ba ımı çevirdim. Masaya bir papaz dü tü. Kâ ıt oynayanlar küfürle tiler ve sevinip üzüldüler. Sonra yeni bir oyun ba ladı; kâ ıtlar ve sevinçler yer de i tirdi: Bir resim mi var? Birden aklıma geldi:

"Cemil!" diye seslendim. "Buraya bir çay!"

Böylece biraz olsun unutabilmek için oyalanacak bir ey buldum, ama çok sürmedi, aklım gençlerin gülü erek baktı ı gazeteye gene takıldı. Bir daha dönüp baktı ımda gazeteyi Cemil'e vermi lerdı, o da gösterdikleri yere bakıyordu. Sonra Cemil, benim huzursuz baktı ımı görünce rahatsız oldu ve birden azarlayıcı bir sesle gençlere ba ırdı:

"Arsızlar!"

te, ok da yaydan çıktı. Artık farketmemi im gibi yapamam. Çotkan kalkıp gitmeliydim buradan. Gençler kakhaha atıyorlar.

"Ne var Cemil?" dedim. "Ne var o gazetede?"

"Hiç!" dedi. "Tuhaf!"

Merak dayanılır gibi de il. Kendimi tutmaya çalı tım, ama gücüm yok. Büyülenmi gibi sandalyeden indim, sessizle en gençlerin yanından geçerek Cemil'e do ru a ır a ır yürüdüm.

"Versene o gazeteyi!"

Gazeteyi saklamak ister gibi bir hareket yaptı. Sonra suçlu suçlu:

"Tuhaf!" dedi. "Böyle bir şey olabilir mi? Bunun aslı var mıdır?" Sonra gençlere dönerek, "Arsızlar!" dedi ve sonunda, çok öfke ile gazeteyi uzattı.

Gazeteyi aç kurt gibi elinden kaptım, açtım; yüreğim hızla atıyor. Boşluk gibi, heyecanla gösterdiği yere bakıyorum ama, hayır, yok bir resim.

"Nerede?"

"Burada!" dedi Cemil, merakla, parmağının ucuyla dokundu.

Gösterdiği yeri hızlı hızlı okudum:

Tarih köşesi... Üsküdar'ın tarihi hazineleri... Emir Yahya Kemal ve Üsküdar... Daha altta küçük başlıklar: Rum Mehmet Paşa Camii... Ahmediye Camii ve Çeşmesi... Emir Paşa Camii ve Kütüphanesi... Sonra Cemil'in parmağı çekine çekine ağırlaştı ve gördüm:

Üsküdar'daki Cüceler Evi!

Yüzüme kan bastı. Bir solukta okudum:

Bunlardan başka, Üsküdar'da bir zamanlar, bir de cüceler evi bulunmaktaydı. Sıradan insanlar için değil, cüceler için yapılmış olan bu evin, hiçbir eksikliği yoktu. Yalnızca, odalarının, kapılarının, pencerelerinin, merdivenlerinin boyutları cücelere göre idi ve ortalama bir insanın içeri girebilmesi için iki buklüm olması gerekirdi. Sanat tarihçisi hocamız Prof. Dr. Süheyl Enver'in araştırmalarına göre, bu evi cücelerini çok seven, II. Sultan Mehmet'in zevcesi ve I. Sultan Ahmet'in valideleri Handan Sultan yaptırmıştı. Bu kadının cücelerine olan ağırlığı düğün Harem tarihimizde önemli bir yeri vardır. Handan Sultan, ölümünden sonra, çok sevdiği bu sevimli dostlarının rahatsız edilmeden, huzur içinde birlikte yaşamalarını arzu etmiş, bunun üzerine Saray'ın baş marangozu Ramazan Usta seferber edilmişti. Doğramalarının ve ahşap işçilerinin mükemmeliyetinin bu evi küçük bir ahşeser haline getirdiği söylenmektedir. Fakat, aynı yıllarda Üsküdar'ı gezen Evliya Çelebi'de söz edilmediği için, gerçekten böyle tuhaf ve ilginç bir ev olup olmadığını kesinlikle bilemediğimizi

söylemeliyiz. Gerçekten var idiyse bile, bu tuhaf ev Üsküdar'ı kasıp kavuran 1642'deki ünlü yangında yok olmalı.

Allak bullak oldum. Bacaklarım titriyor, sırtım terden sırlıklam.

"Bo ver, Recep!" dedi Cemil. "Ne aldırıyorsun sen bu arsızlara?"

Gazeteyi bir daha okumak için içimde korkunç bir istek var, ama gücüm yok. Nefes alamayacak gibiyim. Gazete elimden kayıp yere dü tü.

"Otursana öyle," dedi Cemil. "Rahatlırsın. Alındın, üzüldün." Sonra, gençlere dönerek, bir daha, "Arsızlar!" dedi.

Ben de bacaklarımın üzerinde sallanarak onlara baktım. Sinsi bir merakla beni seyrettiklerini gördüm.

"Evet," dedim. "Üzüldüm." Biraz sustum ve dinlendim ve sonra bütün gücümü toplayıp yeniden konu tum.

"Ama cüce oldu um için üzölmüyorum," dedim. " nsnlar ellibe ya ndaki bir cüceyle alay edebilecek kadar kötü oldukları için üzölüyorum asıl ben."

Bir sessizlik oldu. Kâ it oynayanlar da duydular galiba. Nevzat'la gözgöze geldik; anladı mı? Gençler önlerine bakıyorlar, galiba biraz olsun utandılar. Ba im dönüyor, televizyon u ulduyor.

"Arsızlar!" dedi Cemil bo bo .

"Dur yahu, Recep," dedi Cemil. "Nereye?"

Cevap vermedim. Sallana sallana birkaç küçük adım attım, kahvenin canlı ıkları arkamda bıraktım. Dı arıdayım gene, serin, karanlık gecenin içindeyim.

Yürüyecek gibi de ilim ama, kendimi zorlayarak birkaç adım daha attım, sonra mendire in kenarındaki babalardan birine oturdum. Temiz havayı derin derin içime çektim, yüre im hâlâ hızlı hızlı atıyor. Ne yapmalı? Uzaktaki gazinoların, lokantaların ıkları parlıyor; a açlara renkli lâmbalar asmlar, o ıklar altında, birbirleriyle konu an, yemek yiyen insanlar var: Allahım!

Kahvenin kapısı açıldı, Cemil'in seslendi ini duydum.

"Recep, Recep! Neredesin?"

Sesimi çıkarmadım. Beni görmedi, içeri girdi.

Çok sonra, Ankara'ya giden motorlu trenin homurtusunu duyunca kalktım. Saat dokuzu on geçiyor olmalıydı ve öyle dü ünüyordum: Hepsi kelime de il mi bunların, hepsi bo lu a yayılır yayılmaz yok olan ses bulutu de il mi, sanki? Biraz rahatladım ama, eve dönmek istemiyorum, ba ka yapacak ey de yok: Sinemaya gidece im. Terim so umu , yüre im yava lamı , daha iyiyim imdi. Derin derin nefes aldım ve yürüdüm.

te kahve arkada kaldı; beni ve kelimeleri unutmu lardır bile, televizyon u ulduyordur, Cemil kovmadıysa gençler alay edecek yeni birini anyorlardır; i te gene cadedeyim, kalabalık yar, yemeklerini yediler, televizyonlarının ba ina bir daha geçmeden, gazinolara oturmadan önce bir sindirim yürüyü ü yapıyorlar. Dondurma yerler, konu urlar, selâmla ırlar, ka dınlar ve ak- amüstleri stanbul'dan dönen kocaları ve bir- eyler yiyen çocukları; birbirlerini tanırlar ve yeniden selâmla ırlar. Lokantalann önünden geçtim, smail yok. Belki elindeki biletleri bitirmi , evinin yoku unu çıkıyordur. Sinema yerine ona gitseydim, konu urduk. Ama aynı sözlerdir:

Cadde iyice kalabalıkla tı. Dondurmacıların önünde bekleyen arabalar, yanyana yürüyen üçlü, dörtlü topluluklar trafi i durduruyor. Kravatım ve ceketim yerinde ama, bu kadar kalabalı a dayanamam ben; ara sokaklara saptım. Televizyonların mavi ı ıyla aydınlanan dar sokaklarda parkedilmi arabalar arasında çocuklar saklambaç oynuyor. Küçükken bu oyunu iyi oynayabilece imi dü ünürdüm, ama o zamanlar smail gibi onlar arasına girecek cesareti kendimde bula mazdım. Oynayabilseydim ama, en iyi ben saklanırdım, belki de buraya, annemin veba varmı dedi i hanın yıkıntıları arasında, köyde de mesela, ahıra saklanırdım ve hiç dı arı çıkmasaydım kiminle alay ederlerdi bakalım, ama annem beni arardı, smail, a bin nerde derdi, smail burnunu çeker, ne bileyim ben derdi ve o sırada ben onları dinliyor olurdum

ve anne ben gizlice, tek ba ıma ya arım anne, derdim, kimseye görünmeden ve bir tek annem o kadar çok a lardı ki, peki, peki, dı arı çıkıyorum derdim, bak buradayım i te, artık gizlenmiyorum anne, derdim ve annem neden gizleniyorsun o lum, derdi ve belki de haklıdır diye dü ünürdüm ben, gizlenilecek, saklanılacak ne var? Bir an unuturdum.

Anacaddeyi hızlı hızlı geçerken onları gördüm: Sıtkı Bey, büyümü , evlenmi , yanında karısı ve boyu benim kadar çocu u bile var. Tanıdı beni, gülümsedi, durakladı.

"Merhaba Recep Efendi," dedi. "Nasılsın?"

Her zaman ilk onlar konu sun diye beklerim.

"Merhaba Sıtkı Bey," dedim. "Te ekkür ederim."

El sıkı tık. Karısıyla de il. Çocu u korku ve merakla ba kıyor.

" ekerim, Recep Efendi Cennethisar'ın en eskilerinden dir."

Kansı gülümseyerek ba ını sallıyor. Sevindim, buranın eskisi olmakla gururlanırım.

"Babaanne iyi mi?"

"Eh," dedim. "Büyükhanım hep ikâyet eder!"

"Kaç yıl oluyor!" dedi. "Faruk nerelerde?"

"Yarın geliyorlar," dedim.

Karisına döndü, Faruk Beyin çocukluk arkada ı oldu unu anlatmaya ba ladı. Sonra el sıkı madan, yalnızca ba larımızla selâmla tık, ayrıldık. İmdi karısına çocuklu undan söz ediyordur, benden de söz eder, küçükken onları nasıl kuyuya götürüp kefal avlamayı gösterdi imden ve o zaman çocuk artık soruyu sorar: Baba der, niye o adam öyle küçük? Çünkü annesi onu evlenmeden do urmu derdim eskiden. Sıtkı evlenmi . Faruk Bey de evlendi, ama çocu u olmadı ve annem de tam tersi oldu u için annemi ve bizi Büyükhanım köye yollatmı . Yollatmadan önce kelimeleri ve sonra asıl bastonuyla annemi ve bizi sıkı tırırken, annem, yapmayın Büyükhanım, demi , çocukların ne günahı var? Ben de i itti imi sanıyorum bazan o sözleri, o korkunç günü...

Sinemanın soka ğına girdim, müzi ği duydum, film den önce çalarlar. Burası iyi aydınlatılır. Resimlere baktım: Cennette Bulu alım. Eski film: Hülya Koçyigit, Ediz Hun bir resimde sarımlı lar birbirlerine, sonra Ediz hapisanede, sonra Hülya arki söylüyor, ama hangi sırayla oldu unu filmi görmeden anlayamaz kimse. Resimleri, belki de bunu bildikleri için dı an asarlar; insan merak eder. Gi eye gittim, bir tane lütfen, bileti kesip uzattı, te ekkür ederim, sordum:

"Film güzel mi?"

Görmemi . Bazan, birden böyle konu mak isteyiveriyorum. Gittim, yerime oturdum, bekledim. Biraz sonra film ba ladı.

Önce tanı tılar, kız arkıcı ve onu be enmiyor, ama bir gün çocuk onu onlardan kurtarınca be eniyor ve sevdi ini anlıyor, ama babası bu evlili e kar ı çıkıyor. Sonra çocuk hapse girdi. Ara verdiler, yerimden kalkıp kalabalı a çıkmadım. Sonra gene ba ladı ve kız gazinonun sahibiyle evlendi, ama çocukları olmadı ve olsun diye bir ey yapmadılar. Kocası o kötü kadının pe inden gidince, Ediz de hapisten kaçınca Bo az Köprüsü'ne yakın bir evde bulu tular ve Hülya Koçyigit arki söyledi. O arkıyı dinlerken biraz tuhaf oldum. Sonunda, onu kötü kocadan kurtarmak isterken o zaten cezasını kendi bulunca anla ıldı ki artık evlenebilirler. Babası arkalarından sevinçle bakıyor ve onlar yolda kolkola yürüyorlar, yürüyorlar, gittikçe küçülüyorlar ve SON.

İ ıklar yandı, dı arı çıkıyoruz, fısır fısır film den söz ediyor herkes. Ben de birisiyle film den konu mak isterdim. Saat onbiri on geçiyor, Büyükhanım bekliyordur, ama eve dönmek istemiyorum.

Plajın yoku una do ru yürüdüm. Belki eczacı Kemal Bey nöbetçidir, belki uyku tutmamı tır. Rahatsız ederim, konu uruz, anlatırım, kar ıdaki büfenin aydınlı ında ba rı an araba yarı tıran gençlere bakarak dalgın dalgın dinler. Eczanenin ı ıklarının yandı ını görünce sevindim: Yatmamı . Kapıyı açtım, çingirak çaldı. Hay Allah: Kemal Bey de il, karısı.

"Merhaba," dedim, biraz durdum. "Bir aspirin istiyorum."

"Kutu mu, tane mi?" dedi karısı.

" ki tane. Ba ım a rıyor. Biraz canım sıkılıyor... Kemal Bey..." diyordum, dinlemiyor ki. Makası almı aspirini kesiyor, verdi. Parayı veriyordum:

"Kemal Bey sabah balı a çıktı mı?" dedim.

"Kemal yukarıda uyuyor."

Bir an tavana baktım. Tavanın iki karı üstünde, orada uyuyor. Uyansa anlatırdım, belki arsız gençler için bir ey derdi, belki hiçbir ey demez, öyle dü ünceli, dalgın dı arı bakardı, konu urdum, konu urduk. Karısının küçük beyaz elleriyle bıraktı ı paranın üstünü aldım. Sonra hemen tezgâhın üzerinde duran eye daldı; fotoroman olmalı. Güzel kadın! yi geceler deyip, rahatsız etmeden çıktım, çingirak ıngırdadı. Sokaklar tenhala mı , saklambaç oynayan çocuklar evlerine girmi . Ne yapayım, eve dönüyorum.

Bahçe kapısını örttükten sonra pancurlar arasından Büyükhانım'ın ı ını gördüm: Ben yatmadan uyumaz. Mutfak kapısından girdim, arkadan kilitledim, dolandım, merdivenleri a ır a ır çıkarken aklıma geldi. Üsküdar'daki evin merdivenleri var mıydı acaba? Hangi gazeteydi o, yarın gidip bakkaldan isteyeyim, sende Tercüman var mı derim, bizim Faruk Bey istiyor derim, tarihçidir, tarih kö esini merak etmi ... Yukarı vardım, odasına girdim, yata ında yatıyor.

"Ben geldim, Büyükhانım," dedim.

"Aferin!" dedi. "Sonunda evin yolunu bulabildin."

"Ne yapayım, film geç bitti."

"Kapıları iyi kapadın mı?"

"Kapadım," dedim. "Bir ey istiyor musunuz? Ben yatıyorum. Sonra beni uyandırılıyorsunuz."

"Yarın geliyorlar, de il mi?"

"Evet," dedim. "Yataklarını yaptım, odalarını hazırladım."

"Peki," dedi. "Kapımı iyi kapa."

Kapayıp çıktım. Hemen yatar uyurum. Merdivenleri iniyorum.

2

Merdivenleri birer birer indi ini duyuyorum. Bu saatlere kadar sokaklarda ne yapıyor acaba? Dü ünme Fatma, i renirsin. Ama gene de merak ederim. Kapıları iyi kapadı mı acaba sinsi cüce? Umurunda de ildir ki! Hemen yata na yatacak ve hizmetçinin soyundan geldi ini kanıtlamak için bütün gece horul horul uyuyacak. Dertsiz, tasasız u ak uykusuyla uyu bakalım cüce, uyu da bana kalsın gece. Ben uyuyamam. Uyuyaca ımı ve unutaca ımı dü ünürüm, ama yalnızca beklerim uykuyu, bekledikçe bo una bekledi imi anlar beklerim.

Bu senin uykun kimyasal bir olaydır, derdi Selâhattin, her ey gibi uyku da anla ılabilir bir olaydır Fatma, bir gün suyun formülünün a iki oldu unu buluverdikleri gibi uykunun formülünü de buluverecekler. Tabii bizim hımbıllar de il, gene ne yazık ki, Avrupalılar bulacak bunu ve o zaman kimse yorgunlu unu alsın diye bu gülünç pijamaları giyip, gereksiz çar aflar ve senin çiçekli gülünç ve aptal yorganlarının arasına girip bo yere sabahı beklemeyecek. O zaman bir küçük i eden bir bardak suya her ak am üç damla damlatıp içmek bizi deliksiz bir uykudan sabah yeni uyanıvermi iz gibi dipdiri ve taptaze yapmaya yetiverecek. O zaman bize kalan o uykusuz saatlerde neler neler yapabilece imizi dü ünebiliyor musun Fatma, dü ünebiliyor musun o uykusuz saatleri?

Dü ünmememe gerek yok Selâhattin, biliyorum: Tavana bakarım, dü üncelerden biri beni alıp da götürsün diye tavana bakar bakar ben beklerim, ama uyku gelmez. arap ve rakı içebilseydim belki senin gibi uyurdum, ama ben istemem o

çirkin uykuyu. Sen iki i e içerdin: Ansiklopedinin yor-
gunlu unu alsın ve aklımı açsın diye içiyorum ben Fatma,
keyif için de il. Sonra a zın açık, horlayarak uyurdun ve ben
içinde akreplerle kurba aların çiftle ti i bir kuyunun karanlık
a zını hatırlatan senin o a zından tüten rakı kokusundan
i renerek kaçardım. So uk kadın, zavallı kadın, buz gibisin,
ruhsuzsun sen! Bir kadeh içseydin belki anlardın! Hadi, buyur
iç Fatma, bak sana emrediyorum, sen kocana boyun e men
gerekti ine inanmıyor musun? Yaa inanıyorsun, çünkü sana
öyle ö retmi ler, eh o zaman emrediyorum imdi ben sana. ç,
günahı bana yazılsın, hadi iç Fatma, senin aklının kurtulu u
için, bak kocan istiyor bunu senden, hadi ne olur, hay Allah,
yalvartıyor beni bu kadın, bıktım ben bu yalnızlıktan, ne olur
Fatma, hadi bir kadeh iç, yoksa kocana isyan mı ediyorsun?

Hayır, ben yılan kılı ına girmi yalana kanmam! Hiç iç-
medim. Yalnızca bir kere. Meraka kapılmı tım. Kimsecikler
yokken. Dilimin ucunda tuz, limon ve zehir gibi bir tat. Sonra
deh ete dü tüm, pi man oldum, hemen a zımı çalkaladım,
barda ı döküp kaç kere yıkadım ve ba ım dönecek diye
merakla bekledim, yere yıkılmayayım diye oturdum, aman
Allahım, yoksa ben de onun gibi bir sarho mu olca ım diye
korktum, ama olmadı bir ey. Sonra anladım, rahatladım:
eytan bana ili emez.

Tavana bakıyorum. Daha uyuyamam, kalkayım bari. Gittim,
pancuru usulca açtım, sivrisinekler de bana sata maz çünkü.
Kanatları hafifçe ittim, rüzgâr dinmi ; durgun gece: ncir
kıpırdamıyor. Baktım, Recep'in ı ı ı sönmü : Uyumu tur
hemen, dü ünece i bir ey yoktur ki cücenin, hemen uyur.
Yemek pi irmek bir avuç çama ırım ve çar ıdan alı veri , ama
sonunda aldı ı da eftalinin çürü üdür; üstelik saatlerce
sokaklarda sürttükten sonra.

Denizi göremiyorum, ama nereden nereye kadar uzandı ını
ve daha taa nerelere kadar gözükmeden uzanabildi ini dü-
ünüyorum: Koskoca dünya! Gürültülü motorlar ve çırlıçılak
binilen sandallar yoksa güzel de kokar, severim. Cırcırböce ini

de duyuyorum. Bir haftada bir adım yol gitti. Ben o kadar cık bir yol bile de il. Bir zamanlar dñnyanın gñzel bir yer oldu unu dñ ùnñrdñm, çocuktum, aptaldım. Pancurları kapadım, sñrgñyñ çektim: Dñnya orada kalsın.

Yava ç a sandalyeye oturdum, masanın ùzerine bakıyorum. Sessizlik içinde e yalar. Yarısu dolu sñrahi ve içinde su kıpırdamadan duruyor. mek istedi imde cam kapa ını açarım, tutup kaldırıırım, barda a doldurur, nasıl aktı ina bakar dinlerim; cam tınlar, su a ır ırıldar, serin bir hava oradan oraya oynar; de i iktir beni oyalar, oyalanırım, ama imeyece im. Daha de il. Zamanı bñlecek eyleri tutumla harcamalı. Sa fışçama bakıyorum ve arasına takılmı saçlarımı gñrñyorum. Aldım ayıklamaya ba ladım. Benim doksan ya ındaki zayıf ince salarım. Birer birer dñkñlñyorlar. Vakit, diye mırıldandım, zaman dedikleri ey, dñkñlñr. Durdum, fışçayı sırtñstñ bıraktım: Kabu u ùstñ devrilmı bir bñcek gibi yattı ve beni ùrpertti. Her eyi bñyle bıraksam ben ve bin yıl kimse dokunmasa bizlere, her ey bñylece bin yıl durur. Masanın ùzerinde anahtar, sñrahi, e yalar: Ne tuhaf; her ey oldu u gibi yerinde, kıpırdamadan! O zaman dñ ùncem de biraz buz parçası gibi kaskatı kesilip renksiz ve kokusuz durur, dururdu.

Ama yarın gelecekler ve dñ ùnece im. Merhaba, merhaba nasılsın sen, sen nasılsın, elimi òpecekler, òmrñn çok olsun, nasılsınız Babaanneciğim, nasılsınız, nasılsınız Babaanne? Onları inceleyece im. Hep bir a ızdan konu mayın, sen gel bakayım buraya, gel yanıma. Anlat bakalım, neler yapıyorsun? Aldanmak için soraca im biliyorum ve aldanmak için dinleyece im ùstñnkñrñ bir-iki lāf! E bu kadar cık mı hepsi, Babaannenizle konu mayacak mısınız? Bakı ırlar, aralarında konu ur, gñlñ ùrler, duyar anlarım. Sonunda ba ırmaya ba larlar. Ba ırma, ba ırma, kulaklarım hamdolsun daha i itiyor benim. Afedersiniz Babaanne, anneannemin kulakları iyi duymaz da! Ben sizin anneanneniz de il, babaannenizim. Afedersiniz, afedersiniz! Peki, peki anlatın hadi, anlatın bir

eyi, neyi mi, u anneannenizi bari, onu anlatın, ne yapıyor? Birden a ırıp susarlar: Ne yapıyor sahi bizim anneanne? O zaman görmeyi ve anlamayı ö renmediklerini anlarım, olsun, gene sorayım, derim, inanmak için de il ama, gene de sorayım derken ben, onlar unutuvermi lerdire bile: Benimle de il, odayla, sorduklarımla de il, kendi dü ünceleriyle me guller onlar ve ben gene kendi ba ımayım...

Uzanıp tabaktan bir kayısı aldım, yiyor bekliyorum. Hayır, bir yararı olmadı. Buradayım, gene e yalar arasındayım, dü üncede de il. Masanın üzerine bakıyorum. Saat onikiye be var. Saatin yanında kolonya i esi, yanında gazete, yanında mendil. Öyle duruyorlar. Onlara bakarım, bakı larım üzerlerinde gezinir ve bana bir ey söylesin diye yüzeylerini yoklar, ama o kadar hatırlatmı lardır ki artık söyleyecek eyleri kalmamı tır. Yalnızca bir kolonya i esi, gazete, mendil, anahtar ve saat: Tıkırdar ve kimse Selâhattin bile, zaman nedir bilmez. Bir an, arkasından bir ba kası ve bir daha küçük küçük ve oradan oraya giden dü üncem sakın takılma bu anlardan birine, sıçra, çık dı arı, dı arı çıkalım hadi, zamanın ve odanın dı ına. Bir kayısı daha yedim, ama çıkamadım. O zaman sanki e yalara daha çok bakarım ve aynı eyle ürperip oyalanmak isterim: Ben olmasaydım ve kimse olmasaydı e yalar durdukları yerde sonsuza kadar duracaklardı ve o zaman kimse hayatın ne oldu unu bilmedi ini bile dü ünemeyecekti, kimse!

Hayır, oyalanamadım. Sandalyeden kalktım, helaya gittim, yıkanıp temizlendim, kö eden sarkan örümce i orada bırakıp geri döndüm. Dü meyi çevirince tavandan sarkan lâmba söndü, yalnız ba ucumdaki yanıyor ve yata ıma giriyorum. Hava sıcak, ama yorgansız yapamam ben, ne yapayım, sanlacak bir eydir, altına girilecek, içine gizlenilecek. Ba ımı yastı a dayadım, bekliyorum ve uykunun hemen gelmeyece ini biliyorum. Soluk lâmbanın ı ı tavana vurur, cırcırböce ini dinlerim. Sıcak yaz geceleri!

Ama sanki eskiden yazlar daha sıcaktı. Limonata içerdik,

erbet içerdik. Sokakta de il ama, beyaz önlüklü adamlar; annem derdi ki: Evde temiz yaptırır içeriz Fatma; çar ıdan dönüyoruz; dükkânlarda yeni bir ey yok. Ak am babamı bekliyoruz, gelir, konu ur, biz dinleriz; tütün kokar ve sesi öksürüklü konu ur. Bir keresinde de dedi: Fatma, seni isteyen bir doktor var. Cevap vermiyorum! Bir doktor varmı , ben susuyorum ve babam bir ey söylemiyor, ama ertesi gün bir daha ve ben daha onaltı ya ındaydım ve annem, bak Fatma, dedi doktormu ve ben dü ündüm: Tuhaf ey, acaba beni nereden görmü ? Korktum ve sormadım ve gene dü ündüm: Doktor. Kurukafa? Sonra babam bir kere daha söyledi ve ekledi: Parlak bir gelece i varmı Fatma, sordum soru turdum, çalı kan ve belki biraz hırslı ama, namuslu ve zeki bir adam mı , iyi dü ün. Ben sustum. Çok da sıcaktı, erbet içiyorduk: Bilmem ki ben. Sonunda, peki dedim ve o zaman babam beni kar ısına aldı: Kızım baba evinden gidiyorsun, unu kula ına küpe et: Erkeklerle çok sormamak gerekti ini anlatıyordu, merak kediler içindir, peki baba, zaten biliyorum, ben sana bir kere daha söyleyeyim de kızım, elini de öyle koyma, bak tırnaklarını da ısırma artık kaç ya ındasın, peki baba sormam, sormayacaksın, sormadım.

Sormadım. Dört yıl olmu tu ve hâlâ çocu umuz olmamı tı, stanbul'un havasından mı , sonra anladım, sıcak bir yaz ak amı, muayenehanesine de il, do rudan bana geldi Selâhattin ve dedi ki: Artık stanbul'da oturmayaca ız Fatma! Neden Selâhattin, diye sormadım, ama anlatıyordu ve eli kolu dengesiz bir çocuk gibi oynuyordu: Artık stanbul'da oturmayaca ız Fatma, bugün beni Talat Pa a ça ırdı ve böyle dedi: Doktor Selâhattin, sen stanbul'da oturmayacaksın ve siyasetle u ra mayacaksın! Dedi bana namussuz herif; yok dedi im dedik, ben çok kahramanım diyorsun, dedi, seni de ötekilerle birlikte Sinop hapishanesine hemen ilk gemiyle yollayalım istemezsin herhalde, ne yapalım, bizimle çok u ra tın, partiye atıp tuttun, ama akılı ba ında bir adama benziyorsun, mantıklı ol, evliyimi sin, doktorsun, iyi bir mesle in var, dünyanın

her yerinde rahat bir hayat ya ayacak kadar para kazanabilirsin, fransızcanız nasıldır azizim? Allah belânı versin! Anlıyor musun Fatma, bu ttihatçılar azittılar, hürriyete dayanamıyorlar, Abdülhamit'ten ne farkları kaldı? Peki Talat Efendi, davetini kabul ediyor ve pilimi pırtımı hemen topluyorsam, sanma ki Sinop zindanından korktu um içindir: Hayır! Zindan kö elerinden de il, sizlere gereken cevabı ancak Paris'ten verebilece imi bildi im için biz Paris'e gidiyoruz Fatma, yüzüklerinden elmaslarından bir iki parça sat! stemiyor musun, peki, benim imdilik daha babadan kalma malım mülküm var, olmazsa Avrupa'ya de il Selânik'e gideriz, niye memleket dı ina çıkalım, am'a gideriz, bak, doktor Rıza skenderiye'ye gitmi , oradan çok kazandı inı yazıyor, mektuplarım nerede, bulamıyorum, masamın üzerine dokunmayın demiyor muyum ben, hay Allahım, Berlin de olur ama, Cenevre'yi hiç duydun mu, bunlar Abdülhamit'ten beter oldular, hadi öyle a kın a kın bakaca ina bavulları, sandıkları yap, bir hürriyetçinin karısı metin olmalı, öyle de il mi, korkacak bir ey yok. Ben susuyordum ve bir, sen bilirsin, bile demiyordum ve Selâhattin daha da konu uyordu ve Abdülhamit'e onların Paris'ten yaptıklarını, Paris'ten imdi kendisinin, onlara nasıl yapaca inı anlatıyordu ve sonra o gün gelince biz Paris'ten trenle nasıl zaferle dönecekmi iz! Sonra, hayır, am dedi ve zmir dedi ve ak am Trabzon'a da razıyım diyordu, malımızı mülkümüzü satmalıyız Fatma, fedakârlı a hazır mısın? Bütün gücümü mücadeleye vermek istiyorum da ondan, hizmetçilerin, u akların yanında söyleme Fatma, yerin kula ı vardır, ama Talat Efendi, zaten senin bana git demene bile gerek yokmu ki: Bu lanet olası stanbul denilen kerhanede artık zaten ben duracak de ilim, ama Fatma nereye gidelim, bir ey söylesene! Ben susuyordum ve bu çocukmu diye dü ünüyordum. Evet, eytan ancak bir çocu u bu kadar kandırabilir, üç cilt kitapla yoldan çıkarılabilecek bir çocukla evlenmi im ben anladım: O geceyarısı odamdan çıkmı tım, sıcaktı, bir ey içeyim demi tim, odasında ık

görünce gittim, kapısını usulca açıp baktım ve gördüm: Selâhattin dirseklerini masaya dayamı , ba nını avuçlarının içine almı a lıyor: Soluk lâmbadan a layan yüze çirkin bir ı ık vuruyor. Masanın üstünde eksik etmedi i kafatası da a layan koca adama bakıyor. Kapıyı usulca çektim, gittim mutfa a bir bardak su içtim ve demek, çocukmu diye dü-ündüm, çocukmu .

Yataktan yava ça kalkıyorum ve masaya oturdum, sürahiye bakıyorum. Su içinde öyle kıpırdamadan durmayı nasıl be-beriyor? Sanki buna a tım, sanki bir sürahi su çok a ilacak bir ey. Bir keresinde, bir arıyı, üzerine bardak kapatıp hapsetmi tim. Canım sıkıldıkça yata ımdan kalkar bakardım: Bir çıkı yolu olmadı nını anlayana kadar, barda ın içinde iki gün iki gece gezindi ve sonra bir kö eye çekilip kıpırdamadan durmaktan ve beklemekten ve neyi bekledi ini bilmeden beklemekten ba ka yapılacak hiçbir ey olmadı nını ö rendi. O zaman tiksindim ondan, i rendim, pancurları açtım, masanın kenarına sürükleyerek çekti im barda ı üzerinden kaldırdım ki kaçsın, ama aptal yaratık uçup gitmedi ki! Masanın üzerinde öylece kalakaldı. Recep'i ça ırdım, i renç hayvanı ezmesini söyledim. Gazeteden bir parça kopardı, arıyı dikkatle tuttu, pencereden a a ı bıraktı. Kıyamadı. O da onlar gibidir.

Barda a su doldurdum, a ır a ır içiyorum, bitti. Ne ya-payım? Kalktım, yata ıma girdim, ba ımı yastı a yanlamasına koydum ve buraya bu evi yaptırdı ı zamanı dü ündüm. Selâhattin elimden tutar beni gezdirirdi: Burası muayenehanem olacak, burası yemek odası, burası Avrupa usulü mutfak; çocukların her biri için ayrı bir oda yaptırıyorum, çünkü herkes kendi odasına kapanıp kendi ki ili ini geli tirebilmeli, evet Fatma, üç çocuk istiyorum; gördü ün gibi pencerelere kafes de yaptırmıyorum, ne çirkin söz, kadınlar ku mu, hayvan mı, özgürüz hepimiz, istersen beni bırakıp gidebilirsin, biz de onlar gibi pancur yaptırıyoruz ve oraya da artık, orası, burası, deme Fatma, ehni in de de il, balkon o çıkıntının

adı, özgürlü e açılan penceredir ne güzel manzara de il mi, stanbul, taa oradaki bulutların altına dü üyor olmalı Fatma, elli kilometre, trenden iyi ki Gebze'de inmi iz, vakit çabuk geçer, onların zaten bu ahmaklar hükümetiyle daha fazla tutunabileceklerini sanmam, belki de ev bitmeden ttihatçılar dü erler de hemen stanbul'a döneriz biz Fatma...

Sonra ev bitti ve Do an'ım do du ve yine bir sava çıktı, ama ttihatçı ahmakların hükümeti hâlâ devrilmiyordu ve Selâhattin bana, artık sen bir git stanbul'a, Fatma, diyordu, Talat sana de il, bana yasakladı, sen niye gitmiyorsun, anneni görürsün, babanı görürsün, ükrü Pa a'nın kızlarına gidersin, alı veri yaparsın, yeni eyler alır giyersin ve sabahtan ak ama kadar burada diki makinesinin pedalını çevirerek ve geceleri i lerle güzelim gözlerini yorarak dikip ördüklerini hiç olmazsa giyer annene gösterirsin, diyordu, Fatma niye gitmiyorsun? Ama ben hayır diyordum, birlikte gideriz Selâhattin, onlar devrilince biz birlikte, ama bir türlü devrilmiyorlardı. Sonra bir gün gazetede gördüm, üç gün sonra gelirdi Selâhattin'in gazeteleri, ama o artık eskisi gibi hemen onlara saldırmıyordu. Filistin'den, Galiçya'dan ve Çanakkale'den bile gelen sava haberlerini umursamıyordu, kimi günler, ak am yeme inden sonra öyle bir karı tırmayı bile artık unuttu u için ilk ben okudum o gazeteyi ve ttihatçıların devrildiklerini ö renip haberi taba ının üzerine güzel, olgun bir meyve gibi bıraktım. Ö le yeme i için ansiklopedisinden ba ını kaldırıp a a ı indi inde hemen gördü gazeteyi ve haberi; çünkü kocaman kocaman yazıyordu. Okudu ve hiçbir ey söylemedi. Ben de sormadım, ama ak ama kadar ba ımın üzerinde gezdirdi i ayak sesleri hiç dinmedi i için anladım ki bütün ö leden sonra ansiklopedisine tek kelime yazamamı . Ak am yeme inde de Selâhattin, bir ey söylemeyince yalnızca öyle dedim ben: Gördün mü Selâhattin, devrilmi ler? Ha, evet, dedi, hükümet dü mü de il mi, Ittihatçılar devleti batırıp kaçmı lar, sava ı da kaybetmi iz! Gözümün içine bakamıyordu ve susuyorduk. Sonra sofradan kalkarken gene gözümün içine bakamadan

ve unutmak istedi i utanç verici bir günahtan sıkıla sıkıla söz eder gibi dedi ki: Artık stanbul'a ansiklopedi bitince döneriz Fatma, çünkü bu ansiklopediyle yapaca m inanılmaz i in yanında, stanbul'daki ahmakların siyaset dedikleri o günlük, küçük saçmalıklar bir hiç kalır, çok daha derin ve büyük bir i benim burada yaptı m, yüzyıllar sonra bile etkisini sürdürecektir inanılmaz bir görev; bu i i yarıda bırakmaya artık hakkım yok Fatma, hemen imdi yukarı çıkıyorum, dedi Selâhattin ve hemen yukarı çıktı ve ölümü ke fedene kadar ve ke finden sonra dört ay inanılmaz acılar içinde kıvrandıktan sonra, a zından kan gelip ölene kadar o i renç ansiklopedisini otuz yıl daha yazdı ve yazdı ı için de ben, bir tek bunun için sana te ekkür ederim Selâhattin, böylece, ben yetmi yıldır burada, Cennethisar'dayım ve senin 'gelece in stanbul'u ve Dinsiz Devleti' dedi in günaha batmaktan kurtuldum ben, de il mi, kurtulmu umdur Fatma, artık rahat uyu...

Ama uyuyamıyorum ve uzaktan gelen treni dinliyorum, düdü ünü ve sonra uzun uzun motorunu ve taktıklarını. Eskiden bu sesi severdim. Uzaklarda günahsız ülkeler, topraklar, evler, bahçeler oldu unu dü ünürdüm; çocuktum, kolay aldanırdım. Gitti i te bir tren daha, artık duymuyorum; nereye, dü ünme! Yastı m yana ımın altında ısınmı , dönüp çevirdim. Ba ımı dayayınca imdi kula ımın altı serin. Kı geceleri so uk olurdu, ama kimse kimseye sokulmazdı. Selâhattin horuldayarak uyurdu ve a zının kuyusundan tüten arap kokusundan i renen ben, yan odaya geçer so ukta otururdum. Bir kere de öteki odaya geçiydim, kâ itlarına bir bakayım dediydim, bakayım sabahtan ak ama kadar ne yazıyor, ne yazmı : nşanın dedesi goril maddesi için yazmı ; Allah'ın varlı ı sorununun, artık bilimlerin Batı'da gösterdi i inanılmaz ilerleme sonunda bir gülünç sorun olarak bir kenara atılıverdi ine tanık oldu umuz bu günlerde yazmı ; Do u'nun hâlâ ortaça ın derin ve i renç karanlıklarında uyuyor olması, bizi, bir avuç aydını umutsuzlu a de il, tam tersi büyük bir

çalı ma heyecanına sürüklemelidir yazmı ; çünkü açık olan ey u ki, bütün bu bilimi biz, yalnız oradan alıp buraya ta-ımak de il, yeniden bulmak zorundayız da yazmı ; aradaki kaç yüzyıllık farkı daha kısa bir zaman içersinde kapamak için yazmı ; imdi bu muazzam çalı manın yedinci yılını doldururken görüyorum ki Allah korkusuyla aptalla tırılmı kiüeler yazmı , Allahım, Fatma artık okuma, ama okuyordum; bir yı n uyu u u uyandırmak için ileri memleketlerde pek gülünç bulunacak bir sürü tuhaf eyi demek ben yapmak zorundayım yazmı ; bari bütün bunları konu abilece im bir dostum olsaydı, hayır, tek dostum olmadı ı gibi, bu so uk kadından da umudumu kesiyorum artık, yapayalnızsın sen Selâhattin, yazmı , yazmı ; yarın yapılacak i ler, bir küçük kâ ıda yazmı ; leyleklerin ve ku ların göç yolları haritası için Polikovvsky'nin kitabındaki haritadan yararlan, Allah'ın olmadı nı uyu uklara kanıtlamak için üç basit mesel yazmı ; ama hayır, daha ben okuyamıyorum, yeter Fatma, günah kâ ıtlarını fırlatıp attım ve öldükten sonraki o so uk karlı güne kadar bir daha küfür dolu odasına bile girmemek üzere ben buz gibi odadan kaçtım ve ertesi sabah Selâhattin hemen anlıyordu: Dün gece ben uyurken odama girmi sin Fatma? Ben susuyorum. Odama girmi kâ ıtları karı tırmı sın Fatma? Susuyorum. Karı tırmı , sırasını bozmu , bazılarını yere dü ürmü sün Fatma, olsun hiç önemi yok, istedi in kadar okuyabilirsin, oku! Susuyorum ben. Okudun de il mi, aferin, iyi etmi sin Fatma, ne dü ünüyorsun? Susuyorum ya ben. Hep bunu istedi imi biliyorsun, de il mi, oku Fatma. Okumak en iyi ey, oku ve ö ren, çünkü yapılacak o kadar çok ey var ki, ha? Susuyorum ben. Okuyup uyanırsan bir gün göreceksin Fatma, ah ne kadar çok ey yapılacak, ne kadar çok hayatta. Ne kadar çok!

Hayır çok az ey var: Doksan yıl oldu, biliyorum, çok az: E yalar, odalar; bakarım, görürüm; oradan oraya; sonra biraz vakit; bir türlü kapanmayan bir musluktan damlayan durdurulmaz damlalar: Benim gövdem ve kafam içinde, imdi

demindi, demin imdi, göz kırpar açılır, pancur itilir kapanır, gece gündüz, haydi yeni bir sabah; ama aldanmam. Gene de beklerim. Yarın gelecekler. Merhaba, merhaba! Ömrün çok olsun. El öperler, gülerler: Tuhaftır elime e ilen kafanın saçları. Nasılsınız, nasılsınız Babaanne? Ne söyleyebilir benim gibi biri? Ya ıyorum, bekliyorum. Mezarlar, ölüler. Gel uyku gel.

Yatakta döndüm. Artık cırcırböce ini de duymuyorum. Arı da gitti. Sabaha ne kaldı? Sabahları damlarda kargalar, saksa anlar... erken uyanır onları duyarım. Saksa anların hırsız oldu u do ru mudur? Kraliçelerin, prenseslerin mücevherleri; bir saksa an çalmı , haydi dü mü ler pe ine. O ku u, o kadar a ırlıkla nasıl uçtu unu merak ederim. Nasıl uçar bu hayvanlar? Balonlar, zeplinler ve o çocuk, diye yazmı tı Selâhattin: Lindbergh nasıl uçar? Bir de il, iki i e içmi se dinlemeyece imi unuttur, yemekten sonra anlatırdı. Bugün uçaklar, ku lar ve uçma üzerine yazdım Fatma, hava maddesini bitirmek üzereyim bugünlerde, bak dinle: Hava bo de ildir Fatma, taneler vardır içinde ve tıpkı suyun içinde yüzen kayı ın tuttu u yer kadar suyun a ırlı ı içinde, ben, hayır, anlamıyorum balonlar ve zeplinler nasıl uçar, ama Selâhattin co mu , anlatıyordu ve her zaman vardı ı sonuca ba ıra ba ıra varıyordu: te, bunlar ve her ey bilinmeli, bize gereken bu; bir ansiklopedi; bütün do al ve toplumsal bilimler, bilinirse Allah ölecek ve biz de, ama ben dinlemiyorum ki artık seni! Üçüncü i eyi de içmi se kudurarak söylediklerini de dinlemiyorum: Evet, Allah yok, Fatma, bilim var artık. Allah'ın öldü senin, budala kadın! Sonra artık kendini sevmekten ve kendinden i renmekten ba ka inanaca ı hiçbir ey kalmayınca çirkin ehvete kapılır, bahçedeki kulübeye ko ardı. Dü ünme Fatma. Bir hizmetçi... Dü ünme... ki de sakat! Ba ka ey dü ün! Güzel sabahı, eski bahçeleri, atlı arabaları... Gel uyku gel.

Elim dikkatli bir kedi gibi uzanınca ba ucumdaki lâmba sönüyor. Sessiz karanlık! Ama pancurlar arasından sızan ölü bir ık var, biliyorum. E yaları göremiyorum artık, bakı -

larımdan kurtuldular, susup kendilerine kapandılar, sanki ben olmadan da durdukları yerde kıpırdamadan durabileceklerini söylüyorlar, ama ben biliyorum sizleri: Oradasınız, e yalar oradasınız, yakınımdasınız, sanki benim farkımdasınız. Arada bir, biri çıtırdar, sesini tanırım, yabancı de ildir, ben de bir ses çıkarmak isterim ve dü ünürüm: çinde durdu umuz bo luk denen ey ne tuhaf! Saat tıkırdar ve böler onu. Kesin ve kararlı. Bir dü ünçe, sonra bir ba kası. Sonra sabah olmu , gelmi ler. Merhaba, merhaba! Bir uyumu um, bir uyanımı m, vakit geçmi uykumu iyi almı m. Geldiler, Büyükhanım, geldiler! Ben beklerken bir tren düdü ü daha. Nereye? Allahaismarladık! Nereye Fatma nereye? Gidiyoruz biz anne, stanbul yasak bize. Yüzüklerini aldın mı? Aldım! Diki makineni? Onu da. Elmaslarını, incilerini? Onlar bütün hayatın boyunca lâzım olacak sana Fatma. Çabuk dön ama! A lama anne. Sandıklar, e yalar trene yükleniyorlar. Daha çocuk do uramadım, yolculu a gidiyoruz, uzaklara kocamla kimbilir hangi ülkelere sürgünüz biz, trene biniyoruz, bize bakıyorsunuz, el sallıyorum, allahaismarladık baba, allahaismarladık anne, bakın gidiyorum ben, gidiyorum uzaklara.

3

"Evet," dedi manav. "Ne istiyorsunuz?"

"Milliyetçi gençlerin düzenledikleri bir gece var," dedi Mustafa. "Davetiye da ıtıyoruz."

Ben çantadan davetiyeleri çıkardım.

"Ben öyle yerlere gitmem," dedi manav. "Vaktim yok."

"Milliyetçi gençlere yardım için bir iki tane olsun almaz mısın yani?" dedi Mustafa.

"Daha geçen hafta aldım," dedi manav.

"Bizden mi aldın?" dedi Mustafa. "Biz geçen hafta burada yoktuk ki."

"Ama sen komünistlere yardım ettiysen orası ba ka!" dedi Serdar.

"Yok," dedi manav. "Onlar buraya gelmez."

"Niye gelmezler?" dedi Serdar. "Canları istemedi i için mi?"

"Ben bilmiyorum," dedi manav. "Beni rahat bırakın. Ben bu i lerle ilgilenmiyorum."

"Niye gelmediklerini ben söyleyeyim dayı," dedi Serdar. "Bizden korktukları için gelemezler. Biz olmasaydık komünistler burayı da Tuzla gibi haraca ba larlardı."

"Allah korusun!"

"Yaa! Tuzla'da vatanda a neler yaptıklarını biliyorsun de il mi? İlk önce camekânlarını bir güzel indiriyorlarmı ..."

Dönüp baktım camekânına: Temiz, geni , pırıl pırıl bir camı var.

"Sonra gene vermeyince ne yaptıklarını da söyleyeyim mi?" dedi Serdar.

Ben mezarlar diye dü ündüm, komünistler hep böyle yapıyorlarsa Rusya'da mezarlıklar a zına kadar doludur. Manav da sonunda anladı galiba: Elini beline koymu , yüzü kıpkırmızı bize bakıyor.

"Evet dayı," dedi Mustafa. "Vaktimiz de yok bizim. Kaç liralık istiyorsun?"

Görsün diye biletleri çıkardım ben.

"On tane alır," dedi Serdar.

"Daha geçen hafta aldım," dedi manav.

"Peki, tamam!" dedi Serdar. "Bo yere vakit kaybetmeyelim çocuklar. Demek bütün çar ıda bir tek bu dükkân var mı , camının çerçevesinin indirilmesinden korkmayan bir tek bu dükkân... Bari unutmayalım. Hasan, unun numarasını al sana..."

Dı arı çıktım, kapının üstündeki numaraya baktım ve içeri girdim. Manavin yüzü daha da kızarmı tı.

"Peki, dayı, kızma," dedi Mustafa. "Bizim amacımız sana saygısızlık etmek de il. Dedemiz ya ndasın, biz komünist de iliz." Bana döndü, "Be tane ver yeter bu seferlik."

Çıkardım, be bilet uzattım. Manav uzandı, tiksindir gibi kenarlarından tutarak aldı. Sonra, ciddi ciddi, davetiyelerin üzerini okumaya ba ladı.

"Fatura da verelim, ister misin?" dedi Serdar.

Ben de güldüm.

"Saygısızlık etmeyin!" dedi Mustafa.

"Bu biletlerden bende be tane daha var," dedi manav. Heyecanla çekmecesinin tozlu karanlı ını karı tırdı, kan tırdı sonra, sevinçle çıkarıp gösterdi. "Aynıları de il mi bunlar?"

"Evet," dedi Mustafa. "Öteki arkada lar yanlı lıkla vermi olabilirler. Ama bizden alman gerekiyordu."

"Almı ım ya, i te!"

"Be tane daha alsan ölür müsün be dayı?" dedi Serdar.

Ama ihtiyar pinti duymazlıktan geldi, parma ının ucuyla biletin bir kö esini gösterdi.

"Bu gecenin de vakti geçmi ," dedi. " ki ay nceymi bu gece. Bak, burada Mayıs 1980 diyor."

"Dayı, senin bu geceye gitmeye niyetin var mı?" dedi Mustafa.

" ki ay önceki bir geceye ben bugün nasıl gideyim?" dedi manav.

Sonunda, be bilet için az kalsın benim de sabrımı ta ın-yordu. Bize okulda bo una  retmi ler. Sabırlı olmak insana hayatta yalnızca vakit kaybettirir, ba ka bir eye yaramaz. Bu konuda bir kompozisyon yaz deselerdi, beni çaktırmak için fırsat kollayan trkecilerin bile sonunda bir 5 vermek zorunda kalaca ı kadar çok ey bulup yazardım. te: Serdar da benim gibi kızmı . Birden gitti, ihtiyar pintinin kula ının arkasındaki kalemi canını yakarak oradan çekip aldı, biletlerin üzerine bir eyler yazdı, kalemle birlikte geri verdi.

"Tamam mı dayı?" dedi. "Geceyi iki ay sonraya aldık. 500 lira vereceksin!"

ıkarıp sonunda verdi i te 500 lirayı. Böyledir; tatlı dilin yılına deli inden ıkaraca ına yalnızca bizim okulun aptal türkçe kompozisyon hocaları inanır. O kadar kızmı ım ki ben de u ihtiyar pintinin bir canını yakayım diyordum, bir kötülük edeyim ona. ıkıyorduk, birden durdum, kapı önüne dizdi i eftali kulesinin en altından bir tanesini çekip çıkardım. Ama talihliymi ; hepsi devrilmedi. eftalimi çantaya koydum. Sonra berbere girdik.

Bir kafayı tutmu berber, muslu un altına sokmu yıkıyor. Bize aynadan baktı.

" ki tane alayım çocuklar," dedi elindeki kafayı hiç bı-rakmadan.

"Siz isterseniz on tane de alırsınız a bi," dedi Mustafa. "Burada da satarsınız."

" ki tane bırak, yeter, dedim," dedi berber. "Siz dernekten gelmiyor musunuz?"

ki tane! Birden tepem attı benim.

"Hayır iki de il, on tane alacaksın sen," dedim ve on bileti

sayıp uzattım.

Serdar bile a ırdı. Evet beyler, gördünüz, tepem atarsa i te böyle olurum ben. Ama berber biletleri almadı.

"Kaç ya ındasın sen?" dedi.

Berberin elindeki sabunlu kafa da bana aynadan bakıyor.

"Almıyor musun?" dedim.

"Onsekiz," dedi Serdar.

"Kim yolladı seni dernekten?" dedi. "Çok ate lisin sen."

Söyleyecek bir ey bulamadım ve Mustafa'nın yüzüne baktım.

"Kusura bakmayın a bi," dedi Mustafa. "O daha yeni. Sizi tanımıyor."

"Yeni oldu u belli. Çocuklar bana iki tane bırakın."

Cebinden iki yüz lira çıkardı. Bizimkiler de hemen beni unutup onunla anla tılar, neredeyse elini öpecekler. Demek dernektekileri tanıdın mı buranın kralı oluyorsun. Bari hiç almaydı. ki bilet çıkarıp uzattım. Ama dönüp almadı.

"Bırak bakayım oraya!"

Bıraktım. Bir ey söyleyecektim, söylemedim.

"Güle güle çocuklar!" dedi ve eline aldı ı ampuan i esinin ucuyla onlara beni gösterdi.

"Okuyor mu bu, çalı ıyor mu?"

"Lise ikiden beklemeli," dedi Mustafa.

"Baban ne i yapıyor senin?"

Ben susuyordum.

"Babası piyangocu," dedi Mustafa.

"Dikkat edin bu küçük çakala!" dedi berber. "Çok ate li bu. Hadi bakalım."

Bizimkiler güldüler. Ben de, artık bir ey söyleyeyim dedim, tam, çıra ına eziyet etme, olmaz mı, diyecektim, demedim. Çıra ın yüzüne bakmadan dı arı çıktım. Serdar'la Mustafa gülü üyorlar, konu uyorlar, ama ben sizi dinlemem, kafam bozuk. Sonra Mustafa Serdar'a öyle dedi:

"Berberli ini hatırladı, bo ver."

"Çakal!"

Ben bir şey demedim. Benim görevim bu çantayı taşımak, yeri gelince biletlere çıkarıp vermektir. Bizi Cennethisar'dan çıkarıp bu işi verdikleri için ben burada sizinleyim ve esnafla bir olup benimle alay eden ve o kelimeyi söyleyip gülünen sizlerle zaten konuşacak bir şeyim yok benim, susuyorum. Bir eczaneye girdik sustum, kasaba girdik sustum, bakkalda ve ondan sonraki nalburda ve kurukahveciyle kahvede de öyle sustum ve çarşı bitene kadar ben hiç konuşmadım. En son dükkândan çıkınca Mustafa ellerini ceplerine soktu.

"Birer porsiyon köfteyi hakettik artık," dedi.

Ben sustum ve o paraları bize köfte yiyelim diye vermiyorlar da demedim.

"Evet," dedi Serdar. "Hakettik artık birer porsiyon."

Ama köftede oturunca iki er porsiyon istediler. Onlar iki er yerken ben bir yiyecek değilim. Köfteleri beklerken Mustafa paraları çıkarıp saydı: Onyediy bin liraymış. Sonra Serdar'a dedi ki:

"Niye surat asıyor bu?"

"Çakal dememize kızıyor," dedi Serdar.

"Aptal herif!" dedi Mustafa.

Ama ben duymadım, çünkü duvardaki bir takvime bakıyordum. Sonra köfteler geldi. Onlar konuşarak, ben konuşmadan yedik. Tadı da istediler. Ben de revani istedim, hoşuma gitti. Sonra Mustafa tabancayı çıkardı ve masanın altına tutup oynadı.

"Versene!" dedi Serdar.

O da oynadı. Bana vermediler, gülüntüler, sonra Mustafa beline soktu, hesabı ödedi, kalktık, gittik.

Çarşıdan kimseden korkmadan geçtik, hana girdik ve merdivenleri konuşmadan çıktık. Derneğe girince, her seferinde olduğu gibi korktum sanki. Kopya çekiyorum da sanki hoca gördü mü diye aptal aptal heyecanlanıyorum da heyecanlandı mı gören hoca da anlıyor...

"Bütün çarşı tamam mı?" dedi.

"Evet, a bî," dedi Mustafa. "Söyledi iniz yerler."

"Yanında de il mi hepsi?"

"Evet," dedi Mustafa. Tabancayı ve paraları çıkarıyordu.

"Ben yalnızca makineyi alayım," dedi o. "Parayı Zekeriya Bey teslim alır."

Mustafa tabancayı verdi. Yakı ıklı adam içeri gitti. Mustafa da gitti. Biz bekliyoruz. Bir ara, ne bekliyoruz, diye dü ündüm; Zekeriya Beyi bekledi imizi unuttum sanki de hiçbir eyi beklemeden bekliyoruz. Sonra bizim gibi biri geldi ve sigara uzattı. çmem, ama aldım. Lokomotif biçiminde bir çakmak çıkardı, sigaralarımızı yaktı.

"Cennethisar'dan gelen ülkücü arkada lar sizler misiniz?"

"Evet," dedim.

"Nasıl oraları?"

Ne demek istiyor diye dü ündüm. Sigaranın kirli bir tadı var. Sanki ihtiyarladım.

"Yukarı mahalle bizim," dedi Serdar.

"Biliyorum," dedi o. "Ben deniz kıyısını soruyorum. Tuzla komünistlerin."

"Yok," dedim birden ben. "Cennethisar'da, deniz kıyısında bir ey yok. Orada zengin sosyetikler var."

Bana baktı ve güldü. Ben de güldüm.

"Olsun," dedi sonra. "Hiç belli olmaz!"

"Yukarı mahalle kiminse kıyı da onların olur," dedi Serdar.

"Evet. Tuzla'yı da öyle aldılar. Aman dikkat edin." Sonra biraz komünistleri dü ündüm. Onları dü ünerek ciddi ciddi sigara içiyordum ki birden öyle dedi bizimle konu an ve benim cevabımı beklemeden de içeri odaya gitti:

"Sen yenisin de il mi?"

Bir ey söylemem için vakit bırakmadı ki! Serdar, evet, diye ba ını sallamı tı. Yeni oldu umu hemen nasıl anlıyorlar acaba? Sosyetikler var deyince ben, o gülerek ne demek istedi? Serdar da kalktı içeri bir yere gitti, bu sefer ben ortada öyle yalnız kaldım, sanki girip çıkanlar benim yeni oldu umu anlasınlar diye beni tek ba ıma bıraktı Serdar. Ben de tavana bakarak

sigara içiyorum ve önemli şeyler düşünüyorum, girip çıkanlar beni görünce hemen öyle düşünümü anlayacakları kadar önemli şeyler: Hareketimizin meseleleri. Böyle bir kitap vardır, okudum. Derken ben, Mustafa odadan çıktı ve birisiyle öpüştü ve tam o sırada birden herkes kenara çekildi: Zekeriya Bey, evet, geldi. Hemen, odasına girerken, bana bir baktı, ben de aya kalkıyordum, ama daha tam kalkmamıştım. Sonra Mustafa'yı çağırdılar. O gidince içerde ne konu tüklerini düşünüm ve sonra çıktılar ve bu sefer aya kalktım.

"Yii!" dedi Zekeriya Bey bizim Mustafa'ya. "Biz gerekince sana gene haber salarız. Aferin!"

Sonra bir an bana baktı, çok heyecanlandım ve bana bir şey söyleyecek sandım, ama hiçbir şey söylemedi; yalnızca birdenbire hapırdı ve tekrar yukarı gitti; partiye diyorlar. Sonra Mustafa, demin bizimle konu an çocukla fısıfısıf konu tükünü. Bir an benden sözettiklerini düşünüm, ama saçma, siyasetten söz ediyorlardır, önemli şeylerden... Dinledi mi ve meraklı biri oldu umu sanmasınlar diye bakmadım.

"Hadi çocuklar," dedi sonra Mustafa. "Gidiyoruz."

Çantayı bıraktım. Konu madan istasyona gidiyoruz, görevini barmı insanlar gibi. Sonra, Mustafa niye hiç konu muyor, diye düşünüm. Artık onlara kızmıyorum; beni görevdeyken nasıl buldu? stasyondaki bankta oturmuş treni beklerken bunları düşünüm, sonra oradaki piyangocu dükkanını görünce babamı, ama babamı düşünmek istemiyorum imdi ben, ama gene düşünüm ve ona söylemek istedi mi eyi mırıldandım: Hayatta en önemli şey lise diploması de ildir baba!

Tren geldi, bindik. Serdar'la Mustafa gene fısıfısıf ediyorlardır. Bir laf söylerler, ya da öyle bir aka yaparlar ki beni aptal durumuna düşünürler. O zaman ben o akaya cevap verecek bir aka aranm, ama hemen bulamam ve ben o cevabı ararken onlar benim dalgınla an yüzüme bakarak daha da gülüyorlar, o zaman ben bazan kızar, kendimi tutamayıp bir küfür ederim ve o zaman onlar daha gülümence beni daha

da aptal durumuna dü ürdüklerini anlarım. O zaman ben yalnız olmak isterim, yalnız olunca hayatta yapabilece i büyük eyleri rahat rahat dü ünebilir insan. Bazan da yaptıkları benim anlayamadı m bir akadır; aralarında göz kırparlar; imdi o kelimeyi söylerlerken yaptıkları gibi: Çakal! Nasıl bir hayvandır acaba? Bir kız vardı ilkokulda, sınıfa ansiklopedisini getirmi ti, hayvanlar ansiklopedisi, kaplan diyorsun, açıp "K"ya bakıyorsun... O ansiklopedi olsaydı açar, "Çakal"a bir bakardım, ama bana göstermezdi o kız. Hayır, kirletirsin! Ulan kaltak, o zaman okula niye getiriyorsun? Sonra o kız stanbul'a gitti tabii, çünkü babası zengin oldu diyorlardı. Bir de arkada ı vardı, ba ında mavi kordela...

Dalmı m... Tren Tuzla'ya gelince heyecanlandım, ama korkmadım. Komünistler her an içeri girebilirler. Serdar'la Mustafa da susmu lar, sinirli sinirli bakıyorlar. Bir ey olmadı. Tren hareket edince komünistlerin duvarlara yazdıklarını okudum: Tuzla fa istlere mezar olacak! O fa ist dedikleri bizmi iz. Biraz küfür ettim. Sonra tren bizim istasyona geldi, indik. Bir ey konu madan yürüdük dura a geldik.

"Çocuklar, benim i im var," dedi Mustafa. "Haydi bakalım!"

Minibüslerin arasında kayboluncaya kadar arkasından baktık. Sonra Serdar'a birden öyle dedim ben:

"Bu sıcakta eve gidip ders çalı mak istemiyorum."

"Evet," dedi Serdar. "Çok sıcak."

"Kafam da bozuk," dedim. Biraz sustum. "Haydi, Serdar," dedim. "Yürü kahveye gidelim."

"Yok. Ben dükkâna gidiyorum. im var."

Gitti. Babanın bir dükkâanı varsa senin de kendili inden i in oluverir! Ama ben okuyorum daha, sizler gibi bırakmadım. Ama ne tuhaf; en çok da benimle alay ederler. Serdar'ın ak am kahveye herkesten önce gidip, çakal, diye anlataca ına eminim. Bo ver Hasan, dert etme, etmedim, yoku u çıkmaya ba ladım.

Cennethisar'a ya da Danca'ya araba vapuruna yeti mek için

önümden hızla geçen kamyonlara ve arabalara bakıyorum ve sanki yalnız oldu umu düşünmek hoşuma gidiyor. Bannımdan bir macera geçsin isterdim. Hayatta çok şey var, olabilir ama bekliyorsun işte. Böyle geliyor bana: Sanki olmasını istediğim şeyler çok yavaş oluyor ve olurken de onları düşünüyordum ve beklediğim gibi olmuyorlar; hepsi sanki beni öfkeliendirmek için arıyor geliyorlar ve sonra birden bir bakıyorsun, hemen geçip gitmişler bile. Gelip geçen arabalar gibi. Sınırimi bozmaya başladılar, belki birinden biri durursa da bu sıcakta yok çıkmam diye bakıyorum ama kimsenin seni taktığı yok ki bu dünyada. Eftalimi yemeye başladım, ama oyalanamadım.

Keke imdikı olsaydı, tek başıma plajda dolaşmak isterdim imdi, açık kapıdan, kimseden çekinmeden boş kumsala girerdim: Dalgalar gelir, kıyıya vurur, ben, ayakkabımı ısılatmasınlar diye, arada bir sıçrayarak, koşar, yürürüm ve hayatımı düşünürüm, mutlaka önemli biri olacağımı düşünürüm, o zaman yalnız bütün o herifler değil, kızlar da bana bir bakıyordu diye düşünürüm ve o zaman canım pis pis sıkılmaz benim, hele ilerde ne olacağımı düşününce, o zaman Serdar'a yürü kahveye gidelim diyecek kadar olmazdım, kendi kendime yeterdim imdikı olsaydı. Ama kıvrın okul var, Allah belâsını versin, hasta hocalar...

Sonra yokluğu çıkan o beyaz Anadolu'yu gördüm. Arıyor yaklaşıırken anladım içinde onlar olduğunu, ama sanki utandım da durup el edeceğime yan döndüm. Geldiler, geldiler ve beni tanımadan geçip gittiler. Geçip giderken bir an belki de yanıldım diye düşündüm. Nilgün çünkü biz küçükken o kadar güzel de ildi ki! Ama arabayı kullanan o işi man, Faruk'tan başka kim olabilir! Ne işi man! O zaman anladım eve değil, nereye gideceğimi: Yokluğu inerim, gider, kapılarına bakarım, belki çüce amcamı da görürüm, beni içeri alır, tabii utanmazsam içeri girerim, merhaba derim, belki babaannelerinin elini bile öperim, sonra onlara merhaba derim, beni tanıdınız mı, ben çok büyüdüm derim, evet derler, tanıdık,

küçükken çok iyi arkadaş değildik, konu uruz, konu-
uruz, küçükken arkadaş tık, konu uruz ve böylece belki
canımın bu pis sıkıntısını da unuturum ben oraya şimdi
gidersen.

4

Anadol zorlanarak yoku u çıkarken sordum:

"Tanıdınız mı onu çocuklar?"

"Kimi?" dedi Nilgün.

"Yolun kenarında yürüyen maviliyi. O tanıdı hemen biz."

"Uzun boyluyu mu?" dedi Nilgün. Dönüp arkasına bakmı tı ama, uzakla mı tık artık. "Kimdi o?"

"Hasan!"

"Kim Hasan?" dedi Nilgün bo bo .

"Recep'in ye eni."

"Ne kadar büyümü !" dedi Nilgün a kınlıkla. "Tanıyamadım."

"Ayıp yahu!" dedi Metin. "Çocukluk arkadaş ımız."

"Sen niye tanımadın o zaman?" dedi Nilgün.

"Görmedim ki... Ama Faruk söyler söylemez anladım kim oldu unu."

"Aferin, sana!" dedi Nilgün. "Çok akıllısın sen!"

"Demek senin, bu yıl tepeden tırna a de i tim, dedi in de buymu !" dedi Metin. "Yalnızca geçmi ini unutmı sun."

"Saçmalıyorsun."

"Okudu un kitaplar her eyi unutturmu sana!" dedi Metin.

"Ukalalık etme!" dedi Nilgün.

Sustular. Uzun bir sessizlik oldu sonra. Her yıl iki yanına yeni ve çirkin beton yapılar dikilen yoku u çıktık, seyrekle en ba lar, kiraz bahçeleri ve incir a açları arasından geçtik. El radyosu, özelliksiz bir "hafif Batı müzi i" çalıyordu. Uzaktan

denizi ve Cennethisar'ı görünce galiba çocuklu umuzda duydu umuza yakın bir heyecan duyduk, sessizlikten anladım, ama çok sürmedi. Hiçbir şey konu madan yoku u indik, kısa pantolonlu, mayolu, yanık tenli kalabalık ve gürültü içinden geçtik. Metin bahçe kapısını açarken, Nilgün;

"Kornayı çalsana a bi," dedi.

Arabayı bahçeye soktum ve her geli imde sanki daha da eskiyip bo alan evi kasvetle seyrettim. Ah ap do ramaların boyası dökülmü tü, sarma ıklar yan duvardan ön duvara atlamı tı, incirin gölgesi Babaanne'nin kapalı pancurlarına vuruyordu, alt katın pencere demirleri pas içindeydi. Tuhaf bir duygu sardı içimi: Daha önceleri alı kanlıktan farkedemedi im korkunç bir eyler vardı sanki bu evde de imdi a kınlık ve kaygıyla seziyordum. Büyük ön kapının bizim için açılmı olan hantal kanatlarının arasından gözükten Babaanne ile Recep'in içerdeki nemli ve ölü karanlı nı seyrettim.

"Hadi insene a bi ne oturuyorsun," diyordu Nilgün.

Arabadan inmi eve do ru yürüyordu. Sonra, küçük mutfak kapısından telâ la çıkıp sallanarak yakla an Recep'in insanı utandıran gövdesini gördü. Birbirlerine sarıldılar, öpü tüler. Kimsenin farketmediği radyoyu kapadım, arabadan sessiz bahçeye indim. Recep'in üzerinde, her zaman giydi i, ya nı gizleyen ceket, sonra o tuhaf ince kravat vardı. Sarıldık, öpü tük.

"Merak ettim," dedi Recep. "Geç kaldınız!"

"Nasılsın sen?"

"Eh," dedi utanır gibi. " yiyim. Yataklarınızı yaptım, odalarınızı hazırladım. Büyükhanım bekliyor. Siz daha da mı i manladınız Faruk Bey?"

"Nasıl babaanne?"

" yi... ikâyet ediyor... Bavullarınızı alayım."

"Sonra alırız."

Recep önden, biz arkadan merdivenleri çıktık. Pancurlar arasından sızan tozlu ev içi ı ı nı, küf kokusunu hatırlayarak

nedense sevindim. Babaanne'nin kapısı önüne gelince Recep bir an durdu, nefes aldı, sonra kurnaz bir ne eyle gözleri parlarken ba ırdı:

"Geldiler Büyükhanım, geldiler!"

"Neredeler?" dedi ya lı ve sinirli babaanne sesi. "Niye haber vermiyorsun, neredeler?"

Üzeri çiçekli mavi yorgana sarımlı , sırtı ardarda dizili üç yastı a dayalı, pirinç topuzlarını küçükken tınlattı m yatakta yatıyordu. Teker teker elini öptük. Elin beyaz, yumu ak ve buru buru derisinin üzerinde eski bir dosta rastlamı gibi insanı sevindiren tanıdık benler, lekeler vardı. Oda da, babaanne de, eli de aynı kokuyla kokuyordu,

"Ömrün çok olsun!"

"Nasılınsız Babaanneci im?"

"Kötü," dedi Babaanne, ama biz bir ey demedik. Babaanne biraz dudaklarını kıpırdattı, bir genç kız gibi utandı, ya da utanıyormu gibi yaptı. "Hadi imdi siz anlatın bakalım," dedi sonra.

Üç karde birbirimize baktık, uzun bir sessizlik oldu. Odanın, küf, mobilya cilası, eski sabun, belki nane ekeri, biraz lavanta ve kolonya ve toz koktu unu da dü ündüm.

"E, bana anlatacak bir eyiniz yok mu?"

"Buraya arabayla geldik Babaanne," dedi Metin. " stanbul'dan burası tam elli dakika sürüyor."

Her seferinde söyler bunu ve her seferinde Babaanne'nin inatçı yüzü bir an oyalanmı gözükür, ama sonra hemen eski haline döner.

"Siz eskiden kaç saatte gelirdiniz Babaanne?" dedi Nilgün sanki bilmiyormu gibi.

"Ben bir kere geldim!" dedi Babaanne gurur ve zaferle. Bir an nefes alıp ekledi: "Hem bugün ben soraca ım, siz de il!" Alı kanlıkla söyledi i bu sözden de ho landı galiba ve bir süre bir soru dü ündü, ama sonra sorarken anladı istedi i gibi zekice bir soru sormadığım.

"Nasılınsız bakalım?"

" yiyiz Babaanne!"

Sanki bir yenilgiye u ramı gibi öfkelendi, yüzünü hiddetle ek itti. Küçükken bu surattan korktu um zamanlar olmu - tu.

"Recep, arkama yastık koy!"

"Bütün yastıklar arkanızda Büyükhanım."

"Ben bir tane daha getireyim mi Babaanne?" dedi Nilgün.

"Sen ne yapıyorsun bakayım?"

"Babaanneci im, Nilgün üniversiteye ba ladı, " dedim ben.

"Benim de dilim var a bi, merak etme," dedi Nilgün. "Sosyoloji okuyorum Babaanne, bu yıl birinci sınıfı bitirdim."

"Sen ne yapıyorsun?"

"Gelecek yıl liseyi bitirece im," dedi Metin.

"Sonra?"

"Sonra Amerika'ya gidece im!" dedi Metin.

"Ne var orada?" dedi Babaanne.

"Zenginler ve uyanık insanlar!" dedi Nilgün.

"Üniversite!" dedi Metin.

"Hep birlikte konu mayın!" dedi Babaanne. "Sen ne yapıyorsun?"

Elimde koca çantamla okula gidip geldi imi, geceleri bo evde pinekledi imi, yemek yeyip televizyonun kar ısında uyukladı ımı söylemedim. Daha, dün sabah üniversiteye giderken, içki vaktini bekledi imi, tarih denilen eye olan inancımı yitirmekten korktu umu ve karımı özledi imi de söylemedim.

"Doçent oldu o, Babaanne," dedi Nilgün.

"Babaanne sizi çok iyi gördük!" dedim ben umutsuzlukla.

"Karın ne yapıyor?" dedi Babaanne.

"Geçen geli imizde söylemi tim ya, Babaanne," dedim. "Bo andık biz."

"Biliyorum, biliyorum!" dedi. "Ne yapıyor imdi o?"

"Yeniden evlendi."

"Oda larını hazırladın de il mi sen bunların?" dedi Babaanne.

"Hazırladım," dedi Recep.

"Ba ka anlatacak bir eyiniz yok mu?"

"Babaanne, stanbul çok kalabalık oldu," dedi Nilgün.

"Burası da kalabalık," dedi Recep.

"Otursana Recep uraya," dedim ben.

"Babaanne bu ev çok eskimi ," dedi Metin.

"Ben iyi de ilim," dedi Babaanne.

"Çok eskimi Babaanne, burayı yıktırılım, apartman yaptırılım, siz de rahat edersiniz..."

"Sus!" dedi Nilgün. "Seni duymuyor. imdi sırası da de il."

"Ne zaman sırası?"

"Hiçbir zaman!"

Bir sessizlik oldu. Havasız sıcak odada e yaların kendi kendilerine geni leyip çıtırdadıklarını duyar gibi oldum. Pencereden içeri ölü, sanki yıllanmış bir ık giriyordu.

"Bir ey söylemeyecek misin?" dedi Babaanne.

"Babaanne yolda Hasan'ı gördük!" dedi Nilgün. "Büyümü kocaman olmu ."

Babaannenin dudakları bir tuhaf kıpırdandı.

"Ne yapıyorlar onlar Recep?" diye sordu Nilgün.

"Hiç!" dedi Recep. "Yoku taki evde oturuyorlar. Hasan lisede..."

"Ne anlatıyorsun onlara?" diye ba ırdı Babaanne. "Kimi anlatıyorsun?"

" smail ne yapıyor?" dedi Nilgün.

"Hiç!" dedi Recep. "Piyango satıyor."

"Ne anlatıyor size?" diye gene ba ırdı Babaanne. "Benimle konu un, onunla de il! Hadi sen çık dı arı, Recep, git mutfa ina in!"

"Bir zaran yok ki Babaanne," dedi Nilgün. "Dursun burada."

"Sizi hemen kandırdı de il mi?" dedi Babaanne. "Ne söyledin onlara? Hemen kendine açındırdın mı?"

"Hiçbir ey söylemiyorum Büyükhanım," dedi Recep.

"Demin gördüm ama, konu uyor, anlatıyordun."

Recep çıktı. Bir sessizlik oldu.

"Hadi Nilgün, sen bir eyler anlat," dedim ben.

"Ben mi?" dedi Nilgün. "Ne söyleyeyim?" Biraz dü ündü, sonra: "Her ey çok pahalı oldu, Babaanne," dedi.

"Kitap okuya okuya her eyi unuttu unu söylesene," dedi Metin.

"Zavallı ukala!" dedi Nilgün.

"Ne konu uyorsunuz?" dedi Babaanne.

Bir sessizlik daha oldu.

"Hadi, Babaanne," dedim ben. "Biz kalkalım da odalarımıza yerle elim."

"Daha yeni geldiniz," dedi Babaanne. "Nereye?"

"Bir yere de il!" dedim. "Daha bir hafta buradayız."

"Demek söyleyecek bir tatlı lakırdınız yokmu ," dedi Babaanne. Tuhaf bir zafer havasıyla biraz gülümsedi de galiba.

"Yarın mezarlı a gidece iz," dedim dü ünmeden.

Recep di arda kapının önünde bekliyordu. Bizi teker teker odalarımıza soktu, pancurları açtı. Bana gene kuyuya bakan odayı hazırlamı . Kûf, çar af ve çocukluk kokusunu hatırladım.

"Eline sa lık, Recep," dedim. "Odayı ne güzel yapmı sın!"

"Havlunuzu buraya astım," dedi, gösterdi.

Sigara yaktım. Birlikte açık pencereden dı arı bakıyorduk. Sordum:

"Recep, nasıl bu yaz Cennethisar?"

"Kötü," dedi. "Eski tadı kalmadı."

"Nasıl yani?"

"nsanlar bir kötü, acımasız oldular!" dedi.

Döndü anlayı bekleyerek yüzüme baktı. Sonra birlikte plajın u ultusunu dinleyerek uzaktaki a açların arasından

gözükken soka ı ve denizi seyrettik. Metin geldi:

"A bi, arabanın anahtarını verir misin?"

"Gidiyor musun?"

"Bavulumu çıkarıp gidiyorum."

"Bizim bavullarımızı da yukarı çıkarırsan arabayı yarın sabaha kadar sana veririm," dedim.

"Siz ey etmeyin Faruk Bey, ben çıkarırım," diyordu Recep.

"Sen imdi ar ıve gidip vebayı aramayacak mısın?" dedi Metin.

"Neyi arayacaksınız?" dedi Recep.

"Vebayı artık yarın ararım," dedim.

"Hemen içmeye mi ba layacaksınız?" dedi Metin.

"Sana ne benim içkimden!" dedim ama öfkelenmemi - tim.

"Do ru!" dedi Metin, arabanın anahtarını aldı, gitti.

Bir ey dü ünmeden, biz de, Recep'le birlikte Metin'in arkasından yürüdü k, merdivenleri indik. Sonra aklıma, mutfa a gidip buzdolabını karı tırmak geldi, ama küçük merdivenleri indikten sonra mutfa a gidece ime öte yana saptım, Recep'in odasının önünden geçerek dar aralı ın ucuna gittim. Recep arkamdaydı.

"Çama ırlı ın anahtarı hâlâ burada mı?" dedim. Kapı kasasının üzerine elimi uzatıp tozlu anahtarı buldum.

"Büyükhanım bilmiyor," dedi Recep. "Söylemeyin."

Anahtarı çevirdikten sonra, kapıyı, açmak için iyice zorlayarak itmeme gerekti. Arkasına bir ey dü mü olmalı; baktım, a ırdım: Toz içinde bir kurukafa, kapıyla sandık arasına sıkı mı . Yerden alıp, üfledim, ne eli gözükmeye çalı arak Recep'e gösterdim.

"Hatırlıyor musun bunu?"

"Efendim?"

"Sen buraya hiç girmiyorsun galiba."

Tozlu kurukafayı üzeri kâ ıtlarla dolu bir sehpanın kenanna bıraktım. Elime aldım bir cam boruyu çocuk gibi salladım,

sonra paslanmı bir terazinin kefelelerinden birine koydum. Recep kapı e i inde durmu susuyor, benim dokunduklarıma korkuyla bakıyordu: Yüzlerce küçük i e, cam kırıkları, sandıklar, kutunun içine atılmı kemik parçalan, eski gazeteler, paslı makaslar, cımbızlar, anatomi ve tıp üzerine fransızca kitaplar, kutular dolusu kâ it, tahtalara yapı tırılmı ku ve uçak resimleri, gözlük camları, yedi rengi bölünmü bir daire, zincirler, küçükken pedalına basıp arabacılık oynadı im diki makinesi, tornavidalar, tahtalara i nelenmi böcek ve ker-tenkeleler, üzerlerinde, " nhisarlar daresi" yazan yüzlerce bo i e, ecza i elerine doldurulmu etiketlenmi türlü çe itli tozlar, bir saksı içinde de mantarlar...

"Mantar mı onlar Faruk Bey?" dedi Recep.

"Evet, i ine yararsa al."

Galiba korktu u için odaya girmiyordu, gittim verdim. Sonra, üzerine eski harflerle Doktor Selâhattin'in her sabah 2-6, ö leden sonra 8-12 arasında hasta kabul etti ini yazan pirinç levhayı buldum. Bir an, yalnızca matrak buldu um için de il, anısı için de pirinç levhayı alıp stanbul'a götürmek geldi içimden, ama tarihten ve geçmi ten tuhaf bir nefret ve korkuyla tiksinsince tozlu e yalar arasına fırlatıp attım. Sonra kapıyı kilitledim. Recep'le mutfak a do ru yürürken merdivenlerin aralı ndan Metin'i gördüm. Söylenerek bavullarımızı yukarı çıkarıyordu.

5

Faruk'un ve Nilgün'ün bavullarını yukarı çıkardıktan sonra, soyundum, mayomu ve yazlık elbiselerimi giydim, dolu cüzdanımı aldım, a a ı indim, eski ve çürük Anadol'a binip gittim. Vedat'ların önünde arabadan indim. Mutfaklarında çalı an hizmetçiden ba ka evlerinde hiçbir hareket yoktu. Bahçeden evin arka tarafına geçip pencereyi hafif itince ya ta ında yatan Vedat'ı görüp sevindim. Sıçrayıp odaya kedi gibi atladım ve Vedat'ın ba ını yastı a bastırdım.

" aka mı bu imdi hayvan herif?" diye ba ırdı. Gülümsedim, keyifliydim. "Ee, ne var ne yok?"

"Ne zaman geldin sen?" dedi.

Önce cevap vermedim, odada göz gezdiriyordum. Duvardaki o tatsız çıplak kadın resmiyle birlikte her ey geçen yılki gibiydi.. Sonra sabırsızlandım:

"Hadi," dedim. "Hadi, o lum kalksana!"

"Ne yapaca ız bu saatte?"

"Ne yapıyor herkes ö leden sonraları?"

"Hiç!"

"Kimse yok mu yoksa?"

"Yoo, herkes burada, yeni gelenler de var."

"Nerede toplanıyorsunuz?"

"Ceylan'larda!" dedi. "Yeni geldiler onlar!"

" yi, hadi, gidelim oraya."

"Ceylan daha uyanmamı tır."

"O zaman gidip ba ka bir yerden denize girelim!" dedim.

"Ben, dokuma fabrikatörleriyle demir tüccarlarının geri zekâlı o ullarına matematik ve ingilizce ö retmekten daha bu yıl

bir kere olsun denize girmeye fırsat bulamadım."

"Yani, Ceylan'la ilgilenmedi ini mi söylemek istiyorsun?"

"Kalk, bari Turgay'a gidelim."

"Turgay'ı basket genç takımına ça ırımı lar, biliyor musun?"

"Beni bu ilgilendirmiyor, ben basketi bıraktım."

"Daha iyi inekleyebilmek için, de il mi?"

Bir ey söylemedim; Vedat'ın güne te yanımı , sa lıklı, huzurlu gövdesine baktım ve dü ündüm: Evet, ben derslerime çok çalı ırım, sınıfımda birinci olmazsam canım iyice sıkılır ve benim gibilere de inek denildi ini bilirim, ama benim babamın, beni on yıl sonra ba ına geçirece i takım tezgâhlan fabrikası yok, iplik fabrikası yok, demir deposu ve dökümhanesi ya da Libya'da aldı ı küçük de olsa bir ihalesi ve hatta bir ihracat ve ithalat bürosu da yok benim zavallı babamın: Benim kaymakamlıktan istifa etmi babamın yalnızca bir mezarı var, yılda bir kere Babaanne evde a lamasın diye gideriz, orada a lar. Sonra sordum: "Peki ba ka ne yapıyor herkes?"

Yüzükoyun yattı ı yataktan, Vedat'ın kalkmaya niyeti yoktu, ama hiç olmazsa a zını yastı ın kenarına getirecek kadar kıpırdandı ve anlattı: Mehmet'in ngiltere'den bir hem ire kızla döndü ünü anlattı, kız imdi Mehmetler'de kalıyormu , ama ayrı odalarda yatıyorlarmı ve kız dedi i aslında 30 ya ında bir kadınımı , ama bizim kızlarla iyi anla ıyormu ve Turan, ben biliyormu um askerdeymi . Nereden bileyim diye dü ündüm, ben kı ları, Ankara ve stanbul sosyetesıyla de il, okul yatakhanesiyle teyzemin evinde geçiriyorum ve biraz para için de senin gibi aptal zengin çocuklarına matematik, ingilizce ve poker dersleri veriyorum. Ama bir ey söylemedim ve Vedat, Turan'ı, artık o lunun adam olmayaca ına karar veren babasının askere yolladı ını söyledi, babası torpil de yapmamı , er hayatı onun aklını ba ına getirir demi ve ben, akli ba ına gelmi mi, diye sorunca da Vedat ciddi ciddi bilmedi ini söyledi, Turan'ın onbe gün izinli geldi ini söyledi ve Turan'ın, Hülya ile kır tırmaya ba ladı ını söy-

leyince ben dü üncelere daldım; o sırada Vedat, bir de Fikret diye yeni bir herif oldu unu ekledi ve ben hemen Vedat'ın ona hayran oldu unu anladım, çünkü, bu Fikret için, 'kral herif veya 'kafa dengi' diyordu, biraz sonra da fiberglas teknesinin motoru kaç beygirmi filan anlatmaya ba ladı, benim sinirlerim iyice bozuldu ve bu a a lık herifi dinlemez oldum; o da bunu anlayınca biraz sustuk, ama sonra gene konu tuk.

"Ablan ne yapıyor?" dedi.

"Tam bir komünist o. Onlar gibi de sürekli, ben çok de i tim, deyip duruyor."

"Yazık, üzıldüm."

Duvardaki çıplak kadın resmine bakıyordum.

"Selçuk'un kızkarde i de öyle olmu ," dedi fısıldar gibi. "Birine â ik olmu galiba! Ablan için de böyle biri söz konusu mu?"

Cevap vermedim. Sinirli hareketler yaptım ve bu konudan ho lanmadı ımı anladı.

"A abeyin ne vaziyette peki?"

"Umutsuz!" dedim. "Yalnızca içiyor ve i iyor. Umutsuz bir uyu uk!"

"O da mı öyle?"

Konu tukça öfkelenerek söyledim: "O hiçbir ey olamayacak kadar uyu uk. Ama ablamla iyi anla ıyorlar do rusu. Ne yaparlarsa yapsınlar beni ilgilendirmesin, ama biri paradan nefret edecek kadar ideolojik ve öteki de o parayı kazanmak için elini uzatamayacak kadar uyu uk oldu u için olan bana oluyor. O arsanın üzerinde hâlâ o aptal, tuhaf ve i renç eski ev bo bo duruyor."

"Babaannenle o ey, çalı an adam, orada oturmuyorlar mı artık?"

"Oturuyorlar. Ama oraya yapılacak bir apartmanın bir katında otursalar ne olur: O zaman bütün kı , geri zekâlı zengin çocuklarına, hiperbolün eksenini nerededir, eksenle odak noktası arasındaki ili ki ile r katsayısının ne ilgisi vardır

filan diye çene yormazdım, anlıyor musun? Gelecek yıl üniversite için Amerika'ya gitmem art benim, parayı nasıl bulaca ım?"

"Haklısın," dedi, biraz rahatsız oldu galiba.

Ben de rahatsız oldum, çünkü Vedat'ın beni zengin dü manı sanmasından korkmu tum. Biraz sustuk.

"Hadi, artık denize gidelim," dedim sonra.

"Evet, Ceylan da uyanmı tır belki."

"Oraya gitmek zorunda de iliz."

"Herkes orada oluyor."

İmdiye kadar hiç kıpırdamadan yattı ı yataktan kalktı, üzerindeki küçük mayo dı ında çıplaktı, iyi yanmı ve belli ki iyi beslenmi güzel, huzurlu bir gövdesi vardı. Rahat rahat, dertsiz, tasasız esnedi.

"Funda da gelecekti!"

Vedat'ın gövdesine ve belki de ba ka bir eylere sinirleni yordum.

" yi peki, gelsin."

"Ama uyuyor."

Vedat'ın gövdesine de il, duvardaki çıplak kadına bakarak, "Git uyandır o zaman," dedim.

"Sahi, uyandırayım de il mi?"

Kızkarde ini uyandırmak için gitti. Biraz sonra geldi ve hayatı ba tan a a ıya sorunlarla doluymu da, sigarasız ya pamayacakmı gibi hırsıyla bir sigara yaktı ve bana sordu:

"Sen hâlâ sigara içmiyorsun, de il mi?"

"Hayır."

Bir sessizlik oldu. Funda'nın yata ında uyuz uyuz yatarak ka ındı ını dü ündüm. Biraz, deniz sıcak mı, so uk mu gibi aptalca eylerden söz ettik. Sonra kapıdan Funda girdi.

"A bi, nerede benim sandaletlerim?"

Geçen yıl küçük bir kızdı bu Funda, bu yıl uzun, güzel bacakları, küçük bir bikinisi var.

"Merhaba Metin!"

"Merhaba."

"Ne haber? A bi, nerede diyorum, benim sandaletlerim?"

A abey-kızkarde hemen kavgaya ba laddar: Biri ötekine e yalarının bekçisi olmadı nı söyledi, öteki de ona, geçen gün hasır apkasının onun dolabından çıktı nı ve daha da ba rı tılar. Biraz sonra Funda, kapıyı vurup çıktı ve az sonra hiçbir ey olmamı gibi girdi ve bu sefer arabanın anahtarını annemin odasından kim alacak, diye ba ladılar. Sonunda Vedat gitti. Biraz tedirgin oldum.

"Eee, Funda, ba ka ne haber?"

"Ne olacak! Sıkıntı!"

Biraz konu tuk: Bu yıl kaçınıcı sınıfı bitirdi ini sordum, lise birmi , iki yıl 'hazırlık' okumu , hayır, Alman ve Avusturya Lisesi'nde de il talyan Lisesi'ndeymi . O zaman, ona u kelimeleri mırııldandım: Equipement eletrique Brevete type, Ansaldo San Giorgia Genova... Funda bunları bana talya'dan getirilen bir hediyenin üstünde mi okudu umu sordu. s-tanbul'un bütün trolleybüslerinin içinde, ön kapılarının üstünde böyle anla ılmaz plâketler oldu unu, o trolleybüslere binen bütün stanbulluların sıkıntıdan patlamamak için böyle eyleri ezberlemek zorunda oldu unu söylemedim, çünkü nedense trolleybüse bindi imi söylersem beni küçümseyecekmi gibi bir duygu uyandı içimde. Sonra sustuk. Krem ve parfüm kokularıyla ö le uykusuna yatan ve kâ it oynansın diye vakit geçiren ve vakit geçsin diye kâ it oynayan ve anne dedikleri o i renç yaratı ı dü ündüm biraz. Sonra Vedat geldi, elindeki anahtarı sallayarak gösterdi.

Çıktık, güne ten pi mi arabaya bindik, iki yüz metre gittikten sonra durup Ceylanların önünde indik. Heyecanlanmaktan utandı m için bir eyler söylemek istedim.

"Burasını çok de i tirmi ler."

"Evet."

Çimenlerin içine birer adım arayla serpi tirilmi ta lara basarak yürüdük. Bir bahçıvan sıcakta bahçeyi suluyordu. Sonunda, kızları gördüm ve laf olsun diye konu tum.

"Hiç poker oynuyor musunuz?"

"Ha?"

Merdivenlerden indik. Kızlar, zarifçe uzanmı lardı. Beni gördükleri aklıma geldi, dü ündüm: Üzerimde, pokerden kazandı ım parayla İsmet'ten aldı ım gömle im, mayomun üstüne giydi im Lewis pantolonum ve pantolonumun cebinde de, bir ay ahmaklara özel ders vererek kazandı ım on dört bin liram var! Sonra bo bo konu tum.

"Oyun oynuyor musunuz demi tim?"

"Ne oyunu? Size Metin'i tanı tırayım!"

Zaten tanıyordum Zeynep'i.

"Merhaba Zeynep, ne haber?"

" yidir."

"Bu Fahrünnisa, ama öyle deme, kızar. Fafa diyeceksin!"

Fafa güzel bir kız de il. El sıkı tık.

"Bu da Ceylan i te!"

Ceylan'ın sert ve hafif elini sıktım. Ba ka bir yere bakmak istedim. Birden â ik olabilece imi dü ündüm, ama saçma, çocukça bir dü ünceydi. Denize baktım ve telâ lı de il, sakın oldu uma inanmak ve öyle de olmak istedim. Ötekiler beni unutup konu maya ba ladılar.

"Su kaya ı da zordur."

"Bir kere suyun üstüne çıkabilsem!"

"Ama hiç olmazsa kar kaya ı gibi tehlikeli de il."

"Mayo sıkı olmalı."

"Kolları a rıyor insanın."

"Fikret gelse de ba lasak."

Canım sıkılmı tı, ayak de i tirdim, öksürdüm.

"Otursana yahu!" dedi Vedat.

Çok dü ünceli gözüktü üme inanıyordum.

"Otursana!" dedi Ceylan.

Ceylan'a baktım, güzeldi. Evet! Ona â ik olabilece imi gene dü ündüm, az sonra dü ündü üme inandı ima inandım.

" urada bir ezlong vardı," dedi Ceylan, burnunun ucuyla gösterdi.

ezlonga do ru yürürken gördüm: Beton evin alt katının

açık kapısının içinde korkutucu mobilyalar vardı: Amerikan filmlerinde zengin ve mutsuz karı kocalar ellerinde viski bardaklarıyla bahn arak evlilik sorunlarını tartı ırlarken böyle mobilyalara otururlar. Sanki evin içinden gelen bu mobilya ve zenginlik ve lüks kokusu, bana, senin ne i in var burada, diyecek gibiydi, ama dü ündüm ve rahatladım: Ben hepsinden zekiyim bunların! Hâlâ bahçeyi sulayan bahçivana baktım, ezlongu aldım, geri döndüm, hiçbir zorluk çıkarmadan açılınca onların yanına oturdum ve â ık olup olmadığını dü ünürken dalgın dalgın onları dinledim.

Fafa, bizim sınıf çok gırgırdır türünden eylemler anlatıyordu ve sınıf arkadaş ı Ceylan, ona ınu da anlat, bunu da anlat, dedi i için bu hikâyeler bitti inde güne ten pi mi tim ve üstelik hâlâ kararsızdım. Sonra, akadan anlamayan vah i bir herif sanılmak istemedi im için ben de, bu geri zekâlı hikâyelerden biraz anlatmaya karar verdim ve onlara bizim okulda sınav sorularını müdürün odasından nasıl çaldı ımızı ayrıntılarıyla anlattım, ama soruları bazı aptal zengin çocuklarına satarak kaç para kazandı ımızı anlatmadım, çünkü hepsi yanlı ınlar ve benim kolumdaki bu Omega saati bana do um günümde ya da ba ka bir gereksiz günde hediye edecek zengin babam olmadığı için yapmak zorunda kaldı ım bu küçük i , babaları sabahtan ak â kadar böyle i ler çevirmesine ra men, onlara çirkin gözükür. Bu sırada korkunç gürültülerle bir motorun yakla tı ını duyduk. Hepsi ba larını çevirip baktılar. Fikret'in bu gelen oldu unu anladım. Motoru büyük bir hızla rıhtıma çarpacakmı gibi yakla tı, birden su yı ını fı kırtarak durdu. çinden kıyıya zorlukla atladı.

"Ne haber çocuklar," dedi, bana bir göz attı.

"Tanı tırayım," dedi Vedat. "Metin, Fikret!"

"Çocuklar ne içersiniz?" dedi Ceylan.

Herkes Coca-Cola diyordu.

Fikret cevap bile vermedi, yalnızca dudaklarını büküp eliyle bir i aret yaptı: 'Kafam bozuk' derken yapılan i aretti bu. Baktım, Ceylan'ın dertlenip dertlenmedi ini anlayamadım.

Ama ba ka bir ey anladım: Sizin bu Fikret numarasını ben yıllardan beri bilirim: Ki ilik sahibini oynuyor. Çirkin ve aptal olursan, hiç olmazsa sestem hızla giden bir deniz teknem ve ondan daha hızla giden bir arabanla bir ki ili in sahibi olmalısın ki kızlar yüzüne baksınlar. Ceylan içkileri getirdi. Ellerinde bardaklar, uzun bir süre oturdular, konu tular.

"Müzik dinler misiniz?"

"Ak am nereye gidece iz?"

"Hani sende bir Elvis var diyordun."

"Vardı. Nerede o Best of Elvis?"

"Bilmiyorum."

"Canım sıkılıyor."

"Ne yapalım?"

Sonra kelimelerden ve yakan güne ten yorulmu gibi biraz sustular ve gene konu tular ve gene sustular ve gene konu tular ve sustuklarında görülmeyen bir hoparlörden baya ı bir müzik fı kırdı ve ben artık bir eyler söylemem gerekti ini dü ündüm.

"Çok sıradan bir müzik bu, asansör müzi i!" dedim. "Amerika'da böyle eyleri yalnızca uzun asansör yolculuklarında dinlerler."

"Uzun asansör yolculukları mı?"

Dedin, evet sen Ceylan, ve o zaman konu tum ben, senin beni nasıl dinledi ini gözleyerek ve gözlemiyormu gibi yaparak, çünkü evet, imdiden sevdi ime inanıyorum galiba, utanıyorum, ama ben konu tum ve anlattım sana Ceylan. Bu asansör yolculuklarının New Yorkluların hayatlarında ne kadar yer tuttu unu, Empire State Building'in tam - 50 feet ve 102 katlı oldu unu ve buradan çapı 50 millik bir panoramanın gözüktü ünü söyledim, ama daha New York'a gitmedi imi ve o manzarayı seyretmedi imi söylemedim, ama bu ehrin nüfusunun Ansiklopedi Britannica'nın bizim okuldaki 1957 baskısına göre 7891957 oldu unu ve aynı baskıya göre ehrin 1940'daki nüfusunun 7454995 oldu unu söylüyordum ki,

"Yuh!" dedi Fafa. " nek gibi ezberlemi sin!"

Dedi ve sen de ona gülünce Ceylan, ben size ezberlemek için ineklemesi gerekenlerden olmadı ımı kanıtlamak ve zekâın boyutları hakkında bilgi verebilmek için sözgelimi, iki basamaklı bütün rakamları bir anda birbiriyle çarpabileceğimi açıkladım.

"Evet," dedi Vedat. "Acayip bir kafası vardır bu herifin, bütün okul bilir!"

"Onyediyedi kere kırkdokuz?" dedi Ceylan.

"Söyledim: "833!"

"Yetmi kere on dört?"

"1008!"

"Do ru oldu u ne malûm?" dedi Ceylan.

Heyecanlıydım ama, yalnızca gülümsüyordum ben.

"Kâ it kalem getireyim mi?" dedi.

Benim sinir bozucu gülümseyi ime katlanamayarak o zaman sen yerinden fırladın Ceylan ve o korkutucu mobilyaların içine ko up az sonra elinde bir sviçre otelinin ba lıklı kâ ıdı ve gümü bir dolmakalemle ve yüzünde hırsla döndün.

"33x27=?", "891", "17x27=?", "513", "81x79=?", "6399!", "17x19=?", "323!", "Hayır, 373!", "Lütfen bir daha çarp Ceylan!" "Peki, 323!", "99x99=?", "En kolayıdır bu: 9801!"

Öfkeleniyordun Ceylan, nefret edecek kadar öfkeleniyordun.

"Sahiden inek gibi ezberlemi sin!"

Ben yalnızca gülümsüyordum ve bütün a klar nefretle ba lar diye yazan o baya ı ve a a lık kitapların belki de do ruyu söylediklerini dü ünüyordum.

Sonra Ceylan, Fikret'in motoruyla su kaya ı yaptı ve ben rekabet olgusu hakkında dü üncelere daldım ve geceyanlarına kadar bu dü üncelerle oyalanaca ımı hemen anladım galiba, çünkü Allah kahretsin: nanarak da â ik oldu umu dü ünüyordum artık.

6

Uyandım, kalktım, kravatımı ve ceketimi giydim, dı arı çıktım. Durgun, pırıl pırıl güzel sabah! A açlarda kargalar, serçeler. Pancurlara baktım: Hepsi kapalı; uyuyorlar, dün gece geç yattılar. Faruk Bey içti, içerken Nilgün onu seyretti. Büyükhanım da yukarıdan seslenip durdu. Metin'in kaçta gelip yattı ını duymadım bile, gıcirtısından uyanmasınlar diye tulumbayı yava ça çalı tırdım, so uk sabah suyunu yüzüme vurdum, sonra içeri girdim, mutfaktan iki dilim ekme kestim, aldım, kümese gittim, kapısını açtım. Tavuklar guruldayarak kaçtılar. ki yumurtayı, burunlarından dikkatle kırarak güzelce içtim, ekmeçlerimi yedim. Öteki yumurtaları da aldım, kümesin kapısını kapamadan mutfaka dönüyordum ki a ırdım: Nilgün uyanmı , çantasını almı , gidiyor. Beni görünce gülümsedi.

"Günaydın Recep."

"Bu saatte nereye?"

"Denize. Sonra kalabalık oluyor. Bir girip çıkacağım. Yumurtalar kümeden mi?"

"Evet," dedim, nedense bir suçluluk duydum. "Kahvaltı ister misiniz?"

"sterim," dedi, Nilgün güldü, gitti.

Arkasından baktım. Dikkatli, titiz, sakınan kedi. Ayaklarında sandallar, bacaklar çıplak. Küçükken çöp bacak. çeri girdim, çay için su koydum. Annesi de öyleydi. imdi mezarlıkta. Gidece iz, dua edece iz. Anneni hatırlıyor musun? Üç yaındaydı, hatırlayamaz. Do an Bey, Do u'da kaymakamdı, son iki yaz onları buraya yolladı. Kuca ında Metin, yanında

sen, bahçede oturdu annen, soluk yüzüne bütün gün güne vururdu, ama geldi i gibi yüzü bembayaz Kemah'a dönerdi. Vi ne suyu ister misiniz küçük hanım, derdim. Te ekkür ederim Recep Bey, derdi, koyun uraya; kuca ında Metin var, koyarım; iki saat sonra gelir bakarım koca bardaktan anca iki yudum içmi . Sonra Faruk, terli ve i man gelir, anne acıktım der, birden bir solukta hepsini içer, bitirir. Aferin! Örtüyü çıkardım, gittim masaya seriyordum ki kokusunu aldım: Faruk Bey dün gece masanın üstüne rakı dökmü . Gittim, bezi aldım, sildim. Su kaynamı , çayı demledim. Dünden kalma süt de var. Nevzat'a yarın giderim. Aklıma kahve geliyordu, ama kendimi tuttum, i e verdim.

Dalmı ım, vakit geçmi . Sofrayı kurarken merdivenlerden Faruk Bey indi. Basamakları gıcırdatan a ır yürüyü ü dedesinki gibi. Esnedi, bir eyler homurdandı.

"Çay demledim," dedim. "Oturun, size kahvaltı vereceim."

Dün gece içerken oturdu u sandalyeye çöktü.

"Süt de ister misiniz?" dedim. "Ya lı, iyi süt var."

"Peki, getir!" dedi. "Mideme iyi gelir:"

Mutf a gittim: Mide. çe içe biriken zehirli sular sonunda orada bir delik açar. çersen artık, ölürsün demi ti Büyükhanım. Doktor ne dedi duydun de il mi? Do an Bey önüne bakıyor, dü ünüyordu, sonra öyle dedi: Kafam i lemeyece ine öleyim daha iyi, anne dü ünmeden ya ayamam ben ve Büyükhanım bu dü ünme de il yavrum, yalnızca hüzünlenmek dedi, ama birbirlerini dinlemeyi unutmı lardı artık. Sonra Do an Bey, o mektupları yaza yaza öldü. A zından kan geliyordu babası gibi, belli ki midesinden, Büyükhanım ba ıra ba ıra a lıyor, beni ça ırıyordu, sanki benim elimden bir ey gelebilirmi gibi. Ölmeden önce kanlı gömle ini çıkarttım, ütülü, temiz gömle ini giydirdim, öldü. Mezarlı a gidece iz. Sütü kaynatıp güzelce barda ına koydum. Mide karanlık, bilinmeyen bir alemdir ki bir tek Yunus Peygamber bilir. Ben o karanlık deli i dü ününce ürperirdim. Ama benim midem

sanki yok gibidir; çünkü kendi sınırlarımı bilirim, onlar gibi de ilim ki, unutmasını da bilirim. Sütünü götürünce baktım, Nilgün gelmi , ne çabuk! Saçları ıslak, güzel.

"Kahvaltılarınızı vereyim mi?" dedim.

"Babaannem kahvaltıya inmiyor mu?" dedi Nilgün.

"Niyor," dedim. "Sabahları ve ak amları iner."

"Ö leleri niye inmiyor?"

"Plajın gürültüsünden ho lanmaz," dedim. "Ö leleri ben tepsisini yukarı çıkarırım."

"Babaanneyi bekleyelim," dedi Nilgün. "Ne zaman uyanır?"

"Çoktan uyanmı tır," dedim. Saatime baktım: Sekiz buçuk.

"Haa, Recep!" dedi Nilgün. "Ben bakkaldan gazeteyi aldım. Sabahları bundan sonra ben alayım."

"Siz bilirsiniz," dedim, çıkıyordum.

"Alıyorsun da ne oluyor," diye birden ba ırdı Faruk Bey. "Kaç ki inin kaç ki iyi öldürdü ünü, kaçının fa ist kaçının marksist, kaçının ilgisiz oldu unu ö reniyorsun da ne oluyor?"

Ben içeri girdim, yukarı çıkıyorum. Nedir bu acele, nedir istedi iniz, neden azla yetinmezsiniz? Sen bilemezsin Recep! Ölüm! Dü ünürüm, korkarım, çünkü insan merak eder. Bütün bilimin ba ı merakür demi ti Selâhattin Bey, anladın mı Recep? Yukarı vardım, kapısını tıklattım.

"Kim o?" dedi.

"Benim, Büyükhanım," dedim, içeri girdim.

Dolabını açmı , karı tırıyormu . Kapa ını kapar gibi yaptı.

"Ne var?" dedi. "Niye ba ırı yıyorlar a a ıda?"

"Sizi kahvaltıya bekliyorlar."

"Bunun için mi ba ırı yıyorlar?"

Dolabın eski kokusu odaya yayılmı . Kokluyordum, hatırlıyordum.

"Efendim?" dedim. "Hayır, akala ıyorlar."

"Sabah sabah masa ba ında mı?"

"E er bunu merak ediyorsanız söyleyeyim, Büyükhanım," dedim. "Faruk Bey içmiyor. Bu saatte içilir mi?"

"Onları koruma!" dedi. "Bana yalan da söyleme! Ben hemen anlarım."

"Yalan söylemiyorum," dedim. "Sizi kahvaltıya bekliyorlar." Dolabın açık kapa ına baktı.

" ndireyim mi sizi a a ı?"

"Hayır!"

"Yatakta mı yiyeceksiniz? Tepsiyi çıkarayım mı?"

"Çıkar," dedi. "Onlara da söyle hazır olsunlar."

"Hazırlar."

"Kapıyı kapa."

Kapadım, merdivenleri indim: Sanki içinde hiç görmedi i ve giymedi i bir ey bulacakmı gibi her yıl mezarlı a gitmeden önce dolabını bir kere daha karı tırır ve sonunda gene giydi i aynı tuhaf korkunç kalın paltodur. Mutfa a girdim, ekmek koydum, sonra götürdüm.

"Oku," diyordu Faruk Bey, Nilgün'e. "Oku bakalım, bugün kaç ölümü ."

"Onyedi," dedi Nilgün.

"Ee, ne sonuç çıkıyor bundan?" dedi Faruk Bey.

Nilgün, a bisini duymamı gibi burnunu gazeteye daha da soktu.

"Bir anlamı filan da kalmadı artık," dedi Faruk Bey biraz memnun.

"Büyükhanım kahvaltıya inmeyecekmi ," dedim. "Sizinkileri veriyorum."

"Niye inmiyor?"

"Bilmiyorum," dedim. "Dolabını karı tırıyor."

" yi, bizimkileri getir."

"Nilgün Hanım," dedim. "Mayonuz ıslak ıslak oturuyor-sunuz, ü üyeceksiniz. Yukarı çıkın, giyinin de öyle okursunuz gazetenizi..."

"Bak, duymadı bile seni," dedi Faruk Bey, "Gazetelere

inanacak kadar genç daha o. Ölülerini okuyor heyecanla."

Nilgün bana gülümseyerek kalktı. Ben de mutfak a indim. Gazetelere inanmak? Ekmekleri çevirdim, Büyükhanım'ın tepsisini hazırladım. Büyükhanım gazeteyi tanıdık bir ölüm var mı diye okur, bomba ve kur unla delik de ik genç bir ölüyü de il, yata nda ölen ya lı biri var mı diye. Tepsisini götürüyorum. Bazan ölüm ilânlarındaki soyadlarını çıkaramadım için öfkelenir, söylenir, sonra gazeteden keser. Çok öfkeli de ilse bazan ben yanındayken soyadlarıyla alay eder. Uydurma adlar bunlar, cehennemlikler, ne demek soyadı? Dü ündüm: Bana soyadını veren babamın ve benim soyadım Karata 'tır. Ne demek oldu u açık. Oysa bazılarının ne demek oldu unu anlayamam. Bunları öyledir. Kapıyı tıklattım, içeri girdim. Büyükhanım hâlâ dolabının ba nda.

"Kahvaltınızı getirdim, Büyükhanım."

"Bırak oraya."

"Hemen yiyin!" dedim. "Sütünüz so umasın."

"Peki, peki!" dedi. Gözü tepside de il dolapta. "Kapıyı ört."

Örttüm. Sonra ekmekler geldi aklıma, ko a ko a indim. Neyse, yanmamı lar. Nilgün Hanımın yumurtasını, kahvaltılıkalarını tepsiye koyup götürdüm.

"Kusura bakmayın, geciktim," dedim.

"Metin kahvaltıya gelmeyecek mi?" dedi Faruk Bey.

Peki! Yeniden yukarı çıktım, odasına girip Metin'i uyardım, pancurlarını açtım. Homurdanıyordu, a a ı indim, Nilgün çay istiyormu , mutfak a gittim, demli çay koydum, götürdü ümde baktım. Metin hemen a a ı inmi , oturmu bile.

"Kahvaltınızı imdi getiriyorum," dedim.

"Kaçta geldin dün ak am sen?" dedi Faruk Bey.

"Unuttum!" dedi Metin. Üzerinde yalnızca mayoyla gömlek var.

"Arabada benzin bıraktın mı?" dedi Faruk Bey.

"Merak etme a bi!" dedi Metin. "Ba kalarının arabalarıyla

gezdik. Anadol burada pek sey kalıyor."

"Ne kalıyor?" dedi Nilgün.

"Sen gazeteni okusana!" dedi Metin. "Ben agbimle konuyorum."

çeri çayını almaya gittim. Yeni ekmek koydum, kızarsın. Koyu çayını göturdüm.

"Süt de ister misiniz, Metin Bey?" dedim.

"Hepsi seni sordular," dedi Metin.

"Bana ne?" dedi Nilgün.

"Eskiden o kızlarla canci er kuzu sarmasıydın," dedi Metin.

"çti iniz su ayrı gitmezdi, imdi biraz kitap okudun onları küçümsüyorsun."

"Küçümsemiyorum. Yalnızca onları görmek istemiyorum."

"Küçümsüyorsun. Hiç olmazsa insan bir selâm söyler."

"Söylemiyorum, i tel!" dedi Nilgün.

"Süt de ister misiniz Metin Bey?" dedim ben.

"Gördün mü? Çok ideolojik oldun. Çok çi ."

"Sen ideolojik ne demek biliyor musun?" dedi Nilgün.

"Bilmez olur muyum," dedi Metin. "Öyle bir ablam var beyni yeni yıkandı, her gün görüyorum."

"Aptal!"

"Süt de ister misiniz Metin Bey?"

"Çocuklar yapmayın çocuklar," diyordu Faruk Bey.

"Süt istemem," dedi Metin.

Mutfa a ko tum, ekmekleri çevirdim. Beynini yıkamı lar. Hepsinin beyninin içindeki o pislikler, o bo inançlar ve yalanlar temizlenmedikçe bize kurtulu yok, derdi Selâhattin Bey, onun için yıllardır yazıyorum ben Fatma, onun için. Kendime bir bardak süt aldım yarısını içtim. Ekmekler kızınca göturdüm.

"Mezarlıkta Babaanne dua ederken siz de edin!" diyordu Faruk Bey.

"Teyzemin ö retti i duaları unuttum," dedi Nilgün.

"Ne çabuk unuttun!" dedi Metin.

"Canım, ben de unuttum," dedi Faruk Bey. "Yani ellerinizi onun gibi açın da üzülmesin diyorum."

"Merak etme, açarım," dedi Metin. "Böyle eylemleri önemsemem ben."

"Sen de aç olur mu Nilgün?" dedi Faruk Bey. "Başına da bir şey bula."

"Peki," dedi Nilgün.

"Bu senin ideolojik inançlarına ters düşmeyecek mi?" diyordu Metin.

Ben çıktım, yukarı gittim. Büyükhanımın kapısını tıklattım. Çeri girdim. Kahvaltısını etmiş, gene dolabın başına geçmişim.

"Ne var?" dedi. "Ne istiyorsun?"

"Bir bardak süt daha ister misiniz?"

"istemem."

Tepsisini alıyordum, birden dolabının kapısını kapadı ve bulağı aldı.

"Yaklaş!"

"Dolabınıza yaklaşmıyorum Büyükhanım!" dedim. "Görüyorsunuz, yalnızca tepsiyi alıyorum."

"Ne yapıyorlar aklı başında?"

"Hazırlanıyorlar."

"Ben hâlâ seçemedim..." dedi ve sanki birden utandı ve dolabına bakmaya başladı.

"Acele edin Büyükhanım!" dedim. "Sonra sıcak kalacağız."

"Peki, peki. Kapıyı iyi kapa."

Mutfaka indim, bulağı için su koydum. Sütümün kalan yarısını içiyor, su ısınsın diye bekliyordum, mezarlığı düşündüm, heyecanlandım, biraz tuhaf oldum; çamaşırıktaki eşyalarını, araçlarını da düşündüm. İnsan yaklaşmak ister bazan, mezarlıkta. Gittim, Metin Bey bir çay istedi, götürdüm. Faruk Bey sigara içerek bahçeye bakıyor, susuyorlardı. Çeri gittim, bulağı bitirdim. Sonra gitti imde Metin Bey giyinmi gelmişti. Ben de döndüm, önlüğü çıkardım, kravatıma

ceketime baktım, saçlarımı taradım, berber saçlarımı tardıktan sonra yaptırım gibi aynada kendime gülümsedim, dı an çıktım.

"Hazırız," diyorlardı.

Yukarı çıktım: Neyse, sonunda Büyükhanım giyinmi . te gene üzerinde aynı kara, korkunç palto; etekleri, Büyükhanım'ın uzun boyu her yıl biraz daha kısaldı ı için yere de iyor ve de di i yerden ayaklarındaki tuhaf ayakkabıların sivri burunları, iki karde tilkinin meraklı burnu gibi dı arı uzanıyor. Ba ına örtü ba lıyordu. Beni görünce sanki utandı. Biraz sustuk.

"Bu sıcakta bunlarla terleyeceksiniz," dedim.

"Hazır mı herkes?" dedi.

"Hazırlar."

Odaya baktı, bir eyler aradı, dolabının kapalı oldu unu gördü, gene bir eyler aradı ve gene dolaba baktıktan sonra, "Hadi indir bakalım beni a a ı," dedi.

Odadan çıktık. Kapıyı çekti imi gördü ama, bir de kendi eliyle itti. Merdivenlerin ba nda bastonuna de il bana yaslandı. A ır a ır a a ı indik, kapılardan geçtik. Ötekiler geldiler, Büyükhanım'ı arabaya bindiriyorduk,

"Kapıları iyi kapadınız mı?" dedi.

"Evet, Büyükhanım," dedim, ama gene de gittim kapıları bir daha çektim ittim ki görsün kapandı ını.

Sonunda ükür, arabaya bindi.

Allahım, birden, ne tuhaf, araba sallanarak hareket edince çocuklu umun at arabasına binmi im gibi heyecanlanıverdim ben, ama sonra sizleri dü ündüm, siz mezardaki zavallılıkları, o zaman a layaca im sandım, ama daha de il Fatma, çünkü kapılar arasından geçip soka a çıkan arabanın pencerelerinden dı arı bakıyordum ve Recep evde, imdi, yalnız mı kalacak dü ünüyordum ki araba durdu ve bekledik ve biraz sonra cüce de geldi, öteki kapıdan bindi o da arkaya geçti ve yeniden,

"Kapıları iyi kapadın, de il mi Recep?"

yola koyulurken araba,

"Evet, Faruk Bey."

ben koltu uma sıkıca yaslandım ve,

"Babaanne, duyduunuz de il mi, Recep kapılan iyi kapamı .
Sonra gene geçen yılki gibi açık kaldı diye ba lamayın..."
onları dü ünmeye ba ladım ve tabii, hatırladım kapandı ını
söyledikleri o bahçe kapısının üstüne, Doktor Selâhattin, diye
bir pirinç levha asmı tın Selâhattin, muayene saatleri de
öyledir ve yoksul olanlardan para almayaca im Fatma, di-
yordu, halkla temas etmek istiyorum, daha henüz pek fazla
hastamız yok tabii, büyük bir ehirde de il, bu ücra deniz
kıyısındaız, birkaç zavallı köylüden ba ka hiç insan, sahi,
yoktu o zamanlar, imdi ba ımı kaldırınca u apartmanlara,
dükkânlara, kalabalı a, yarı çıplaklara bak Allahım, plajın
içinde, bakma Fatma, o ne gürültü öyle, hepsi üstüste altalta,
bak senin sevgili cehennem yeryüzüne indi Selâhattin,
basardın, e er istedi in buysa tabii, u kalabalı a bak, belki
de buydu,

"Çok merakla bakıyor de il mi Babaanne?"
hayır, hiç bakmıyorum, ama senin arsız torunların Selâhattin,

"Yolu uzatıp sizi biraz gezdirelim mi Babaanne?" senin günahsız karını da galiba senin gibi sanıyorlarmı , evet ne yapsınlar zavallı çocuklar, öyle yeti tirilmi ler, çünkü Selâhattin sen o lunu da kendine benzettin, Do an da çocuklarına ilgi duymadı, anne bunlara artık teyzeleri bakar, benim halim yok, teyzeleri bakarsa böyle olurlar i te, babaanneleri mezara giderken bütün o çirkinlikleri seyretmeye meraklı sanırlar, sanmayın, bakın ben bakmıyorum bile, ba ım önüme dü erken çantamı açıyorum, içinden çıkan ihtiyar kokumu kokluyorum ve küçük kuru ellerim çantanın timsah karanlı ı içinden küçük mendilimi buluyor ve kuru gözlerime de diriyorum, çünkü dü üncem onlarla dolu, yalnızca o»larla,

" imdi a lanacak ne var, Babaanne a lamayın!"
ama bilmiyorlar ki benim sizleri ne kadar sevdi imi ve bu güne li günde sizlerin ölmü oldu unuzu dü ünmeye dayanamadığımı bilmiyorlar ki; mendili biraz daha gözlerime dokundurduğum zavallı ben ve peki, yeter artık Fatma, bütün ömrüm acılar içinde geçti i için ben katlanmasını da bilirim, peki imdilik geçti, yok bir ey, bakın ba ımı önümden kaldırdım, seyrediyorum: Apartmanları, duvarları, plastik yazıları, afi leri, vitrinleri, renkleri, ama hemen gene ba lıyorum i renmeye, aman Allahım, ne çirkinlik, bakma artık Fatma, ben,

"Babaanne buraları eskiden nasıldı?"
kendi dü üncelerime ve acılarıma kapanmı ım ve sizin sözlerinizi duymuyorum ki anlatayım, eskiden buranın bahçeler, bahçeler içinde ne güzel bahçeler, imdi neredeler oldu unu anlatayım, kimsecikler yoktu ve o ilk yıllarda, daha eytan dedenizi teslim almadan önce, ak amüstleri, gel Fatma, seninle gezelim, derdi, kusura bakma, burada tıkı ıp kaldım, seni hiçbir yere götüremiyorum, ansiklopedim beni çok yoruyor, vaktim hiç yok diye ben Do ulu bir despot erkek

gibi davranmak istemem, karımı e lendirmek ve mutlu kılmak isterim, gel bari biraz bahçelerde yürüyelim, hem konu uruz, bak bugün neler okudum, bilimin vazgeçilmezli ini ve bizde her eyin bilimsizlik yüzünden böyle sefil oldu unu dü ü- nüyorum, bizde de bir rönesans, bir bilim uyanı ı gerekti ini artık kesinlikle anlamı vaziyetteyim, önümde görülmesi gereken korkunç büyük bir görev var ve bu kimsesiz kö eye bunları okuyup dü ünebileyim diye beni sürgün etti i için aslında Talat Pa a'ya ükrediyorum, çünkü bu yalnızlık ve bo saatler olmasaydı bütün bu dü üncelere varamayacaktım ve bu tarihsel görevin önemini ben hiçbir zaman kavrayamayacaktım Fatma, zaten Ruso da bütün o dü üncelerini, kırlarda, do anın ortasında, bir yalnızgezerin hayalleri, ama biz ikimiz geziyoruz.

"Marlboro, Marlboro!"

ba ımı kaldırıp bakınca korktum, kolunu arabanın içine sokacak sanki, küçük çocuk ezileceksin ve betonlar arasından çıkıp sonunda ükür, bahçeler arasına girmi iz, yoku un iki yanında

"Çok sıcak de il mi agbi?"

dizilmi , o ilk yıllarda bizim Selâhattin'le yürüdü ümüz ve tek tük, bir iki zavallı köylü görünce durup, selâm verirlerdi, daha o zaman korkmaya ba lamamı lardı. Doktor Bey, karım çok hasta, gelir misiniz, Allah sizden razı olsun, çünkü o da azıtmamı tı, zavallılar Fatma, onlara acıyorum, para almadım, ne yapayım, ama paraya ihtiyacı oldu u zaman da zaten onlar geliniyorlardı, o zaman, benim yüzüklerim, elmaslarım, dolabı kapamı mıydım acaba, kapamı tım,

"Babaanneci im, iyisiniz de il mi?"

ama insanı rahat bırakmazlar ki bunlar bu saçma sorularla; mendilimi gözlerime degdirdim, insan rahmetli kocasının ve o lunun mezarına giderken nasıl iyi olabilirmi , artık ben size

"Bakın Babaanne, smail'lerin evinin önünden geçiyoruz. Burası!"

yalnızca acıyorum, ama bak, ne diyorlar, Allahım burasıymı topalin evi, ama ben bakmıyorum, senin piçin, biliyorlar mı, ben

"Recep, nasıl smail?"

bilmiyorum ve dikkatle

" yi. Piyango satıyor."

dinliyorum, hayır duymuyorsun Fatma sen

"Aya ı nasıl?"

yalnızca kendimi ve kocamı ve o lumu gūnahtan korumak için, bunda

"Eskisi gibi Faruk Bey. Aksıyor."

benim bir suçum oldu unu kimse biliyor mu, gidip onlara

"Hasan nasıl?"

söylemi midir cūce, onlar da dedeleri ve babaları

"Dersleri kötü, ingilizce ve matematikten bekliyor. i de yok."

gibi e itli e meraklı oldukları için, hadi bakalım, derlermi Babaanne onlar bizim amcalarımızı . Babaanne hiç bilmiyorduk, tövbe Fatma dü ünmesene, sen bugün bunları dü ünmek için mi buralara geldin, ama hâlâ gelmedik, ben a layaca ım, mendilimi gözlerime dokundurmaya ba ladım, zaten benim bu kederli günümde bunların arabaya oturup havadan sudan sanki gezmeye gidiyormu uz gibi, eskiden, kırk yılın tekinde, gezmeye, bir kere tek atlı bir araba gelmi ti de Selâhattin'le bitmeyen yoku u at arabasıyla tiki-taka, tiki-taka çıkmı tık, ne iyi ettik Fatma, ansiklopedime çalı maktan böyle bir eye vakit bulamıyordum, ke ke bir i e arap da alsaydım, hazırlop yumurtalar, kıra gider otururuz, ama yalnızca hava almak için, do a için, yoksa bizimkiler gibi patlayıncaya kadar alaturka tıkmak için de il, buradan deniz ne güzel gözüküyormu , buna Avrupa'da piknik diyorlar, her eyi ölçülü yapıyorlar, Fatma in allah biz de bir gün öyle olaca ız, o ullaarımıza yeti mez belki, ama torunlarımız, hem de kızlı erkekli, in allah,

"Geldik, Babaanne, geldik bakın!"

o zaman hep birlikte bilimin egemen oldu u o günlerde bizim torunlarımız Avrupa ülkelerinden bir farkı kalmayan bizim ülkemizde mutlu ya ayacaklar, torunlarım benim, mezarıma gelirler senin Selâhattin ve arabanın motoru susunca yüre im attı, ne sessizmi burası, sıcakta cırcırlar, doksan ya nda ölüm, inip kapıyı açtılar.

"Gelin Babaanne, verin bana elinizi."

at arabasından inmekten de zormu bu plastik eyden inmek, Allah korusun, bir dü ersem hemen ölüümü de hemen gömerlermi , belki sevinirler.

"Hah öyle! koluma girin, yaslanın bana Babaanne."

belki de üzümler, tövbe, hem niye öyle dü ünüyorum imdi, dı arı çıktım, mezarta ları arasından yürüdükçe biri bir kolumda öteki öbür kolumda a ır a ır giderken, Allahım, sen affet, yüre ime korkular salıyor bu mezarta ları,

" yi misiniz Babaanne?"

sıcakta, kimsesiz, terkedilmi ve yanık kuru ot kokusu içinde bir gün ben de bunların, mezarların

"Neredeydi?"

içine girece imi, imdi dü ünme Fatma,

"Bu tarafa gidece iz Faruk Bey!"

baksana hâlâ konu uyor cüce, onların yattı ı yeri torunlarından daha iyi bildi ini kanıtlamak için, çünkü ben onun o luyum, mu demek istiyorsun, ama ötekiler de babalarının ve sahi annelerinin de

"Burası!"

mezarını

"Geldik Babaanne burası!"

görünce ben, yüre im, imdi a layaca ım, i te buradasınız, zavallılıklar, siz de çıkın kollarımdan, beni onlarla yalnız bırakın, mendilimle gözlerimi sildim ve sizleri burada görünce, yarabbi niye benim de canımı almadın sanki, tövbe, biliyorum zaten, ben eytana bir kere olsun uymadım, ama ben buraya sizi suçlamaya de il, imdi a layaca ım, burnumu sildim ve bir an nefesimi tutunca cırcırları duydum ve mendilimi cebime

koyup ellerimi açıp ben Allah'a sizin için Fatıha okuyorum, okuyorum, okudum bitti, ba ımı kaldırdım, baktım, neyse onlar da ellerini açmı lar, aferin, Nilgün ba ını güzel ba lamı , ama u cücenin gösteri merakından i reniyorum, Allahım sen affet, bir insanın piçli inden gururlanmasına ben dayanamıyorum, sanki hepimizden çok o seviyor da seni Selâhattin daha çok dua ediyor, bununla kimi kandırabilece ini sanıyorsun, ke ke bastonumu alsaydım, nerede kaldı, kapıları kapamı lar mıdır, ama ben bunu de il, seni dü ünmeye geldim, bu yalnız terkedilmi mezarta ının içinde ah, sen hiç aklına gelir miydi, bir gün gelip burada okuyaca ımı üstüne dikilmi bir ta in,

DOKTOR SELÂHATT N DARVINO LU
1881-1942
RUHUNA FAT HA

demin okudum ya Selâhattin, zaten sen artık inanmıyordun ki ve bu yüzden cehennem acıları içinde orada ruhunun kıvrandı ını, yarabbi, ben dü ünmem istemiyorum, ama bu benim suçum mu, ben ona kaç kere, tövbe de Selâhattin dediysem, sen benimle alay etmedin mi, budala kadın, aptal kadın, herkes gibi senin de beynini yıkamı lar, ne Allah var, ne ahret, öteki dünya bizi bu dünyada yola sokmak için uydurulmu i renç bir yalandır, Tanrı'nın varlı ını kanıtlamak için elimizde o skolastik saçmalardan ba ka bir kanıt kalmadı, yalnızca olgular ve eyler vardır ve biz onları ve onların arasındaki ili kileri bilebiliriz ve benim görevim bütün Do uya Allah'ın olmadı ını anlatmaktır, dinliyor musun Fatma, tövbe, bunları dü ünme, ben senin daha eytana teslim olmadı ın o ilk günlerini dü ünmem isterim, çünkü yalnızca ölülerinizi iyi anınız diye de il, çünkü sen gerçekten bir çocuktun ve babamın dedi i gibi parlak bir gelece i vardı, muayenehanesinde uslu uslu oturur muydu, otururdu, yoksa Allah bilir ne mi yapardı o zavallı hastalarla, ama üstü ba ı açık, boyalı frenk kadınları da gelirler oraya kapanırlar, ama kocaları da

gelirdi, ben yan odadan rahatsız olurum, aklına yanlı bir ey gelmesin Fatma, evet, evet, zaten belki de her ey onların yüzünden oldu, buraya tam yerle mi , bir iki tane mü teri, yani hasta derdi o, hastanın aya ını alı tırmı tık ki, çünkü çok zor bir i ti, Selâhattin sana bak bu konuda hak veriyorum, kimsenin deniz kıyısında birkaç balıkçıyla terkedilmiş is- kelenin kahve kö esinde pinekleyen uzak köyün uyu ukları, onlar da hastalanmazlar ki bu temiz havada, hastalansalar bilmezler, bilseler gelmezler, zaten kim gelecek, birkaç ev, birkaç aptal köylü; ama buna ra men adını duyurmu tu da hastalar taa zmit'ten geliyorlardı, Gebze'den gelen en çoktu, Tuzla'dan sandala binip gelenler vardı ve tam para kazanmaya ba lamı tı ki, bu sefer hastalara sata ıyordu, Allahım ben öteki odadan dinliyordum, ne sürmü sün sen bu yaraya, önce tütün bastık Doktor Bey, sonra teze e sardık, aman olur mu hiç, kocakarı ilâcı onlar, artık bilim denen ey var, peki bu çocu a ne oldu, ate i var Doktor Bey be gündür, niye daha önce getirmediğiniz, deniz fırtınaydı görmediniz mi Doktor Bey, yahu çocu u öldürecekmi siniz, Allah yazmı sa zaten biz ne ya- palım; ne Allah'ı yahu, Allah yok, Allah öldü, Allahım, tövbe de Selâhattin, ne tövbesi be, budala kadın, bir de sen o aptal köylüler gibi saçmalama, utanıyorum senden, o kadar adamı insan edece im diyorum ama, daha karımın kafasına iki dü ünceyi sokamadım, ne kadar ahmaksın, hiç olmazsa aptallı ını anla da bana inan; ama sen bu buldu un hastaları da kaçıracaksın Selâhattin, dedikçe ben, o sanki bana inat azıtıyordu; ben yan odadan dinliyordum, kocasıyla o kadar yol alıp gelmi olan zavallı hasta kadına bir ilâç vermek için bak neler diyormu , açsın üstünü u kadın diyormu , asabımı bozuyor, kocası olacaksın aptal köylü, bari sen söyle, açmıyor mu, peki, muayene etmiyorum, defolun, ben sizin bu budala kör inançlarınıza boyun e ecek de ilim, aman Doktor Bey, etme ver bir ilâç, hayır, karın açmazsa ilâç milâç yok, defolun, hepimizi Allah yalanıyla kandırımı lar, tövbe, bari çeneni tutsaydın Selâhattin, hiç olmazsa onlarla öyle konu ma, hayır,

kimseden korkum yok benim, ama bak arkamdan kimbilir artık neler diyorlardır, Allahsız doktormu bu, gitmeyin eytanın ta kendisi bu herif, zaten görmediniz mi masanın üzerindeki o kuru kafayı, odası da ba tan a a ıya kitap dolu, tuhaf büyü aletleri de var, pireyi deve yapan mercekler, ucundan duman tüten borular, i nelenmi kurba a ölüleri var orada, gitmeyin, zorda kalmadıkça hangi akli ba ında adam gelip canını bu imansıza teslim eder, bu herif sa lıklı adamı, Allah korusun, hasta eder, e i inden adımını atanı cin çarpar, geçenlerde taa Yarımca'dan kalkıp gelen bir hastaya demi ki, sen akli ba ında birine benziyorsun, gözüm tuttu seni, al bakalım bu yazıları da git köy kahvesinde oku, demi , içine tifoya ve vereme kar ı yapılması gerekenleri yazdım demi , ayrıca Allah'ın olmadı ını da yazdım, git de bari sizin köy kurtulsun demi , zaten her köye senin gibi bir aklıba mda adam yollayabilsem, o adam da her ak am bütün köyü kahveye toplayıp bir saat benim ansiklopedimden bir risalecik okusa bu millet kurtulur, ama önce, ah, bu ansiklopediyi bitirmem gerekir ki o da gittikçe uzuyor, lanet olsun, para da yok, Fatma elmasların, yüzüklerin, kutun, kapıları sıkı kapamı lar mıdır, kapamamı lardır, çünkü, tabii artık hiçbir eyden korkusu kalmamı birkaç umutsuz hastayla, bahçe kapısından girer girmez pi man olan, ama gerisin geri dönüp eytanı da öfkelendirmekten korkan birkaç çaresizden ba ka, hasta artık gelmez olmu tu, ama senin umurunda da de ildi ki Selâhattin, belki de benim elmaslarım yüzünden, artık hastalar hiç gelmiyorlar, iyi de ediyorlar, diyordu çünkü bu budalaları gördükçe benim sinirim bozuluyordu, umutsuzlu a kapılıyordum, bu hayvanların adam olaca ına inanmak o kadar güç ki, geçenlerde lâf arasında birine dedim ki, bir üçgenin iç açıları toplamı kaç derece eder dedim, tabii biliyordum, hayatında üçgen nedir duymamı bu zavallı köylünün bilemeyece ini, ama kâ it kalem alıp anlatmı tım, matemati e akıllarının ne kadar yattı ını bir göreyim diyordum, ama kabahat bu zavallılarda de il Fatma, devlet onlara hiç elini

uzatmadı ki iyi bir e itim verilsin, Allahım kırk saat de anlattım, anlasın diye ne diller döktüm de bo bo baktı bana hem de korkarak, ah budala kadın, i te imdi senin bana baktı ın gibi baktı, eytan görmü gibi bana öyle ne bakıyorsun, zavallı yaratık ben senin koçanım be, evet, sen de eytansın Selâhattin, bak imdi, cehennemdesin, cehennem ate i içinde zebaniler, kaynayan kazanlar, yoksa senin dedi in gibi miymi ölüm, ölümü ke fettim ben Fatma demi ti, dinle beni, hepsinden önemli bu, o kadar korkunç ki artık ölüm, dayanamıyorum, mezarın içindeki halini dü ündükçe, korktum ve

" yi misin Babaanne?"

ba im döndü birden, dü üyorum sandım, ama merak etme Selâhattin, ben sen istemesen bile son bir kere

" stiyorsanız biraz urada oturun, dinlenin Babaanne!"

ruhuna Fatıha okuyorum, susun, sustular ve yoldan geçen bir arabayı duyuyorum, sonra circırları ve bitti, amin, mendilimi çıkarıp gözlerime de diriyorum ve sonra gittim, hep asıl sen aklımdasın o lum, ama önce babanı oradan çıkarayım dedim, benim ah zavallı, akılsız, talihsiz o lum benim,

KAYMAKAM DO AN DARV NO LU

1915-1967

RUHUNA FAT HA

peki okuyorum benim çaresizim, talihsizim, küskünüm, mutsuzum, öksüzüm, okuyorum senin için, amin, sen de buradasın, aman Allahım, birden ben sanki sen ölmemi sin gibi oldum bir an ve nerede benim mendilim, ama elim yeti ene kadar bakın ben nasıl ba ladım hıçkırmaya,

"Babaanne, babaanne a lamayın!"

titreyerek, yeti meselerdi hıçkıra hıçkıra yere kapaklanaca ımı sandım ben, yarabbi ne talihsizmi im, buraya o lumun mezarına da gelecekmim im, ne yaptım ki ben sen bana bu cezayı veriyorsun, tövbe, ben ama elimden geleni yaptım, ben hiç böyle olmasını ister miydim, o lum, Do an'ım, ben

sana hayatta yapacağın en son iş babana uymamaktır diye kaç kere, kaç kere söylemedim mi, onu görüp kendine örnek almayasın diye ben seni yatılı okullara yollamadım mı, yavrum, hem artık hiç paramız kalmamı ken, o yıllarda yalnız rahmetli dedenin ve anneannenin bana çeyiz olarak verdi iş kutudaki yüzükler, pırlantalar, elmaslarla evi ayakta tuttu umuzu ben senden saklayıp en iyi okullara göndermedim mi, cumartesi öleden sonraları geç gelirdin, sarho baban istasyona seni almaya gitmezdi, o tek kuru kazanamadı ı gibi ba tan a a ıya küfür olan o saçma yazılarını yayınlamak için benden para sızdırmaya çalışırken, ben yalnız, so uk kı gecelerinde, o lum hiç olmazsa Fransız mektebinde okuyor diye avunurken bir gün bir baktım, aa, sen de onlar gibi mühendis ya da tüccar olacağına neden oraya yazıldın, politikacı mı olacaksın, biliyorum, istesen sen başkan bile olursun, ama yazık değil mi senin gibi birine, anne bu memleket yalnız siyasetle düzeler, sana mı kaldı a benim akılsız o lum düzeltmek, diyene kadar ben, o, yorgun, dü ünceli, tatile geldi iş günlerde, yarabbi; ne talihsizmişim ben tıpkı babası gibi dertli a a ı yukarı yürümeyi de hemen öğrenmiş bile, bak bu ya ta sigara da içiyorsun, neden bu keder, bu hü zün o lum, dedim ben ve sen, memleketten anne deyince, belki düzelirsin diye o lum ben senin ceplerini para doldurmadım mı, stanbul'a git gez, e len, kızlarla dola da dü ünme açıl diye babana göstermeden pembe incilerimi verip, al, stanbul'a götür sat da e len, demedim mi, sonra o anlamsız ve renksiz küçük kızla ben nereden bileyim senin hemen evlenip onu eve getireceğini, ben sana, geni ya a o lum, demedim mi, ben sana hiç olmazsa bari bu işte diren, belki vekil yaparlar, kaymakamlıktan ayrılma, bak valilik sıran geliyormu o lum, demedim mi, hayır anne, dayanamıyorum artık, hepsi iş renç, çirkin anne, vah zavallı yavrum benim, sen niye ötekiler gibi iş inle evin arasında gidip gelmiyorsun, ama biliyorum dedim bir gün, öfkelenmişim tim, çünkü tembel ve korkaksın değil mi, baban gibisin, ya amaya, insanlar arasına karı maya cesaretin yok değil

mi, onları suçlamak ve hepsinden nefret etmek daha kolay; hayır anne, hayır, sen bilmiyorsun, hepsi i renç, kaymakamlı a bile dayanamıyorum artık, orada zavallı köylülere, fakir fu-karaya öyle yapıyorlar, böyle eziyet ediyorlar, karım da öldü, çocuklara teyzeleri baksın, ben istifamı verip, buraya gelip yerle ece im, ne olur anne, bana ili me, ben bu sakın kö ede yıllardır hep bunu dü ünüyorum,

"Hadi Babaanne, artık çok sıcak oldu."

kendi ba ima oturup gerçekleri yazmak istiyorum, hayır, izin vermiyorum,

"Biraz daha bekleyin de Metin Bey..."

burada oturamazsın, gidip hayata karı acaksın, Recep, sakın buna yemek çıkarma, koca adam gitsin kendi ekme ini kendi kazansın, ne olur yapma anne, bu ya tan sonra elâleme

"Bari biri u mezarların üstünü temizlese."

rezil edeceksin, susun saygısızlar, babanızla biraz yalnız ka-lamayacak mıyım, ben de görüyorum hayvan pisliklerini, böyle mi olacaktı her ey, ama ben demi tim ona o zaman, içiyor musun dedim, sustun o lum, niye, daha genç sayılırsın, seni bir daha evlendireyim, peki ne yapacaksın sabahtan ak ama kadar burada, bu kimsesiz yerde, susuyorsun de il mi, ah, Yarabbi biliyorum, sen de baban gibi oturup saçma sapan yazılar yazmaya ba layacaksın, susuyorsun, öyle de il mi, ah o lum, ben sana bütün suçtan ve günahdan ve haksızlıktan sorumlu olmadı ını nasıl ö reteyim, ben zavallı cahil bir kadını, bak imdi kimsesizim, benimle alay ediyorlar, sürdü üm u zavallı hayatı görseydin o lum, benim ne talihsiz oldu umu, nasıl a liyorum, mendilimi bastırıp, kıvrılmışım,

"Yeter Babaanne, yeter, a lamayın artık. Gene geliriz..."

Allahım ne talihsizmi im ben, beni götürmek istiyorlar; o lumla rahmetli kocamla beni rahat bırakın, ben onlarla yalnız kalmak istiyorum, mezarının üzerine yatayım, ama yatmadım, hayır Fatma, bak torunların da sana acıyorlar, gördüler i te ne kadar talihsiz ve zavallı oldu umu, haklılar, hem bu sıcakta, bari son bir kere daha Fatiha diyorum ama

o çirkin cücenin ayran budalası gibi küstah küstah baktı nı
görünce, insanı bir an olsun rahat bırakmazlar ki, eytan her
yerde, sanki birbirimizi kızdırmak için u duvarın arkasında
pusuya yatmı bizi seyrediyor, peki son bir kere daha

"Babaanneci im bakın çok kötü oldunuz, haydi artık."

Fatiha, ellerimi açınca beni bıraktılar ve onlar da açtılar, son
defa okuyoruz, okuyoruz, arabalar geçiyor, ne kadar sıcakmı ,
iyi ki içime hırkamı giymemi im, son anda dolabımda bı-
raktım, kilitlemi imdir, kimse olmayan evde, Allah korusun
tabii, hırsız girmemi se, insanın akılı nasıl da ılıyor, afedersin
sen, amin, biz artık,

"Yaslanın bana Babaanne!"

gidiyoruz, allahaismarladık, ha, bir de sen varsın sahi, insanda
akıl mı bırakıyorlar,

GÜL DARVINO LU

1922-1964

RUHUNA FAT HA

ama götürüyorlar i te beni, bu sıcakta benim durup bir tane
daha okumaya zaten halim kalmadı, onlar okurken senin için
de okumu sayılırim, küçük, soluk, renksiz kız, Do an'ım
da seni be endiydi, getirip elimi öptürdüydü, sonra odama
geldiydi ak am sessizce, nasılsın anne, ne diyeyim o lum,
bu cılız, bu soluk kız demi tim, hemen anlamı tim çok ya-
amayaca ını, üç çocuk do urmak yetti sana, tükeniverdin,
zavalıcık, kedi gibi taba ının kenarından yerdin, bir iki lokma,
bir ka ık daha koyayım kızım derdim, gözleri umutsuzlukla
büyürdü: yemekten korkan bir küçük renksiz gelin, zaten
ne günahın olacak ki benim duama ihtiyaç duyusun, iyi yeme i
bilmezler, hayata sarılmayı bilmezler, yalnızca ba kalarının
acılarına gözya ı dökerek ölmeyi bilirler, zavalıcıklar, bakın
gidiyorum ben çünkü koluma girdiler ve çok

" yi misiniz Babaanne?"

ükür eve dönüyoruz artık.

Tam gidiyorlardı ki, babaanneleri bir kere daha dua etmek istedi ve o zaman onunla birlikte bir tek Nilgün açtı ellerini Allaha, bir tek Nilgün, evet: Faruk çar af gibi bir mendil çıkarmı terini siliyordu, Recep amca Büyükhanım'ını tutuyordu ve Metin de ellerini blucininin arka ceplerine sokmu artık dua eder gibi yapmaya bile ü eniyordu. Sonra yarım yamalak okudukları o duayı da çabucak bitirdiler ve babaanneleri gene sa ına soluna sallandı ve iki yanından kollarına girdiler ve götürüyorlar. Bana arkalarını dönünce duvarın ve çalıkların arkasında kafamı iyice çıkarıp rahat rahat baktım: Gülünç manzara: Faruk denen o i ko dev bir yanında ve amcam olacak cüce öteki yanında giderlerken, babaanneleri kara çar afa benzeyen o tuhaf korkutucu paltonun içinde elbiseleri bol gelmi bir korkunç kuklaya benziyor, ama gülünç de evet. Gene de gülmedim ve belki de mezarlıkta oldu umuz için ürperdim ben Nilgün ve sana ve ba ına ne güzel yakı an ba örtüsüne baktım, sonra ince bacaklarına da baktım. Ne tuhaf: Büyümü , kocaman güzel bir kız olmu sun, ama bacıkların hâlâ çöp gibi.

Sonra siz arabanıza binip gittikten sonra ben siz yanlı anlamayın diye gizlendi im yerden çıküm ve o sessiz mezarlara ben de gidip baktım: u dedeniz, u anneniz ve u da babanız ve bir tek babanızı gördüm ben, hatırlıyorum: Biz bahçede oynarken, odasının pancurları arasından bazan ba ını uzatır ve sizi ve beni birlikte görür, ama benimle oynadı ınız için size bir ey demezdi. Ona Fatiha okudum, sonra orada hiçbir ey yapmadan, yalnız güne te pi erek ve cırcırları dinleyerek

biraz durdum, ve tuhaf şeyler düündüm, tuhaf esrarlı düünceler, ürperdim, aklım karıştı, sigara içmi gibi oldum. Sonra mezarlıktan çıktım ve gidiyorum ben, masamın üzerinde açık bıraktığım matematiğe dönüyorum. Çünkü bir saat önce ben o masada oturdum, tam pencereden bakarken siz beyaz Anadolu'unuzla yokluğu çıkıyordunuz ve aranızda babaanneniz olduğu için ben anladım nereye gittiğinizi ve o zaman mezarlığı ve ölüleri düününce ben, aklıma bir türlü girmeyen uşunir bozucu saçma matematik kafama daha da girmez oldu ve bari gideyim unlara bir bakayım dedim, mezarlıkta ne yaptıklarını görünce içim rahat eder, sonra gelir çalıırım dedim; annemi de böyle üzmemek için pencereden çıktım, koşa koşa buraya geldim ve gördüm sizi ve i te imdi açık bıraktığım matematiğe dönüyorum.

Tozlu yol bitti, asfalt başladı. Yanımdan arabalar geçiyor, bir iki kere iaret ettim, ama altında böyle araba olanda artık vicdan kalmamı tırki: Beni görmeden, son hızla geçip yokutan a a ı gidiyorlar. Sonra Tahsin'lerin oraya geldim. Anasıyla Tahsin arkada toplarlarken, babası çarda ın altında oturmuş kiraz satıyor ve o da beni sanki görmüyor. Ben saatte 100 kilometre ile lüks araba süren ve birden fren yapıp kilosu 80 liradan 5 kilo kirazı hemen alıveren biri olmadı ım için baını bile kaldırıp bakmadı. Evet, artık paradan başka şeyler düünebilen bir tek ben varım diyecektim, ama Halil'in çöp kamyonunu görünce sevindim. A a ı gidiyorlardı, el ettim durdu. Bindim.

"Baban ne yapıyor?" dedi.

"Ne yapacak," dedim, "Piyango!"

"Nereye gidiyor?"

"Sabahları trende çalııyor."

"Sen?"

"Ben daha okuyorum," dedim. "Bu kamyon en çok kaç yapar?"

"Seksen!" dedi. "Burada ne yapıyorsun sen?"

"Kafam bozuk," dedim. "Biraz çıktım."

"Senin kafan bu ya ta bozulmaya ba ladyısa..."

Gülü tüler. Bizim evin önünde frene basıyordu,

"Yok," dedim. "A a ı mahalleye inece im."

"Ne var orada?"

"Bir arkada ım var, tanımazsın!"

Evin önünden geçerken açık pencereme baktım. Babam ö leyin gelene kadar dönerim. Mahalleye girer girmez kamyondan indim, Halil'ler beni i siz güçsüz ayla ın teki sanmasınlar diye hızlı hızlı yürüdüm. Taa mendire e kadar gittim, sıcaaktan kan-ter içinde kaldı ım için biraz oturdum, denize baktım. Bir motor hızla geldi, bir nhtıma bir kız bıraktı, gitti. O kıza bakarken ben seni dü ündüm Nilgün: Elini Allah'a nasıl açtı ını az önce gözlerimle gördüm: Tuhaftı. Sanki O'nunla konu uyormu un gibi. Kitapta yazar: Melekler vardır. Sonra dü ündüm: eytan da vardır. Ba ka eyler de. Sanki korkmak istedi im için dü ündüm bunları; korkayım, ürpereyim, suçluluk duyayım da ko a ko a yoku u çıkıp eve döneyim, matemati e oturayım diye, ama az sonra zaten oturaca ım: imdi biraz gezeyim. Yürüdüm.

Plaja gelince insanı aptalla man o u ultuyu duyunca ve o et y ınını görünce, gene, suçu, günahı, eytanı dü ündüm. Kıpır kıpır kıpırdanan bir et y ını: Arada bir bu y ının içinden renkli bir deniz topu a ır a ır yükseliyor ama, sonra gene geri dönüp aralarında kayboluyor; sanki bütün bu suçtan ve günahattan kurtulmak istiyor, ama kadınlar bırakmıyor onu. Üzeri sarma ıklarla dolu tel örgüler arasından kalabalı a ve kadınlara daha da baktım. Tuhaf ey: Bazan canım bir kötülük yapmak ister, utanırım, biraz canlarını yakayım da beni farketsinler diye: Böylece, cezalarını verme olurum ve kimse eytana uymaz ve belki bir tek benden korkarlar o zaman: unun gibi bir duygu: Biz iktidara, onlar da yola gelmi ler. Utandım sonra, iyice dalmı ım, utancı unutmak için seni dü ündüm Nilgün. Sen suçsuzsun. Biraz daha büyüleyici kalabalı a bakayım, matemati e dönece im diyordum ki, "Ne dikiliyorsun sen burada?" dedi, plaja bakan herif.

"Yasak mı?" dedim.

"Gireceksen git oradan bilet al!" dedi. "Mayon ve paran varsa..."

"Tamam," dedim. "Gerek yok. Gidiyorum."

Gittim. Paran varsa, paran varsa kaç para: Fatiha yerine bunu okuyorlar artık: O kadar i rençsiniz ki, bazan ben kendimi yapayalnız hissediyorum: Yarısi rezil, yarısi budala. Dü ününce insan korkar bu kalabalıktan, ama Allahtan bizim çocuklar var, onlarla birlikte olunca birbirine karı tırmıyorum; biliyorum o zaman suç ile günahı, haram ile helâl olanı biliyorum ve korkmuyorum: Ne yapılacağını da çok iyi anlıyorum. Sonra bizim çocukların da dün akşam kahvede, çakal, çakal, diye benimle dalga geçtikleri aklıma geldi ve kızdım. Peki. O yapılacak şeyleri ben tek başıma da yapabilirim beyler, tek başıma da ben yürürüm o yolda, biliyorum çünkü. Kendime inandım ve güvendim.

Yürüye yürüye sizin evinizin önüne gelmiyim Nilgün, farkına varmamı, üzeri yosunlu o eski duvarı görünce anladım. Bahçe kapınız kapalı. Gittim, yolun öte tarafındaki kestanenin altına oturdum, evinizin pencerelerine, duvarlarına baktım, senin içerde ne yaptığını merak ettim. Belki yemek yiyorsundur, belki bahçende hâlâ o örtü vardır, belki de o leuykusuna yatmışındır. Elime bir çöp aldım ve asfaltın kenarındaki kum birikintisine senin yüzünü dalgın dalgın çizdim. Uyurken yüzün daha güzel olur. O yüze bakarken ben suçu, kını ve gırtlama kadar gömüldüğüümü sandığımgünahı ve suçluluk sivilcelerimi unutturum ve benim ne günahım olabilir diye düşünürüm, ben onlardan biri değilim, ben senin gibiyim, inanıyorum. Sonra düşündüm: Bahçeye gizlice girsem, cüceye görünmeden a acın orasına ve öteki çıkıntıya basarak duvara tırmansam ve o açık pencereden kedi gibi odana girsem ve seni yanarının kenarından öpsem: Sen kimsin? Beni tanımadın mı, saklambaç oynardık, seni seviyorum, senin tanıdığın bütün o kibar erkeklerin sevebileceğinden daha çok seviyorum seni ben! Birden öfkelen dim:

Kumun üzerindeki yüzü aya ımla bozdu ve tam ben kalktım bu saçma hayallerden sıkıldım gidiyordum ki gördüm:

Nilgün evden çıkmı bahçe kapısına geliyor.

Her eyi yanlış anlarlar bunlar, her eyi kötüye yorarlar. Hemen uzakla tım biraz, kapıya sırtımı döndüm. Sesini duyduktan sonra döndüm: Bahçe kapısından çıkmı gidiyorsun, nereye? Merak ettim, pe ine dü tüm.

Yürürken kendine göre bir tuhaf sallanı ı var: Erkek gibi. Ko up gidip omuzuna dokunsam; beni tanımadın mı Nilgün, ben Hasan, hani biz çocukken sizin bahçede, Metin de vardı, oynardık, sonra balık tutardık.

Kö eye gelince dönmedi, yürüyor: Plaja mı gidiyorsun, sen de onların arasına girecek misin? Öfkelendim, ama pe ini bırakmadım. Çöp bacaklı, hızlı da gidiyor, neden bu acele, yoksa bir bekleyen mi var?

Plajda durmadı, saptı, yoku u çıkıyor. Tahmin edebiliyorum artık bekleyen kim oldu unu. Belki onun arabasına binersin, belki de deniz motoru vardır: Hangisi diye merak etti im için pe inden geliyorum, çünkü ötekilerden bir farkın olmadı ını biliyorum.

Birden oradaki bakkala girdi, kayboldu. Bakkalın önünde dondurmacı çocuk var; ufaklı ı tanırım, yanlış bir ey dü ünmesin diye biraz uzakta bekledim. Ben zenginlere u aklık etmekten ho lanmam.

Biraz sonra Nilgün içerden çıktı ve dosdo ru gidece ine geri döndü ve geldi i yoldan bana do ru yürüyor. Birden sırtımı döndüm e ildim ve ayakkabılarımın ba ını ba lıyorum. Elinde bir paketle yakla tı, yakla tı ve bana bir baktı, utandım.

"Merhaba," dedim, kalktım.

"Merhaba Hasan," dedi. "Nasılsın?" Biraz sustu. "Seni dün gelirken yolda gördük, agbim tanıdı. Büyümü sün, çok de i mi sin. Ne yapıyorsun?" Biraz sustu. "Hâlâ yukarıdaymı sınız, amcan söyledi, baban da piyangoyla u ra ıyormu ." Biraz daha sustu. "E, sen ne yapıyorsun, söylesene, kaçta geçtin?"

"Ben mi?" dedim. "Ben bu yıl bekliyorum," diyebildim sonunda.

"Neyi?"

"Sen denize mi gidiyorsun Nilgün?"

"Yok," dedi. "Bakkaldan geliyorum. Babaaaneyi mezarlı a götürdük. Sıcaktan biraz fena oldu galiba, kolonya aldım:"

"Demek o plaja gitmiyorsun," dedim.

"Çok kalabalık oluyor orası," dedi. "Sabah erken gidece im, kimse yokken."

Biraz sustuk. Sonra gülümsedi ve ben de güldüm ve yüzünün uzaktan görüp sandı ımdan bir ba ka oldu unu dü ündüm. Aptal gibi terliyorum. Sıcaktan der. Susuyorum. Bir adım attı.

"Peki," dedi. "Babana selâm söyle, olmaz mı?"

Elini uzattı ve el sıkı tık. Eli yumu ak ve hafif. Ben terli elimden utandım.

"Güle güle!" dedim.

Gitti. Arkasından bakmadım. Çok önemli i leri olan insanlar gibi ben de bir yere do ru dü ünceli dü ünceli yürüdüm.

9

Mezarlıktan döndükten sonra, Babaanne bizimle a a ıda yemek yedi, sonra bir fenalık geçirdi. Önemli bir ey de il ama. Biz Nilgün'le gülü üyorduk, birden o, kötü kötü baktı bize, sonra ba ını gö süne dü ürüverdi. Koluna girip yukarı çıkardık, yatırdık, Nilgün'ün getirdi i kolonyayı bileklerine, akaklarına sürdük. Sonra ben odama gittim, yemek üstüne ilk sigaramı içtim. Babaanne'nin ciddi bir eyi olmadığını anladıktan sonra da güne te pi en Anadol'a bindim yola çıktım. Anayoldan de il, Darıca yolundan gittim. Bu yolu özenerek asfaltlamı lar. Kiraz a açlarıyla incirlerin bazıları hâlâ yerindeydi. Buralara, çocukken Recep'le sözümona karga avına, ya da gezmeye gelirdik. Kervansaray oldu unu sandı ım ey daha a a ılarda olmalı. Sırtlarda yeni mahalleler yapılmı , yapılıyor. Danca'da yeni bir ey görmedim: On yıllık Atatürk heykeli!

Gebze'de do rudan Kaymakama çıktım. Kaymakam de i mi . ki yıl önce, bu masada hayattan bezmi biri vardı, imdi ise durmadan elini kolunu oynatan bir genç. Önceden tasarladı ım gibi, onu etkilemek için, çantamdan fakültenin yayınladı ı doçentlik tezimi çıkarıp göstermeme, ar ıve daha önceden girmi oldu umu, ya da rahmetli babamın da Kaymakam oldu unu söylememe gerek bile kalmadı. Beni, ça ırdı ı bir adamın pe ine taktı. Onunla birlikte geçen ge li lerimden tanıdı ım Rıza'yı aradık, bulamadık, dispansere gitmi . O dönünceye kadar ben çar ıda öyle bir yürüyeyim dedim.

Çitlenbiklerin sarktı ı dar aralıktan geçip çar ıya çıktım.

Önce a a ıya yürüdüm. Sokaklarda kimsecikler yok. Bir köpek asfaltta amaçsız geziniyor, demirci dükkânında bir adam Aygaz tüpünü kurcalıyor. Kırtasiyecinin vitrinine bakmadan döndüm, dükkân önlerinin daracık gölgelerine sı narak camiye görünceye kadar yürüdüm. Sonra döndüm, gittim, küçük alandaki çınar a acının altında oturdum, uykumu açsın diye bir çay içtim, kahvenin radyosunu bo bo dinleyerek sıca ını unutmaya çalı tım ve kimse benimle ilgilenmedi i için ke-yiflendim.

Kaymakamlı a döndü ümde Rıza gelmi ti, beni görünce hatırladı, sevindi. O anahtarı bulana kadar benim bir dilekçe vermem gerekti. Birlikte a a ıya indik. Kapıyı açtı, küf, toz ve nem kokusunu hemen hatırladım. Eski masayla sandal-yesinin tozunu alırken biraz gevezelik ettik. Rıza beni yalnız bırakıp gitti.

Gebze ar ivinde öyle pek fazla bir ey yoktur. Ne varsa, kasabanın kadılık oldu u ve pek az kimsenin bilip ilgilendi i kısa bir dönemden kalmadır. O zamandan kalan belgelerin de büyük bir kısmı, sonra zmit'e o zamanki adıyla, znikmit'e yollanmı tır. Burada kutular içinde unutulmuş fermanlar, tapu kayıtları, mahkeme sicilleri, defterler içice, üstüste yı lılıp kalmı , öylece duruyorlar. Otuz yıl önce, mesle ini seven ve cumhuriyetin ilk yıllarına özgü o bürokratik milliyetçilikle yanıp tutu an bir lise tarih ö retmeni bunlara bir düzen vermeye kalkmı , ama bezmi . ki yıl önce, ben onun yarıda bıraktı ı i i kaldı ı yerden sürdürüyüm demi tim, ama bir haftada yılmı tım. Ar ivci olmak için, tarihçi olmak için gerekenden de fazla alçakgönüllülük gerekir. Günümüzde, biraz mürekkep yalayıp da, bu kadar alçakgönüllülü e katlanabilecek insan artık pek çıkmıyor. Benim lise ö retmeni de öyle de ildi; ar ivde geçirdi i saatleri hemen bir kitapla de erlendirme tutkusuna kapılmı tı. Ö retmenin, kendi hayat hikâyesinden ve Gebzeli tanıdıklarından ba ka Gebze'nin tarihsel yapılarıyla ünlülerinden sözetti i bu kitapçı ı Selma ile kavga etti imiz günlerde bira içip e lenerek okudu umu

hatırlıyorum. Sonra bu kitaptan fakülte'deki bazı arkadaşlara da söz ettim. Herkes de hep birlikte bana aynı cevabı verdi: Hayır, Gebze'de o tür belgelerin bulunması, olanaksızdır! Ben susmuştum, onlar da bana Gebze'de bir arşiv bile olmayacağını kanıtlamadılar.

Uzmanlarının varolmadığına inandığı bir yerde çalı mak bana, Bakanlık Arşivi'ndeki kıskanç dostlarla birlikte çalı maktan daha zevkli geliyor. Sarı lekelerle, küfle, burukluklarla, hırpalanmış kâğıt parçalarını koklayarak keyifleniyordum. Okudukça, bu kâğıtları yazan, yazdıran ve hayadan bu yazılanlara bir ucundan bakan insanları görür gibiydim. Belki de arşive, geçen yıl gördüğümü sandığım vebanın izini sürmek için değil, bu keyif için gelmişimdir. Soluk kâğıtları okudukça arşiv aralanmaya başlarlar. Uzun bir gemi yolculuğundan sonra, yol boyunca sizi bunaltan sis açılır da, bir kara parçası her an karşıya çıkar ve kuşuyla birdenbire sizi kendisine hayran bırakarak nasıl belirirse, okudukça aralanan kâğıtlar arasından içiçe geçmiş milyonlarca hayat ve hikâye birden aklınızda belirir. O zaman çok keyiflenir, tarihin izini aklınızda canlanan bu renkli, hayat dolu şey oldu na karar veririm. Bunun ne olduğunu anlat, deseler anlatamam. Biraz sonra, zaten o, arkasından tuhaf bir tat bırakarak geçip gider. O zaman umutsuzluğa kapılmaktan korkarım ve o geçip giden şeyi yeniden düşünmek isterim. Sigara içip onu yeniden bulmaya çalışırım, ama Allah kahretsin, böyle yerlerde sigara içmek de yasaktır.

Bir mahkeme sicilini okurken, belki de bu duyguyu, okuduklarımı yazarak bulabileceğimi düşündüm. Çantamdan çıkardığım deftere yazmaya başladım. Celâl adlı biri, Mehmet'in kendisine sövdüğünü söylüyor. 'Gidi köftehor' demi ! Kadının huzurunda da inkâr etmedi. Celâl'in, 'evet, sövdü!' diyen Hasan ve Kasım adlı tanıkları var. Kadı ise Mehmet'i yemin etmeye çağırdı. Mehmet edememi . Tarihi silinmiş, yazmadım. Sonra, Hamza adlı birinin Abdi'yi kendisine vasi

tain etti ini okuyup yazdım. Sonra da Rus asıllı Dimitri adlı bir kölenin ele geçirildi ini yazdım. Sahibinin Tuzla'dan Veli Bey adlı biri oldu una ve Dimitri'nin ona geri verilmesine karar vermişler. Kaybetti i bir sı ır yüzünden hapsedilen çoban Yusuf un ba ına gelenleri de okudum. Sı ın ne sattı ını söylüyor, ne de kesti ini. Kaybetmi . Sonunda, karde i Ramazan kefil olmu da hapisten çıkmı . Sonra bir ferman okudum. Nedense bu day yüklü bazı gemilerin Gebze'nin iskelelerine, Tuzla'ya ve Eskihisar'a yana madan do ru s-tanbul'a gelmesi emrediliyordu. brahim adlı biri, istanbul'a gitmez isem avradım üç talâk ile bo olsun' demi , istanbul'a da gitmedi i için karısı Fatma bo oldu unu ileri sürmü . brahim, istanbul'a gitmedi ini ama gidece ini, yemininde bir süre vermedi ini söylüyor. Sonra, kayıtlardaki akçe miktarlarına bakarak emine verilen bazı mukataaların büyüklü ünü çıkarmaya çalı tım, ama kesin bir sonuca ulaşamadım. Bu arada, bir yı ın de irmenin, ba ın, bahçenin, zeytinli in yıllık gelirini defterime geçirdim. Bunlan defterime geçirirken o toprakları görür gibi oldu umu sandım, ama kendimi galiba kandırıyordum. Sonra birkaç hırsızlık olayına ili kin yazılanları okudum ve hiçbir ey hissedemediğime karar vererek dı arı çıktım.

Koridorda sigara içerken, geçen yıl burada kayıtlarına rastladım vebanın izini sürmek yerine, herhangi bir ba ka hikâye de arayabilece imi dü ündüm. Kendime, bu hikâyenin nasıl bir ey olması gerekti ini sordum. Ama bu soru sıkıcıydı, ba ka bir ey dü ünmek istedim, çünkü tarih, hikâyeden ba ka eydir. yi bir tarih kitabını, iyi bir hikâye kitabı ya da bir romandan ayıran dipnotlarından ba ka eyler de olmalıdır. Nedir bunlar?

Koridorun ucundaki pencereden, kaymakamlık yapısının arkasındaki bir evin duvarı gözüküyor. nsanı arkasında ne oldu unu merak ettiren bu duvarın önünde bir kamyon durmu , arka tekerleklerini görüyorum. Sigaramı bitirdim, kırmızı yangın kovanının kumuna bastırıp içeri girdim.

Ethem adlı birinin Kasım'dan ikâyetini okudum: Ethem evde yokken, Kasım evine gitmi ve ailesiyle konu mu . Kasım olayı yalanlamıyor, ama yalnızca gözleme yemek için eve gitti ini ve bir miktar ya alıp çıktı ını söylüyor. Bir ba ka çift de biri öbürünün sakalını çekti i için davalık olmu tu: Sonra Cafer ile Ahmet'e sava ta ba arıları yüzünden gelir olarak verilen Gebze köylerinin adlarını yazdım. Sonra Kevser ve Kezban adlı iki kadının orospuluk yaptı na ili kin mahallelilerin ikâyetlerini okudum. ikâyetçiler, kadınların mahalleden çıkarılmalarını da istiyorlardı. Sonra Kevser'in daha önce bu i i yaptı na ili kin Ali'nin tanıklı ını da okuyup yazdım. Satılmı adlı birinin de Kalender'den yirmiiki altın alaca ı varmı , ama Kalender borcunu inkâr ediyormu . Melek adında bir kız da hür iken, Ramazan tarafından haksız olarak Bahattin Bey'e satıldı ını söylüyordu.

Sonra unları da yazdım: Muharrem adlı bir çocuk cüz okumak için evinden çıkmı , babası Sinan, onu Resul ile yakalamı . Baba, Resul'un, o lunu ayarttığımı söylüyor ve bir ara tırma yapılmasını istiyor. Resul, Muharrem'in kendisine geldi ini, birlikte de irmene gittiklerini, dönü te Muharrem'in incir toplamak için bahçelerde kayboldu unu söylüyor. Tarihi de defterime geçirdikten sonra, a a ı yukarı dört yüz yıl önce, bir çocu un dü lerine giren incirlerin ve incirleri dü leyen çocu u dü leyen Resul'un nasıl eyler oldu unu dü ündüm. Sonra haydutlu a ba layan bir sipahinin yakalanması, derhal meyhanelerin kapatılması ve arap içenlerin haklarından gelinmesine ili kin emirleri okuyup yazdım ve daha da okuyup yazdım: Hırsızlıklar, ticari anla mazlıklar, e kiyalar, evlenip bo ananlar... Ne i e yarayacaktı bu hikâyeler? Ama bu sefer sigara içmek için koridora da çıkmadım. Hikâyelerin bir i e yaraması gerekti ini unutmaya çalı arak defterime et fiyatlarına ili kin bir yı ın sayı ve kelime geçirdim. Derken gözüme ta ocaklarının içinde bulunan bir ölü için yapılan soru turma ili ti. Soru turma sırasında sıkı tırılan i çiler o günü nasıl geçirdiklerini teker teker anlatıyorlardı. İk defa, 23 Recep

1028 tarihli o günü görür gibi oldu uma karar verip keyiflendim. Gün boyunca ne yaptıklarını ayrıntılarıyla anlatan i çilerin söylediklerini dikkatle birkaç kere okudum. Canım keyfime sigara da eklemek istedi, ama kendimi tutup, okuduklarımı oldu u gibi defterime geçirdim. Bu i çok uzun sürdü, ama bitti i zaman keyfime diyecek yoktu. Güne de alçalmı , bodrum penceresinin kenarına usulca vurmu tu. Birisi, benim için, kapının önüne günde üç ö ün yemekle bir paket sigara ve ak amları da biraz rakı bıraksa, bu serin bodrumda sanki bütün hayatımı geçirmeye boyun e ecek gibiydim. Bugün açık seçik göremiyordum, ama hiç olmazsa varlı ını biraz sezer gibi olmu tum: Bu kâ it parçalarının arkasında bütün bir ömrü geçirmeye yetecek kadar hikâye vardı, bu hikâyeler sisin arkasındaki kara parçasını bana gösterecekti. Bunları dü ününce, kendime ve yaptı ım i e daha çok güvendim. Sonra, iyi ve uslu bir ö renci gibi, defterime kaç sayfa yazdı ımı saydım: Tam dokuz sayfa! Eve dönüp içkiye oturmayı haketti ime karar verdim, kalktım.

10

Ceylan'ların rıhtımında oturuyorduk, denize atlamak üzereydim, ama lanet olsun, kula ım gene onlardaydı.

"Bu ak am ne yapaca ız?" dedi Gülnur.

"De i ik bir eyler yapalım," dedi Fafa.

"Yaa! Suadiye'ye gidelim."

"Ne var orada?" dedi Turgay.

"Müzik!" diye ba ırdı Gülnur.

"Müzik burada da var."

"Peki o zaman, sen söyle ne yapalım."

Birden denize atladım ve hızla yüzerken gelecek yıl bu vakitte Amerika'da olaca ımı dü ündüm, mezarda yatan zavallı annemle babamı dü ündüm ve New York'un özgür caddelerini, kö eba lannda benim için caz çalacak olan zencileri, kimsenin kimseyi takmadı ı o uzun ve sonsuz metro dehlizlerini ve bitip tükenmez yeraltı labirentlerini dü ledim ve ferahladım, ama sonra a bimle ablamın yüzünden elime para geçmezse gelecek yıl oralara gidemeyece imi hatırlayarak öfkeleniyordum ki, hayır, imdi ben seni dü ünüyorum Ceylan: Rıhtımda oturu unu, bacaklarını uzatı ını, seni sevdi imi ve kendimi de sana sevdirece imi.

Az sonra, sudan ba ımı çıkarıp arkama baktım. Karadan çok uzakla mı tım, içimi tuhaf bir korku kapladı: Onlar oradaydılar; bense ba ı ve sonu olmayan tuzlu, yosunlu, korkunç bir sıvının içindeydim. Birden telâ a kapıldım, arkamda beni kovalayan bir köpekbalı ı var mı gibi hızla yüzdüm, denizden çıktım ve gidip Ceylan'ın yanma oturdum. Laf olsun diye konu tum.

"Deniz çok güzel."

"Hemen çıktın ama," dedi Ceylan.

Dönüp bir eyler anlatan Fikret'i dinledim. Ki ilik sahibi insanların babasına gelen sorunlardan birini anlatıyor Fikret: Babası bu kı birdenbire nasıl kalp krizi geçirmi ve bir anda bütün i in babasına, evet daha onsekiz ya ndayken, nasıl geçmiş zorunda kalmı da a abeysi Almanya'dan dönene kadar bütün o i leri ve adamları tek babasına yönetmi filan. Sonra, yakında daha da önemli biri olacağını kanıtlamak için, babasının her an ölebilece im söyleyince ben, bizimkilerin çoktan öldü ünü, bu sabah da mezarlarına gitti imizi söyledim.

"Aman çocuklar! çime kasvet bastırdınız," dedi Ceylan. Kalktı yürüdü.

"Hadi bir eyler yapalım!"

"Evet, yapalım. Bir yere gidelim hadi."

Fafa, babasını elindeki dergiden kaldırdı, "Nereye?"

"E lenceli bir yere!" dedi Gülnur.

"Hisar'ın oraya!" dedi Zeynep.

"Oraya dün gittik ya," dedi Vedat.

"Balı a çıkalım o zaman," dedi Ceylan.

Turan, bir krem kutusunun kapa nı açmaya çalışı yordu. "Bu saatte olmaz."

"Niye olmazmı :"

"Tuzla'ya gidelim:"

"Çok sıcak," dedi Fikret.

"Deli olacağını!" dedi Ceylan öfke ve çaresizlikle.

"Sizlerle hiçbir ey yapılmaz!" dedi Gülnur.

Ceylan sordu: "Bir yere gitmiyor muyuz imdi?"

Kimse bir ey söylemedi. Uzun bir sessizlikten sonra, Turan'ın elindeki krem kutusunun kapa ı yere dü tü, bir bilya gibi yuvarlanarak Ceylan'ın aya nın dibine devrildi.

Ceylan bir tekme attı, kapak denize dü tü.

"Benim de il, Hülya'mndı," dedi Turan.

"Yenisini alırım;" dedi Ceylan, gelip yanıma oturdu.

Ceylan'ı sevip sevmemi dü ündüm; sevdi ime inandım:

Bunaltıcı sıcaklığın boğazını ahmakça düğünçeleri... Turan kalktı, gitmi, kapağın düğünü yerden denize bakıyordu.

"Hayır!" dedi Ceylan, yerinden fırladı. "Sen almayacaksın Turan!"

"Peki, o zaman sen al."

"Ben mi?" dedi Ceylan. "Ben niye alayım. Hüseyin al-sın!"

"Saçmalama," dedi Turan. "Ben alırım."

"Ben alırım," dedim ben. "Ben denizden yeni çıktım." Kalktım gittim.

"Sen iyi çocuksun Metin," dedi Ceylan. "Akıllı başında, iyi bir çocuksun sen."

"Al bakalım!" dedi Turan. Parmaklarının ucuyla emreder gibi gösteriyordu.

"Almayacağım," dedim birden. "Deniz soğuk."

Fafa bir kahkaha attı. Ben döndüm, yerime oturdum.

"Hülya," dedi Turan, "sana yeni bir kutu alırım ben."

"Hayır, ben alacağım ona yeni bir kutu," dedi Ceylan.

"Zaten bitmişti," dedi Hülya.

"Olsun, alacağım. Hangi kremdi o?" dedi Ceylan. Sonra cevabı beklemeden, yalvarır gibi ekledi: "Haydi çocuklar, ne olur bir şey yapalım."

O zaman Mehmet, Mary'nin karısını adaya gitmek istediğini söyledi ve birden herkeste, uşağılık duygu, Avrupalıyı memnun etme isteği uyandı ve motorlara dolu tük. Ben Ceylan'la aynı motora binmiştik. Sonra o evine koştu ve elinde iki şeyle geri geldi ve bağırdı.

"Cin!"

Bir başkası da, "müzik," diye bağırdığında Cüneyt de koştu ve evden o ipe renç kutuyu ve hoparlörleri getirdi. Sonra motorlar birden gürlenerek fırladılar. Önce burunları havaya kalktı. Sema az daha yıkılıp düğünüyordu, sonra hızlandıkça motorların burunları ağıza indi ve yarım dakika sonra açık denizin ortasında ben düğünüyordum: Onlar zenginler diye düğünüyordum, bir şey kırılır mı, çizilir mi, eskir mi

umurlannda de il, zenginler, motorları saatte kırk mil yapıyor ve ben korkuyorum pis bir korkuyla, elimi aya ımı birbirine dola tıran bir korkuyla, Ceylan seni seviyorum ben: Ama korkma Metin, korkma diye dü ündüm: Sen zekisin. Zekânın gücüne inanıyorum ben; evet inanıyordum.

Motorlar adanın kayalarına çarpacakmı gibi yakla tılar, sonra birden hız kesip dönünce duruverdiler. Adanın öte yanındaki fenerin yalnızca tepesi gözüküyordu. Bir yerlerden bir köpek çıktı, sonra bir kara ve sonra bir boz ba kası; ko arak kıyıya indiler, kayalara sokuldular: Bize do ru hırsla havlıyorlar. Cin i esi elden ele dola ıyormu , yanında da bir ey yok; verdiler, i enin a zından zehir içer gibi ve kana kana içtim. Köpekler hâlâ havlıyordu.

"Kudurmu bunlar!" dedi Gülnur.

"Gazlasana Fikret, bakalım ne yapacaklar!" dedi Ceylan.

Fikret gazlayınca motorlarla birlikte dönen köpekler adanın çevresinde çılgın bir ko u tutturdu. Motordakiler ba ırarak, arkılar söyleyerek köpekleri co turdular, köpekler co unca daha da heyecanlandılar, çı lıklar atıldılar, uludular, ba ırdılar ve ben, bunların hepsi geri zekâli diye dü ündüm, ama, Allah kahretsin, teyzemin sıcak ve ölü evinden daha e lenceli buluyordum bu gürültüyü, radyoların üstüne eli i örtüler serilen tozlu, küçük odalardan daha zengin, daha canlı.

"Müzik! Sonuna kadar açın bakalım müzi i ne yapacaklar!"

Müzik sonuna kadar açılmı olarak küçük adanın çevresinde iki kere daha döndük. Üçüncü kere dönerken gözüm bir an motorun arkasında bıraktı ı köpüklü ize takıldı ve birden a ırdım: Köpüklü suyun uzak bir yerinde Ceylan'ın ne eli ba ı birden belirivermi ti. Korkulu bir dü e atlar gibi, hiçbir ey dü ünmeden kendimi suya attım.

Suya atlar atlamaz tuhaf, korkunç bir duyguya kapıldım: Sanki Ceylan'la ikimiz burada ölecektik de motordakiler bizi farketmeyeceklerdi. Ya bir köpekbalı ı ya da motorların bizi duymadan ezecek olan inanılmaz gürültüsü yüzünden ya

da aç kurdan hatırlatan o köpekler! Allah belâsını versin! Ceylan'ı dü ünemiordum. Biraz sonra ba ımı sudan çıkarıp bakınca a ırdım. Motorlardan biri durmu , Ceylan'ın yanına varmış , içeri çekiyorlardı. Ceylan'ı sudan çıkardıktan sonra beni de almaya geldiler.

"Seni kim itti?" dedi Fikret.

"Kimse itmedi onu," dedi Gülnur. "Kendi atladı."

"Kendin mi atladin sen? Niye atladin?"

"Beni kim itti peki?" dedi Ceylan.

Turgay'ın uzattı ı küre e tutunarak motora çıkmaya çalışıyorum, ama tam çıkacakken Turgay küre i bırakınca yeniden suya dü tüm. Ba ımı sudan çıkardı ımda kimsenin benimle ilgilenmedi ini a arak gördüm. Aralarında gülü üyorlar, e leniyorlardı. Bir an önce bu tuhaf yalnızlık kâbusundan kurtulmak için aralarına kan mak istedim, motorun fiberglas gövdesine parmaklarımla, tırnaklarımla tutunarak yukarı çıkmaya çalışırken kula ım hâlâ onlardaydı.

"Sıkıldım."

"Bak Ceylan, senin arkandan Metin suya atlamı ."

"Köpekler nerede?" dedi Ceylan.

Sonunda tekneye çıkabildim, nefes nefeseydim.

"Allah belânızı versin, hiçbiriniz e lenmek nedir bilmiyorsunuz."

"Köpeklere atarız seni!"

"Biliyorsan sen ö ret bize," dedi Turgay.

"Aptallar!" diye ba ırdı Gülnur.

Onları izleyen bir köpek en yakın kayanın ucuna çıkıp uludu.

"Deli!" dedi Ceylan. Beyaz sivri di leri parlayan köpe e büyülenmi gibi bakıyordu. "Biraz daha yakla sana u hayvana Fikret."

"Niye?"

" te de ondan."

"Neye bakacaksın?" Fikret motoru köpe e do ru yava yava sürdü

"Ne istiyorsun hayvandan?" dedi Turgay

"Erkek mi, di i mi bu?" dedi Fikret. Motoru susturdu.

"U ursuz!" diye ba ırdı Ceylan tuhaf tuhaf...

Birden Ceylan'a sarılmak istedim, ama sarılca ıma yalnızca baktım öna ve kendimi sevdirmek için ne yapmam gerekti ini dü ündüm. Aklım karmakar ık oldu, teknenin içinde sıçrayıp zıplamak, ba ırıp ça ırmak istiyordum, içimden tuhaf duygular geçiyordu, a a ılık bir herif oldu uma gitgide inanırken, bir yandan da bütün kitapların ve arkılarının aptal aptal sözlerle sözümona yüceltti i o duyguya kapıldı ım için kendi de erim kendi gözümde artıyordu, ama bir sünnet çocu ununki gibi bo ve ahmakça bir gururdu bu; anlıyordum, bu gurura kapıldıkça düpedüz sıradan biri oluyordum ve bu duygudan ho lanıyordum, ama dü üncelerimden utanmaktan korktu um için kendimi unutabilmek istedim, sonra da bütün ilgiyi üzerime çekmek istedim, ama aklıma onlardan yoksul oldu um geldi ve bir ey yapabilecek cesareti ve bahaneyi bulamadım. Sanki ellerim kollarım ba lanm ı tı da üzerime geçirilmi daracık bir fıkarcılık gömle i bana sıkıntılar veriyordu: Zekâmla yırtarım ben seni! Tepmiyorlardı, ba rı ı yorlardı, yanımızdaki motorun burnunda birbirlerini suya itmek isteyen iki ki i bo u uyordu. Sonra o motor bize yakla tı ve kovalarla üzerimize su atmaya ba ladılar. Biz de onlara attık. Küreklerle kılıç oynar gibi dövü tüler biraz. Suya dü enler oldu. Cin i eleri bo almı . Fikret birini kaptı ı gibi köpe e fırlattı. i e kayalarda parçalandı.

"Ne oluyor?" diye ba ırdı Ceylan.

"Tamam artık, tamam dönüyoruz," dedi Fikret.

Denize dü enleri toplamadan motoru hareket ettirdi. Denizdekileri topladıktan sonra öteki motor yeti ti bizlere. Üzerimize bir kova da su attılar.

"Yarı ! Yarı , hayvan herifler, haydi yarı !"

ki motor yanyana gelip bir süre aynı hızla gittikten sonra Gülnur'un bir çı lı ı üzerine fırladılar. Öteki motorun bizim motoru geçece i hemen anla ıldı, ama Fikret küfürler ederek

herkesi motorun burnuna ça ırdı ki daha hızlanabilelim. Az sonra, ötekiler geçtiler bizi ve zaferlerini tepinerek kutlarlarken öfkelenen Ceylan ıslak havlusunu top yapıp onlara hırsla fırlattı, ama havlu denize dü tü. Hemen döndük, batmadan havluya yeti tik, ama kimse uzanıp denizden almadı ı için tekne havlunun üzerinden bir ütü gibi a ır a ır geçip suyun içine iyice batırdı onu. Ba rı tılar. Sonra Danca'dan Yalova'ya giden araba vapurunun pe ine dü üp, yeti ip çevresinde iki kere ba rı arak döndüler. Sonra bodoslama dedikleri bir oyuna ba ladılar: ki motor yanyana geliyor, aralarına lastik simitler, havlular sarkıtılıyor, sonra çarpı an arabalar gibi yanlarıyla birbirleriyle bodosla ıyorlar. Sonra motorlar hiç hız kesmeden, plajda yüzen kelleler arasına daldılar. Tekneler arasında ba rı arak kaç ı an korkulu kafalara bakarak mırıldandım:

"Ya bir kaza çıkarsa?"

"Ö retmen misin sen?" diye ba ırdı Fafa. "Lise ö retmeni misin ha?"

"Ö retmen miymi ?" dedi Gülnur.

"Ben ö retmenlerden nefret ederim!" dedi Fafa.

"Ben de!" dedi Cüneyt.

" çki içmedi ki o," dedi Turan. "Akı ba ındayı oynuyor."

" çtim," dedim. "Senden çok içtim."

"Çarpım tablosu ezberlemekle olmaz her ey."

Ceylan'a baktım, duymuyordu, aldırmadım.

Biraz daha gezdikten sonra motorlar geri döndüler, az sonra Ceylanların rıhtımına vardık, yana tık. Motorlar bo alırken rıhtımda kırkbe ya larında bir kadın gördüm, üzerinde bir bornoz vardı: Annesiyimi :

"Çocuklar sınısıklam olmu sunuz," dedi. "Nereden böyle? Nerede yavrum senin havlun?"

"Kaybettim anne," dedi Ceylan.

"Olur mu ama, ü üyeceksin," dedi annesi.

Ceylan anlamsız bir hareket yaptı. Sonra: "Haa! Anne bu Metin," dedi. "O eski evde oturuyorlarmı . Tuhaf, sessiz evde."

"Hangi eski ev?" dedi annesi.

El sıkı tık, babamın ne i yaptı ını sordu, söyledim ve üniversite için de Amerika'ya gidece imi söyledim.

"Biz de Amerika'da ev alaca ız. Buranın artık ne olaca ı belli de il. Amerika'da en iyi yer neresidir?"

Ona bazı co rafi bilgiler verdim, iklim ko ullarından, nüfus durumundan ve bazı rakamlardan sözettim, ama beni dinliyor mu anlayamıyordum, çünkü bana de il, mayoma ve saçlarımaya sanki onlar benden ayrı eylermi gibi bakıyordu. Sonra biraz da anar iden ve Türkiye'nin bu kötü durumundan filan sö zediyorduk ki, Ceylan konu tu.

"Anne, bu ukala çocuk bu sefer de seni mi yakaladı."

"Edepsiz seni!" dedi annesi.

Ama sözümün gerisini de dinlemeden kaçtı gitti. Ben de gidip bir ezlonga oturdum ve denize atlayıp çıkan ve yeniden atlayıp çıkan Ceylan'a ve ötekilere bakarak dü ündüm. Sonra herkes, ezlonglara, sandalyelere, betona oturup da güne in altında o inanılmaz hareketsizlik ba layınca gene dü ündüm. Gözümün önünde öyle eyler canlanıyordu:

Orada, ezlonglardan uzanan bizim anlamsız ve çıplak bacaklarımızın ortasında ve betonun üstünde bırakılmış bir saat dü ledim: Sirtını özsüz betona dayamı ve ba langıcı ve sonu ve ortası ve derinli i ve yüzeyi bile olmayan bizim sessizli imizin ve kelimelerimizin ve hüzünlü ve saçma müzi in arasından kıpırtısız güne e yüzünü çevirip bakarken o saat akrep ile yelkovanını birbirine karı tırıyordu ve artık ölçemeyece ini ve bir zamanlar ölçtü ü eyin ne oldu unu unuttu unu ve zamanı yitirdi ini itiraf etmek zorunda ka lıyordu ve böylece saatin dü üncesi de dü üncesinin ne oldu unu anlamaya çalı an bir dü üncesiz dü üncesinden farksız oluyordu.

Sonra Ceylan'ı da buna benzer dü üncelerle sevdi imi dü ündüm. Geceyarılarına kadar aynı eyleri dü ündüm sonra.

Odanın kapısı vuruldu. Gözlerimi kapadım, hiç ses etmedim, ama kapı açıldı. Nilgün'mü .

"Babaanneci im iyi misiniz?"

Bir ey demedim. Soluk yüzüme, hareketsiz gövdeme baksın ve acılar içinde kıvrandı ımı anlasın istedim.

"Daha iyisiniz Babaanne, yüzünüze renk gelmi ."

Gözlerimi açtım ve dü ündüm: Hiçbir zaman anlayamayacaklarını ve yalnızca plastik kolonya i eleri ve sahte ne-eleriyle gülümseyeceklerini ve benim acılarım, geçmi im ve dü üncelerimle yapayalnız kalaca ımı. Peki, bırakın beni, güzel, temiz dü ünceyle.

"Nasılısınız Babaanne?"

Ama bırakmazlar. Ben de bir ey söylemem.

" yi uyudunuz. Bir ey ister misiniz?"

"Limonata!"

Deyiverdim birden ve Nilgün gidince kaldım ben yine güzel, temiz dü ünceyle: Ilık uykudan kalkı ın sıcaklı ı yanaklarımda ve aklımda: Rüyaı dü ündüm; rüyanın hayalini: Küçük-mü üm, stanbul'dan çıkıp giden bir tren içindeymi im, tren gittikçe bahçeler görüyormu um, birbirinin içinde, güzel, eski bahçeler: stanbul uzakta, biz o bahçeler bahçeler içindeki bahçelerdeyken. O zaman dü ündüm o ilk günleri: At arabasını, çıkırı ı tıkırdatan kuyu kovasını, diki makinesini, makine pedalının huzur dolu tıkır tıkır zamanını; sonra gülü ü dü ündüm, güne i, renkleri, hiç beklemeden ne eleni i, imdiyle dolan imdiyi Selâhattin, dü ündüm ben o ilk günleri: Trende hastalanınca Gebze'de ini imizi... Gebze'de han

odalarında kıvranıp, havası iyidir diye Cennethisar'a ilk geli imizi... Demiryolu yapıldıktan sonra terkedilmiş bir iskele, üç be eski ev, üç be kümes, ama havası ne güzel, de il mi Fatma? Uzaklara gitmeye gerek yok! Buraya yerle elim! Hem stanbul'a ve annene, babana yakın oluruz, üzülmezsin, hem de hükümet devriliş dü tü ünde hemen yeti mek için hazır oluruz! Buraya bir ev yaptıralım!

O zamanlar, birlikte uzun uzun yürürdük: Hayatta yapılacak o kadar çok ey var ki Fatma, derdi Selâhattin, gel sana biraz dünyayı göstereyim, karnındaki çocuk nasıl, tekme atıyor mu, biliyorum erkek olacak ve adını Do an koyaca ım, bu do an yeni dünyayı hep bize hatırlatsın diye, zaferle ve güvenle ya asın diye ve dünyaya gücünün yetece ine inansın diye de! Sa lı ına dikkat et Fatma, ikimiz de edelim, çok ya ayalım, dünya ne ola anüstü bir yer de il mi, u otlar, kendi kendilerine çıkıp büyüyen u cesur a açlar: nşanın do a karşısında hayrete kapılmaması zaten elde de il, biz de Ruso gibi, do anın kuca ında ya ayalım ve do al olmayan o aptal padi ahlarla, dalkavuk pa alardan uzak duralım, her eyi akıllarımızla yeniden gözden geçirelim. Bütün bunları dü ünme bile ne güzel! Yoruldun mu canım, koluma gir, u topra ın ve gö ün güzelli ine bak, stanbul'un bütün o iki-yüzlülü ünden kurtuldum diye öyle seviniyorum ki, Talat'a neredeyse te ekkür mektubu yazaca ım! Bırak o İstanbul'dakileri, suçları, acıları ve birbirlerine zevkle çektiydikleri i kenceleri içinde çürüsünler! Biz burada, taptaze, basit, özgür, ne eli, yepyeni eyler dü ünerek, ya aarak yeni bir dünya kuraca ız; Do u'nun daha hiç görmedi i bir özgürlük dünyası, yeryüzüne inmi akıl cenneti, yemin ediyorum Fatma, olacak bu, hem de Batı'dakilerden de iyi yapaca ız, onların hatalarını gördük, kusurlarını almayaca ız, biz, hattâ o ullarımız görmese bile bu akıl cennetini burada torunlarımız, bu topra ın üzerinde, yemin ederim ya atacaklar! Sonra bu karnındaki çocu a mutlaka iyi bir e itim vermeliyiz, onu bir kere olsun a latmayaca ım, korku denen eyi, o Do u'lu

hüznü, a layı ları, kötümserli i, yenilgiyi ve korkunç ark
boyunegi ini bu çocu a asla ö retmeyece im; onun e itimiyle
birlikte u ra aca ız, onu özgür bir insan olarak yeti tirece iz,
bu ne demek anlıyorsun, de il mi, aferin, zaten seninle iftihar
ediyorum Fatma, sana saygı duyuyorum, seni de özgür ba-
ımsız bir insan olarak görüyorum; ötekilerin karılarını
gördükleri gibi bir cariyeye, bir odalık, bir köle gibi görmüyorum
seni: Benim e itimsin canım, anlıyor musun? Ama hadi
dönelim artık, evet, hayat rüya gibi güzel, ama bu rüyayı
ba kaları da görsün diye çalı maya gerek var; dönüyoruz.

"Babaannecğim, limonatanızı getirdim."

Ba ımı yastı ımdan kaldırıp baktım. " uraya bırak," dedim
ve bırakırken de, "Recep niye getirmedim?" dedim. "Sen mi
yaptın?"

"Ben yaptım Babaanne," dedi Nilgün. "Recep'in elleri
ya lıydı, yemek yapıyor."

Yüzümü ek ittim ve acıdım ben sana kızım, ne yapayım,
çünkü bak, cüce seni de çoktan kandırmı bile; kandırır,
sinsidir. Dü ündüm: Aralarına nasıl girdi ini, dü üncelerini
nasıl çeldi ini, i renç, çirkin varlı ıyla onları o kötü utanç
ve suçluluk duygusuna bo up, Do an'ımı kandırdı ı gibi nasıl
kandırdı ını dü ündüm. Anlatıyor mudur? Ba ım bezginlikle
yastı a dü tü ve geceleri beni uyutmayan o korkunç ve zavallı
dü ünceyi dü ündüm zavallı ben.

Recep cücesi anlatıyormu gibi dü ündüm: Evet Büyük-
hanım, anlatıyorum diyormu , bana ve zavallı anneme ve
karde ime neler yaptı ınızı torunlarınıza bir bir anlatıyorum
Büyükhani; ö rensinler, bilsinler: Çünkü artık rahmetli
babamın, sus cüce, peki rahmetli Selâhattin Beyin de ne güzel
yazdı ı gibi ükür artık, Allah yok, bilgi var, her eyi bilebiliriz,
bilmeliyiz, bilsinler; biliyorlar; çünkü söyledim ve artık bana,
zavallı Recep, diyorlar, babaannemiz demek sana çok eziyet
etmi , hâlâ da ediyor; biz senin için çok üzülüyoruz, suçluluk
duyuyoruz, onun için imdi ya lı ellerini yıkamana ve li-
monata yapmana ne gerek var; sen çalı ma, tembel tembel

otur, zaten bu evde senin hakkın varmı , diyorlardır, çünkü Recep anlatmı tır; anlatmı mıdır: Çocuklar, babanız Do an Bey, Babaannenizin son elmaslarını niye sattı da parasını bizlere vermek istedi, demi midir? Dü ününce birden bo uluyorum sandım. Ba ım yastıktan nefretle kalkmı !

"Nerede o?"

"Kim Babaanne?"

"Recep! Nerede?"

"A a ıda, dedim ya Babaanne. Yemek yapıyor."

"Ne söyledi sana?"

"Hiç Babaanne!" dedi Nilgün.

Hayır, anlatamaz, cesaret edemez Fatma, korkma, sinsidir, ama korkaktır da. Ba ucumdan limonatamı aldım ve içtim. Ama aklıma gene dolap geldi. Birden sordum:

"Sen ne yapıyorsun burada?"

"Sizinle oturuyorum ya Babaanne," dedi Nilgün. "Burayı özlemi im bu yıl."

"Peki," dedim. "Otur! Ama yerinden kalkma imdi."

A ır a ır yata ımdan kalktım. Yastı ın altından anahtarlarımı, kenardan bastonumu aldım gidiyorum.

"Babaanne nereye?" dedi Nilgün. "Yardım edeyim mi?"

Cevap vermedim. Dolaba varınca durdum, dinlendim. Anahtarı kilite sokarken bir daha baktım: Evet, Nilgün oturuyor. Dolabı açtım ve hemen baktım; bo una telâ lanmı ım; kutu i te orada, bombo , ama olsun, gene duruyor, duruyor ya. Sonra dolabı kaparken aklıma geldi. Alt gözün dibinden ekerli i aldım, dolabı kilitleyip Nilgün'e götürdüm.

"Ah babaanneci im, çok te ekür ederim, benim için kalktınız, zahmet ettiniz:"

"Bir tane de kırmızı eker al!"

"Ne güzel gümü ekerlik bu böyle!" dedi.

"Dokunma!"

Yata ıma döndüm, aklıma ba ka bir ey getireyim istedim, ama getiremedim: dolabın ba ından aynlamadı ım o günlerden

birini dü ünmeye dalmı ım: t te: Ayıp etmiyor musun, Fatma, diyordu, o gün Selâhattin; bak adam, taa stanbul'dan kalkmı da bizi görmeye gelmi , sen ise odandan bile çıkmıyorsun. Üstelik Avrupai bir adam, kibar da. Yok, Yahudi diye bunu yapıyorsan daha da ayıp Fatma, Dreyfus olayından sonra böyle dü ünmenin ne kadar yanlış oldu unu bütün Avrupa anladı. Sonra a a ı inmi ti Selâhattin, ben pancurların arasından bakmı tım.

"Babaannecigim, limonatanızı içsenize."

Pancurların arasından seyrediyordum: Selâhattin'in yanında daha da küçük gözüken eci bücü bir adamdı: Kapalıçar ı kuyumcusu! Ama sanki, küçük bir tüccar de il, bir bilginmi gibi, Selâhattin onunla konu uyordu, i itiyordum: Ee, Avram Efendi, ne var ne yok stanbul'da, ahâli, cumhuriyetin ilanından memnun mu? diyordu Selâhattin ve Yahudi: ler kesat, beyim kesat! diyordu ve Selâhattin cevap yerine: Yok yahu? diyordu, ticaret de mi? Oysa cumhuriyet, her ey gibi ticarete de yarayacaktır. Bizim milleti ticaret kurtaracaktır. Yalnız bizim millet de il, bütün Do u ticaretle uyanacak; önce para kazanmayı, hesabı kitabı öğrenmeliyiz: Bu matematik demektir, sonra ticaret ve matematik ve para biraraya gelince fabrikalar kuracaklar. O zaman, i te biz de, yalnız onlar gibi kazanmayı de il, onlar gibi dü ünmeyi de öğrenene iz! Sizce, onlar gibi ya amak için, önce onlar gibi dü ünme mi gereklidir, yoksa önce onlar gibi para kazanmak mı gerek? O zaman Yahudi: Kimdir, bu "Onlar" dedi ve Selâhattin de: Kim olacak canım, Avrupalılar, Batılılar, dedi ve bizde, hem Müslüman hem zengin tüccar kimse yok mu yani? diye sordu. u, ı ıkçı Cevdet Bey kimdir, hiç duydun mu? Yahudi: Duydum dedi, bu Cevdet Bey sava sırasında çok para yaptı diyorlar dedi ve Selâhattin: Ee, peki, ba ka ne var ne yok stanbul'da diye sordu, senin Babîâli'yle aran var mıdır, ne diyor o ahmaklar, yeni yazar diye, air diye imdi kimi öne çıkarıyorlar, hiç tanıyor musun? dedi ve o zaman: Ben hiç bilmem, beyim, dedi Yahudi. Siz gelip kendiniz baksanıza! Sonra Selâhattin'in ba ırdı ını

i ittim: Hayır, gelmem! eytan görsün yüzlerini, lanet olsun! Onların hiçbir ey yapaca ı yok artık. u Apdullah Cevdet'e bak, son kitabı ne baya ı ey, hepsi Delahey'e'den yürütölmü , ama kendi dü üncesi gibi yazıyor, üstelik yalan yanlı , anlamadan. Hem, din ve sanayi konusunda, Bourguignon okunmadan artık bir ey söylemek mümkün de ildir: O ve Ziya Bey hep ba kalarından yürütüyorlar: Hem de anlamadan: Zaten Ziya'nın fransızcası pek kıttır, okudu unu anlayamaz, unlan, bir yazı yazıp, rezil edeyim dedim, ama kim anlayacak; hem böyle ufak tefek eyler için kalem orluk edip ansiklopedime vermem gereken vakitleri ziyan etmeye de er mi? Ben bıraktım onları, stanbul'da birbirlerinin kanını içe içe tükensinler.

Ba ımı yastıktan kaldırdım ve ba ucumdan limonatamı alıp bir yudum içtim.

Sonra Selâhattin: onlar hakkında böyle dü ündü ümü de git söyle onlara, demi ti Yahudi'ye ve Yahudi de, ben onları hiç tanımam ki beyim, demi ti, öyle adamlar, dükkânıma hiç u ramazlar, diyordu ki Yahudi, Selâhattin: Biliyorum, biliyorum! diye ba ırıp sözünü kesti: Bir ey söylemene de gerek yok: Ben kırksekiz ciltlik ansiklopedimi bitirince zaten Do u'da söylenmesi gereken bütün temel dü ünceler ve sözler bir anda söylenmi olacak: O inanılmaz dü ünce bo lu unu bir hamlede dolduraca ım, hepsi a kına dönecek, Galata Köprüsü'nde gazeteci çocuklar ansiklopedimi satacak, Bankalar Caddesi karı acak, Sirkeci birbirine girecek, okuyanlar arasından intihar edenler çıkacak ve asıl önemlisi halk anlayacak beni, millet anlayacak! te o zaman dönece im stanbul'a, o büyük uyanı sırasında, o karga aya hakim olmak için, o gün dönece im! demi ti Selâhattin ve Yahudi: Evet beyim, oturun siz burada, stanbul'un da, Kapalıçar ının da tadı kaçtı artık, dedi ona. Herkes birbirinin gözünü oyuyor. Öteki kuyumcular malınızı ucuza dü ürmek isteyecektir. Yalnızca bana güveniniz. Gerçi i ler, dedi im gibi kesat, ama gelip u malı bir göreyim dedim. Geç oluyor, artık gösteriniz

bana u elması. Mektupta yazdı nız küpeler ne cinstir? Bir sessizlik olmu tu sonra; yüre im hızlı hızlı atarak ben sessizli i dinliyordum; elimde anahtar.

"Babaanne, sevmediniz mi limonatayı?"

Bir yudum daha içtim ve ba ım yastı a dönerken, "Sevdim!" dedim. "Aferin, eline sa lık."

"Çok ekerli yaptım. Ne dü ünüyorsunuz Babaanne?"

O zaman, Yahudi'nin kötü ve sinirli öksürü ünü ve Selâhattin'in acınası bir sesle: Yeme e kalmıyor musunuz? dedi ini ve Yahudi'nin yeniden küpelerden sözettigini i ittim. Sonra Selâhattin ko a ko a merdivenleri çıktı ve odama geldi: Fatma, hadi gel a a ıya, yeme e oturuyoruz, çok ayıp olur! dedi; ama biliyordu inmeyece imi. Biraz sonra Do an'ımla birlikte a a ı indiler ve sonra Yahudi'nin: Ne janti çocuk! dedi ini ve annesini sordu unu ve Selâhattin'in benim hasta oldu umu söyledi ini ve o üçü yemek yerken o orospunun onlara hizmet etti ini i ittim ve tiksindim. Artık duymuyordum, ya da duydu umu farketmiyordum, çünkü Yahudi'ye ansiklopedisini anlatmaya ba lamı tı.

"Babaanne ne dü ünüyorsunuz, söylemeyecek misiniz?"

Ansiklopedi: Do al bilimler, bütün bilimler, bilim ve Allah, Batı ve Rönesans, gece ve gündüz, ate ve su ve Do u ve zaman ve ölüm ve hayat: Hayat: Hayat!

"Saat kaç oldu?" diye sordum.

Tıkırdayarak bölen ey onu: Zaman: Dü ünürüm: Ürperirim.

"Saat altıbuçu a geliyor Babaanne," dedi Nilgün. Sonra masama yakla tı ve baktı. "Kaç yıllık bu saat Babaanne?"

Sofrada konu ulanları dinlemedim; tiksiniş unutmak isteyip, unuttu um bir ey gibiydi: Çünkü sonunda, Yahudi öyle demi ti: Yemek çok güzel. Ama yeme i pi iren bu kadını nız ondan da güzel! Kimdir? Ve Selâhattin de, sarho , öyle dedi: Zavallı bir köylü kadınca ız! Buralı de il, kocası askere giderken burada bir uzak akrabaya bırakmı . O herif, sandalı battı öldü. Fatma yoruluyordu, biz de hizmetçi arı-

yorduk, aç kalmasın diye a a ı küçük odaya yerle tirdik. Çalı kandır. Ama oraya sı mıyor. Bir kulübe yaptım. Kocası da askerden dönmedi. Ya kaçıyor, yakalanıp asıldı, ya da ehit dü tü. Çok takdir ediyorum: Halkımın çalı kanlı ı ve güzelli i var bu kadında. Ansiklopedim için, köylerdeki iktisadi hayatı yazmak için ondan çok ey ö rendim! Bir kadeh daha için lütfen! itmemek için kapımı kapamı tım ben, tiksintiden bo ulmamak için.

"Kimindi Babaanne bu saat, geçen yıl söylemi tiniz?"

"Rahmetli anneanneminmi ," dedim ve Nilgün gülünce bo una konu tu umu dü ündüm.

Sonra, yeme i bir Yahudi ve bir sarho la yemek zorunda kalan benim zavallı Do an'ım yukarı çıkıp yanıma geldi, sevip öpmeden ellerini yıkattım, sonra ö le uykusuna yatırdım. Selâhattin hâlâ a a ıda anlatıyordu, ama çok sürmedi. Yahudi gitmek istedi ini söyledi. Selâhattin yukarı geldi: Herif gidiyor Fatma, dedi. Gitmeden önce senin yüzüklerden, küpelerden birini görmek istiyor! Ben susuyordum. Bu herifin stanbul'dan bu i için benim mektubum üzerine geldi ini sen de biliyorsun Fatma, imdi onu eli bo yollamak olmaz. Susuyordum... Çantası a zına kadar para dolu Fatma, dürüst adama benziyor, iyi fiyat verir. Susuyordum... Yahu, o kadar yol teptirdikten, taa stanbul'dan getirdikten sonra adam eli bo yollar mı hiç!

"Babaanne, bu duvardaki resim, dedenizin resmi, de il mi?"

Ben gene susunca: Peki Fatma, demi ti Selâhattin a lamaklı: Bak muayenehaneme artık hasta gelmiyor, bu benim suçum de il, bu lanet olası ülkedeki saçma inançların bir sonucu oldu u için utanmadan söylüyorum: Benim gelirim artık sıfırdır ve e er kutuyu a zına kadar dolduran elmaslardan, yüzüklerden, küpelerden, birini bugün bu Yahudi'ye satmazsak koca kı ı, hayır, ne kı ı bütün bir ömrü nasıl geçirebilece imizi hiç dü ündün mü? Ben, on yılda, satacak neyim varsa sattım Fatma, bu ev için ne kadar masraf etti imi biliyorsun, Sa-

raçhane'deki arsa üç yıl önce gitti, geçen iki yılı da Kapalı-
çar r'daki dükkânın satı ıyla geçirdik, Vefa'daki evi, ben, satın
dedim diye, amcao lu olacak o namussuzların satmayaca ını
ve kirasından hakkıma dü eni de yollamadıklarını sen de
biliyorsun Fatma, peki unu da söyleyeyim, ö ren artık, iki
yıldır neyle geçindi imizi sanıyorsun; Gebze'de benimle alay
ediyorlar: Eski ceketlerimi, gümü kalem takımımı, rahmetli
anamdan kalan tek hatıra, o kitap sandı ım ve eldivenlerimi,
babamdan kalma sedef tespihi ve Beyo lu züppelerine ya-
kı acak o gülünç redingotu Gebze'deki o barbar tüccar bo-
zuntularına ne kadar ucuza bıraktım biliyor musun? Ama
yeter artık, burama geldi, kitaplarımı, deney araçlarımı, tıbbî
aletlerimi satmaya niyetim yok. Açıkça söylüyorum: Her eyi,
Dogu'daki bütün hayatı, bir hamlede, temelinden sarsacak
o ansiklopediyi bitirmeden, onbir yıllık çalı mamı bir yana
bırakıp, boynumu büküp süklüm püklüm stanbul'a dönmeye
de niyetim yok! Yahudi a a ıda bekliyor Fatma! Kutudan
yalnızca bir küçük parça çıkaracaksın! yalnız, u herifi ba-
ımızdan savmak için de il, yüzyıllardır uyuyan Do u uyansın
diye ve Do an'ımız bu kı ı so ukta yarı aç ve titreyerek geç-
çirmesin diye de, hadi Fatma, aç u dolabı!

"Babaanne, biliyor musunuz, küçükken ben dedemin bu
resminden korkardım!"

Selâhattin, iki adım ötemde beklerken dolabı sonunda
açmı tım.

"Korkar mıydın?" dedim. "Dedenin nesinden korkardın?"

"Çok karanlık bir resim o Babaanne!" dedi Nilgün. "Sa-
kalından, bakı larından korkardım."

Sonra dolabın kuytulu undan kutuyu çıkarmı , açmı uzun
bir zaman hangisine kıyaca ıma karar verememi tim: Yü-
zükler, bilezikler, elmaslı i neler, mineli saatim, inci ger-
danlıklar, elmaslı bro lar, elmas yüzükler, elmaslar Alla-
hım!

"Dedemin resminden korkardım, dedim diye bana kız-
madınız, de il mi Babaanne?"

Sonunda lanet okuyarak verdi im yakut küpelerin teki elinde, Selâhattin gözleri parlayarak ko a ko a merdivenlerden inmi ti ve daha o ini i duyar duymaz ben anlamı tım Yahudi'nin onu kandıraca ını: Çok da sürmedi. Elinde o tuhaf çanta, ba ında apka, Yahudi, bahçe kapısına yürürken: Siz bo una inmeyin stanbul'a, diyordu. Siz bana gene bir mektup yazınız, ben her seferinde kalkar gelirim.

Her seferinde kalktı geldi: Bir yıl sonra, elinde aynı çantayla küpenin öteki tekini almaya geldi inde Yahudi'nin ba ında gene aynı apka vardı. Sekiz ay sonra elmaslı bileziklerimden birincisini almaya geldi inde o ba ındaki apkayı Müslümanlar da giymek zorundaydı. Elmaslı bileziklerin ikincisini almaya geldi inde yıl, artık 1345 de il, 1926 idi. Öteki bilezik için de geldi inde elinde gene aynı çanta vardı ve Yahudi i lerden hep ikâyet ediyordu, ama artık güzel hizmetçi kadını so-ramıyordu. Belki de, artık karılarını bo amak için iki kelime de il, bir mahkeme gerekti i için, diye dü ünümü tüm. O sefer ve ondan sonra kaç yıl birlikte yedikleri yemekleri Selâhattin pi irmek zorunda kalmı tı: Ben, her seferinde yaptı m gibi yerimden kıpırdamadım ve odamda oturdum ve belki de Yahudi'ye hepsini söylemi tir dedim. Böylece hizmetçiyle piçlerinden kurtulduk ve Do an biri cüce, biri topal piçleri köyden bulup getirene kadar evde yalnız kaldık. Onlar en iyi yıllardı. O geli inde Yahudi'nin bıraktı ı gazeteye Selâhattin ak am dalmı tı: Bir an gazetede her eyin bütün suçun ve günahın ve verdi im cezanın da yazdı ını sanmı , korkmu , bakmı üm: Ama gazetede ba ı Hıristiyan apkalı Müslümanların resimlerinden ba ka bir ey yoktu. Yahudi'nin öteki geli inde getirdi i gazetede Müslümanların ba larında Hıristiyan apkalarından ba ka, altlarında da Hıristiyan harfleri vardı. Bu, Selâhattin'in: Bir günde bütün ansiklopedim altüst oldu dedi i ve Yahudi'ye elmas gerdanlı ımı verdi im zamandı.

"Ne dü ünüyorsunuz Babaannecğim, iyi misiniz?"

Ondan sonraki geli inde kutudan pırlanta yüzü ü çıkar- mı tım. Anneannemin çeyizime kattı ı zümrüt yüzü ü

verdi im zaman kar ya ıyordu ve Yahudi istasyondan buraya tipi altında yürüdü ünü ve üzerine kurtların saldırdı ını ve kendisini çantasıyla savundu unu söyledi. Bunları yüzü ü yan fiyatına almak için anlattı ını anlıyordum. Öteki geli inde, sonbahardı; Do an'ım, üniversite diye, Mülkiye'de siyaset okuyaca ını söyleyerek beni a latmı tı. Yahudi'nin altı ay sonraki geli inde yakutlu küpe, gerdanlık takımım gitti. O zaman, Selâhattin soyadını yazdırmak için daha Gebze'ye gitmemi ti. Altı ay sonra gitti inde, nüfus memuruyla kavga etti ini söyledi: Gururla önüme uzattı ı nüfus ka ıtlarındaki soyadını görünce alay ettiklerini anladım, tiksindim ve bir gün, benim mezarta ımın üzerinde bu çirkin adın yazılaca ını dü ünerek ürperdim. Yahudi'nin bir yıl sonra, bir daha gelip elmas gül yüzü ümle gül küpelerimi götürdü ü kı ın yazında, hüznüle a a ı yukarı yürümeye ba ladı ı için, babasına göstermeden Do an'ıma pembe incilerimi verdim, satıp s-tanbul'da e lenmesini söyledim. E lenmedi; beni suçlamak daha kolay olmalıydı. Bunun üzerine, anaları köyde ölen piçleri gitti buldu, köyden getirdi, evimize yerle tirdi.

"Ne dü ünüyorsun Babaanne? Gene onları mı?"

Yahudi'nin sonraki geli inde, Selâhattin, kutunun bo almakta oldu unu anladı: Yakutlu ay yıldız ı nemi alırken ansiklopedinin bitmesine az kaldı ını söylüyordu; artık bütün gün sarho geziyordu; odamdan çıkmıyordum ve sarho oldu u için i nemin ve ondan sonraki yıl da topaz bro un yarı fiyatına gitti ini biliyordum; ama kitaplara harcadı ı parayı yarıya indirmedi. Artık eytana bütünüyle teslim olan Selâhattin, ihtiyar Yahudi'yi bir daha ça ırdı ında, bir daha sava çıkmı tı. Ondan sonra Yahudi iki kere daha geldi: Birincisinde, yakutlu, ay yıldızlı i neyi, ikincisinde, elmaslı "bu da geçer yahu" i neyi verdim. Böylece Selâhattin, u uru da kendi eliyle satmı oldu ve az sonra yaptı ını söyledi i o en büyük inanılmaz ke iften sonra, bir daha Yahudi'yi ça ırmayı dü ündü ü sıralarda öldü. Dikkatle sakladı ım tek ta iki elmas yüzü ü de, zavallı saf Do an'ım, geri getirdi i piçlere

da itmak için alınca, kutum sonunda, bombo kaldı. imdi,
dolabın içinde bombo durdu unu dü ündüm.

"Ne dü ünüyorsunuz Babaanne, söylesenize!"

"Hiç!" dedim bo bo . "Hiçbir ey dü ünmiyorum!"

12

Bütün gün sokaklarda gezdikten sonra, akşam eve dönmek, yaz tatilinden sonra okula dönmeye benziyor. Kahve kapanana kadar da oturdum, herkes teker teker evine dönerken belki bir şey yapan biri çıkar diye bekledim, ama kimbilir kaçınıcı kere bana, 'çakal, çakal' demekten başka bir şey yapmadılar.

"Hadi o lum Hasan, çakallı ı bırak da evine git, matematik çalı !"

Gidiyorum, yok u çıkıyorum, kimseye aldırmiyorum, çünkü karanlı ı seviyorum: Sessiz karanlık, bir tek cırcırlar var, dinlerim ve gelece imi karanlı ın içinde görürüm: Uzak ülkelere yolculukları, kanlı sava ları, mitralyözlerin takırtısını, savaş lann ne esini, forsaların kürek çekti i tarihi filmleri, günahkârların i renç u ultusunu susturan kırbaçları, düzenli orduları, fabrikaları ve orospuları: Utandım, kendimden korktum. Ben büyük adam olaca ım. Yoku bitti.

Sonra içim birden cız etti: Bizim evin ı ıkları! Durdum, seyrettim: çinde lâmba yanan mezar gibi bizim ev. Pencerelelerde hareket yok. Sokuldum baktım: Annem yok, uyumu tur; babam da sedire yayılıp uyuyakalmı , beni bekliyor; beklesin, ben odamın penceresinden sessizce girer uyurum. Gittim, baktım: Pencere mi kapamı . Peki! Gittim, öteki pencereyi hızlı hızlı vurdum, babam uyandı. Gelip kapıyı açaca ına pencereyi açtı.

"Neredeydin?" diye ba ırdı.

Bir şey demedim, cırcırları i itiyordum. Biraz sustuk.

"Hadi gir içeri, gir!" dedi babam. "Durma orada."

Pencereden girdim. Kar ımda durmu , baba bakı ıyla bana bakıyordu. Sonra gene ba ladı: O lum, o lum niye oku-muyorsun, o lum, o lum bütün gün sokaklarda ne ediyorsun filan. Birden öyle dü ündüm: Bu a layan adamla ne i imiz var bizim anne? Anneme gideyim, uyandırıp böyle diyeyim ve biz annemle bu adamın evinden gidelim. O zaman, babamın artık ne kadar üzülece ini dü ününce sıkıldım. Evet, ben de suçluyum, bütün gün sokaklarda gezdim, ama merak etme baba, bak yarın nasıl çalı aca ım. Böyle desem inanmaz da bana. Sonunda, susmu , öyle öfkeli ve a lamaklı bana ba-kıyordu. Hemen odama gittim, masama oturdum, matematik çalıırken gör de beni üzülme baba, tamam mı? Kapıyı da kapadım. Lâmbam yanıyor, kapının altından ı ı ı sızar, gö-rürsün; demek ki çalı yorum. Hâlâ kendi kendine söyleni-yordu.

Biraz sonra babamın sesi kesilince meraklandım, kapıyı usulca açıp baktım, yok: Yatmı . Onlar mı il mı il uyurken ben çalı ayım istiyorlar. Peki, madem lise diploması bu kadar önemli bir ey, çalı ayım, bütün gece uyumadan çalı ayım, sabah annemi üzecek kadar çalı ayım da görün, ama hayatta çok daha önemli eyler oldu unu biliyorum ben. stiyorsanız anlatırım da, anne, komünistleri, Hıristiyanları, siyonistleri biliyor musun, aramıza sızan masonları biliyor musun, Carter ve Papa ile Brejnev ne konu tu biliyor musun? Anlatsam dinlemezler ki, dinleseler anlamazlar ki... Neyse, kafamı da bozmadan matemati e ba layayım dedim.

Açtım kitabı, Allahın belâsı logaritmadan kalmı tım. Evet, log, diye yazıyoruz ve $\log(A.B) = \log A + \log B$ diyoruz. Bu birincisi ve öteki eyler de var; teorem diyor kitap. Hepsini bir kere defterime güzelce yazdım. Sonra tertemiz yazdı ma bakmak ho uma gitti. Dört sayfa yazmı ım, ben çalı masını bilirim. Demek, bütün logaritma dedikleri de bu kadarmı . Bir de problem çözeyim imdi dedim. Bunun logaritmasını al diyor:

$$\log \sqrt{x - b}$$

$$ax + c$$

Peki alayım. Baktım. Sonra deftere yazdıklarımı bir daha okudum, çok vakit geçti, ama hangisini hangisiyle bölüp çarpacağımı ve neyi neyle nasıl kısaltacağımı bir türlü aklıma gelmedi. Bir daha okudum, neredeyse hepsini ezberleyeceğim, örnek problemleri nasıl çözmümler, ona da baktım, ama gene o çirkin ey bana hiçbir ey demiyordu. Çok sinirlendim, aya kalkmıım. Bir sigara olsaydı içerdim imdi. Sonra oturdum ve elime kalemi aldım çözmeye çalıştım, ama elim yalnızca defterime karalamalar yaptı. Biraz sonra, bak Nilgün, defterimin kenarına ben ne yazmıım:

De ildim ben sana mail

Sen ettin aklımlı zail

Sonra biraz daha çalıştım, ama para etmedi. Sonra biraz daha düşününce aklıma u geldi: Bütün bu log'ların ve V'lerin aralarında ne biçim bir ilişki oldu unu bilmek neye yarar? Diyelim ki, bir gün paramın hesabını ancak logaritma ve karekök kullanarak yapabilecek kadar zenginim, ya da devlet i lerine bakıyorum: Ben o gün, bu ilişkileri bana yapacak bir kâtip parçası tutmayı akıl edemeyecek kadar aptal mı olacağım?

Matemati i kenara kaldırdım, İngilizceyi açtım, ama kafam bozulmuş bir kere: Allah belâsını versin gene u Mr. and Mrs. Brown'ın diye dü ündüm; aynı resimler, her eyi bilen ve düzgün yapan aynı insanların so uk ve mutlu suratları, İngilizmi bunlar, ütülü ceketleri ve kravatları var, sokakları da tertemiz. Biri oturuyor, öteki kalkıyor, derken bizim kibritlere benzemeyen bir kibrit kutusunu masanın üstüne, altına, içine, yanına koyup koyup duruyorlar. On, in, under ve neydi ben bu saçmalıkları da ezberlemek zorundayım, yoksa içerde horul horul uyuyan piyangocu, o lum okumuyor diye

dövünür. Üstlerini kapayarak ve tavana bakarak ezberledim, ezberledim ve sonra birden sinirim bozulunca kaptı ım gibi kitabı yere çaldım: Lanet olsun! Masadan kalktım, pencereden dı arı çıktım. Ben bunlarla yetinecek insan de ilim. Bahçenin kö esinden karanlık denize ve karanlı ın içinde tek ba ına yanıp sönen köpekli adanın o fenerine bakınca biraz rahatladım: A a ı mahallenin bütün ı ıkları sönmü , yalnızca sokak lâmbalarıyla, derinden derine u uldayan cam fabrikasının ı ıklan var; sonra bir de bir sessiz geminin kırmızı ı ı ı. Bahçe kurumu ot kokuyor, belli belirsiz toprak ve yaz kokuyor sessiz bahçe: Yalnızca circırlar var; kiraz bahçelerinin, uzak tepelerle, kuytu kö elerin ve ba larla zeytinliklerin.ve a aç altı serinli inin kör karanlıkta da varoldu unu hatırlatan arsız circırlar. Sonra dikkatle dinleyince, Yelkenkaya yolunun oradaki çamurlu suyun kurba alarını da duydu umu sandım. Ben hayatta çok ey yapaca ım! Yapacaklarımı dü ündüm: Sava ları, zaferleri, yenilgi korkusunu ve umudu ve ba arıyı ve efkat gösterece im zavallıları ve kurtaraca ım ba kalarını ve acımasız dünyada alaca ımız yolu. A a ı mahallenin ı ıklan sönük: Hepsi uyuyorlar; uyuyorlar hepsi; budala, anlamsız, zavallı dü ler görüyorlar ve burada, hepsinin üstünde uyanık bir ben varım. Ben ya amayı çok seviyorum ve yatıp uymaktan nefret ediyorum: Yapılacak o kadar çok ey var ki: Dü ündüm.

Sonra pencereden içeri girdim, çalı amayaca ımı anladı ım için elbiselerimi çıkarmadan yata a yattım. Sabah kalkar ba larım. Aslında İngilizce ve matemati e son on günün yetece ini dü ündüm, ku lar dallarda ba layacak ve sen kimsecikler yok diye تنها plaja gideceksin Nilgün. Ben de gelirim. Kim kan abilir bana? Önce uykum kaçacak, yüre im gene beni bo acak sandım, sonra anladım uyuyaca ımı.

Uyandı ımda güne koluma vuruyordu ve gömle im ve pantolonum ter içindeydi. Hemen kalktım, baktım: Daha annemle babam kalkmamı . Mutfa a gittim, ekmek peynir yiyordum ki annem geldi:

"Neredeydin?"

"Nerede olaca ım, buradaydım," dedim. "Bütün gece de çalı tım."

"Aç mısın?" dedi. "Çay yapayım, ister misin o lum?"

"Yok," dedim. "Gidiyorum zaten imdi ben."

"Nereye böyle sabah sabah, uykusuz?"

"Biraz gezece im," dedim. "Açılıırım. Sonra gelip gene ba layaca ım çalı maya." Tam çıkıyordum, baktım, bana acımayaba lamı . "Haa anne," dedim. "Bana bir 50 lira verir misin?"

Biraz kararsız baktı. Sonra,

"Ah," dedi. "Ne yapacaksın gene parayla? Peki, peki! Babana söyleme!"

çeri odaya gitti, geldi: ki 20'lik ve bir de 10 lira. Te ekkür ettim, odama gittim, pantolonumun içine mayomu giydim, babam gürültüden uyanmasın diye pencereden çıktım. Sonra dönüp baktım, annem öteki pencerenin kenarından bana bakıyor. Merak etme anne, ben hayatta ne olaca ımı biliyorum.

Asfalttan a a ı yürüdüm. Yanımdan yoku yukarı hızla çıkan arabalar geçiyor. Kravatlarını takmı , ceketlerini kenara asmı herifler, saatte 100 kilometreyle sabah stanbul'a dolap çevirmeye ve birbirlerini kazıklamaya ko arlarken beni görmüyorlar bile. Benim de sizi taktı ım yok kravatlı ve boynuzlu beyler!

Daha plajda kimsecikler yok. Biletçi ve bekçi de daha gelmedi i için para vermeden girdim, lastik ayakkabılarıma kum dolmasın diye dikkatle taa kayaların oraya ve plajın bitti i ve bir evin duvarının ba ladı ı yere kadar yürüdüm ve duvarın güne görmeyen kö esine çöktüm. Kapıdan girince Nilgün'ü buradan görürüm. Durgun denizin dibini seyrediyorum: Çurçurlar, yosunlar arasında salınarak dönüyorlar. Dikkatli kefallar en ufak tıptırdan kaçarlar. Nefesimi tuttum.

Çok sonra; biri paletlerini ve maskesini taktı, suyun içinde tüfe ini kurdu ve hadi, kefalların pe inden gitti. Bu boktan

heriflerin, kefalların peşine dümesine sinir oluyorum! Sonra su gene duruldu ve kefalları ve kaya balıklarını gördüm. Güne üzerime vurdu sonra.

Küçükken, buralarda onların eski ve tuhaf eviyle, bizim tepedeki evden başka hiç ev yokken, Metin, Nilgün ve ben buraya geldik ve ben yarı dizime kadar suya girerdim ve çurçur ya da horozbina tutmak için beklerdik. Ama gele gele gene bir kayabalı gelirdi, at gitsin, derdi Metin; ama yemi yemi, kıyıya atamam ben, kutuma koyarım; sonra kutuya da su doldurunca Metin alay ederdi! Ben cimri değilim o lum, derdim ben; Nilgün de belki duyar belki duymazdı; ben cimri değilim, ben o yemin hesabını o kayadan soracağım derdim. Metin, kayabalıyı saklıyor, oltasının ucuna da kurunun de il, vida somunu balamı, baksana bana Nilgün, ne cimri! Çocuklar, derdi Nilgün, o balıkları sonra gene denize atın, yazık derdi, olmaz mı? Onlarla arkadaşlık zordur, bilirim. Kayabalının çorbası olur, içine patates soğan atarsın.

Sonra bir yengeci seyrettim. Hep bir eylerle uğraşıyorlar için bu yengeçler düğünceli ve dalgındır. O ayağını ve kışkacını niye öyle oynatıyorsun şimdi sen? Sanki bütün bu yengeçler benden çok şey biliyorlar: Doğru tan birer ihtiyar ukala hepsi. Karnı bembeyaz o yumuşak, yavru yengeçler bile ihtiyar.

Sonra suyun yüzü kıpırdadı ve dibi gözükmeye başladı ve kalabalık yavaş yavaş girip çıkmaya başladı. Kapağına bir baktığımda gördüm: Elinde çanta, içeri girmişsin sen Nilgün. Plajın bu yanına geldin, bana doğru yürüdü.

Geldi geldi ve birden durdu ve üzerindeki sandalyeyi çıkardı ve ben bikiniyi giydiğimden, bir havlu serdi ve birden uzanıp gözükmeye başladı. Sonra çantasından bir kitap çıkarıp okumaya başladı. Kitabı havada tutan elini ve banyo görebiliyordum. Düğündüm.

Terledim. Çok zaman geçti, hâlâ okuyor. Sonra serinlemek için yüzüme su vurdum. Daha çok zaman geçti ve hâlâ okuyordu.

Gitsem, merhaba Nilgün, desem diye düğündüm, ben denize

girmeye gelmi tim, nasılsın? Kızarı diye dü ündüm: Nedense, benden bir ya büyük oldu u aklıma geldi. Sonra giderim, ba ka zaman.

Sonra Nilgün kalktı, denize yürüdü; güzel oldu unu dü ündüm. Birden atladı ve yüzmeye ba ladı. Düzgün yüzüyor, e yalarının orada kaldı ına aldırmadan açılıyor. Merak etme Nilgün, ben bakıyorum o e yalara; çünkü hâlâ arkasına dönüp bakmadan açılıyordu. stese biri gider karı tırır e yalarını, ama ben göz kulak oluyorum, e yalarına bir ey olmaz.

Sonra kalktım, Nilgün'ün e yalarının yanına gittim. Kimsenin de baktı ı yok. Zaten Nilgün benim arkada ımdır. E ildim, çantasının üzerinde duran kitabın kapa ına baktım: Bir Hıristiyan mezarı ve ba ında a layan iki ihtiyar var. "Babalar ve O ullar" yazıyor. Kitabın altında o sarı elbise var, bakalım çantasında ne var? Yalnızca merak etti im için, kimse de görüp yanlı anlamasın diye hızlı hızlı karı tırdım: Bir krem kutusu, kibrit, güne ten ısınmı anahtar, bir ba ka kitap daha, cüzdan, firketeler, bir küçük ye il tarak, kara gözlükler, havlu, Samsun paketi ve bir ba ka küçük i e. Baktım Nilgün hâlâ uzakta yüzüyor. Kimse yanlı anlamasın diye, her eyi oldu u gibi bırakıyordum ki, birden o küçük ye il tara ı aldım ve cebime koydum. Kimse görmedi.

Yeniden kayalara gittim, bekledim. Sonra Nilgün denizden çıktı, hızlı hızlı yürüdü, havlusuna sarındı. Sanki benden bir ya büyük akıllı bir kız de il de, bir küçük kız. Sonra kurulandı, biraz çantasını karı tırdı, aradı ve sonra birden sarı elbisesini giyip hızla gitti.

Bir an a ırdım, benden kaçmak için yapıyor sandım. Sonra ko tum, arkasından baktım: Eve gidiyor. Kestirme yapıp önüne çıkmak için tam ko uyordum ki, birden saptı ve a ırdım, çünkü arkama dü tü ve sanki bu sefer o beni izliyordu. Bakkalın önünden sa a saptım ve bir arabanın arkasına gizlenip ayakkabılarımı ba larken baktım: Bakkala girdi.

Yolun öte yanına geçtim. Eve dönerken kar ıla ıyor olunuz. Aklıma geldi: Cebimden çıkarır, veririm: Nilgün, bu tarak

senin mi, derim. Evet, nereden buldun, der. Dü ürmü sün, derim. Benim oldu unu nerden anladın, der. Yok, öyle demem, yolda dü ürdün, dü ürürken gördüm, aldım, derim. A acın altında bekliyordum. Çok terlemi tim.

Biraz sonra bakkaldan çıktı, bana do ru geliyor. yi, ben de bakkala do ru yürüyordum da. Sonra yüzüne bakmadım, önüme bakıyorum, demin ba ladı ım lastik ayakkabılarıma. Birden ba ımı kaldırdım.

"Merhaba!" dedim. Ne güzelmi , diye dü ündüm.

"Merhaba," dedi. Hiç gülmedi.

Ben durdum, ama o durmadı.

"Eve mi gidiyorsun Nilgün?" dedim. Sesim bir tuhaf çıktı.

"Evet," dedi ve ba ka bir ey söylemeden yürüdü gitti.

"Güle güle!" diye ba ırdım arkasından. Sonra bir daha ba ırdım: "Recep amcaya selâm söyle!"

Utandım. Dönüp, bir, peki, bile demedi. Orada öyle durup arkasından baktım. Niye böyle yaptı? Belki de her eyi anlamı tır diye dü ündüm, ama anla ıllacak ne var? Yolda kar ıla tın mı, çocukluk arkada ına insan selâm vermez mi? Tuhaf! Dü üne dü üne yürüdüm. Dedikleri gibi: nsanlar artık bir ba ka oldu, bir selâmı bile esirgiyor artık insanlar. Sonra cebimde 50 lira var diye dü ündüm, artık Nilgün'ün evine varmı oldu unu dü ündüm: Ne dü ünüyordur? Bir telefon edeyim, her eyi anlatayım ona dedim, bana eskisi gibi selâm versin, ben ba ka bir ey de istemiyorum senden. Telefonda ne diyece imi dü üne dü üne yürüdüm. Seni seviyorum da derim, ne var? Ba ka eyler de dü ündüm. Sokaklarda plaja giden i renç insanlar. Dünya ne karmakarı ık!

Postaneye girdim, rehberi alıp baktım. Darvino lu, Selâhattin ailesi yazmı lar. Cenn. Kıyı cad. 12. numarayı karı tırmayayım diye bir kâ ıda yazdım. 10 lira verip bir jeton aldım, kulübeye girdim, telefonu çevirdim ama en son numaraya gelince parma ım 7 yerine 9'u çevirdi. Kapatmadım da. Yanlı numara çaldı, ben hâlâ kapatmayınca 10 liralık jeton gürültüyle kutuya dü tü ve açıldı.

"Alo!" dedi herhangi bir kadın sesi.

"Alo, neresi?" dedim.

"Ferhat Beyin evi," dedi. "Kimsiniz?"

"Bir dost!" dedim. "Biraz konu mak istiyorum."

"Buyrun," dedi ses. Meraklandı. "Ne için?"

"Önemli bir ey için!" dedim ve ne diyeyim diye dü ündüm.
10 liram gitmi .

"Kimsiniz siz?" diyordu o.

"Ferhat Beye söylerim!" dedim. "Versene sen kocanı."

"Ferhat mı?" dedi. "Kimsiniz siz?"

"Evet. O'nu versene sen bana!" dedim. Kulübenin camından
baktım memur me gul: Birine pul uzatıyor.

"Kimsiniz siz?" diyordu hâlâ.

"Seni seviyorum," dedim. "Seni seviyorum!"

"Ne? Kimsiniz siz?"

"Ulan sosyetik orospu! Memleketi komünistler ele geçiriyor,
siz hâlâ yarı çıplak, orospu, ben seni..."

Kapattı. Ben de yava ça kapattım. Baktım, memur pul parasının üstünü veriyor. Sakin sakin dı arı çıktım. Bana bakmadı bile. Hiç olmazsa 10 lira bo a gitti diye dertlenmeyece im. Postaneden çıktım, yürüdüm ve dü ündüm: Daha 40 liram var; insan 10 lirayla bu kadar e lenabiliyorsa 40 lirayla bunun 4 katı e lenebilir. Buna matematik diyorlar ve anlamadı ıma karar verdikleri için beni bir yıldır bekletiyorlar. Peki beyler, ben beklemesini bilirim, sonunda siz pi man olmayın.

13

Nilgün Hanım plajdan döndü, Faruk Bey de onu bekliyordu. Oturdular, kahvaltılarını verdim. Biri gazetesini okuyordu, öteki uyukluyordu; konu up gülü erek yediler. Sonra Faruk Bey iri çantasını aldı, Gebze'ye ar ıve gitti; Nilgün de kümesin oraya okumaya çekildi. Metin hâlâ okuyordu. Kahvaltı sofrasını toplamadan yukarı çıktım. Büyükhanım'ın kapısını vurup içeri girdim.

"Ben çar ıya iniyorum Büyükhanım," dedim. "Bir ey ister misiniz?"

"Çar ı?" dedi. "Burada çar ı mı var?"

"Yıllar önce dükkânlar açılmı tı ya," dedim. "Biliyorsunuz i te. Ne istersiniz?"

"Bir ey istemem onlardan!" dedi.

"Ö leye ne verece iz?"

"Bilmem," dedi. "Yenilecek bir ey yap!"

A a ı indim, önlü ümü çıkardım, fileyi, bo ı eleri, mantarları aldım gidiyorum. Yenilecek eyin ne oldu unu de il, ne olmadı ını söyler. Eskiden dü ünerek bulmak bana dü erdi, ama kırk yıl geçti artık, biliyorum ne yedi ini! Hava ısınmı , terliyorum. Sokaklarda kalabalık ba lamı , ama hâlâ stanbul'a i e yeti enler var.

Yoku u çıktım, evler seyrekle ti, bahçeler ve kiraz a açları ba ladı. Ku lar da hâlâ a açlarda. Keyifliyim, ama yolu uzatmadım. Toprak yola girdim, az sonra evlerini ve tepesindeki televizyon antenini gördüm.

Nevzat'ın karısıyla Cennet teyze inek sa ıyorlar.

Kı ları buhar çıkarken seyretmesi ho olur. Nevzat da i te

oradayımı . Evin öbür duvarına yasladı ı motosikletine e ilmi .
Gittim.

"Merhaba," dedim.

"Merhaba," dedi, ama dönüp bakmadı. Motosikletinin bir
yerine parma ını sokmu ı kurcalıyordu.

Biraz sustuk. Sonra laf olsun diye,

"Bozuldu mu?" dedim.

"Yok canım!" dedi. "Bozular mu bu?"

Motosikletiyle övünür ve gürültüsüyle bütün mahalleyi
birbirine katar. ki yıl önce bahçivanlıktan ve süttten kazandı ı
parayla aldı. Sabahları motosikletiyle süt da ıtır, ama ben
bize bırakma diyorum, ben gelir kendim alırım, ahbaplık
ederiz.

" ki i e getirmi sin?"

"Evet," dedim. "Faruk beyler de geldiler."

"Peki, koy uraya!"

Koydum. çerden huniyi ve ölçe i getirdi. Önce ölçe e
koyuyor, sonra huniden i eye.

" ki gündür kahveye geliniyorsun," dedi.

Bir ey demedim.

"Haa," dedi. "Aldırma canım sen o arsızlara. Terbiyesizler."

Dü ündüm.

"Sahi, o gazetenin yazdı ı do ru mudur acaba?" dedi sonra.
"Var mıdır öyle bir cüceler evi?"

Gazeteyi hepsi okumu .

"Sen de hemen küsüp gittin," dedi. "O arsızlara kızılır mı
hiç! Nereye gittin?"

"Sinemaya."

"Ne vardı?" dedi. "Anlatsana."

Anlattım. Bitirdi imde i elerin hepsini doldurmu ,
mantarlamaya ba lamı tı.

"Mantar bulunmuyor," dedi. "Pahalılandı. Kötü araplara
artık plastik koyuyorlar. Ben de, mantarları kaybetmeyin
diyorum. Kaybederseniz on lira. Çünkü ben Pınar Süt de ilim.
inize gelmiyorsa çocuklarınıza ilâçlı süt içirirsiniz."

Hep söyler bunları. Cebimden Faruk Beyin verdi i mantarları çıkaracaktım, nedense birden vazgeçtim. Yalnızca sevinsin diye,

"Her ey çok pahalılandı," dedim.

"Öyle!" dedi i eleri hızlı hızlı doldururken, heyecanlandı. Pahalılıktan, geçmi i, iyi, güzel zamanlardan sözetti, sıkıldım dinlemedim. Bütün i eleri doldurup, kutuya yerle tirdikten sonra: "Ben bunları da itaca m," dedi. " stiyorsan seni de eve bırakayım." Pedalına basıp motosikletini gürültüyle çalı tırdı, oturdu. "Haydi!" diye ba ırdı.

"Yok," diye seslendim. "Yürüyece im."

"Peki!" dedi, motoruyla fırlayıp gitti.

Asfalta çıkana kadar arkasına bıraktı ı toza baktım. Utandım da ondan. Süt i eleri filemde yürüyorum. Biraz sonra dönüp arkama baktım. Nevzat'ın karısıyla Cennet teyze hâlâ sa ıyorlar. Cennet teyze vebayı görmü i, derdi annem, veba günlerini; anlatırdı, korkardım. Bahçeler ve cırcırlar bitti, evler ba ladı. Yıllarca hiç de i meyen yerler. Sonra, eylüllerde ava gelmeye ba ladılar, arabalarının içinden deliler gibi fırlayan besili, azgın köpekleriyle, onlara yakla mayın çocuklar, vururlar! Bir duvarın çatla ı dibinde bir kertenkele! Kaçtı gitti! Kuyru unu neye göre bırakır kertenkele, biliyor musun o lum, demi ti Selâhattin Bey, hangi ilkeye göre? Susar, korkarak bakardım: Yorgun, çökmü i, yıpranmı baba. Dur, bir kâ ıda yazayım vereyim, dedi ve Charles Danvin diye yazdı verdi, hâlâ saklıyorum. Son günlerinde bir ba ka kâ ıt vermi ti: Bizde eksik ve fazla olanların listesi o lum bu, sana yalnızca bunu bırakıyorum, belki bir gün anlarsın. Kâ ıdı aldım, baktım: Eski yazıyımlı . çkiden kanlanan gözleri bana yakından bakıyordu; bütün gün odasında ansiklopedisine çalı mı tı, yorgundu. Ak amları içki içerdi, sonra, haftada bir, çok içer, azıttırdı; Bahçenin bir yerinde, odasında ya da deniz kıyısında sızıp kalana kadar, bazan birkaç gün sarho gezerdi. O günlerde Büyükhanım odasına, dı arıya hiç çıkmamacasına kapanırdı. Kasaba gittim. Kalabalık var, güzel esmer kadın yok.

"Biraz bekleyeceksin Recep," dedi Mahmut.

İ eler yormu beni, oturmak iyi geldi. Sonra, O'nu sızdı ı yerde bulunca Büyükhanım görüp gene ba lamasın diye ve so ukta orada kalmasın diye korka korka gider uyandırırıldım: Beyefendi, niye burada yatıyorsunuz, ya mur geliyor, ü ü-teceksiniz, gidin eve, odanıza yatın, derdim. Homurdanır, söylenir, ihtiyar sesiyle küfrederdi: Lanet memleket! Lanet memleket! Hepsi bo una! u ciltleri bir bitirebilseydim, hiç olmazsa u risaleyi İstepan'a çok daha önceden yollasaydım; saat kaç, bütün bir millet uyuyor, bütün Do u uyuyor, hayır bo una de il, ama halim yok, ah istedi im gibi kadınım olsaydı, annen ne zaman öldü Recep, o lum! Sonunda kalkar, koluma girer, götürürdüm. Yolda mırıldanır: Ne zaman uyanacaklar dersin? Aptal bir huzurla uyuyor sersemle: Yalanların ahmak huzuruna gömülmü , dünyanın kafalarındaki safsatalara ve ilkel hikâyelere uygun oldu una inanmanın ilkel sevinciyle uyuyorlar. Elime sopa alıp kafalarına vura vura uyandıracam onları! Budalalar, sıyrılın bu yalanlardan, uyanın da görün! Sonra, O, bana yaslanmı , odasına çıkarken biz, Büyükhanım'ın kapısı usulca içerden açılır yarı karanlıkta tiksinen ve meraklı gözleri bir belirir gibi kaybolurdu. O zaman, aah, ahmak kadın, derdi, zavallı ahmak korkak kadın, senden yalnızca üksindim, yatır beni yata ıma Recep, uyandı im zaman kahvem de hazır olsun, hemen çalı maya ba lamak istiyorum, acele etmem gerek, alfabeyi de i tirdiler, ansiklopedimin bütün planı altüst oldu, onbe yılda yoluna koyamadım derdi ve sonra söylene söylene uyurdu. Nasıl uyudu una biraz bakar, odadan sessizce çıkardım.

Dalmı ım. Farkına vardım, kadınlardan birinin çocu u büyülenmi gibi beni seyrediyor. Canım sıkıldı. Ba ka eyler dü üneyim, dedim, ama dayanamadım, kalktım i elerimi aldım.

"Ben sonra gelirim."

Çıktım, bakkala gidiyorum. Çocuk merakı dayanılır gibi de ildir. Küçükken de kendim merak ederdim. Annem ev-

lenmeden çocuk sahibi oldu u için, diye dü ündüydüm, ama o sonraydı, babamın, baba olmadı ını annem söyledikten sonra.

"Recep amca!" dedi biri. "Beni görmedin mi?"

Hasan'mı .

"Vallahi görmedim," dedim. "Dalmı ım. Ne i in var senin burada?"

"Hiç," dedi.

"Hadi, git evine de dersini çalı Hasan," dedim. "Buralarda sen ne yapacaksın? Sana göre de il buraları."

"Niye de ilmi ?"

"Yanlı anlama yavrum," dedim. "Dersini çalı diye diyorum."

"Sabahları çalı amıyorum amca," dedi. "Çok sıcak. Akamları çalı ıyorum ben."

"Ak amları da çalı , sabahları da," dedim. "Okumak istiyorsun, de il mi?"

"Tabii istiyorum," dedi. "Sandı ın gibi zor da de il okumak. Ben iyi okuyaca ım."

" n allah!" dedim. "Hadi, imdi git evine."

"Faruk beyler geldi mi?" dedi. "Beyaz Anadol'u gördüm de. Nasıllar? Nilgün'le Metin de geldi mi?"

"Geldiler," dedim. " yiler."

"Selâm söyle Nilgün'le Metin'e," dedi. "Zaten demin gördüm. Eskiden arkada tık."

"Söylerim," dedim. "Hadi git sen evine!"

" imdi gidiyorum," dedi. "Ama senden bir ey isteyece im Recep amca. Bana bir 50 lira verebilir misin? Defter alaca ım, defterler çok pahalı."

"Sigara mı içiyorsun?" dedim.

"Defterim bitti diyorum..."

i eleri yere bıraktım, çıkarıp bir yirmi lira verdim.

"Bu yetmez," dedi.

"Hadi, hadi," dedim. "Bak kızıyorum imdi."

"Peki," dedi. "Bir kur unkalem alırım, ne yapayım." Tam

gidiyordu durdu, "Babama söyleme olur mu?" dedi. "Bo yere üzülüyor."

"Yaa!" dedim. "Üzme babanı."

Gitti. İ elerimi aldım, bakkal Nazmi'ye gittim. Kimsecikler yok, ama Nazmi me gul. Bir deftere bir eyler yazıyordu. Sonra baktı, biraz konu tuk.

Onları sordu. yiler dedim. Faruk Bey? çti ini niye söyleyeyim, zaten bilir, her ak am gelip i e i e alıyor. Ötekiler? Onlar da büyüdü. Kızı görüyorum, dedi, neydi adı? Nilgün. Sabahları gelip gazete alıyor. Büyümü . Evet, büyümü . Asıl öteki büyüdü, dedim. Evet, o, Metin. Onu da görmü ve onu nasıl buldu unu anlattı: te; konu ma ve arkada lık dedi imiz ey. Birbirimize bildi imiz eyleri anlatıyoruz ve ho uma gidiyor: Kelimeler, sözlerdir hepsi, bilirim bo tur, ama gene de aldanır keyiflenirim. Hepsini tarttı, paketledi. Bir kâ ıda yazıver, dedim. Sonra evde deftere yazıyorum ve ay sonlarında, kı ları iki üç ayda bir Faruk Beye gösteririm. te hesaplar Faruk Bey, derim, u u kadar, bu böyle ediyor, bakın belki hesapta bir yanlış vardır. Bakmaz. Peki Recep, te ekkür ederim der, bunlar evin masrafı, bu da senin aylı ın oluyor, cüzdanından deri kokan nemli buru uk paraları uzatır. Alır, saymadan cebime koyarım, te ekkür ederim ve hemen ba ka bir eyden sözetmek isterim.

Nazmi hesabı bir kâ ıda yazıp verdi, ödedim. Ben bakkaldan çıkarken birden,

"Rasim vardı ya," dedi.

"Balıkçı Rasim."

"Evet," dedi. "Dün ölmü ."

Bakıyordu, bir ey demedim. Paranın üstünü, filemi, paketlerimi aldım.

"Kalptenmi ," dedi. "Öbür ö len, o ulları gelince kaldıracaklar."

te böyledir, kelimelerimizden ve sözlerimizden ötededir hepsi.

14

Gebze'ye geldi imde saat dokuzbuçukta, sokaklar ısınmı , sabah serinli inin izi kalmamı tı. Hemen kaymakamlı a girdim, bir dilekçe yazıp imzaladım. Bir memur da yazdı ımı okumadan numaralayınca, bir tarihçinin benden 300 yıl sonra, yıkıntılar arasından, bu dilekçeyi bulup anlamlandırmaya çalı aca ını hayâl ettim. Tarihçilik matrak i .

Matrak ama, sabır isteyen bir i diye dü ündüm. Böylece, sabunla övünerek, çalı mama güvenle ba ladım. Dövü ürken birbirlerini öldüren iki dükkâncının hikâyesi hemen ilgimi çekti. Namazları kılınıp, çoktan gömülen kavgacıların yakınları, mahkemede birbirlerini suçluyorlardı. kisinin, bıçaklarla çar ının ortasında nasıl birbirlerine girdikleri tanıklar tarafından ayrıntılarıyla anlatılıyordu 17 Cemaziyülevvel 998. Bu sabah, hicri tarihleri milâdi tarihe çevirme kılavuzunu yanıma aldı ım için, açıp baktım. 24 Mart 1590! Demek kı a rastlıyormu olay. Oysa yazarken hep gözümün önünde ate li ve sıcak bir yaz günü canlanıyordu. Belki de güne li bir mart günüydü. Sonra altı bin akçeye satın alınıp, aya ında yarası bulundu u anla ılan bir arap kölenin; satıcıya geri verilmesi için alıcının açtı ı davanın tutana ını okudum. Satıcının sözlerine nasıl kandı ım, kölenin yarasının ne kadar derin oldu unu alıcı belli ki, öfkeli öfkeli yazdırmı tı. Sonra, güçlenen ve İstanbrl'un u ra tı ı bir toprak sahibine ili kin yazılanları okudum. Mahkeme kayıtlarının bir ba ka yerinden de, aynı adamın yirmi yıl önce iskelede bekçilik yaparken yolsuzluk yüzünden mahkemelik oldu u anla ılıyordu. Fermanlardan, Budak adlı bu adamın, Gebze'de çevirdi i

dolapların neler oldu unu çıkartmak için u ra tım. Sanki vebanın de il, artık onun izini sürüyordum. Bir keresinde olmayan bir topra ı deftere yazdırıp var gösterdi ini, bu topra ın vergisini iki yıl cebinden ödedikten sonra bir ba ile de i tirdi ini, olmayan topra ın yeni sahibinin ba ına bir çorap örüp i in içinden sıyrıldı ını galiba anladım. Ya da benim aklımdan Budak'a yakı tırdı ım bu hikâye, mahkeme kayıtlarına göre çürütüleliyordu. Kayıtların kimi yerini do - ruladı ı bu hikâyeyi uydurmak için iyice ter döktüm. Hikâyemin ba ka kayıtlarla da do rulandı ını görünce çok sevindim. Budak, ba dan elde etti i üzümle bir ba kasının ahırında arapçılı a ve el altından arap ticaretine de ba lamı . Ticarete kullandı ı bazı adamların mahkemede kendisini suçlamaları üzerine onlara, onlardan daha iddetle saldırdı ını keyifle okudum. Sonra Gebze'de küçük bir cami yaptırdı ını ö rendim. Derken, Gebze'nin ünlülerinden sözeden o kitapta, tarih ö retmeninin, bu adama ve o camiye birkaç sayfa ayırdı ını hatırlayıp a ırdım. Onun aklındaki Budak'la, benim aklımdaki bamba kaydı: O kitapta lise tarih kitaplarına resmi konacak, saygıde er, oturaklı bir Osmanlı vardı. Benim Budak'ım ise kurnaz ve becerikli bir düzenbazdı. Budak'a ili kin kayıtlarla çeli meyecek, yeni ve daha zengin bir hikâye acaba uydurabilir miyim diyordum ki, Rıza ö le paydosunun ba ladı ını haber verdi.

Dı arı çıktım, yeni caddenin sıca ından kaçmak için çitlenbikli geçitten eski çar ıya geçtim. Yukarıya, taa camiye kadar yürüdüm. Çok sıcaktı, avluda kimsecikler yoktu, az ötedeki kaportacıdan çekiç sesleri geliyordu. Döndüm, canım hemen yemek yemek istemedi i için kahveye yürüdüm. Bir ara soka ın önünden geçerken çocuklardan biri, arkamdan " i ko" diye ba ırdı. Ötekiler gülüyorlar mı, diye dönüp bakmadım. Gittim kahveye oturdum.

Çay istedim, sigara yaktım, tarihçilik nasıl bir i tir, diye dü ünmeye ba ladım. Yazılar yazıp, birtakım olayları hikâye etmekten ba ka bir i olmalıydı. Belki öyle: Bir yı ın olayın

nedenini arıyorduk, sonra o olayları ba ka olaylarla açıklıyorduk, o ba ka olayları da ba ka olaylarla açıklamaya ömrümüz yetmiyordu. Biz i i bir yerde bırakmak zorunda kalıyor, ba kaları bizim bıraktı ımız yerden i i sürdürüyorlar, ama i e ba larken, önce, bizim olayları yanlı olaylarla açıkladığımızı söylüyorlardı. Benden öncekilerin kitaplarından sözederken, doktoram ve doçentlik tezimde, ben de aynı eyi yapmı tım. Haklı oldu uma da inanıyorum. Herkes, hikâyenin ba ka türlü oldu unu, ya da ba ka bir hikâyeyle açıklanması gerekti ini söyleyip duruyor. Bu ba ka ve yeni hikâyeyi de daha önceden biliyorlar. Yaptıkları tek ey gidip onu ar ivlerden arayıp bulmak. Böylece dipnotları ve belge numaralarıyla süsledi imiz hikâyelerimizi gösteri li yazılarla, tantanalı toplantılarla, birbirimize gösteriyor, hikâ-yelerimizi kar ılıklı savunup, kendi hikâyelerimizin daha iyi oldu unu ötekileri çürüterek kanıtlamaya çalı ıyoruz.

Canım sıkıldı. Çayımı hâlâ getirmeyen o lana çıkı tım. Sonra da kendimi avutmak için öyle dü ündüm: bo una dertleniyorsun; tarihçinin yaptıklarına ili kin bu dü ündüklerin de bir hikâyeden ba ka bir ey de il. Bir ba kası tarihçilerin bamba ka eyler yaptıklarını rahatlıkla söyleyebilir. Söylüyorlar da zaten: Geçmi i ara tırarak bugün ne yapmamız gerekti ini buldu umuzu söylüyorlar, ideoloji üretip insanlara dünyaya ve kendilerine ili kin do ru yanlı bir dü ünçe verdi imizi söylüyorlar. nsanları oyaladı ımız, e lencendi imizi söylemeleri de gerekir diye dü ündüm. Tarihin en çarpıcı yanının bu e lence oldu una inanırım. Ama meslekta larım kravatlı a ırba lılıklarını zedelememek için bu e lencenin üstünü örter kendilerini çocuklarından ayırmak isterler. Sonunda çayım gelince ekerleri içine attım, nasıl eridiklerine baktım. Bir sigara daha içtikten sonra lokantaya gittim.

ki yıl önce de ö leleri bu lokantada yerdim; sessiz, sıcak, sevimli bir yerdir. Bu ulu ılık bir camın arkasındaki tepsilerde dizilmi oturma, musakka, sarma, türlü ve ba ka patlıcan

yemekleri aynı koyuluktaki bir ya ın içinde bekliyorlar. Sırtlan bu ya ın dı ına çıkmı bir yı ın yarı baygın köfte de, yaz sıca ında çamura girmi mandalan hatırlatıyor. tahım açıldı. Bir patlıcan musakka, bir pilav ve bir tabak türlü isteyip oturdum. Aya ı çoraplı ve tokyolu garson sorunca bir de bira içece imi söyledim.

Tadını çıkara çıkara, ekme imi ya a banarak yeme imi keyifle yedim, biramı içtim. Sonra birden kanımı dü ünece im tuttu ve hüzünlendim. Karımın yeni kocasından bir çocu u olaca ını dü ünme canımı sıkıyor. Böyle olaca ını biliyordum, seziyordum, ama gene de bunu kesinlikle bilip ö renmek ho uma hiç gitmiyor. Evlendi imizin ilk aylarında çocu umuz olmasın diye dikkat ederdik. Selma ilâç ve aygıtlara kar ı oldu u için her eyin tadını kaçırarak kadar dikkat ederdik buna. Sonra, zamanla bu dikkatimiz da ıldı. Bir yıl sonra bir kere çocuklardan söz etmi , artık çocu umuz olsun diye konu mu tuk. Bu sefer çocuk olsun diye dikkat etmeye ba ladık, ama bir türlü olmuyordu. Sonra, bir gün Selma gelip bana, artık doktora gitmemiz gerekti ini söyledi, beni cesaretlendirmek için de önce kendisinin gidece ini söyledi. Ben ona kar ı çıktım, doktor denen o hayvanları böyle eyleye kan tırmayaca ımı söyledim. Selma doktora gitti mi, gitmedi mi, bilmiyorum. Belki benden gizli gitmi tir, ama bunu da fazla dü ünmedim, çünkü az sonra ayrıldık.

Garson bo tabakları aldı, götürdü. Tatlı ne var diye sordum, kadayıf var mı , getirdi. Bir de bira istedim, kadayıfla iyi gider, de il mi, dedim garsona, güldüm. O gülmedi, ben de oturdum dü ündüm.

Bu sefer de babamla annem aklıma geldi. Dogu'da Kemah'taydık. Daha ne Nilgün vardı ne Metin. Annem sa lıklıydı, ev i lerini kendi görebiliyordu. ki katlı ta bir evde oturuyorduk; merdivenleri buz gibi olurdu, geceleri odamdan çıkmaya korkardım, karnım acıktı ında kalkıp tek ba ima a a ı mutfaka inmeye çekinir, oburlu umun cezasını mutfaktaki yiyecekleri uykusuzlukla dü leyerek çekerdim. Ta

evin bir de küçük balkonu vardı; bulutsuz so uk kı gece-lerinde oradan da lar arasında kalan bembeyaz bir ova gö-zükürdü. So uklar artınca kurt ulumaları duyardık, kurtların gece kasabaya inece ini söylerler, canavarların açlıktan kapılan çaldıklarını anlatırlardı. Kapı çalarsa, kim o, demeden açmayın derlerdi. Bir gece öyle oldu, babam kapıyı elinde tabancayla açtı. Baharda da, bir keresinde, elinde tabanca, civcivlere dadanan tilkinin pe inden gitmi ti. Ama tilkiyi de il, hep çıkardı ı tıktırtıyı farkederdik. Annem kartalların da tilkiler gibi civciv çaldı ını söylemi ti. Sonra birden, hiç öyle bir kartal görmedim, diye dü ündüm ve dertlendim. Az sonra, ar ıve dönü vaktimin çoktan gelmi oldu unu anlayıp kalktım.

Küflü kâ itlann arasına girip yeniden e elenmeye ba layınca ne elendim. Geli igüzel okumaya ba ladım. Borca giren Yu-suf'un, borcunu ödedikten sonra rehin bıraktı ı merkebi geri aldı ını, ama dönü yolunda merkebin sa arka aya ının aksadı ını görünce ikâyetçi oldu unu, böylece Hüseyin'le davalık olduklarını okuyunca gülmem tuttu. Üç i e bira içti im, çakırkeyif oldu um için güldü ümü biliyordum, ama aynı eyi bir daha okuyunca gene güldüm. Sonra, daha önceden, okuyup okumadı ima aldırı etmeden, elime ne geçerse okudum. Deftere de bir ey yazmıyordum. Bir kâ ittan ötekine, bir sayfadan berikine geçerek keyifle okuyor, gülüyordum. Biraz sonra heyecanlanır gibi oldum: Bu iyice geçtikten sonra sev-di im bir müzik parçasını dinlemeye benziyordu. Bir yandan, kendime, hayatıma ili kin karmakarı ık eyler dü ünüyor, bir yandan da dikkatimi önümden akıp giden öteki hikâyelere vermeye çalı yordum. Bir de irmenin geliri üzerine vakıf yöneticisiyle, de irmenci anla mazlı a dü mü ler, mahkemeye gelip de irmenin girdisine çıktısına ili kin bir yı ın rakam saymı lardı. Kadı kâtibi de, benim defterime yazdı ım gibi, bu sayıları uslu uslu yazmı tı. De irmenin aylık, mevsimlik, gelirini, ö üttü ü bu dayın, arpanın miktanm, önceki yıllann kazancını gösteren bu sayılarla bir sayfayı doldurunca elimdeki listeye çocuksu bir keyifle baktım ve heyecanlandım.

Sonra inançla gene okudum: Bu day yüklü bir gemi en son Karamürsel iskelesine u radıktan sonra yok olmu . stanbul'a -varmadı ı gibi, çıkıp bir haber vereni de olmamı . Geminin, Tuzla'da bir yerde, o kayalıklarda, yüküyle birlikte battı ina ve içindekilerin yüzme bilmedi ine karar verdim. Sonra Dursun o lu Abdullah'ın boyacı Kadri ve Mehmet'e boyasınlar diye verdi i dört astarı geri istedi ine ili kin dava tutana ını okudum, ama yazmadım. Abdullah'ın astarları niye geri is- tedi ini anlayamadım. Tur ucu brahim Sofu, 19 aban 991 (7 Eylül 1583) tarihinde, Gebze'de, üç hıyar tur usunu bir akçeye satmı , ikâyet etmi ler, mahkemede zabıt tutulmu . Bu olaydan üç gün sonra da Kasap Mahmut tarafından satılan 13 akçelik sı ır etinin, 140 dirhem eksik bulundu u gene tutanaklara geçmi , ben de defterime geçirdim. Sonra bu defteri bulup okurlarsa fakültedekilerin ne dü üneceklerini merak ettim. Bunların hepsini benim uydurdu umu söyle- yemeyeceklerine göre, telâ lanırlardı. Bir iyi hikâye de bu- labilsem, o zaman tam a ırılırdı. arap ticareti yapan, sonra dolaplar çevirerek yükselen u benim Budak, aslında, böyle bir hikâye için biçilmiş kaftan. Dipnotları ve belge num- aralarıyla allayıp pullayaca ım böyle bir hikâye için etkili bir ad aramaya ba ladım: Ayanlık Düzeninin bir Prototipi: Gebzeli Koca Budak! Fena de il! Yalnız Budak de il, Budak Pa a olsaydı belki daha iyi olacaktı. Acaba sonradan pa a olmu muydu? Belki de nasıl pa a oldu unu anlatan bir yazı ya- zardım, yazının ba ında da 16. yüzyılın ilk çeyre inin bir genel görünü ünü çizirdim. Ama makalenin sıkıcı ayrıntılarını dü ününce keyfim kaçtı, sonra bir ara a layaca ımı sandım. Biradandır diyece im, ama artık etkisi kalmamı tır. Ne ya- payım, okuyorum.

Haydutlu a ba layan Tahir adlı, Mehmet o lu, Sipahi'nin yakalanması için yollanan emri okuyorum. Ethem Pa a haslarından olan ba ın çevre köylerden gelenlerin hayvanları tarafından çi nettirilmemesine ili kin ve vebadan öldü ü sanılırken karısının babası tarafından dayakla öldürüldü ü

ileri sürülen Nurettin hakkında gereğinin yapılmasına ilişkin emirleri okuyorum, ama yazmıyorum. Sonra çarın pazar fiyatlarını gösteren bir uzun listeyi daha olduğı gibi defterime geçirdim. Sonra Ömer oğlu Pir Ahmet'in, Hamamcı Mehmet'e olan borcunu sekiz güne kadar ödeyeceğini vekil Feyh Fethullah karışında taahhüt eylediğini okudum. Sonra Musa oğlu Hızır'ın a zının arap koktuğuna ilişkin tutulan kaydı okudum. Sonra, gülmek istedim, ama bunun için biraz daha bira içmi olmak gerekiyordu. Uzun bir süre hiçbir şey düşünmeden ve yazmadan ciddi ciddi mahkeme zabıtlarını okudum, holuma giden şey, hiçbir şey aramadı imma artık inanmama rağmen, bir şey arıyormu, bir iz üzerindeymişim gibi tetikte durarak okumamdı. Sonunda gözlerim yorulunca durdum ve güneş vuran bodrum penceresine baktım. Düğünceler ve görüntüler oradan buradan karışma çıkıp duruyordu:

Niye tarihçi oldum ben? Onyediyarımdayken bir ara meraklanmıştım, hepsi o kadar. Baharda annem ölmüş, arkasından da babam, emekliliğini beklemeden kaymakamlıktan ayrılmış, Cennethisar'a yerleşmişti. Ben de, o yazı, Cennethisar'da babamın kitaplarını karıştıırarak, bahçelerde, deniz kıyısında gezerken okuduklarımı düşünerek geçirmiştım. Soranlara doktor olacağımı söylüyordum, evet, dedem de doktordu. Derken, sonbaharda gittim tarihe yazıldım. Tarihi benim gibi isteyerek meslek seçen kaç kişi var? Birden öfkelen dim: Selma, budalalıklarım la gururlanma hastalığının benim için ayrılmaz bir parçası olduğunu söylerdi. Ama o tarihçi olmamdan hoşlanırdı. Babam galiba hoşlanmamı, tarihe yazıldığımı öğrenince içmişti. Ama belki de o yüzden içmemi ti, çünkü nasıl olsa içiyordu. Babaanne de içmesin diye babamı azarlıyordu. Babaanneyi düşününce, evi ve Nilgün'ü düşün düğüm ve saate baktım: Beş geliyor. Biranın etkisini artık hiç duymuyorum. Biraz sonra artık okumanın da keyfi kalmayınca Rıza'yı beklemeden kalktım, arabaya binip eve döndüm. Yolda, kümesin orada oturup kitap

okuyan Nilgün'le ahbaplık ederim, diye dü ündüm. Nilgün yüz vermezse, ba ucumdaki Evliya Çelebi'yi açar okurum, unutturum, sonra içerim, sonra ak am yeme i vakti gelir, yer, gene içerim.

15

Karpuzun son lokmasını da a zıma tıki tırıp hemen sofradan kalktım.

"Yeme ini bitirmeden nereye gidiyor imdi bu?" dedi Babaanne.

"Merak etmeyin Babaanne," dedi Nilgün. "Metin yeme ini bitirdi."

"Arabayı al istiyorsan," dedi Faruk.

"Gerekirse gelir, alırım," dedim.

"Benim döküntü Anadol burada çok ey kaçıyor demi tin, de il mi?"

Nilgün bir kahkaha attı. Ben bir ey demedim. Yukarı çıktım, içinde, yaz sıca ında bir ay çalı arak kazandı ım ondört bin lira oldu u için bana bir üstünlük ve güven duygusu veren cüzdanımı, anahtarımı aldım, çok sevdi im Amerikan mokasenlerime son bir cila vurdum ve eni temin Londra'dan getirip hediye ederken nasıl satın aldı ını uzun uzun anlattı ı ye il kaza ı omuzuma atıp a a ı indim. Mutfak kapısından çıkarken Recep'i gördüm.

"Patlıcanlarınızı yemeden nereye küçük bey?"

"Hepsini yedim, karpuzumu bile."

"Ma allah!"

Yürüdüm, dü ündüm: Bahçe kapısından çıkıyorum ve hâlâ Nilgün'le Faruk'un gülü tüklerini i itiyorum. Bütün gece yapacakları budur i te: Biri öbürüne her eyi gülünç bulması için çanak tutacak ve biraz sonra da öbürü ona ba ka bir eyi gülünç bulması için yardımcı olacak ve böylece lâmbanın soluk ı ı ı altında saatlerce oturup bütün dünyanın kendilerinden

haksız, ahmak ve saçma oldu una karar vererek kendi saçmalıklarını unutacaklar ve bu sırada Faruk da bir küçük i e rakıyı bitirmi olur ve Nilgün hâlâ yatmamı sa belki Faruk ona kaçırdı ı karısını da anlatır ve herhalde bu gecenin sonunda geri döndü ümde ben gene Faruk'u masa ba nda sızımı bulurum ve böyle bir herif de çürük arabasını bana her veri inde beni i neleme hakkını kendisinde nasıl buluyor diye a arım. Madem o kadar akıllı ve zekisin, o güzel, akli ba nda karını niye kaçırdın? Satsan en azından 5 milyon edecek bir arsanın üzerinde oturuyorlar, ama yemeklerini yedikleri tabakların kenarları kırıktır, çatal bıçaklar birbirini tutmaz, tuzluk diye cücenin paslı çiviyle kapa ını deldi i eski bir ilâç i esini kullanırlar ve doksan ya ndaki zavallı Ba-baanne'nin her yere döke döke yemesine, hiçbir ey demeden katlanırlar. Yürüye yürüye Ceylan'lara gelmi im. Onun annesi ile babası da öteki azgeli mi zenginler ve ba ka hiçbir e -lenceleri olmayan zavallı fakirler gibi televizyon seyrediyordu. Azgeli mi ahmak zenginler e lenmesini bilmezler! Kıyıya indim, herkes gelmi ti, bir tek sabahtan ak ama kadar hortumun ucuna kelepçelenmi gibi bahçeyi sulayan bahçıvan eksikti. Oturdum, dinledim:

"Ne yapıyoruz imdi çocuklar?"

"Birazdan annem babam yatınca video seyrederez."

"Yok yahu, bütün ak am buraya mı tıklılaca ız."

"Ben dansetmek istiyorum," dedi Gülnur, hayali bir müzi e uyararak biraz kıpırdandı.

"Biz poker oynayaca ız," dedi Fikret.

"Ben oynamam."

"Çamlıca'ya çay içmeye gidelim."

"Elli kilometre!"

"Ben de dansetmek istiyorum," dedi Zeynep.

"Türk filmine gidip gırgır geçelim."

"Hadi, söylesenize bir yere gidelim."

Uzaktaki adanın fenerinin yanıp söndükçe durgun denize nasıl yansıdı ını seyrediyordum ben ve havada asılı kalmı

hanımeli ve kız ve parfüm kokusunu koklayarak dü ünyordum.

Ceylan'ı sevdi imi dü ündüm; ama çözümleyemedi im bir duygu onu benden uzakla tırmaktaydı da: Sabahlara kadar yata ımda dü ündü üm gibi, ona kendimi anlatmam gerekti ini biliyordum, ama dü ündükçe bu anlatılacak 'ben'in sanki hiç olmadı ı aklıma geliyordu. Ben dedi im ey kutular içinde kutular gibiydi: Kendimde hep bir ba ka ey vardı sanki; o eylerden sonra asıl kendimi bulup ortaya koyabilecektim belki, ama her kutunun içinden Ceylan'a oldu u gibi gösterebilece im gerçek ve özgün bir Metin de il, onu gizleyen bir ba ka kutu çıkıyordu. öyle dü ündüm; A k ikiyüzlülü e sürüklüyor insanı, oysa â ik oldu uma inandı ım için, ben, bu sürekli ikiyüzlülük duygusundan kurtulaca ımı sanmı tım. Ah, bir bitse bu bekleyi ! Ama neyi bekledi imi bilmedi imi de biliyordum. Kendimi yatı tırmak için üstünlüklerimi hatırlayıp teker teker saydım, ama bu da avutmadı beni.

Sonra, bir karara varan ötekilerle birlikte yürüdüm. Arabalara bindik, gürültüyle otelin diskote ine gittik. Birkaç aptal turistten ba ka kimse yoktu. Koskoca dünyada tatil için gele gele bu uyu uk ve ruhsuz yere gelen turistlerle alay ettiler.

"Geri zekâlı Alman hanzoları!"

"E lenmek istiyorum çocuklar, ne yapalım?"

Sonra biraz dansettiler ve ben de Ceylan'la ettim, ama hiçbir ey olmadı. Bana 27x13 ve 79x81'i sordu ve söyledim ve önemsemeden güldü ve sonra hızlı müzik ba layınca sıkılıyorum dedi ve gitti, oturdu. Ben yukarı çıktım, sessiz, halılı koridorlardan geçerek a ıllacak kadar temiz helaya gittim ve aynada kendimi görünce, bütün hepsi, Allah kahretsin bir kıızı sevdi ime inandı ım için, diye dü ündüm ve kendimden i rendim. Einstein herhalde onsekiz ya ındayken böyle de ildi. Baba Rockefeller de herhalde böyle de ildi benim ya ındayken. Sonra uzun bir zenginlik hayaline daldım: En sonunda Amerika'da kazandı ım paralarımınla Türkiye'de bir gazete satın alıyorum, ama bizim ahmak zenginler gibi ba-

Umuyorum onu; gazete sahipli ini de kıvırıyor, Yurtta Kane gibi bir hayat sürüyordum, yalnız ya ayan bir efsane adamdım, ama Allah kahretsin, Fenerbahçe kulübü ba kanı olmak da vardı aklımda. Sonra, zengin olunca, bütün bu baya ılıkları ve baya ı hayalleri unutacağı mı dü ündüm ve zenginlerden nefret ettim, ama Ceylan aklımı karı tırdı. Sonra, dansederken elini koydu u yeri, gömle imin üzerini kokladım ve heladan çıktım. Merdivende onlara rastladım. Ba ka yere gidiyormu uz, arabalara bindik.

Fikret'in Alfa-Romeo'sunun bir pilot kabinini andıran ön kısmında dü meler, ibreler, i aretler, göstergeler, yanıp sönen renkli lâmbalar var. Dalgın dalgın baktım biraz. İstanbul-Ankara yoluna çıkmadan önce Turgaylar'ın arabası sıkı tırdı bizi. Sonra üç araba, Göztepe kav a ına kadar yarı etmeye karar verdiler. Kamyonların, otobüslerin yanından, yaya köprülerinin altından, benzin istasyonlarının, fabrikaların, kenarlarda durup bakanların, kahvelerin, balkon keyfi yapanların, tamircilerin, grevcilerin, karpuzcuların ve büfelerle lokantaların arasından yarı arak geçip gittik. Fikret sürekli kornaya basıyordu, arada bir heyecanlanıp ba ırıyorlar, gülü üyorlardı. Bir kav akta kırmızı ık yanınca Fikret, frene basmadı, yan yola daldı, bütün hızıyla bir Anadol'un üstüne do ru gitti, Anadol, son anda kendini yolun kenarına atınca kazadan kurtulduk.

"Ödü bokuna karı tı herifin, dudakları uçukladı!"

"Geçtik onları," diye ba ırdı Ceylan. "Hepsini geçtik, gazla Fikret!"

"Çocuklar, ben ölmek de il, e lenmek istiyorum," dedi Zeynep.

"Evlenmek mi istiyorsun?"

"Buna Alfa-Romeo derler. Hakkını vermeyi bilmek gerek!"

"Helâl olsun a bi, daha da bastır, hiçbir eyi takmıyorum artık ben."

"Anadol zavallıların arabasıdır!"

"Bakalım sonunda ne olacak diye dü ünüyordum, ama bir ey olmadı. Yansı biz kazandık, sonra Suadiye'ye saptık, Ba dat Caddesi'ne çıktık. rençli ini gizlemedi i, sahtecili ini açıkça ortaya koydu u için bu caddeyi çok severim. Hayatın sürekli bir ikiyüzlülükten ba ka bir ey olmadı ını söylemek ister gibidir bu cadde: Sanki her eyin üzerinde sahte oldu u açıkça yazar! renç apartman mermerleri! renç pleksiglas panolar! Tavanlardan sarkan i renç avizeler! yi aydınlatılmı i renç pastaneler! Kendini gizlemeyen bütün i rençlikleri seviyorum. Ben de sahteyim, ne mutlu, hepimiz sahteyiz! Birini güzel bulurum da içim burkulur diye caddede yürüyen kızlara bakmadım. Bir Mercedes'im olsaydı kaldırımlarda kepeçeye çıkar bu kızlardan birini mutlaka yakalardım. Seni seviyorum ben Ceylan, hayatı bile bazan seviyorum! Arabaları parkettik, bir diskote e girdik. Kapısında öyle demiyor, kulüp diyor, ama çıkarıp 250 lirayı veren herkes girebilir.

Demi Roussos söylüyordu ve Ceylanla dans ettik, ama pek bir ey konu madık ve olmadı! Sıkılıyormu , çok dalgınmı ve çok hüznülmü ve aklında benden ba ka bir eyler varmı gibi gözleriyle görülmeyen bir uzak ufuk çizgisine dalgın dalgın baktı ve o zaman, nedense, ben ona acıdım ve onu çok sevebilece im aklıma geldi.

"Ne dü ünüyorsun?" dedim.

"Ha? Ben mi? Hiç!"

Bir süre daha dans ettik. Aramızda gizlenmesi gereken bir kopukluk vardı da sanki birbirimize sarılarak bunu örtbas etmek istiyorduk. Ama bütün bu dü üncelerin birer kuruntu oldu unu da seziyordum. Biraz sonra, hüznülmü olmak yerine yalnızca a lamaklı olabilen müzik bitti, hızlı bir müzik ba ladı ve pisti e lenme hırsıyla yanıp tutu an hareketli bir kalabalık doldurdu. Ceylan onlar arasında kaldı, ben oturdum, üzerlerine renkli ı klar dökülürken hızla dans edenleri seyrederek dü ündüm:

Dizlerini bükerek titriyorlar ve aptal tavuklar gibi kafalanm sallıyorlar! Ahmaklar! Bütün bunlan, zevk aldıkları için de il,

ba kaları öyle yapıyor diye yaptıklarına yemin ederim! Dans ederken, acaba, ben imdi dans ediyorum, diye dü ünüyorlar mıdır? Çünkü tuhaf hareketler, müzi i hiç duymasın daha da tuhaf! Ben dans ederken yaptım eyin saçma oldu unu dü ünürüm ve böyle dü ündü üm için sıkılan canımı bu kıza kendimi sevdirmek için ne yazık ki bu tuhaf hareketleri yapmak gerek, diyerek yatı tırırım ve böylece bilincim bu aptallara katılmı gibi dü ünür, ama katılmaz ve sonuç olarak hem ba kaları gibi, hem de kendim gibi olabilmeyi ba arırım ki bunu ba aran insan çok azdır! Sevindim! Biraz sonra, burada tek ba ima oturarak dü ünceli, dalgın delikanlıyı oynadı mı söylemesinler diye, gittim ben de o salak dansa katıldım.

Neyse çok terlememe gerek kalmadı. Az sonra dönüp oturduk ve gene hemen ba ladılar, çok sıcak, çok kalabalık, çok terledim, çok sıkıldım, çok e lendim, çok iyi, çok kötü diye ama müzik çok gürültülü oldu u için konu maktan da bezdiler. Harcadıkları solu un söyledikleri söze de meyece ini geç anlıyorlar. Sonra, buranın havasında da i yok dediler, hadi sıkıldım gidelim, haydi bir yere gidelim, haydi!

Kalktık. Paraları Fikret verdi. Vedat'la ben bölü mek, ya da kendi paylarımıza dü eni vermek ister gibi yaptık, ama bekledi imiz gibi Fikret paranın sözünü bile ettirmedi. Bu sırada, ötekilerin, Turgay'ın BMWsinin camına vurduklarını, güldüklerini gördüm, gittim baktım: Hülya ile Turan birbirlerine sarılıp arabanın arkasında uyumu lar! Zeynep, kendi duydu u bir sevginin gücüyle heyecanlanıyormu gibi mutluluk ve hayranlıkla bir kahkaha attı.

"Zaten arabadan hiç inmemi lerd ki!" dedi sonra.

Benim ya imda bir erkekle kızın 'gerçek â ıklar' gibi birbirlerine sarılıp uyuyabileceklerini dü ündüm.

Arabalara binip gitik. Ankara yoluna çıkarken kö edeki karpuzcuda Turgaylar'ın arabası durdu. Turgay çıktı, aygaz lâmbasının altında karpuzcuyla bir eyler konu tu. Karpuzcu bekleyen üç arabaya dönüp bakıyordu. Az sonra Turgay geldi,

arabanın penceresinden Fikret'e seslendi:

"Vermiyor, yok diyor."

"Kabahat bizde," dedi Fikret. "Kalabalık geldik."

"Yok muymu ?" dedi Gülnur. "Ne yapaca ım imdi?"

" çki içmeye razıysanız, bir yerden alırız."

"Olmaz, içki istemiyorum. Bir eczaneye gidelim."

"Ne alacaksın eczaneden?"

"Ötekiler ne diyor?" diye sordu Fikret.

Turgay öbür arabaya gitti. Az sonra geldi. " çki alalım diyorlar." Tam gidecekken durdu. "Banketleri hâlâ doldurmamı lar!" dedi.

"Peki," dedi Fikret. "Anladım!"

Yola çıktık. Maltepe'ye gelmeden Alman plakalı bir arabayı be endiler, üstü bavullarla doluydu ve kıcı çökmü tü.

"Hem de Mercedes!" diye ba ırdı Fikret. "Haydi çocuklar!"

yotlu lâmbalarıyla Turgaylar'ın arabasına bir i aret yolladı, sonra kendi arabasını yava latıp biraz geride kaldı. Seyrettik: Turgay'ın BMVVs'i önce Mercedes'i solladı, ama sonra sollayan bir araba gibi gazlayıp gidece ine, hafifçe sa a kırıp Mercedes'i yolun kenarına do ru sıkı tırdı, Mercedes, kornasını çala çala biraz yalpaladı, sonra Turgay'ın BMWsine çarpmamak için, ister istemez, tek tekerle ini alçak bankete dü ürdü. Herkes güldü. Ko an, zavallı bir topal köpe e benzettiler onu. Sonra Turgay'ın BMVVs'i gazlayıp gitti. Mercedes de kendini kur-tarınca:

"Haydi, sıra senin Fikret!"

"Daha de il. Biraz kendine gelsin."

Mercedes'te tek ki i vardı: Almanya'dan dönen bir i çi diye dü ündüm ve daha dü ünme istemedim.

"Sakin o yana bakmayın çocuklar!" dedi Fikret.

O da Turgay'ın yaptı ı gibi önce Mercedes'i solladı, sonra hafif hafif sa a kırdı. Mercedes çılgın gibi korna çalmaya ba layınca kızlar kıkırdadılar, ama galiba korktular da biraz. Fikret daha da sa a kırınca Almanyacının tekerle i gene

bankete dü tü ve gene topallamaya ba layınca kahkahadan patlıyorlardı.

"Herifin suratını görebildiniz mi?"

Gazlayıp gittik. Biraz sonra, Vedat'ın arabası da aynı eyi ba ariyla yaptı galiba, çünkü Mercedes'in öfkeyle haykıran umutsuz kornasını i ittik. Sonra bir benzincide bulu tuk. l ıkları söndürdüler, gizlendiler, Almanyacının Mercedes'inin önümüzden a ır a ır geçip gidi ine tepinerek güldüler.

"Yazık ama adama acıdım," dedi Zeynep.

Sonra olup biteni birbirlerine heyecan ve ne eyle anlattılar, bir daha anlattılar, bir daha anlatıyorlardı ben sıkıldım. Gittim oradaki büfeye, bir i e arap istedim, açtırdım.

"Sen stanbullu musun?" dedi büfeci.

Büfenin içerisi bir kuyumcunun vitrini gibi aydınlıktı. Nedense, orada biraz durup oturmak, büfenin küçük radyosundaki alaturka kadını dinlemek, unutmak istedim. çimden a ka, kötülü e, sevgiye ve ba ariya ili kin karı ık, karmakarı ık dü ünceler geçiyordu.

"Evet, stanbulluyum."

"Nereye gidiyorsunuz böyle?"

"Geziyoruz i tel!"

Büfeci anlayı lı, uykulu, yorgun ba ını salladı. "Haa! Kızlarla..."

Bir eyler söyleyecektim, sanki bunlar önemli eylerdi ve o da söyleyeyim diye a ırdan almı bekliliyordu, ama arabalarının kornalarını çalmaya ba ladılar. Ko tum, bindim. Neredesin yahu, diyorlardı, senin yüzünden yeti emeyece iz. Oysa, ben artık bitti sanıyordum; bitmemi . Hızla gittik ve Pendik'ten sonra yeniden gördük onu, yorgun bir kamyon gibi a ır a ır yoku u çıkıyordu. Bu sefer, önce Turgay soldan sokuldu ve Mercedes'i sa ına iterken, Vedat sa ına, hemen sonra, biz de, arkasına girdik, tamponuna de ecek kadar yakla tık. Böylece, onu, ancak bizden hızlı giderken içinden çıkabilece i bir çatala sıkı tırdık. Az sonra, hızlanıp kurtulmak istedi, ama kopamadı bizden. Kornaları sonuna kadar basarak,

iyot lâmbalarını ensesine dayayarak sürüklüyorduk onu. Sonra pencereleri ve müzi i de sonuna kadar açtılar, kollarını uzatıp arabaların kapılarına vurdular, ba ırdılar, pencereden sarkıp arkılar söylediler. Aramıza sıkı ıp kalmı ına kın Mercedes de bizimle birlikte telâ la kornasını öttürdü ü için daha da artan bu u ultunun içinde evler, mahalleler, fabrikalar arasından böyle deli gibi ne kadar gittik bilmiyorum. Sonunda, Almanyacı hız kesmeyi akıl edince arkamızda otobüsler ve kamyonlar birikmeye ba ladı da onu son bir kere selâmlayıp bırakmak zorunda kaldık. Geçerken döndüm, i çinin uzak ı ıkları içinde gölgelenen yüzüne baktım: Bizi artık hiç görmüyormu gibiydi. Hayatını, anılarını ve gelece ini unutturduk ona.

Dü ünmedim, arap içtim.

Cennethisar sapa ından durmadan geçtik. Sonra içinde gülünç ve ihtiyar bir karı kocanın oturdu u bir Anadolu'yu sıkı tırmaya karar verdiler, ama az sonra caydılar. Benzinciden sonraki randevuevlerinin önünden geçerken Fikret kornaya bastı, lâmbaları yakıp söndürdü, ama kimse bir ey sormadı. Biraz daha gittikten sonra,

"Bakın ne yapaca ım ben!" dedi Ceylan.

Dönüp arkama bakınca Ceylan'ın çıplak bacaklarını arabanın arka penceresinden dı arı çıkarttı ını gördüm. Uzun ve yanık bacakların, arkadan gelen arabaların ı ıkları altında, tıpkı üzerine sahne ı ıkları dü mü , dikkatli, dü ünceli, profesyonel bacaklar gibi ve bo lukta umutsuzca bir eyler aranır gibi de, a ır a ır kıpırdandı ını gördüm. Ayakları çıplaktı, bembeyazdı ve rüzgâra kar ı koymak için a a ı yukarı küçük küçük oynuyorlardı. Sonra Gülnur, Ceylan'ı omuzlarından tuttu, içeri çekti.

"Sarho oldun sen!"

"Sarho filan de ilim," dedi Ceylan. Ne eyle bir kahkaha attı. "Ne kadar içtim ki! Çok e leniyorum. Ne güzel her ey!"

Sonra hepimiz sustuk. stanbul'dan Ankara'ya a ırba lı bir

göreve yeti iyormu uz gibi, sefil tatil kasabaları, fabrikalar ve zeytin ve kiraz bahçeleri arasından, hiçbir ey konu madan ve hâlâ çalan müzi i sanki hiç duymadan ve kamyonları ve otobüsleri geçtikçe kornalarımızı bombo ve duygusuzca öttüre öttüre gittik, uzun uzun gittik. Ben Ceylan'ı dü ündüm, sırf öyle yaptı ı için onu hayatımın sonuna kadar sevebilece imi dü ündüm.

Hereke'yi geçtikten sonra bir benzincide durduk, arabalardan indik. Büfeden kötü araplar ve sandviçler aldık. Bir otobüsten inen yorgun ve ürkek yolcular arasına karı arak ellerimizdekileri yedik. Ceylan'ın yol kenarına gitti ini ve akar suya bakarak karın doyuranlar gibi, gelip geçen araçlara dalgın dalgın bakarak sandviç yedi ini gördüm ve onu seyrederek kendi gelece imi dü ündüm.

Az sonra Fikret'i gördüm, karanlıkta a ır a ır Ceylan'a yakla tı. Bir sigara uzattı ona, yaktı. Konu maya ba ladılar: Bana çok uzak de illerdi, ama gelip geçen araçların gürültüsünden konu tuklarını duyamıyor, çok da merak ediyordum. Biraz sonra bu tuhaf merak, tuhaf bir korkuya dönü tü. Korkuyu yenmek için yanlarına gitmem gerekti ini hemen anladım; ama karanlıkta, tıpkı bir rüyadaki gibi, a a ılık, rezil bir tutukluk geçirdim. Ama, bu yenilgi duygusu da, her ey gibi çok sürmedi. Az sonra yeniden arabalara bindik, hiçbir ey dü ünmeden gecenin içine gittik.

16

Bütün o i renç gürültü dindi i zaman, bütün gün ba ımı i iren plaj, motor, çocuk, arkı, radyo, sarho , küfür, televizyon ve araba u ultusu dindi i zaman ve en son araba bahçe kapısının önünden ba ıra ça ıra geçip gitti i zaman, ben yava ça yata ımdan kalkar, pancurlarımın arkasında öyle bir durur dı arıya kulak veririm: Kimsecikler yoktur, hepsi yorulmu , uyumu tur. Yalnızca bir rüzgâr, denizde bir kıpırtı, hı ırdayan a açlar, bazan onlar da olmayınca yakında bir cırcırböcegi, a kın bir karga, belki de arsız bir köpek. O zaman pancurları usulca iter, onları dinlerim, uzun uzun sessizli i dinlerim. Sonra doksan yıldır ya adı ımı dü ünerek ürperirim. Gölgemin dü tü ü otların içinden fı kıran bir esinti, sanki bacaklarımı ü tütüyor ve beni korkutuyor: Dönüp yorganımın ılık karanlı ına kapansam mı? Ama sessizli in beklentisini biraz daha duymak için orada durdum: Sanki bir ey olacakmı , sanki biriyle sözle mi im, sanki dünya bana yeni bir ey gösterebilirmi gibi, bekledim bekledim ve sonra pancurları kapayıp, yata ıma dönüp, kenarına oturdum ve saatin biri yirmi geçe tıkırtısına bakarak dü ündüm ki: Bunda da yanılıyormu Selâhattin, evet, yeni bir ey yok ki hiç!

Her gün yeni bir dünyadır Fatma, derdi sabahları Selâhattin, dünya bizler gibi her sabah yeniden do uyor, bu beni o kadar heyecanlandırıyor ki, bazan daha güne do madan uyanıyorum ve az sonra güne in do aca ını ve her eyin yepyeni olaca ını ve o yeniliklerle birlikte kendimin de yenile ece ini ve hiç bilmedi im eyleri görüp, okuyup ö renece imi ve ö rendikten sonra da bildiklerimi de yeniden görece imi

dü ünüyorum ve öyle heyecanlanıyorum ki Fatma, hemen yata ımdan fırlayıp bahçeye ko mak, güne in nasıl do du una bakmak istiyorum, güne do arken, bütün bitkilerin ve böceklerin nasıl kıpırdanıp de i eceklerini görmek istiyorum, sonra, hemen durmadan yukarı ko ayım da bu gördüklerimi yazayım istiyorum, Fatma, sen niye öyle hissetmiyorsun, neden bir ey demiyorsun, ne dü ünüyorsun? Bak, bak Fatma, gördün mü tırtılı, ne yaptı, bir gün kelebek olup uçacak! Ah, insan yalnızca gördüklerini ve görüp denediklerini yazmalı, o zaman, o Avrupalılar gibi, ben de, mesela Darwin gibi, ne müthi herif, gerçek bir bilim adamı olabilirim belki, ama ne yazık ki bu uyu uk Dogu'da insan hiçbir ey olamaz, olamaz mı, neden, gözlem ve deney yapmak için benim de gözlerim, ellerim ve Allah'a ükür bu ülkede herkesinkinden iyi i leyen bir kafam oldu una göre, evet: Fatma, gördün mü eftalileri nasıl çiçek açtılar, niye böyle kokuyorlar dersin, peki koku nedir acaba, bize bu duyguyu veren nedir, Fatma, incirin ne kadar arsız oldu unu gördün mü, karıncalar acaba nasıl i aretle iyiyorlar, Fatma hiç dikkat ettin mi lodostan önce deniz nasıl yükseliyor ve poyrazdan önce nasıl çekiliyor, insan hep dikkat etmeli, gözlemeli, çünkü bilim ancak böyle ilerler ve kafalarımızı da ancak böyle terbiye edebiliriz; yoksa, kahve kö elerinde pinekleyen onlar gibi, koyunlar gibi ah, der ve ya murdan önce gök gürüdemeye ba layınca zevkten kudurarak eytan odasından fırlar, merdivenleri iki er iki er atlayarak bahçeye çıkıp topra a sırtüstü yatar ve sırsıklam oluncaya kadar bulutlara bakar, bakardı. Bulutları da yazaca ını ve yazmak için bir neden aradı ını anlardım, çünkü derdi ki: Her eyin kendine göre bir nedeni oldu unu ö -renince herkes, akıllarında Allah'a yer kalmayacak, çünkü açan çiçeklerin, yumurtlayan tavukların ve yükselip alçalan denizin ve gürleyen gökle ya murun nedeni sandıkları gibi Allah'ın hikmeti de il, benim ansiklopedimde yazdıklarım olacak. O zaman yalnızca eylerin, ba ka eyleri yaptı ını ve Allahlannın elinden hiçbir ey gelmedi ini anlayacaklar. Orada

varsa bile o Allah, oturup seyretmekten ba ka yapabilece i bütünü lerini bizim bilimimizin onun elinden alıverdi ini görecekler. Söyle bakalım Fatma, bu dünyada olup biteni seyretmekten ba ka hiçbir eye gücü yetmeyen her kimse o artık, Allah sayılır mı? Yaa, susuyorsun, de il mi, çünkü sen de anlıyorsun ki, Allah yok artık. Senin gibi, onlar da bir gün, benim yazdıklarımı biraz okuyup bunu anlayınca ne olacak bakalım, beni dinliyor musun?

Hayır, dinlemiyorum ben seni Selâhattin, ama o benim için konu muyordu ki: Allah'ın elinden hiçbir ey gelmedi ini anlayınca, her eyin kendi ellerinde oldu unu görecekler; korkunun ve cesaretin, suçun ve cezanın, uyu ukladı un ve hareketin, iyinin ve kötünün kendi ellerinde oldu unu görünce ne olacaklar peki Fatma? Bunu söyler ve sofrada i- elerinin ba ında de il de, yazı masasında oturuyormu gibi birden aya a kalkıp a a ı yukarı yürüyerek ba ırmaya ba lar: O zaman, benim o ilk yıllarımdaki gibi olacaklar; korkudan elleri kolları ba lanacak; dü üncelerine inanamayacaklar; akıllarından geçen eylerden ödleri kopacak; dü ündüklerini dü ündükleri için dehte kapılıp, ba kalarının da aynı eyleri dü ünebileceklerini anlayıp, hemen bo azlanma korkusuyla titreyerek suçluluk ve korku duyacaklar ve o zaman i te, onları oraya getiren bana öfkelenecekler, ama ba ka çareleri de artık kalmadı ı için ve bu dehten bir an önce kurtulmak için, ko a ko a bana, evet bana gelecekler, benim kitaplarıma, 48 ciltlik ansiklopedime benim ve asıl tanrısal eyin artık bu ciltler oldu unu, ben oldu umu anlayacaklar Fatma. Evet, ben Doktor Selâhattin, yirminci yüzyılda O'nun yerine artık bütün Müslümanların yeni tanrısı niye olmayayım ki? Çünkü bilimdir artık tanrımız, i itiyor musun Fatma?

Hayır! Çünkü, artık i itmenin bile günah oldu unu dü ünüyorumdur, çünkü Recep'in pi irdi i kıymalı patatesimi ve tatsız pırasamı yemi , çana ıma a ure alıp yandaki küçük so uk odaya çekilmi imdir. Orada oturur, ü ümesinler diye bacaklarımı birle tirir, küçük ka ı ımla yava yava a uremi

yerim. Bir nar tanesi, fasulye, nohut, kuru incir, mısır, kuru kara üzümçükler ve fıstıklar ve hepsinin üzerinde birazcık gülsuyu gezdirilmi , ne ho , ne güzel!

Uyku gelmiyor. Yata ın kenarından kalktım. Canım a ure istiyor. Masaya gittim, oturdum: Üzerinde bir i e kolonya, cam de il, ama içi gözüküyor. Dün ö len ilk gördü ümde cam sanmı tım, ama elimi de dirir de dirmez anladım, tiksindim, nedir bu dedim, cam i e yokmu Babaanneci im dedi Nilgün ve beni dinlemeden bileklerime sürdüler. Plastikten çıkan bir ey size hayat verebilir, ama bana de il. Demedim, çünkü anlayamazlar ki. Sizin ölü do mu çürük ruhunuzdur plastik! Desem belki de gülerlerdi.

Gülerler: Ne tuhaf u ihtiyarlar, gülerler; nasılsınız Babaanne, gülerler; televizyon nedir biliyor musunuz, gülerler; niye a a ı inip bizimle durmuyorsunuz, gülerler; diki makineniz ne güzelmi böyle, gülerler; pedalı da var, gülerler; yataarken bastonunuzu niye yata ınıza alıyorsunuz, gülerler; sizi arabayla gezdirelim mi Babaanne, gülerler; sabahlı ınızın i lemeleri ne güzel böyle, gülerler; seçimlerde niye oy atmadınız, gülerler; niye hep dolabınızı karı tırıyorsunuz, gülerler; bana bakarken niye gülüyorsunuz hep öyle desem, gene gülerler, gülerler ve gülmüyoruz ki Babaanne derler, gene gülerler. Belki de babaları ve dedeleri bütün ömürleri boyunca a ladı ı için. Canım sıkıldı.

Cüceyi uyandırıp a ure istesem mi? Bastonumla yere vurup, uyan cüce Büyükhanım der, bu saatte olur mu, hem bu mevsimde, siz imdi dü ünmeyin, güzel güzel uyuyun, yarın sabah ben sizi... İmi görmeyeceksen sen niye buradasın ha? Defol! Hemen gider, onlara yeti tirirmi : Ben çok çekiyorum çocuklar, bu Babaannenizden çok! Peki o zaman, sen niye hâlâ buradasın, niye burada bu cüce, o da karde i gibi defolup gitmedi niye? Çünkü dermi , Büyükhanım, siz de biliyorsunuz ki rahmetli Do an Bey, bize, alın bu parayı, Recep, smail alın, istedi iniz gibi ya ayın, ben annemle babamın suçları ve günahları yüzünden vicdan azabı çekmekten bıktım, alın bu

parayı dedi i zaman, akıllı smail, sa ol karde im, peki deyip aldı ve parayla kendine yoku taki o arsayı alıp evi yaptı, hani dün mezarlı a giderken önünden geçtiniz ya, niye imdi bilmezlikten geliyorsunuz Büyükhanım, sanki birimizi topal bırakan, beni de cüce yapan siz de il misiniz? Sus! Birden korktum! Herkesi kandırıyordur da. Hepsi, Do an'ım, melek gibi oldu u için; ona ne söylediniz de yavrumu kandırıp elindeki paraları aldınız piç kuruları; sana da o lum, bir daha bir ey yok: Gel istersen, bak kutuma, zaten sarho baban yüzünden bir ey kalmadı; anne, ne olur babam için böyle konu ma, paranın da, elmasların da zaten Allah belâsını versin, bütün kötülükler para yüzünden; ver bu kutuyu denize ataca ım, hayır, onu yararlı i lerde kullanaca ım anne, bak biliyor musun mektuplar yazıyorum, tarım bakanını tanıyorum, okulda benden bir sınıf küçüktü, kanun taslakları hazırlıyorum, bu sefer gerçekten bir i e yarayaca ına yemin ederim anne, peki peki, kutun senin olsun, istemiyorum, ama bari içkime karı ma. Masadan kalktım, dolabıma gittim, anahtarı çıkarıp kapısını açtım, dolap kokusunu duydum. kinci çekmeceye koymu tum. kinci çekmeceyi açtım: te orada. Açmadan kokladım ve açtıktan sonra bombo kutuyu gene kokladım ve çocuklu umu hatırladım.

stanbul'da bahar olmu ve ben ondört ya nda genç kızım ve biz yarın ö leden sonra gezmeye gidiyoruz. Nereye gidiyorsunuz bakalım? ükrü Pa a'lara gidiyoruz baba. Kızları Türkân, ükran ve Nigân var ya onlarla ben çok e leniyorum, hep gülüyoruz; piyano çalıyorlar, taklit yapıyorlar, iir ve bazan benim için çeviri roman bile okuyorlar: Ben onları çok seviyorum. Peki, aferin, ama imdi çok geç oldu, haydi sen uyu bakalım Fatma. Peki, ben uyurum, yarın oraya gidece imizi dü ünür uyurum. Babam kapıyı kapar, kapanan kapının rüzgârı bana babamın kokusunu ta ır, ben yata ımda onları dü ünür uyurum ve sabah ba ucumda güzel günü bulurum: Kutunun kokusu gibi, ama birden irkildim: Yeter, budala kutu; ben hayatın ne oldu unu biliyorum. Hayat senin içine girer

ve yaka yaka her yerini, aman Allahım, parçalar seni budala kız! Birden öyle kızdım ki, kutuyu ben, neredeyse fırlatıp atacaım, ama kendimi tuttum: Sonra zamanı nasıl bölebilirim. Sakla, sakla, gene gelir zamanı. Bu sefer üçüncü göze sakladım, dolabı kapadım, kilitledim mi, bir daha baktım, evet kilitlemi tim. Gittim sonra yata ma uzandım. Yata ımın üstünde tavan. Biliyorum ben neden uyuyamadığımı. Tavanın rengi ye il. En son arabadan sonraki araba hâlâ gelmedi i için. Ama ye il boya dökülmü . O gelince ayak seslerini dinler, yatt ını anlarım. Altından sarı çıkıyor. Anlayınca bütün dünyanın bana kald ına ben inanır, ye il boyanın altından çıkan sarının altında mı il mı il uyurum. Ama uyuyamadım, renkleri dü ündüm, renklerin sırrını hemen ke fetti i günü.

Boyaların ve renklerin sırrı çok basittir Fatma, demi ti bir gün Selâhattin. Ters çevirip yemek masasının üzerine koydu u Do an'ımın bisikletinin arka tekerle ine taktı ı o yedi renkli çemberi bana göstermi ti: Görüyor musun Fatma, yedi renk var burada, ama bak imdi, ne olacak senin yedi rengin. Bisikletin pedalını kurnaz bir ne eyle ve hızla çevirince yedi rengin birbirine karı ıp beyaz oldu unu ben a kınlıkla görüp korkmu tum ve o kahkahalar atarak odanın içinde oradan oraya ko turmu tu. Ak am yeme inde de, kısa bir zaman sonra bir kenara ativerce i o ilkeyi gururla açıklamı tı: Fatma, yalnızca gözümle gördü ümü yazarım ben, ilkem budur, deneyle kanıtlamadı ım hiçbir bilgi ansiklopedime giremez! Ama sonra unuttu bu sözü ne kadar çok söyledi ini; çünkü hayatın kısa, ansiklopedinin uzun oldu na karar vermi ti ve artık ölümü ke finden hemen önceki yıllarda: Her eyi denemeye kimsenin vakti yok Fatma, diyordu, çama irhaneye kurdu um o laboratuvar, bir gençlik hevesinden ba ka bir ey de ilmi , Batılıların bulup çıkardı ı bütün o bilgi hazinesini bir kere daha deneyden geçirip kanıtlamaya kalk ın ki inin ya budala olması gerekir, ya da kendini be enmi diyordu; sanki benim, sen ikisisin de Selâhattin, diye dü ündü ümü biliyormu gibi. Sonra öfkeyle, kendi kendine

kızı arak ba ırıyordu. Koca Diderot bile onyedi yılda bitiremedi ansiklopedisini Fatma, çünkü kendini be enmi ti, Volter ve Ruso ile kavga etmeye ne gerek var, aptal herif, onlar da çünkü, en azından senin kadar büyük adamlar ve insan bazı büyük adamların, bazı eyleri kendinden daha önce dü ünüp bulabileceklerini kabul etmezse, her ey yarım kalır. Ben alçakgönüllüyüm, Avrupa'dakilerin her eyi bizden önce bulup, en ince ayrıntısına kadar incelediklerini kabul ediyorum. Aynı eyleri bir kere daha ara tırıp bulmak saçmalık de il mi? Altının bir santimetrekübünün 19,3 gram geldi ini ve insanlar dahil her eyi satın alabilece ini anlamak için artık benim elime terazi alıp yeniden tartma ve ceplerime altın doldurup stanbul'daki o namussuzların arasına girmeme hiç gerek yok Fatma! Do rular bir kere bulunur: Gök Fransa'da da mavidir, incir a açları New York'ta da a ustosta meyve verir ve tavuk yumurtasından bizim kümeşte civciv çıktı ı gibi yemin ederim Fatma, bugün Çin'de de çıkmaktadır ve su buharı Londra'da makineleri döndürüyorsa, burada da döndürür ve Allah Paris'te yoksa, burada da yoktur ve insan her yerde bir ve e ittir ve cumhuriyet her zaman en iyisi ve bilim her eyin ba ıdır.

Selâhattin bunları söyledikten sonra artık Gebze'deki demirci ve sobacılar tuhaf makine ve araçlar yaptırmaktan ve bunların parasını yeti tirmek için bana yalvarmaktan ve Yahudi'yi ça ırmaktan vazgeçmi ti; fiskiye'nin nasıl çalı tı ını göstermek için soba borularıyla yaptı ı bile ik kaplara artık kova kova su döküp, tımarhane avlusunda havuza bakarak huzur arayan deliler gibi oyalanamıyordu ve elektri in ne oldu unu bulup göstermek için yalnızca ya murdan hamur gibi ıslanıp dü en uçurtmalar uçurmaktan ve büyüteçlerle, camlarla, hunilerle, ucundan dumanlar tüten borularla, renkli i eler ve dürbünlerle oynamaktan vazgeçmi ti: Çama ırhanedeki saçmalıklar için sana çok masraf ettirdim Fatma, diyordu, hepsinin çocukluk oldu unu söylemekte sen haklıymı sın, özür dilerim, evimize kuraca ımız o amatör la-

boratuvanlarla bilime katkımız olacağını sanmak yalnız gençlik hevesi değil, aynı zamanda, bilimin ne yüce bir şey olduğunu anlayamamaktan ileri gelen bir çocukluk mu, ya da u anahtarını, Recep ile onları alını götürün, denize atın, istiyorsanız satın, ne yaparsanız yapın. Ha, u levhaları da alını, böcek koleksiyonumu, balık iskeletlerini aptal aptal kuruttuğumu u çiçekleri ve yaprakları, ilaç içinde yatan u fare, yarası, yılan ve kurbağaların ölümlerini; al tut kavanozları Fatma, hay Allah, i renecek, korkacak ne var şimdi, peki peki, Recep'i çağır, hemen kurtulayım bu saçmalıklardan, zaten kitaplarıma da yer kalmamıştı, iyi oldu, çünkü bizlerin Doğu'da oturup yeni bir şey bulup söylemeyi becerebileceğimizi sanmamız budalalıktan başka bir şey değil. Adamlar her şeyi bulmuşlar, söylenecek yeni bir söz kalmamış ki: Bak u söze: Güneşin altında yeni bir şey yok! Fatma, bak gördün mü, bu söz bile yeni değil, bunu da, Allah kahretsin onlardan öğrendik, beni anlıyor musun, vaktim de kalmadı artık, ansiklopedimi 48 cildesi diramayacağımı anlıyorum, bu geni malzemeyi 54 ciltte toplamak en iyisi, ama öte yandan, artık bu eser kitlelerin malı olsun diye sabırsızlanıyorum, gerçek bir eser yazmak ne kadar yıpratıcıymış, kısa kesmeye de hakkım olmadığını biliyorum Fatma, çünkü ben gerçeğin bir kenarını bir köşesinin ucunu 100 sayfalık küçük kitapçıklarla gösterip sonra yıllarca iğnenin o budalalar gibi basit ruhlu sıradan biri olmakla ne yazık ki yetinmiyorum Fatma, u Abdullah Cevdet'in risalelerine bak, yüzeysel, basit herif, gerçeğin hepsi bu kadar mı yani, hem sonra De Passet'i yanlış anlamış Bonnesance'ı hiç okumamış üstelik fraternite kelimesini yanlış kullanıyor, ama bu heriflerin neresini düzeltereksin, hem zaten düzeltsen kim anlar, aptallar, bu ahmak halka her şeyi basit anlatacağın ki anlasınlar, zaten bu yüzden o bilimsel bululan anlatayım diye imanım gevriyor, yazılarımın orasına burasına atasözleri ve deyimler yerleştiriyorum ki anlasın hayvanlar, diye Selâhattin'in bağırdığını ben hatırlıyordum ki, birden sonuncu arabadan sonraki arabanın homurtusunu duydum.

Bahçe kapısının önünde durdu. Motoru homurdanırken kapısı açılınca duydum: O ne tuhaf, i renç, müzik o öyle! Sonra konu tular, dinledim.

"Yarın sabah Ceylanlarda, tamam mı!" diye ba ırdı biri.

"Tamam!" diye ona ba ırdı Metin.

Sonra araba, acılar içinde haykırarak kalkıp, bö ürüp defolup gitti. Sonra Metin bahçeyi geçti, tıkır tıkır mutfak kapısını açtı, içeri girdi, be adım merdiveni çıktı ve yemek odısı derdi Selâhattin, oradan geçip yukarı çıkan merdivenleri, ondokuz basamaktır, çıktı ve kapımın önünden geçerken birden dü ündüm ben: Metin, Metin diye sesleneyim, gel buraya, gel yavrum, anlat bana, neredeydin, ne var dı arlarda, gecenin bu vaktinde dünyada ne var, haydi anlatsana, nerelere gittiniz, neler gördünüz, meraklandır, heyecanlandır, e lendir beni diyeyim, ama odasına girdi bile. Ben be e sayıncaya kadar soyunup yata a kendini öyle bir atar ki, ev yerinden oynar, oynadı ve bir be e daha ben sayıncaya kadar da, yemin ederim, uyur, üç, dört be , i te imdi ne güzel uyumu tur delikanlı uykusuyla, çünkü gençsen ne güzel uyursun, de il mi Fatma?

Ama onbe imde de öyle uyuyamazdım ben. Bir eyler beklerdim, at arabasıyla sallanarak gezece imizi, piyano çalaca ımızı, teyzemin kızlarının gelece ini, sonra gelenlerin gidece ini, yemek yiyece imizi ve yemek yerken yemekten kalkaca ımızı ve bütün bu bekleyi i bitiren daha derin bekleyi i ve o bekleyi in içinde bekledi imizi ki, nedir insan hiçbir zaman bilemez. Sonra, aradan doksan yıl geçince, yüzlerce küçük musluktan bir mermer havuza biriken pırıl pırıl su gibi, hepsinin aklımı doldurdu unu anlarım ve sıcak ve durgun yaz gecesinin sessizli inde havuzun serinli ine gövdemi yakla tırdıkça, içinde kendimi görürüm ve kendimin benle dolu oldu unu görürüm ve kirlenmesin diye, pırıl pırıl suyun üstüne toz dü mesin diye sanki ben, havaya kendimi üfleme istiyorum. Hafif, küçük, narin bir kızdım ben.

Bazan da insan, bütün ömrü boyunca küçük bir kız kalabilir

mi acaba diye merak ederim: Büyümek ve günaha batmak istemiyorsa benim gibi bir kız ve tek istedi i de buysa, öyle kalabilmeyi haketmeli ve acaba bunu nasıl yapmalı? Daha stanbul'da çocukken ben, onlara misafirli e gitti imde, Nigân'ın, Türkân'ın ve ükran'ın sırayla okudukları, türkçeye çevrilmi bir fransız romanını dinlemi tim: Hıristiyanların manastırları varmı ; kirlenmek istemiyorsun ve tepeye çıkıp onun içine giriyorsun ve bekliyorsun; ama tuhaf ve çirkin diye dü ünümü tüm ben, Nigân'ın okudu u o kitabı dinlerken; onlar orada, yumurtlamak istemeyen tembel ve miskin tavuklar gibi yanyana, yanyana. Sonra büyüüp, kanlandıklarını da dü ününce i renmi tim: Hıristiyan eyi, haç, put, istavroz; kara sakallı, kızıl gözlü papazlar so uk ta duvarların içinde çürürler! Öylesini istemem ben. Kimseye görünmeden ben kalabilmek isterim ben.

Hayır, uyuyamıyorum! Tavana bo una bakıyorum. Döndüm, a ır a ır kalktım, masaya yürüdüm, sanki ilk defa görüyor mu um gibi tepsiyi seyrettim: Cüce, bu ak am eftali bırakmı , vi ne bırakmı . Bir vi ne aldım, a zıma koydum, bir iri yakut tanesi gibi, çenelerimin arasında biraz tuttum, sonra ısırDIM ve suyunun ve tadının beni bir yere götürmesini bekleyerek a ır a ır çi nedim, ama bo una. Buradayım i te. Çekirde i çıkardım ve bir tane daha denedim, sonra bir tane daha ve sonra üç tane daha ve çekirdekleri çıkardı imda ben gene buradaydım. Belli ki zor geçecek bu gece...

17

Uyanınca baktım, güne omuzuma kadar çıkmı . Ku lar a açlarda, annemle babam da içerde ba lamı lar.

"Hasan dün kaçta yattı?" diyor babam.

"Bilmiyorum," diyor annem. "Ben uyumu tum. Daha eklemek istiyor musun?"

"Hayır," dedi babam. "Ö leyin, evde mi diye bakmaya gelece im."

Sonra onlar sustular, ama ku lar susmadı: Yattı m yerden ku lan ve stanbul'a ko turanların arabalarını dinledim. Sonra kalktım, pantolonumun cebinden Nilgün'ün tara ını alıp yeniden yattım. Pencereden giren güne ı ı ndan tara a bakarak öyle biraz uzandım ve dü ündüm. Elimde tuttu um eyin Nilgün'ün saçlarının ormanının en kuytu kö elerinde gezindi i aklıma gelince bir tuhaf oldum.

Sonra pencereden sessizce çıktım, kuyudan üzerime su vurdum ve kendimi daha iyi hissettim: Artık geceyarısı dü ündü üm gibi, ben Nilgün'le olamam, biz ayrı yerlerin insanlarıyız diye dü ünmem. çeri girdim, mayomu, pantolonumu ve lastik ayakkabılarımı giydim, tara ı cebime koydum, tam çıkıyordum ki kapıda tıkırtılar duydum. yi: Babam gidiyor, kahvaltıda domates, peynir ve zeytinle birlikte hayatın ne zor ve lise diplomasının ne önemli oldu unu dinleme-yece im demektir. Kapıda konu uyorlar.

"Söyle ona bugün de oturup çalı mazsa..." diyordu babam.

"Dün ak am oturup çalı tı ya," dedi annem.

"Ben bahçeye çıktım, penceresinden içeri baktım," dedi

babam. "Masada oturuyordu, ama ders çalı mıyordu ki. Akılının dı arda oldu u belli."

"Çalı ır, çalı ır!" dedi annem.

"Kendi bilir," dedi topal piyangocu. "Olmazsa gene berbere çırak veririm."

Sonra biri güçlü, biri zayıf iki aya ın uzakla tı ını duydum. Tak-tıkır, tak-tıkırdayarak gidince, ben çıktım, mutfa a gittim, yemeye ba ladım.

"Otur," dedi annem. "Niye ayakta yiyorsun?"

" İmdi gidiyorum," dedim. "Nasıl olsa ne kadar çalı sam farketmiyormu . Babamı duydum."

"Sen ona bakma," dedi. "Hadi otur da güzel güzel ye! Sana çay koyayım, ister misin?"

Bana beni severek bakıyordu. Birden annemi ne kadar sevdi imi ve babamı ne kadar sevmedi imi dü ündüm. Anneme acıdım ve babam onu bir zamanlar dövdü ü için ba ka karde im olmadı ı geldi aklıma. Bu hangi suçun cezası? Ama benim karde im annemdir: Dü ündüm: Biz ana-o ul de il de karde iz sanki ve bizi ceza olsun diye bu topal adamın evine yerle tirmi ler ve onun sattı ı piyangoların parasıyla hadi bakalım, ya ayın ya ayabilerseniz demi ler. Evet, çok kötü de ildir halimiz, bizim sınıfta bizden daha yoksullar vardır, ama bir dükkân sahibi bile de iliz. Bahçedeki do-matesler, fasulyeler, biberler, so anlar olmasaydı tencereye atıp kaynatacak ey için güzel annem piyangocu olacak o cimriden para da alamazdı ve belki biz ikimiz aç kalırdık. Bunlar aklıma gelince, birden her eyi anneme anlatayım dedim: Dünyayı, büyük devletlerin oyunca ı oldu umuzu, komünistleri, materyalistleri, emperyalistleri, ötekileri ve eskiden bizim u a ımız olan milletlere bugün nasıl el açmak zorunda bırakıldı ımız. Ama anlamaz ki: Yalnızca bahtsız-lı ından yakınır, ama neden öyle oldu unu dü ünmez. Hâlâ bakıyordu, canım sıkıldı.

"Hayır anne," dedim. "Ben hemen gidece im. İm var."

"Peki o lum," dedi. "Sen bilirsin."

yi, güzel anne! Ama sonra...

"Bari geç kalma da gel, çalı baban ö leyin gelmeden," dedi, ama olsun.

Bir an para isteyeyim mi diye dü ündüm, ama istemedim, çıktım, yoku u iniyorum. Dün 50 lira vermi ti. Recep amca da 20 vermi ti, iki kere telefon ettim, 20 ve lahmacun 15, geriye 35 lira kalır. Cebimden çıkarıp baktım; evet i te 35 liram var ve bu hesabı yapmak için ne logaritmaya, ne de kareköke ihtiyaç var, ama beni sınıfta bırakanların ve bütün o hocaların ve efendilerin niyeti ba ka: Beni çaktırmak, süründürmek ve süründürme süründürme sonunda boyun e meyi ö retmek istiyorlar ki, ben az ile yetinmeye alı ayım. Alı tı mı gördü ünüz gün, sevinece inizi ve keyifle, bu hayatı ö renmi , diyece inizi biliyorum, ama ö renmeyece im beyler ben sizin hayatınızı; elime bir tabanca geçirip ben size ö retece im: O zaman, hangi i i yapmak istedi imi ben size anlatırım. Arabalarıyla, yoku tan yukarı, yanımdan hızlı hızlı geçiyorlardı. Baktım, kar ı fabrikada da grev var. Sinirim bozuldu ve canım bir eyler yapmak istedi, hiç olmazsa derne e gitmek istedi canım, ama orada tek ba ıma kalmaktan korktum: Mustafa ile Serdar olmadan gitsem ne olur? Dü ündüm: Tek ba ıma, Üsküdar'a bile gidebilirim. Bana, iyi, temiz bir görev verin, duvarlara yazmak, çar ıda davetiye satmak bana yetmiyor, büyük bir i verin bana, derim. Televizyonlar, gazeteler bir gün benden de sözeder. Dü ündüm.

Plaja gelince teller arasından baktım, Nilgün yok. Biraz yürüdüm ve yeniden dü ündüm, sonra sokaklarda gezinerek biraz daha dü ündüm. Balkonlarda, küçük bahçelerde oturmuş lar, kahvaltı ediyorlar; analar, kızlar ve o ullar: Bazılarının bahçesi c kadar küçük, masası yola o kadar yakın ki tabakların içindeki zeytinleri sayabilirim. Hepsini plaja toptasam, sıraya girin tembel yaratıklar ve yüksek bir yere çıkıp her eyi anlatsam: Utanmıyor musunuz, utanmıyor musunuz, cehennemden, anladık, korkmuyorsunuz, ama vicdanınız da mı yok, yoz, sefil, ahlaksız yaratıklar, nasıl oluyor

da kendi keyfinizden ve dükkânınız ve fabrikanızın kârından ba ka hiçbir ey dü ünmeden ya ayabiliyorsunuz, anlamıyorum, ama artık gösterece im size. Ate ler ve makineli tüfekler! Artık tarihi film de getirmiyorlar. Bir ey yaparım, hepsini birbirine katarım, beni unutmazlar. Nilgün'lerin evinin önüne geldim, baktım kimsecikler yok. Telefon etsem, bunları ona anlatsam: Hayal! Plaja döndüm, baktım gene yok. Biraz sonra Recep amcamı gördüm. Elinde file. Beni görünce yolunu de i tirdi, geldi.

"Ne yapıyorsun sen gene burada?" dedi.

"Hiç!" dedim. "Dün çok çalı tım, imdi biraz geziyorum."

"Hadi dön evine yavrum," dedi. "Burada i in yok senin."

"Haa," dedim. "Dün verdi in 20 lirayı harcadım amca. 20 lirayla adama defter vermiyorlar. Kur unkalemim var, istemem. Bir defter 50 lira." Elimi cebime soktum, 20 lirayı bulup çıkardım, geri uzattım.

" stemem," dedi. "Ben, sen ders çalı diye verdim onu. Oku da büyük adam ol diye."

"Büyük adam bedava olunmuyor," dedim. "Bir defter bile, çünkü 50 lira."

"Peki," dedi, çıkardı bir 30 lira daha verdi. "Ama gidip sigara içme!" dedi.

"Sigara içece imi sanıyorsan almayayım," dedim. Biraz bekledim, sonra aldım. "Peki," dedim. "Te ekkür ederim. Metinler'e, Nilgün'e filan selâm söyle. Gelmi lerdide il mi? Benim gidip çalı mam lâzım. ngilizce çok zor."

"Zordur ya!" dedi cüce. "Hayatı kolay mı sanıyorsun?"

imdi bu da babam gibi ba lamasın diye biraz yürüdüm. Sonra dönüp baktım: Dönümü gidiyor a ır a ır sallanarak. Acıdım. Herkes fileyi ucundan tutar, bu, yere sürünmesin diye, a ndan tutuyor. Zavallı cüce. Ama, burada i in ne, dedi bana. Hepsi bunu söyler. Sanki burada rahat rahat günah i lesinler de beni görüp huzurları kaçmasın diye. Cüceyle yine kar ıla mamak için biraz daha yürüdüm, sonra durdum, biraz bekledim ve yürüyüp plaja dönünce kalbim küt etti:

Nilgün çoktan gelmi de kuma uzanmı . Ne zaman geldin?
Gene dünkü gibi yatıyor ve kolunun ucundaki kitaba ba ı
hiç kıpırdamadan öyle bakıyor. a ırıp kalmı tım ki ben,

"Hoop!" diye ba ırdı biri. " çine dü eceksin!"
Korktum! Döndüm, baktım: Bizim Serdar'ımı .

"Ne haber ulan?" dedi. "Ne i in var senin burada?"

"Hiç."

"Röntgencilik mi yapıyorsun?"

"Yok," dedim. " im var."

"Yalan söyleme," dedi. " çeri yiyecek gibi bakıyordun. Ayıp
de il mi? Mustafa'ya söyleyeyim de ak am, gör!"

"Hayır," dedim gene. "Bir tanıdık var da onu bekliyorum. .
Sen ne yapıyorsun?"

"Tamire gidiyorum," dedi. Elindeki çantayı gösterdi.
"Kimmi o tanıdı ın?"

"Tanımazsın," dedim.

"Kimseyi tanıdı ın filan yok," dedi. "Utanmadan kızları
dikizliyorsun. Tanıdı ın hangisiymi peki?"

"Peki," dedim. "Gösteririm hangisi, ama belli etmeden
bak."

Burnumun ucuyla gösterdim, baktı.

"Kitap okuyor," dedi. "Nereden tanıyorsun sen imdi
onu?"

"Buradan tanıyorum," dedim ve anlattım:

"Çok eskiden, burada bir tek beton ev yokken, bir bizim
yoku taki ta evimiz vardı, bir de onların eski tuhaf evi vardı
ve bir de imdiki çar ıdaki küçük ye il dükkân. Ba ka kim-
secikler de yoktu. Yukarı mahalle de yoktu, fabrikalar yoktu,
Yenimahalle ve Esentepe de yoktu. Bu yazılıklar ve plaj hiç
yoktu. Tren, o zamanlar fabrikalar ve depolar arasından de il,
bahçeler, ba lar arasından giderdi. Ya!"

"O zaman buraları güzel miydi?" dedi dalgın dalgın.

"Güzeldi," dedim. "Kirazlar baharda bir ba ka açardı. Denize
elini sokardın, kefal olmazsa karagöz gelir avucunun içine
kendi girerdi."

" yi atıyorsun!" dedi. "O kızı niye bekledi ini de söyle bari."

"Bir ey verecektim ona," dedim. "Bir e yası bende kalmı ."

"Ne?"

Çıkardım, gösterdim. "Bu tarak onun!" dedim.

"Ucuz tarak o," dedi. "Onlar öyle tarak kullanmaz. Ver bakayım!"

Alsın, baksın da anlasın da bozulsun diye verdim. Aldı ve Allah belâsını versin, tara ı e ip bükme ye ba ladı.

"Sen bu kıza â ik mısın imdi?"

"Hayır," dedim. "Dikkat et, kıracaksın."

"Yüzün kızardı! Bu sosyete e demek ki â ik oldun."

"E ip bükme!" dedim. "Yazık de il mi tara a."

"Niye?" dedi ve birden tara ı cebine koydu, döndü gidiyor.

Pe inden ko tum.

"Haydi Serdar," dedim. "Bu kadar aka yeter." Cevap vermedi. "Tadında bırak, ver u tara ı!" Gene vermedi cevap. "Canım, imdi sırası mı? Ayıp olacak."

Tam plajın kapısındaki kalabalı ın içinden geçerken, "Sen bana bir ey vermedin ki, karde im!" dedi ba ıra ba ıra. "Hadî, bırak pe imi, ayıp de il mi?"

Sa dan soldan baktılar. Bir ey demedim. Biraz arkada kaldım ve yalnızca sessizce uzaktan izledim onu. Sonra baktım, çevrede kimsecikler yok, ko tum kolunu yakaladım, büktüm. Çırpınmaya ba ladı. Bu sefer, kolunu iyice yukarı kıvırdım ki canı bir güzel yansın.

"Ah, hayvan!" diye ba ırdı. Alet çantası dü tü. "Dur ve riyorum!"

Cebinden çıkardı, tara ı yere attı.

"Sen zaten akadan ne anlarsın öküz herif!" diyordu.

Tara ı aldım, neyse bir ey olmamı , cebime koydum.

"Hiçbir eyden anlamazsın. Geri zekâlı çakal!"

Suratına bir tane patlataca ım da ne olacak? Döndüm, plaja

yürüdüm. Arkamdan sövdü, sonra bir sosyete â ik oldu umu da ba ıra ba ıra söyledi. Gelip geçenlerden kimse duydu mu bilmiyorum. Utandım.

Plaja gelince baktım, Nilgün gitmi . Telâ a kapılıyordum, gördüm: Hayır, gitmemi , bak çantası daha orada. Cebimden tara ı çıkardım, denizden çıksın diye bekliyorum.

Çıkınca giderim, bu tara ı dü ürmü sün Nilgün derim, yolda buldum getirdim, almıyor musun, senin de il mi yoksa? Alır, te ekkür eder. Önemli de il, derim, te ekküre gerek bile yok, imdi te ekkür ediyorsun, ama dün yolda bir selâmı bile esirgiyordun derim. Özür diler. Özür dilemene de gerek yok derim, biliyorum sen iyi bir insansın, mezarlıkta Babaannenle birlikte nasıl dua etti ini gözlerimle gördüm. Böyle derim ve ba ka ne yaptı ımı sorunca da, ingilizce ve matematikten takıntılıyım derim. Sen üniversiteye mi gidiyorsun, bunları iyi biliyorsan bana ö retebilir misin, derim. Tabii der, gel bize. Böylece, belki evine de giderim ve bir masaya oturup bizim nasıl çalı tı ımızı gören kimsenin de aklına bunlar ayrı yerlerin insanı demek gelmez. Biz birlikte, aynı masada otururuz, otururuz. Dalmı ım.

Sonra kalabalı ın içinde gördüm onu: Denizden çıkmı , kurulanıyor. Sanki ayaklanm hemen bir ko u tutturmak istedi! Sarı elbisesini de giyip, çantasını alıp kapıya do ru yürüyünce plajdan çıktım ve bakkala hızlı hızlı yürüdüm. Biraz sonra dönüp arkama baktım, Nilgün'ün arkamdan bakkala geldi ini gördüm. yi. Bakkala girince,

"Bir Coca-Cola ver bana!" dedim.

" imdi!" dedi bakkal.

Ama sanki Nilgün beni burada bo bo dururken yakalasin diye bakkal gitti oradaki ihtiyar kadınla hesap yapmaya ba ladı. Neyse, sonra ihtiyar kadını savdı, i emi açtı, bana bir tuhaf bakıp verdi. i eyi hızla elinden kaptım, gittim dükkânın bir kö esine çekildim, bekliyorum. Sen içeri girersin, ben i emden içiyor olurum, ne tesadüf bakkalda kar ıla tık, merhaba derim, nasılsın, bana ingilizce ö retir misin derim.

Bekledim, bekledim ve sen içeri girince Nilgün ben elimdeki i eye baktı im için seni görmedim ve o yüzden henüz, merhaba demi de ilim. Peki, sen de beni görmedin mi daha, yoksa gördün de selâmi gene esirgiyor musun? Ama bakmıyordum.

"Sizde tarak var mı?" dedin Nilgün birden sen.

"Nasıl tarak?" dedi bakkal.

Benim suratıma kan bastı.

"Benimkisi kaybolmu ," dedin sen. "Herhangi bir tarak istiyorum."

"Bir tek bunlar var!" dedi bakkal. "Yarar mı size?"

"Bakayım!" dedin sen.

Sonra bir sessizlik oldu ve ben artık dayanamadı ını için döndüm baktım sana Nilgün. Yüzünü yandan gördüm: Ne güzelsin! Derin, çocuk derisi gibi, burnun da küçük.

"Peki," dedin. "Bundan bir tane alıyorum!"

Ama bakkal cevap vermedi, o sırada içeri giren kadına gitti. O zaman, sen çevrene bakındın ve ben de korktum: Belki de, benim seni görmezlikten geldi imi sanırsın diye önce ben dedim sana,

"Merhaba," diye ve,

"Merhaba," dedin sen de bana.

Ama benim içim cız etti, çünkü beni görünce yüzün sevinmi gibi de il, sıkılmı gibi oldu; gördüm ve demek benden ho lanmıyorsun diye dü ündüm ben, demek senin canını sıkıyorum. Böylece, elimde Coca-Cola i esiyile orada öyle kalakaldım. Biz böyle, iki yabancı gibi imdi bakkalda dikilip duruyoruz.

Sonra, haklı, diye dü ündüm ben, benimle gözgöze bile gelmek istemedi i için haklı, çünkü çevrelerimiz ayrı! Ama a ıyordum da, insan bir selâmi niye esirger, hiç neden yokken niye dü manca bakar, diye a ıyordum: Her ey para, her ey çirkef, her ey kötü! Lanet olsun! Matematik çalı aca ım diye dü ündüm, peki baba, gider oturur, ben matematik çalı ırım, lise diplomasını da alır, önüne atarım!

Kırmızı bir tarak aldı Nilgün ve sonra birden ben a layaca im sandım, ama sonra daha da a ırdım. Çünkü öyle demi ti:

"Bir gazete istiyorum, Cumhuriyet!"

Çok a ırdım. Aptal aptal baktım: Gazetesini alıp sanki suç ve günah nedir hiç i itmemi bir çocuk gibi rahat rahat kapıdan nasıl çıktı ına bakıyordum ki, birden elimde i eyle ben ko tum.

"Demek sen komünist gazetesi okuyorsun!" dedim.

"Efendim?" dedi Nilgün ve bir an bana kötü bakmadı. Yalnızca bir ey anlamak isteyerek baktı ve sonra anladı benim ne dedi imi ve irkildi ve bir ey söylemeden çekip gitti.

Ama ben seni bırakmam diye dü ündüm. Her eyi anlatsın, ben de ona anlatayım. Tam çıkıp pe inden gidiyordum ki, baktım elimde o budala Coca-Cola i esi. Allah kahretsin! Geri döndüm, parasını da çıkarıp verdim, üstünü versin de bir ey sanmasın diye aptal aptal bekledim, ama pis herif, belki de, seni kaçırayım diye, mahsus bekletti beni, bilmiyorum.

Bakkaldan çıkıp baktı ımda Nilgün gitmi , çoktan kö eyi dönmü tü bile. Arkasından ko arsam yeti irdim, ama ko -muyor, hızlı hızlı yürüyordum, çünkü bakanlar vardı, plaja giden, çar ıya giden, dondurma yiyen ahmak kalabalık. Hızlı hızlı yürüyerek yoku u çıktım, indim, biraz ko ar adım attım, sonra gene yürüdüm ve kimse yokken ko tum, ama kö eyi dönünce gördüm: Artık arkasından vargücümle ko sam da yeti emem. Gene de gittim, kapısına kadar yürüdüm, demirlerin arasından baktım: Bahçeden eve girdi.

Orada, kar ıdaki kestanenin altında oturup dü ündüm biraz. Komünistleri ve girebilecekleri kılıkları ve kimleri nasıl kandırabileceklerini korkuyla dü ündüm. Sonra kalktım, ellerimi ceplerime soktum, dönüyordum ki: Cebimde de hâlâ o ye il tarak var! Çıkarıp baktım, kırayım mı dedim, yok, kırmaya bile ü enirim. Kaldırımın ba ladı ı yerde bir çöp tenekesi vardı. Onun içine attım o ye il tara ını senin Nilgün. Arkama da bakmadan yürüdüm. Taa o bakkala kadar. Aklıma geldi.

E, seninle de bir konu sak bakkal efendi. Biz sana, o gazeteyi satmayacaksın, demedik mi? Ne ceza istersin, söyle bakalım! Belki de, açıkça söyler, ben bir komünistim der, o kız da bir komünisttir, o gazeteyi de inandı m için ona satıyorum! Birden Nilgün için çok üzüldüm; çünkü küçükken ne iyi bir kızdı. Öfkeyle bakkala girdim.

"Gene mi sen?" dedi bakkal. "Ne istiyorsun?"

Ba ka mü terileri oldu u için biraz bekledim. Ama gene sordu bakkal, mü terileri de bana bakıyordu.

"Ben mi?" dedim. " ey istiyorum... bir tarak, saç için."

"Peki," dedi. "Sen piyangocu smail'in o lusun, de il mi?" Kutuyu çıkardı, gösterdi.

"O kız, demin kırmızı aldı," dedi.

"Hangi kız?" dedim. "Ben herhangi bir tarak istiyorum."

"Peki, peki," dedi. "Sen istedi in rengi seç bakalım."

"Kaça veriyorsun bunları?"

Öteki mü terileri gidip beni rahat bıraktı ı için kutunun içindeki taraklara bir bir baktım. Sonra, seninkiyle tam aynı renkte bir kırmızı tarak aldım Nilgün. 25 liraymı . Verdim. Bakkaldan çıktım, imdi ikimizin de tara ı aynı, diye dü ündüm. Sonra yürüdüm yürüdüm, kaldırımın bitti i yere geldim. Deminki çöp tenekesi orada, bakan da yok. Kolumu içine soktum, ye il tara ı da oradan çıkardım, kirlenmemi . Kimse görmedi; görseler ne olacak! imdi cebimde iki tarak var Nilgün, biri seninki, biri seninkinin e il! Böyle dü ünmek ho uma gitti. Sonra, bu yaptıklarımı, bu heriflerden biri görseydi, herhangi biri görseydi, hem acırdı, hem de çok gülerdi bana o budala diye dü ündüm. Ama, o ruhsuz, ahmak, budalalar bana gülecek diye istedi imi yapamayacak de ilim ben! Ben özgürüm, seni dü ünerek sokaklarda geziyorum.

Saat be e geliyor. Küflü ve nemli bodrum odasının pencerelerine güne vuralı çok oldu. Birazdan çantamı toplayıp açık havada vebayı arayacağım. Aklım karmakarışık. Az önce, belgeler arasında amaçsız gezinebilmeyi, farkında olmadan, başarabildiğimi düşünmüştüm. İmdi bu tuhaf başarılarımdan kuya düşünmüştüm... Az önce, tarih, birbiriyle ilgili kisiler, miyarlarca olgunun kafamda oturduğunu düşünüyordum... Defteri açıp, yazdıklarımı yeniden, hızla okursam, belki bu duyguyu bir daha yakalayabilirim! diye:

Veziroğlu Paşa'ya başarıları hasırlardan, Çayırova, Eskişehir ve Tuzla yöresindeki ve Gebze kadılığına başarıları altı köyde yapılan olağanüstü bir sayımın sonuçlarını okuyorum; Hızır'ın, evini yaktıkları ve eynesini ya maladıkları için İbrahim, Abdülkadir ve oğullarından ikâyetçi olduğunu okuyorum: Eskişehir kıyısına bir iskele yapımı için yollanan fermanları okuyorum; eskiden Sipahi Ali'ye ait iken, sefere gitmediği için ondan alınıp Habib'e verilen Gebze yakınındaki onyedibin akçelik bir köyün başarılarına verilmesi gerektiğini, çünkü Habib'in de seferli olmadığını anlamıştığını okuyorum; hizmetçi Sa'nın efendisi Ahmet'in otuzbin akçesini, bir eynesini, bir atını, iki kılıcını, bir kalkanını alıp Ramazan adlı birine iltica ettiğini, Ramazan'ın, Sa'yı koruduğunu, Ahmet'in davacı olduğunu okuyorum; Sinan adlı birinin öldüğünü ve miras davası yüzünden davacılarından Çelebioğlu Osman'ın malını mülkünü mahkemeye kaydettirdiğini okuyorum; yakalanan hırsızların elinden alınıp mirliva tavlasına konulan bir atın Gebzeli Dursun oğlu Süleyman'ın çalınan atı olduğunu

ili kin Mustafa, Yakup ve Hüdaverdi'nin ayrıntılı tanıklıklarını okuyorum ve o keyif verici duygunun içimde uyandı rını sanıyorum: Onaltıncı yüzyılın son çeyre i kafamın içinde kıpırdanıyor; çeyrek yüzyılın bütün olguları, birbirlerine bir nedensellikten ba lanmadan beynimin kıvrımları arasında öylece duruyorlar. Ö le yeme ini yerken, onları, yerçekimsiz bir bo lukta uzanan uçsuz bucaksız bir solucan galaksisine benzetmi tim; olgu solucanları beynimin içinde gezinir gibi bo lukta kıpırdanıyorlardı, ama birbirlerine ba lanıp dokunmuyorlardı da. Kafamın, içinde kurtlar gezinen bir ceviz oldu unu dü ündüm. Kafatasımı kırıp, içine baksalar kıvrımlar arasında gezinen kurtları sanki görecekler!

Ama bu heyecan, gene çok sürmedi. Dumansı galaksi da ılıp gitti! te, inatçı aklım, eski alı kanlı ıyla, benden gene aynı eyi bekliyor imdi: Bütün olguları özetleyen kısa bir hikâye bulmam, inandırıcı bir masal uydurmam gerek sanki! Yalnız tarihi de il, galiba, dünyayı ve hayatı da oldu u gibi görebilmek, anlayabilmek için beyinlerimizin yapısı de i meli! Ah... u hikâye dinleme tutkusu, hepimizi kandırıyor, dü sel bir dünyaya sürüklüyor bizleri. Üstelik, hepimiz, kanlı canlı bir gerçek dünyada ya arken...

Ö le yeme ini yerken, bir ara bu soruna da bir çözüm buldu umu dü ünümü tüm. Dünden beri aklımı kurcalayan, u benim Budak'ın hikâyesini dü ünüyordum. Hikâye, bu sabah okudu um bazı yazılardan sonra yeni bir boyut kazanmı tı: Budak'ın, bir yolunu bulup, stanbul'da bir pa anın koruyucu kanatları altına girdi ini sanıyordum. Lise tarih hocasının yazdı ı kitaptan çıkardı m daha ba ka ayrıntılar da vardı aklımda: Hepsi, hikâye dü künlerini, dünyayı hikâyelerle anlamaya çalı nları tavlacak cinstendi.

Bunun üzerine, Budak'ın serüvenlerinden onaltıncı yüzyıl Gebze'sine ili kin ba ı ve sonu olmayan bir kitap yazmayı tasarladım. Kitabın tek ilkesi olacaktı: O yüzyılın Gebze ve yöresine ili kin bulabilece im bütün bilgileri, hiçbir önem ve de er sıralaması gözetmeden kitaba alacaktım. Böylece,

et fiyatlarıyla ticari anla mazlıklar, kız kaçırma olaylarıyla isyanlar, sava larla evlilikler, pa alarla cinayetler kitapta, birbirlerine ba lanmadan, yanyana, tıpkı ar ıvlerde durdukları gibi uslu ve alçakgönüllü dizileceklerdi. Budak'ın hikâyesini de bunların üstüne oturtacaktım; ama ötekilerden daha önemsemi için de il, tarih kitabında hikâye arayanlara bir tane olsun verebilmek için. Böylece, kitabım sonsuz bir "tasvir" çabasından olu acaktı. Ö le yeme ini bitirirken, biraz da içti im biraların etkisiyle, bu tasarının dumanlarına iyice gömülmü tüm; gençlik yıllarımın çocuksu çalı ma heyecanını duyar gibiydim. Ba bakanlık Ar ıvi'ne de girerim diyordum, hiçbir belgeyi gözden kaçırmam, bütün olgular, teker teker yerlerini alır. Kitabımı, ba tan sona, haftalar ve aylar boyu okuyan biri, sonunda, benim burada çalı ırken hissetti im o bulutsu kitleyi görür gibi olur ve benim gibi heyecanla mırıldanır: Tarih bu; tarih ve hayat bu i te...

Otuz yıl, hayır, hayatımın sonuna kadar sürecektir bu saçma tasarımı, budalalık ve yi itlik ve göz bozuklu u ve sinir hastalı ı biçimlerine girerek gözümün önünde bir süre daha canlandı. Yazacağım sayfaların sayısını ürpererek dü ündüm. Sonra bütün bu kutsal görüntü ve öyle gözükte ü için aldandı ve ahmaklık kokan tasarının yava yava suya dü tü ünü hissettim.

Bir kere, yazmayı kurdu um eyi, daha kâ ıda dökmeye ba lar ba lamaz ilk sorunla kar ıla acaktım. Benim niyetim ne olursa olsun, yazdıklarımın bir ba langıcı olmak zorundaydı. Sonra, olguları da, nasıl yazarsam yazayım, bir sıraya dizmek zorundaydım. Bütün bunlar da, ister istemez, okuyucu için bir anlam ve düzen demektir. Bundan kaçınmak istedikçe de, i e nereden ba lamam ve sonra hangi adımı atmam gerekti ini hiçbir zaman bilemeyecektim. Çünkü, eski alı -kanlıklarına ba lı insan aklı, her sıralanmadan bir düzen, her olgudan bir simge bulup çıkaracak, benim kurtulmak istedi im hikâyeyi, olguların arasına, bu sefer kendisi, bu la tırıp duracaktı. O zaman umutsuzlukla öyle dü ündüm:

Tarihi, hatta hayatı oldu u gibi kelimelere geçirmenin bir yolu yok! Sonra, bu yolu bulmak için yapılması gereken tek şey beyinlerimizin yapısını de i tirmek oldu unu dü ündüm: Hayatı oldu u gibi görebilmek için hayatımızı de i tirmeliyiz! Bunu daha iyi anlatabilmek istiyordum, ama yolunu bulamıyordum. Lokantadan çıktım, buraya döndüm.

Bütün ö leden sonra da, aynı şeyi dü ündüm: O kitabı yazmanın, istedi im etkiyi insanlarda uyandırmanın bir yolu olamaz mı? Arada bir, kimseye anlatamayacağı mı sandığı mı duyguyu içimde yeniden canlandırmak için, defterime yazdıklarımı hızlı hızlı okudum.

Okurken, tıpkı kitabımda yapmak istedi im gibi hiçbir hikâyeye kapılmıyordum, tam bir amaçsız gezinti olsun bu okuma... Az önce, i te bunu ba arıyordu imi sandım, ama şimdi bu tuhaf ba arıdan da ku kuluyum. Güne daha da alçaldı, saat be i geçiyor, Rıza'yı beklemeden bu küflü bodrumdan çıkıyorum artık, açık havada vebayı arayacağım.

Anadol'a bindim. Üç gündür kaymakamlık ar ivinde çalıştığım kasabadan, yıllarca otura otura içimi kazıyarak boşaltan bir kentten ayrılıyordum gibi boş boş çıktım. Az sonra, İstanbul-Ankara yolundan, Gebze istasyonuna doğru saptım: Zeytin bahçeleri, incir ve kiraz ağaçları arasından Marmara'ya doğru iniyorum. Cumhuriyet ve bürokrasi kokan istasyon taa Tuzla'ya kadar uzanan bir çayırın bu ucundadır. Bu düzlükün bir yerinde bir kervansaray yıkıntısı olması gerektiğini düşünüyorum. Arabamı parkettim, merdivenlerden istasyona indim.

Evlerine dönen iç çiler, blucinli gençler, ba örtülü teyzeler, bankta uyuklayan bir ihtiyar, o lunu azarlayan bir kadın, İstanbul'dan gelip dönecek treni bekliyorlar. Peronun ucuna kadar yürüdüm, toprağa indim. Demiryolu boyunca, elektrik tellerinin cızırtısını dinleyerek, makaslanarak yürüyorum. Küçükken de demiryolu boyunca yürümekten hoşlanırdım.

Yıkıntıyı da, ilk defa küçükken, sanırım yirmibe yıl önce görmü tüm. Sekiz-dokuz ya larındaydım, Recep beni sözümona avlanmak için gezdiriyordu. Elimde eni temin Almanya'dan getirdi i havalı tüfek vardı, ancak yakından atılırsa kargaları yaralayabilirdi, ama iyi bir ni ancı de ildim ki hiç! Recep'le taa buralara bir yerlere gelmi tik, bö ürtlen topluyor, bir dere boyunca yürüyorduk. Birden kar ımıza küçük bir duvar çıkmı tı, sonra da geni bir alana yayılmı iyi yontulmu iri ta lar görmü tük. Be yıl sonra, artık Recep olmadan da korkusuzca gezebildi im bir yaz gene gelmi ve görmü tüm: Ta ların ve duvarın parçası oldu u eyi gözümün önünde canlandırmaya kalkmadan, gördü ümden ba ka hiçbir ey kurmadan, yalnızca duvara ve ta lara bakarak durup seyretmi tim. Bir dere vardı demek ki, demiryolunun yakınlarında bir yerde, sonra kurba alar, bir açıklık, çayır... Ne kadarı kalmı tır? Bakınarak yürüyorum.

Geçen yıl ar ivde e elenirken elime geçen ve mahkeme sicillerinden ve tahrir teftelerinden çok sonraki bir tarihi ta iyan bir mektupta buradan, yıkıntıların yerindeki bir kervansaraydan sözedildiğini sanıyorum. 19. yüzyıl sonlarına do ru, hatta belki de, 20. yüzyıl ba ında yazılmı oldu unu imdi sandı im mektupta, a ılacak bir so ukkanlılıkla, buralarda bir yerde ortaya çıkan bazı bölümlerden, bunların bir salgına ba lanabilece inden sözediliyordu. Daha da çarpıcı olan, mektubun, sanki bu ülkeden de il, ba ka bir ülkeden, belki de, evet, devletten atılmı a benzemesiydi. Bu izlenimi, mektup tarihinin hemen yanındaki tuhaf devlet adından ve aynı tuhafliktaki mühürden edinmi tim. O zaman, mektubu hızla okumu ve bir anlık bir dalgınlık ve el alı kanlı ıyla, ne tarihini, ne de numarasını yazarak öteki kâ itlar arasına fırlatıp atmı tım. Tabii, hemen sonra bir de pi manlı a kapılmı , mektubu yeniden okumak isteyerek aramı , bir saat her eyin altını üstüne getirerek e elenmi ve bulamamı tım. stanbul'a dönünce bu merak daha da artmı tı. Neredeyse gerçekdi i diyece im bu mektuba ili kin bir yı ın soru kafama

ü ü üp duruyordu. Öteki belgeler ve sicillerle hiçbir ili kisi olmayan o kâ it parçasını buraya kim koymu tu? Mektupta ölümlerden ve salgınlardan ve vebadan sözediliyordu, gerçekten veba ya da taun kelimelerini ben okumu muydum, yoksa oraya yakı tırıyor muydum? Ya o devlet? Hiç böyle bir ey olabilir miydi? Sonra birden aklıma bu yıkıntı gelivermi ti. Belki de onların bir yere tıklı kaldı nı okudu um için, belki de bir kervansaraydan sözedildi i için, belki de ikisinden de sözedildi i için, bilmiyorum.

Sonunda dereyi buldum: Pis ve çürük bir kokuyu a ır a ır bırakıyor, ama kurba aları da hâlâ barındırabiliyor. varaklamıyorlar; zehirden ve pislikten uyu mu gibiler, otların, yaprakların üstüne bula mı zift parçaları gibi öylece duruyorlar. Daha canlı olanları, ayak seslerimi duydukça kendilerini küstah bir tembellikle suya atı atıveriyorlar. Derenin burada yaptı ı bir dirse i de gördüm ve hatırladım. ncir a açlarını da. Ama eskiden daha çok de il miydiler? Birden, bir fabrikanın arka duvarı, anılarımı silerek her eyi böldü ve beni imdiki zamana bıraktı. Ama, geçen yıl, böyle bir mektup okudu umdan ku kulanmak bile istemiyorum.

O mektupta okuduklarım, bir zamanlar olmu bir eylere gerçekten i aret ediyorsa, tarih dedi im i e olan inancımı büsbütün kaybetmeden ayakta durabilece im birkaç yıl daha kazanma umudum var demektir. Belki de daha fazlasını. Bu veba aracılı ıyla bir yı n hikâyeyi çürütebileceğimi sanıyorum. 19. yüzyılda artık Anadolu'da veba görülmedi i yolundaki inancı bir yana bırakıyorum; yalnızca buralarda kurulan bir devletin varlı ıyla, ben, inanılmayacak kadar çok "tarihsel gerçek"i bir anda safdı ı edebilece im. Böylece, sanki birer kurgu parçası de ilmi de, bir bardak uymu , bir saksıymı gibi, varlı ndan hiç ku kuya dü ülmeden benimsenen o hikâyelerin hepsi havada asılı kalıverecekler. Böylece, bir yı n inançlı tarihçi, yaptıkları i n hikâyecilik oldu unu kesinlikle anlayıp, benim gibi inançsızlı a dü ecekler. Ortaya çıkacak kuramsal bunalımı hazırlıklı kar ılayan

ben, o gün, yazılarım ve saldırılarımla bu a kınları teker teker avlayaca ım. Demiryolunun kenarında durup rüyaya benzeyen o zafer gününü ayrıntılarıyla hayal etmeye çalı tım, ama fazla heyecanlanmadım. ımizin hikâyecilik oldu unu kanıtlamaktan çok, ipuçlarını kovalayarak, bir olgunun pe inden ko mak bana daha e lenceli geliyor. Kandırıcı olabilecek birkaç ipucu bulabilseydim, Osmanlı mparatorlu umun, son dört yüzyılda merkezinin, stanbul de il, bir ba ka yer oldu unu kanıtlayabilecek bir ara tırmaya bütün ömrümü keyifle verebilirdim. Fetret devrinde, kimin, nerede, hangi tarihte padi ahlı ını ilân etti ini ve akçe bastırdı ını bir dedektif gibi ara tırarak ömrünün yirmi yılını dopdolu geçiren brahim Beye hep imrenmi imdir.

Demiryolunun ucunda beliren elektrikli tren birden büyüyerek geçip gitti. Vebalıları dü ünerek dere boyunca yürüdüm. Mektubu okuduktan sonra, aklıma buraların gelmesi, belki de, vebalıların bir süre bir kervansaraya takılı kaldıklarını orada gördü ümü sanmamdandır. çimde beliren tuhaf ve kesin bir duygu, o duvarı ve ta yı ınlarını bulursam, onları bir kervansaraya benzetebilece imi, kervansarayı bulursam vebanın pe inden gidebilece imi, vebanın pe inden giderken devleti bulabilece imi söylüyor. Tarihe olan inancım, sanki u ta parçalarını bulmama ba lı. Bütün bunların gerilimler yaratıp tuhaf bir acı çekme keyfiyle, bu gerilimleri gev etmekten ho lanan aklımın bir oyunu olup olmadığını da bilmiyorum.

Fabrikaların, küçük imalâthanelerin, tren yolcuları okusun diye üzerlerine iri harflerle siyasal sloganlar yazılmış arka duvarları boyunca yürüyorum. Dere demiryolundan uzakla maya ba ladı ına göre, iyi hatırlıyorum, ta ları ve duvar kalıntılarını uralarda bir yerlerde bulmalıyım. Cennethisar'a giden yolun bu yanındaki çingene çadırlarından önce, u gecekonduların, çöp yı ınlarının, teneke bidonların ve incir a açlarının arasında, aralarında bir yerde olmalı tarih. Çöp yı ınlarının üzerinden beni gözleyen martılar, yakla tı ımı

görünce rüzgâr alan bir emsiye gibi sessizce havalanıp, denize do ru yayılarak uzakla tılar. lerdeki fabrikanın yan avlusuna dizilmi otobüslerin motorlarını i itiyorum: stanbul'a dönecek i çiler bunlar, a ır a ır otobüslere biniyorlar. lerde tren yolunun ve derenin üzerinden geçen bir köprü var; çürümeye bırakılmı demir yı nları, tenekeler, bu tenekelerle üstleri örtülmü gecekondular, top oynayan çocuklar ve bir atla tayını görüyorum; at çingenelerin olmalı. Aradı ım bunlar de il.

Geri döndüm, ama ayaklarım beni aynı yerlerde gezdiriyor. Aradı ı eyin ne oldu unu unutan bir kedinin amaçsızlı ıyla, duvar boylarınca, demiryolu ve dere arasında, çürümü , zehirli sıvılar döküldü ü için ölmü otların üzerinden, hâlâ ölmemi dikenlerin, bir küçük koyun kafatasının ve iskeletin neresinden çıktı ı anla ılamayan bir kemi in yanından, kemi i ve paslı bir konserve kutusunu tekmeleyerek bir dikenli tel boyunca gecekondulara do ru yürüyorum. Yok. Yok.

Belki olmadıkları eyleri onlara ben yakı tırabilirim diye çantamda kalan yazıların ve küflü mahzendeki belgelerin sözünü etti i insanların, buralarda ya adıklarını hayal etmeye çalı ıyorum, ama o zaman derenin böyle kokmadı ını, umutlarımı bo a çıkarmanın keyfiyle dü ündüm. Sonra çayırın daha ilerisinden bana bakan, bir yüksek apartman irili indeki budala tavu u gördüm: Tak Tavuk! Bir tavuk çiftli inin çelik payandalarla desteklenen kocaman reklamından bana bakıyor. Yabancı dergilerden yürütüldü ü hemen anla ılan, askılı kısa bir pantolon giymi , sevimli olması istenmi , budala, yerli, taklit ve umutsuz. Tak Tavuk Çiftli i. Kurnaz olmak isteyen ahmak bakı . Bakma. Canım dönüp gitmek istedi, ama daha de il.

Kervansaray yıkıntısından sökülme ta larla yapılmı ola- bileceklerini dü ünerek gecekondulardan birine yakla ıyorum. Arka bahçe: So anlar ve çama ırlar ve bir fidan, ama duvarları zayıf, fabrika görmü bir ça ın çürük, ölü biriketleriyle örülmü ler, aradı ım sert, yontulmu ta larla de il. Gecekondu duvarına bo bo bakarak ve aradı ım eyin ve zamanın gizlendi ini hissederek orada durdum, bir sigara yaktım,

kibritin bombo yere dü ü üne baktım, aya ımın dibine, ölü otların, kuru dalların ve ikiye ayrılma bir plastik mandalın yanma. Yürüyorum. İ e kırıkları, anasının pe inden ko an köpek yavruları, çürümü ip parçaları, gazoz kapakları, bezgin, bitkin otlar, yapraklar. Demiryolu kenarındaki bir i aret levhasını ni an tahtası niyetine kullanmış lar. Sonra incir a acını gördüm, bir ey hatırlatsın diye bekleyerek baktım, ama öylece durmaktan başka bir ey yapmıyor. Gölgesinde olgunlaşan madan dökülmüş incirler var, sinekler inip kalkıyor. Ötede iki inek, burunlanmış otların üzerinde gezdiriyorlar. Çingenelerin kısra ı küçük bir ko u tutturunca arkasından hayran hayran baktım, ama hemen durdu kısra k, tayı durmadı gitti, sonra hatırlayarak döndü. Dere kıyısında lastik parçaları, i eler, boya kutuları arasında kâ itlar var; bo bir plastik torba! Hiçbir eyin özü yok. Canım içki istiyor, biliyorum birazdan dönece im. ki karga, beni umursamadan, hemen üzerimden geçip gittiler, gittiler. Öteki ucunda Fatih'in öldü ü geni çayır burası. Ziraat Okulu'nun orada ölmü . Bir fabrikanın arka bahçesinde iri sandıklar duruyor, içlerinden metaller çıkarılmış , birle tirilmiş , piyasaya sürülmü . Evde Evliya Çelebi'yi okurum. Aptal bir kurba a, beni arkadaş lanndan çok sonra farkettiler. Cump! Çürük suyun çamuru! Nilgün'le konu urum. Tarih? Tarih bir... Kiremit kırıkları topra ı kızıla boyamış . Bir kadın gece kondusunun bahçesinde çama ır topluyor. Hikâyesidir derim. Nereden çıkarıyorsun, der. Durup gö e bakarım. Sırtımda hâlâ o budala bakı la bakan tavu un gözleri: Tak Tavuk. Tak Tavuk! Üzerine siyasal sloganlar yazılmış briketler, tu lalar, çürük duvarlar. Ta duvar yok! Eskiden ben küçükken. Durdum; birden bir ey hatırlamış ım gibi, kararlı kararlı yürüdüm, bir tren daha gelip geçti, in aat artıklarına, kalaslara, kalıp tahtalarına baktım, hayır, yok, a açların orada da, evlerin bahçelerinde de, paslı demirlerin, plasti in, kemiklerin, betonun, tel örgülerin arasında da. Ama yürüyorum gene, çünkü aradı ımın ne oldu unu biliyorum.

Masada oturmuşlar, soluk lâmbanın ışığında, susarak yiyorlar. Sessiz akşam yemeği: Önce Nilgün'le Faruk Bey konuşur, gülüşürler, sonra Metin Bey ağızındaki lokmayı bitirmeden kalkıp gider ve ona nereye gittiğini sorup, tek kelimelik olsun bir cevap alamayan Büyükhanım'la ötekiler biraz konuşmak isterler: Nasılsınız Babaaanne, nasılsınız derler ve denilecek başka bir şey kalmadığı için, haydi yarın sizi arabaya bindirip gezdirelim derler, her yere apartmanlar yapıldı, yeni evler, beton yapılar, yollar, köprüler, gelin gösterelim size Babaaanne derler, ama Büyükhanım susar, bazan biraz homurdanır, ama kelime bulamazlar homurdunun içinde; çünkü Büyükhanım, çiyi nediği şeyi suçluyormuş gibi önüne bakarak ve kelime seçmeden homurdanır ve başını tabağın altına kaldırır sanki ağızda bir şey vardır; babaannelerinin elinden tiksinekmekten başka bir şey gelmediğini, onların, nasıl olup da hâlâ anlayamamalarına ağız kaldığı için. O zaman benimle birlikte bir kere daha anılarla susmaları gerektiğini, ama gene unuttular ve öfkelenirler, öfkelenmemek gerektiğini hatırlayınca da içi te fısıldaşırlar.

"Gene çok içiyorsun ağız!" dedi Nilgün.

"Ne fısıldaşıyorsunuz öyle?" dedi Büyükhanım.

"Hiç," dedi Nilgün. "Patlıcan niye yemiyorsunuz Babaaanne? Recep bu akşam kızarttı, öyle değil mi Recep?"

"Evet, küçükhanım," dedim.

Büyükhanım aldatılmaktan hoşlanmadığını ve tiksindiğini göstermek için yüzünü ekledi, sonra yüzü, alıkanlıkla öyle kalıverdi; neden tiksindiğini unuttu, ama iğrenmesi ge-

rekti ini artık hiçbir zaman unutmamaya kararlı ihtiyar yüzü... Susuyorlar ve ben masalanndan iki üç adım geride bekliyorum. Aynı eyler; çevresinde budala pervanelerin döndü ü soluk lâmbanın ı ı ı altında çatal bıçak tınlamasından ba ka bir ses duyulmayan, ak am yeme i: Bahçe de sessizle ir, bazan circırlar, bazan hı ırdayan a açlar ve uzakta, bütün yaz boyunca, bahçe duvarlarının ötesinde ya ayan insanların, a açlara asılı renkli lâmbaları, arabaları, dondurmaları ve selamla maları... Kı ları onlar da olmaz ve duvarların ötesindeki a açların sessiz karanlı ı beni ürpertir, o zaman ba ırmak isterim, ba ıramam, Büyükhanım'la konu mak isterim, ama o konu maz, ben susarım ve insanın nasıl böyle sessiz kalabilece ine a arak bakarım ve masanın üstünde gezinen elinin a ır hareketlerinden korkarım: çimden sanki çı ılık atmak gelir: htiyar, hain örümcekler gibi elleriniz Büyükhanım! Daha eskiden Do an Bey'in sessizli i vardı, boynu bükük, ezik, çocuk gibi; azarlardı da onu. Daha da eskiden, Selâhattin Beyin, artık gür olmaktan çok ihtiyar gürültüsü, ci erlerine zorlukla hava yeti tirirken lanet okur, okurdu... Bu memleket, bu lanet memleket!..

"Recep!"

Meyve istiyorlarmı . Kirli tabakları götürdüm, kesip hazır etti im karpuzu alıp çıkardım, bıraktım. Ses çıkarmadan yediler, sonra mutfa a indim, bula ık için sıcak su koydum, yukarı çıktı ımda, hâlâ konu madan yiyorlardı. Belki de artık kelimelerin hiçbir i e yaramadı ını anladıkları için, kahvedekiler gibi bo yere soluk tüketmek istemedikleri için belki. Ama kelimelerin insanı heyecanlandırdı ı zamanlar da vardır, bilirim. Merhaba der biri, seni dinler, hayatını, sonra kendi hayatını anlatır, ben dinlerim ve böylece birbirimizin gözünden birbirimizin hayatlarını görürüz. Nilgün, annesi gibi karpuz çekirde i yiyordu. Büyükhanım kafasını bana uzattı:

"Çöz!"

"Otursaydınız daha, Babanne," dedi Faruk Bey.

"Ben götürürüm Recep, sen ey etme..." diyordu ki Nilgün,

Büyükhanım peçetesi çözülünce kalktı, bana yaslandı.

Basamakları çıktık. Dokuzda durduk.

"Faruk gene içiyordu, de il mi?" dedi.

"Hayır, Büyükhanım," dedim. "Nereden çıkarıyorsunuz?"

"Onlan koruma," dedi ve bastonlu eli bir çocu a vuracakmı gibi kendili inden havaya kalktı, ama bana do ru de il. Sonra gene çıktık.

"Ondokuz, ükür!" dedi, odasına girdi, yatırdım, sordum. Meyve istemiyormu .

"Kapıyı ört!"

Örttüm, indim, Faruk Bey, gizledi i i eyi masanın üzerine çıkarmı , konu uyorlar.

"Tuhaf dü ünceler ü ü üyor kafama," dedi.

"Her ak amki söylediklerin mi?" dedi Nilgün.

"Evet, ama daha hepsini söylemedim ki!" dedi Faruk Bey.

"Peki, oyna bakalım kelimelerle," dedi Nilgün.

Faruk Bey alınmı mı gibi ona baktı. "Kafam, içinde kurtlar gezinen bir cevize benziyor!" dedi sonra.

"Ne?" dedi Nilgün.

"Evet," dedi Faruk Bey. "Sanki beynimin içinde kurtlar, solucanlar geziniyor."

Ben kirli tabakları aldım mutfa a indim, bula ıkları yıkıyorum. Ba ırsaklarınızın içinde gezinir bu kurtlar solucanlar, derdi Selâhattin Bey, çi et yerseniz, çıplak ayak gezerseniz, kurtlar, anladınız mı? Biz köyden yeni geldik, anlamıyoruz. Annem öldü, Do an Bey bize acıdı da getirdi buraya: Recep sen, anneme ev i lerinde yardım edersin, smail de seninle birlikte otursun, alt katta, siz bu odada oturun, sonra ben zaten sizler için bir eyler yapaca ım, o ikisinin günahlarının kefaretni niye siz ödeyesiniz, niye? Ben susuyordum... Babama da gözkulak olursun, çok içiyormu olur mu Recep? Ben gene sustum, peki Do an Bey bile diyemedim. Sonra bizi buraya bırakıp askere gitti. Büyükhanım söyleniyordu, ben mutfa ı

ö reniyordum, Selâhattin Bey de arada bir gelip soruyordu: Recep, nasıldı köyde hayat? Söyle bana ne yapıyorlar orada? Cami var mıydı, gidiyor muydun? Sence zelzele denen şey neden oluyor? Mevsimleri yapan nedir? Korkuyor musun benden, o lum, korkma, ben senin babanı, kaç ya indasin biliyor musun, ya ını bile bilmiyorsun ha, peki, sen on üç-sündür, karde in smail de on ikidir, korkup susmakta haklısın, sizlerle u ra amadım, evet, köye, o budalaların yanına yollamak zorunda kaldım sizi, ama benim de mecburiyetlerim vardı, bir dev eser yazıyorum, bütün bilgiler var içinde, hiç duydun mu ansiklopedi nedir? Ah, yazık nereden duyacaksın, peki, peki, korkma, anlat, anneniz nasıl öldü, ne iyi kadındı, milletimizin güzelli i vardı onda, sana her şeyi söyledi mi, söylemedi mi her şeyi? Peki sen bula ıkları yıka, Fatma size kötü bir şey yaparsa hemen gel yukarı çalı ma odama, söyle bana, olur mu, korkma! Korkmadım. Bula ıkları yıkadım, çalı tım, kırk yıl. Dalmı ım. Bula ık bitince yerle tirdim, yorulmu um da, önlü ümü çıkarıp oturdum, dinleneyim dedim, aklıma kahve gelince kalktım, dı arı, yanlarına gittim. Hâlâ konu uyorlardı.

"Ar ıvdeki o kadar yazıyı, belgeyi okuduktan sonra, ak am eve gelip kafanın içine bakmanı anlamıyorum!" dedi Nilgün.

"Nereye bakayım yani?" dedi Faruk Bey.

"Olgulara bak," dedi Nilgün. "Olup bitene, nedenlerine..."

"Onlar kâ itta ama..."

"Kâ itta ama, bir kar ılı ı var dı dünyada... Yok mu?"

"Var."

" te onları yaz!"

"Ama okuyunca, onlar dı dünyada de il, kafamda oluyor. Kafamdakini yazmak zorunda kalıyorum. Kafamdaysa kurtlar var."

"Saçma!" dedi Nilgün.

Anla amadılar. Susuyor bahçeye bakıyorlar. Biraz üzgün,

kederli, ama meraklıymı lar gibi de. Baktıkları yeri görmeden, bahçenin, incir a acının ve circırların sindi i otları görmeden kendi dü üncelerine bakıyorlar sanki: Ne görüyorsunuz dü üncenin içinde? Acı, keder, umut, merak, bekleyi , aynı eyler kalır sonunda ve araya bir ey koymazsan, nereden duymu tum, kendi kendini ö üten de irmen ta ı gibi aklınız yer bitirir kendini. O zaman: Delirmi ! Doktor Selâhattin, kendi halinde bir doktormu , siyasete kalkı nca stanbul'dan sürülmü , kitaplara gömülmü delirmi . Yalancılar, dedikodu kumkumaları; hayır, deli de il, gözümle gördüm, ak am yeme inden sonra içkiye oturmaktan ve arada bir ölçüyü kaçırmaktan ba ka ne günahı var; bütün gün masasına oturur, yazar. Sonra arada bir gelir benimle konu urdu. Dünya o yasak a açtaki elma gibidir demi ti bir gün, onu koparıp yemi-yorsunuz, çünkü bo yalanlara inanıyor, korkuyorsunuz; kopar daldan bilginin elmasını, korkma o lum Recep bak ben kopardım ve özgürle tim, haydi, dünyayı ele geçirebilirsin; cevap versene? Ben korktum ve sustum. Ben kendimi bilirim. Ben eytandan korkarım. Onların o korkuyu nasıl yendiklerini ve ne için yendiklerini bilemem ben. Çıkıp biraz gezeyim, kahveye gideyim mi?

"Nasıl kurtçuk gibi?" dedi Nilgün, öfkelenmi gibi.

"Baya ı," dedi Faruk Bey. "Nedensiz bir yı n olay. Çok okuyup dü ündükten sonra aklımın içinde kıpır kıpır kı-pırdanıyorlar."

"Nedensizmi ," dedi Nilgün.

" li kileri inançla kuramıyorum," dedi Faruk Bey. " bana kalmadan, ili kileri olgular kendi kendilerine kursunlar di-yorum, olmuyor. Bir nedensellik bulunca, bunun kendi aklımın yakı tırması oldu unu hemen hissediyorum. O zaman olgular korkunç solucanlara, kurtlara benziyor. Bo lukta salınır gibi beynimin kıvrımları arasında kıpırdanıyorlar..."

"Neden böyle oluyor sence peki?" dedi Nilgün.

"Bak ne diyece im," dedi Faruk Bey. "Bugün anladı ımı sanıyorum: Hayatı da, tarihi de oldu u gibi görebilmek için

beyinlerimizin yapısını de i tirmeliyiz."

"Nasıl?" dedi Nilgün.

"Nasıl oldu unu bilmiyorum," dedi Faruk Bey. "Ama beyinlerimiz sürekli hikâye arayan ve yutan birer obura benziyor. Bu hikâye dü künlü ünden kurtulmalıyız! O zaman özgülre ece iz, dünyayı oldu u gibi görece iz o zaman! Anlıyor musun?"

"Hayır!"

"Bunu anlatmanın bir yolu olmalı, ama bulamıyorum i tel!" dedi Faruk Bey.

"Ara, bul!" dedi Nilgün.

Faruk Bey önce sustu, sonra barda ındakini bitirdi ve sonra birden,

"Ben ya landım," dedi.

Sustular: Bu sefer anla amadıkları için de il, anla tıkları eyin anla amazlıkları oldu unu anladıkları için memnunlar sanki. Birlikte kar ılıklı iki ki i susarsın da bazan kar ılıklı konu maktan daha anlamlı olur bu suskunluk. Öyle biri olsaydı, öyle bir arkada ım benim de...

"Faruk Bey," dedim. "Ben kahveye gidiyorum. Bir ey istiyor musunuz?"

"Efendim?" dedi. "Sa ol Recep."

Bahçeye indim, otlann serinli ini duydum ve bahçe kapısını geçer geçmez hemen anladım kahveye gidemeyece imi. Cuma ak amı kalabalı ı var, aynı sıkıntıya katlanmayı göze alacak gibi de ilim, eksik olsun. Gene de yürüdüm, kimseciklere, piyango satan smail'e bile görünmeden taa kahveye kadar yürüdüm, aydınlık pencerelerine sokulmadan, mendire e çıktım, kimse yoktu, oturdum, a açlara sarılı renkli ampullerin suda kıpırdanı na bakarak dü ündüm; dalmı ım. Sonra kalktım, yoku u çıkıp eczaneye baktım: Kemal Bey orada, kar ıdaki büfenin aydınlı na, ba rı arak sandviç yiyen dertsizlere bakarak tezgâhta oturuyor. Beni görmedi. Rahatsız etmeyeyim! Kimseyi görmeden ve selamla madan çabuk çabuk eve döndüm. Bahçe kapısını kapattıktan sonra gürlütünün

ve a aların öte tarafında onları gördüm, balkonun küçük soluk lâmbasının altında: Biri masanın ba ında, öteki masadan biraz uzakla mı , sandalyesinin kendisini zor ta ıyan arka bacakları üzerinde a ır a ır yaylanıyor; a abey-karde ; sanki ba larının çevresinde biriktirdikleri o ne esiz hayat bulutunu ürkütüp kaçırmamak ve ci erlerine daha çok mutsuzluk çekebilmek için hareket etmekten ve gürültü çıkarmaktan korkuyorlar. Belki biraz da, yukarıda, açık pancurların arkasında gezinen suçlayıcı ihtiyar bakı ı öfkelenmemek için. Sonra o bakı ın kendisini de gördü ünü sandım, ama o beni görmedi: Büyükhanım'ın gölgesi, hain ve acımasız, bir an pencerede belirdi, sanki elinde baston var mı ı gibi, bahçeye izi dü tü, sonra birden çekildi, gūnahtan çekinirmi ı gibi. Balkonun merdivenini sessizce çıktım.

"Hikāye dedi in eyler, aslında hikāye de il, gerçekler!" dedi Nilgūn. "Dūnyayı açıklamak için gerekli onlar."

"Ben bütūn o hikāyeleri ve kar ı hikāyeleri biliyorum," dedi Faruk Bey, sanki biraz kederle.

"Ee, ne olmu ı yani?" dedi Nilgūn. "Sende daha de erli bir hikāye yok ki!"

"Evet, biliyorum yok!" dedi Faruk Bey, bıkkınlıkla. "Ama bu, öteki hikāyelere heyecanla kanmam için yeterli bir gerçek de il ki."

"Niye?" dedi Nilgūn.

"Bütūn hikāyelerden kurtulmak gerekli!" dedi Faruk Bey. Biraz heyecanlandı galiba.

"Allah rahatlık versin!" dedim. "Ben yatıyorum."

"Tabii," dedi Nilgūn. "Yat sen Recep, sofrayı ben yarın sabah toplarım."

"Sonra kedi geliyor," dedi Faruk Bey. "Ben biliyorum, sabaha do ru geliyorlar, bana aldırmandan arsızlar."

Mutfa a indim, dolaptan kayısı çıkardım, dūnden kalan biraz da vi ne vardı, vanına koydum, yıkayıp yukarı çıkardım.

"Būyükhanım, meyvenizi getirdim."

Bir ey demeti. Masasının üzerine bıraktım, kapısını çekip

a a ı indim, yıkanıp temizlendim, odama gittim. Bazan, bir kokum oldu unu anlayıveririm. Pijamalarımı giydim, ı ı ı söndürdüm, sonra usulca pencereyi açtım ve yata a girdim; ba ım yastıkta, sabahı bekliyorum.

Sabah olunca, erkenden çıkar yürürüm. Sonra çar ıya giderim, belki gene Hasan'ı görürüm, sonra belki bir ba kasını görürüm, konu uruz, belki beni dinler! Güzel konu abilseydim bari! O zaman dinlerlerdi. Faruk Bey, derdim o zaman, çok içiyorsunuz, bu gidi le babanız gibi, dedeniz gibi, Allah korusun, mide kanamasından öleceksiniz! Aklıma geldi: Rasim ölmü , yarın ö le cenazesine gidece im; ö le sica ında tabutun arkasından o yoku u çıkaca ız. smail'i görürüm, merhaba a bi, der, niye hiç u ramıyorsun bize? Aynı sözler! Annemin ve köydeki babamın benle smail'i doktora götürdü ü zamanı hatırladım. Doktor, küçük ya ta dayaktan ileri gelen cücelik demi ti, sonra güne e çıkarın bunları, dedi. Küçü ün baca ı güne görsün, belki düzelir. Peki, ya a bisi, demi ti annem. Ben dikkatle dinliyordum: O artık düzelmez, demi ti doktor, o hep böyle küçük kalacak, ama bu hapları alsın, belki bir yararı olur. Hapları yuttum, ama bir yararı olmadı. Biraz Büyükhanım'ı ve bastonunu ve hainli ini dü ündüm, ama dü ünme Recep! Sonra o güzel kadını dü ündüm. Her sabah, saat dokuzbuçukta bakkala gelirdi güzel kadın, arkasından kasapta gene o. Bugünlerde yok. Uzun boylu, ince belli, esmer! Ho da kokar. Kasapta bile. Onunla konu mak isterim: Sizin u a ınız yok mu, hanımefendi alı veri i kendiniz yapıyorsunuz, kocanız zengin de il mi? Makine eti nasıl kıyıyor diye bakarken ne de güzeldir! Dü ünme Recep! Annem de esmerdi. Zavallı anne! Biz böyle olduk i te. Gene evdeyim i te ben, bak, bak, hâlâ bu evde. Çok dü ünüyorsun, dü ünme uyu! Sabahları dü ünmem ki. Uyusam! Yava ça esnedim ve birden ürpererek farkettim: Hiç ses yok; çit bile yok: Tuhaf! Kı geceleri gibi. Bir hikâye dü ünürüm, so uk kı geceleri ürperince. Gene dü ün! Gazetedekilerden mi? Hayır, annemin anlattıklarından bir hikâye: Bir zamanlar, bir padi ahın üç

o lu olmu , ama daha önceden hiç o lu yokmu ve padi ah bir erkek çocu um olsun diye çok üzülür, Allah'a yalvanrımı . Bizim gibi mi, diye dü ünürdüm ben annem anlatırken, bizim gibi erkek çocukları bile yok muymu padi ahın? Vah, zavallı padi ah, ona acırdım, annemi, smail'i ve beni daha çok se-verdim. Odamızı, e yalarımızı... Annemin masalları gibi bir kitap olsa, harfleri büyük olsa, okusam, okusam, okurken onları dü ünerek uyuyakalsam, rüyamda onları ve zavallı padi ahı görsem. Mutlu mudurlar? Mutluydular, hepsi es-kiden. nshan rüyasında mutlu olur. Bazan korkarsın da. Olsun, gene de sabah, o korkuyu dü ününce seversin, de il mi, seversin rüyanın korkusunu? Bakkalda gördü ün güzel esmer kadını dü ünmeyi sevdi in gibi seversin. Haydi imdi, güzel esmer kadını dü üne dü üne uyu güzel uykuyu.

20

Akşam yemeğini yedikten sonra, babam biletleriyle erkenden gazinolara gidince, ben de anneme bir şey demeden evden çıktım gittim. Kahveye gidince baktım, herkes gelmiş, yeni gelen iki de çocuk var, Mustafa onlara anlatıyor. Kimsenin dikkatini çekmeden oturdum, dinledim: Evet, dedi Mustafa, dünya iki süper devlet tarafından bölülmek isteniyor ve Yahudi Marx yalan söylüyor, çünkü dünyaya yön veren onun sınıf savaşı dediği şey değil, milliyetçilik, en milliyetçi de Rusya'dır ve emperyalisttir. Sonra dünyanın merkezinin Ortadoğu ve Ortadoğu'nun anahtarının da Türkiye olduğunu anlattı. Sonra, süper güçlerin bizi bölmek, komünizme karşı cephe birliğini parçalamak için, ajanları aracılığıyla nasıl, "sen önce Müslüman mısın, Türk müsün" tartışması açtıklarını anlattı: Bu ajanlar her yerdedir, içimize sızmışlardır, dedi, evet ne yazık ki, aramızda bile olabilirler, dedi. O zaman biraz sustuk. Sonra Mustafa, eskiden nasıl hep birlik olduğumuzu anlattı ve bu yüzden, bize, barbar Türk'ün geçtiği yerde otbitmez, diyen kalleş, iftiracı, emperyalist Avrupa'lıya kan kusturabileceğimizi anlattı ve ben soğuk kış gecelerinde Hıristiyanları titreten nal seslerimizi duyar gibiy oldüm. Sonra da birden çok öfkelen dim, çünkü harekete yeni katılan o iki toy aptaldan biri şöyle dedi:

"Peki agbi, bizde de petrol çıkarsa, biz de şimdi Araplar gibi, zengin olur kalkınır mıyız?"

Her şey para, her şey madde sanki! Ama Mustafa sabırlı, yeniden anlattı, ben dinlemedim, biliyorum bunları, ben artık yeni değilim. Orada bir gazete vardı, aldım, okudum, eleman

arayanların ilânlarına da baktım. Sonra Mustafa, onlara geç saat gelmelerini söyledi. Onlar da, disiplinin sonsuz itaat oldu unu ö rendiklerini göstermek için saygılı selâm verip gittiler.

"Bu ak am yazı mı yazıyoruz?" dedim.

"Evet," dedi Mustafa. "Dün gece yazdık, neredeydin sen?"

"Evdedydim," dedim. "Çalı ıyordum."

"Çalı ıyor muydun?" dedi Serdar. "Yoksa röntgencilik mi yapıyordun?"

Pis pis sırttı. Ben bunun lâfına aldırmam, ama Mustafa ciddiye alır diye korktum.

"Bu sabah plajın önünde yakaladım bunu," dedi Serdar, "bir kız dikizliyordu. Kız da sosyete kızı, ona â ık olmu . Tara ını da çalmı ."

"Çalmı mı?"

"Bak Serdar," dedim. "Bana hırsız deme, kötü oluruz!"

"Peki, o kız mı verdi imdi sana o tara ı."

"Evet," dedim. "O verdi tabii."

"Niye versin öyle bir kız sana tara ını?"

"Senin aklın ermez o lum böyle eylere."

"Çalmı !" dedi. "Â ık olmu aptal, çalmı !"

Birden sinirlendim. Cebimden iki tara ıda çıkardım. "Bak," dedim. "Bugün de bir ba ka tarak verdi. Hâlâ inanmıyor musun?"

"Bakayım," dedi Serdar.

"Al," dedim, uzattım kırmızı tara ı. "Geri vermezsen, ne yapaca ımı bu sabah öğrenmi sindir in allah!"

"Ye il taraktan çok farklı bu tarak," dedi. "Bu, o kızın kullanaca ı ey de il!"

"Kullandı ını gözümle gördüm," dedim. "Çantasında da var bunlardan bir tane."

"O zaman, o vermedi bunu sana," dedi.

"Niye?" dedim. "Bir taraktan iki tane almı olamaz mı?"

"Zavallı," dedi Serdar. "A k aklını ba ından almı , ne dedi ini bilmiyor."

"O kızı tanıdım ama inanmıyor musun benim!" diye ba ırdım.

"Kim bu kız?" dedi birden Mustafa.

Ben de a ırdım ve demek Mustafa dinliyormu diye dü ündüm.

"Bir sosyete kızına â şık olmu bu," dedi Serdar.

"Öyle mi?" dedi Mustafa.

"Durum çok kötü a şık!" dedi Serdar.

"Kim bu kız?" dedi Mustafa.

"Çünkü kızın taraklarını çalıp duruyor," dedi Serdar.

"Hayır!" dedim ben.

"Hayır ne?" dedi Mustafa.

"O verdi bana bu tara şık!"

"Niye verdi?" dedi Mustafa.

"Ben de bilmiyorum," dedim. "Herhalde hediyeye olsun diye."

"Kim bu kız?" dedi Mustafa.

"O bana bu yemil tara şıkı hediyeye edince," dedim. "Ben de ona bir yemil hediyeye etmek istedim ve bu kırmızıyı aldım. Ama Serdar'ın dedi şiki gibi, bu kırmızı, evet, daha kötü bir tarakmış, yemil ile denk de şik."

"Hani ikisini de o vermişti sana?" dedi Serdar.

"Kim bu kız, sana soruyorum," diye ba ırdı Mustafa.

"Küçükken tanırdım!" dedim utanarak. "Benden bir yemil büyük!"

"Amcasının u şaklık etti şiki evin kızımı şiki," dedi Serdar...

"Öyle mi?" dedi Mustafa. "Söylesene!"

"Evet," dedim. "Amcam onlarda çalıyor şiki."

"O sosyete kızını da sana durup durup tarak mı hediyeye ediyor yemil?"

"Edemez mi?" dedim. "Onu tanıyorum diyorum."

"Ulan, hırsızlık mı yapıyorsun sen, aptal herif!" diye birden ba ırdı Mustafa.

Ben de a ırdım: Herkes de duymu şiki. Terledim, sustum, ba şımı önüme e şiki ke ke şiki imdi burada olmasaydım, diye dü ündüm.

Simde evde olsaydım, kimse bana kan amazdı; bahçeye çıkar, uzaktaki ı kıllara bakardım, uzaklara giden sessiz gemilerin ürpertici lâmbalarını seyrederek heyecanlanırdım.

"Hırsız mısın sen, cevap versene!"

"Hayır. Hırsız filan de ilim ben," dedim. Sonra aklıma geldi ve önce biraz güldüm, sonra söyledim. "Peki," dedim. "Do ruyu söyleyece im! Hepsi akaydı. Bakalım ne diyecek diye, sabah Serdar'a aka söylemi tim, ama anlamamı . Evet, ben bu kırmızı tara ı bakkaldan aldım. steyen gider bakkala aynısı var mı diye sorabilir. Bu ye il tarak ise O'nundur. Yolda dü ürmü tü, buldum, vermek için bekliyordum."

"Sen onun u a ı mısın ki, öyle bekliyorsun?"

"Hayır," dedim. "Arkada ıyım. Biz küçükken..."

"Aptal herif sosyete kızına â ık olmu ," dedi Serdar.

"Hayır," dedim. "De ilim."

"De ilsen niye kapısında bekliyorsun?"

"Çünkü," dedim. "Benim olmayan bir eyi alır da sahibine vermezsem, asıl hırsız olurum da ondan."

"Bu herif bizi kendi gibi aptal sanıyor olmalı," dedi Mustafa.

"Görüyorsun i te," dedi Serdar. "Çok fena â ık olmu bu!"

"Hayır!" diyordum ben.

"Sus be, aptal herif!" diye birden ba ırdı Mustafa. "Utandırmıyor da. Ben de, bu herif adam olacak sanıyordum. Gelip, bana daha büyük i ver, demesine kanıp i var sanıyordum onda. Oysa sosyete kızlarına kul köle oluyormu ."

"Öyle de ilim!"

"Kaç gündür uykuda gezer gibisin!" dedi Mustafa. "Dün ak am biz yazı yazarken, sen onun kapısında miydin?"

"De ildim."

"Bir de hırsızlıklarınla bizi lekeleyeceksin!" dedi Mustafa. "Yeter artık! Defol buradan!"

Biraz sustuk. Ben, ke ke imdi evde olsaydım diye dü ündüm, evde huzurla matemati i açardım imdi.

"Utanmaz herif hâlâ oturuyor!" dedi Mustafa. " stemiyorum artık ben bu herifi!"

Baktım.

"Bo ver a bi, büyütme," dedi Serdar.

Baktım.

"Alın bu adamı kar ımdan. Ben kar ımda sosyete â ı ı istemem!"

"Affet!" dedi Serdar. "Bak titriyor. Ben onu adam ederim. Otur, Mustafa."

"Yok!" dedi. "Gidiyorum."

Sahiden gidiyor.

"Olmaz a bi!" dedi Serdar. "Sen oturacaksın."

Mustafa aya a kalkmı , kemeriyle oynuyordu. Kalkıp bir tane vurayım dedim. Öldürürüm o.ıu! Ama sonunda, yalnız kalmak istemiyorsan, anlatacaksın ki yanlı anlamasınlar seni.

"Ben ona â ık olamam Mustafa!" dedim.

"Bu ak am sizler gelirsiniz," dedi Mustafa onlara. Sonra bana döndü. "Sen de buralarda bir daha hiç görünmeyeceksin. Bizi de ne tanıdın, ne gördün?"

Dü ündüm biraz. Sonra, "Dur!" dedim birden ve sesimin titremesine hiç aldırmadan, "Beni dinle Mustafa," dedim. " İmdi anlayacaksın."

"Neyi?"

"Ben ona â ık olamam ki," dedim. "O kız komünistmi ."

"Ne?" dedi bir daha.

"Evet!" dedim. "Yemin ederim, gözümle gördüm."

"Neyi gördün?" diye ba ırdı ve bir adım yakla tı.

"Gazeteyi. Cumhuriyet okuyordu. Her gün bakkaldan Cumhuriyet alıp okuyor. Otur Mustafa, anlatayım," dedim sesim titremesin diye sustum.

"Ulan, geri zekâlı herif, yokra komüniste mi â ık oldun?" diye ba ırdı.

Bir an vuracak sandım. Vursaydı öldürürdüm.

"Hayır," dedim. "Komüniste â ık falan olamam ben. Öyle oldu um zaman daha komünist oldu unu bilmiyordum ki."

"Ne oldu un zaman?"

"Ona â ik oldu umu sandı m zaman!" dedim. "Otursana Mustafa anlataca m."

"Peki, oturuyorum," dedi. "Yalan söylersen fena olaca nı biliyor musun?"

"Önce otur ama, beni dinle. Beni yanlı anlamamı istemiyorum. Söyleyece im." Sonra biraz sustum ve "Bana bir sigara versene!" dedim.

"Sen sigaraya da mı ba ladın?" dedi Serdar.

"Susun da, una bir sigara verin!" dedi Mustafa ve sonunda oturdu.

Ya ar sigarayı verdi ve elimin titredi ini görmedi, çünkü kibriti o yaktı. Sonra üçünün merakla beni beklediklerini görünce biraz dü ündüm.

"Ben O'nu mezarlıkta gördü ümde dua ediyordu," diye ba ladım. "Sosyetik olamayaca nı böyle dü ündüm, çünkü ba ı ba lıydı ve ellerini babaannesiyile birlikte Allah'a nasıl açtı nı..."

"Ne diyor bu be?" dedi Serdar.

"Sus!" dedi ona Mustafa. "Ne i in vardı senin mezarlıkta?"

"Oraya bazan çiçek bırakıyorlar," dedim. "Babam geceleri çıkarken yakasına karanfil takarsa gazinodakiler daha çok bilet alıyorlarmı . Git bak, der bazan bana."

"Peki!"

"Çiçek için o sabah, oraya gidince, babasının mezarı ba nda O'nu gördüm. Ba ı ba lıydı ve ellerini Allah'a açmı tı."

"Yalan söylüyor!" dedi Serdar. "Kızı bu sabah plajda gördüm; çırılçıplaktı."

"Hayır, mayoluydu," dedim. "Ama mezarlıktayken daha öyle oldu unu bilmiyordum ki."

"Peki, komünist mi imdi bu kız?" dedi Mustafa. "Yoksa sen beni oyalıyor musun?"

"Hayır," dedim. "Öyle. Anlatıyorum ya... Onu orada öyle, dua ederken görünce, ben biraz, evet kabul ediyorum, a-

sırdım. Çünkü çocuklu unda öyle de ildi. Çocuklu unu bilirim ben bu kızın. Kötü de ildi, ama iyi de de ildi. Siz bilmezsiniz onları. Böyle dü üne dü üne, sonunda, benim de aklım karı tı. Onu merak ediyordum, imdi nasıl biri olmu , filan diye. Böylece, meraktan pe ine dü tüm, onu izlemeye ba ladım, biraz da e lenmek için..."

" siz güçsüz, aylak serseri!" dedi Mustafa.

"Â ık i te!" dedi Ya ar.

"Sus!" dedi ona Mustafa. "Komünist oldu unu nasıl ö - rendin?"

" zlerken," dedim. "Hayır, artık izlemiyordum. O sırada, rastlantıyla, o, benim Coca-Cola içti im bakkala girdi ve bir Cumhuriyet aldı. Oradan anladım."

"Yalnızca bundan mı anladın?" dedi Mustafa.

"Hayır, yalnızca bundan de il," dedim ve biraz sustum ve sonra söyledim. "Her sabah gelip bir Cumhuriyet alıyor ve ba ka gazete de almıyordu. Hiç ku kulanmadım bile. Sonra, buradaki sosyetiklerle arkada lı ı kesmi ."

"Her sabah bir Cumhuriyet alıyordu," dedi Mustafa, "Ve sen bunu bizden saklıyordun, çünkü ona hâlâ â ıktın ve pe inden gidiyordun, de il mi?"

"Hayır," dedim. "Bu sabah aldı Cumhuriyet'i."

"Yalan söyleme, çakarım," dedi Mustafa. "Her sabah Cumhuriyet aldı ını imdi söyledin."

"Her sabah bakkala gidiyor ve oradan bir ey alıyordu, ama aldı ı eyin ne oldu unu ben bilmiyordum ki," dedim. "Aldı ı eyin Cumhuriyet oldu unu bu sabah gördüm."

"Yalan söylüyor bu," dedi Serdar.

"Bilmiyorum," dedi Mustafa. "Birazdan canına okuyaca ım. Komünist oldu unu bile bile kızın pe inden gitmi . Bu taraklar ne oluyor peki? Do ru söyle."

"Söylüyorum," dedim. "Birini ben onu izlerken dü ürdü. O zaman yerden aldım. Çalmadım yani... Öteki ise annemin tara ıdır, yemin ederim."

"Ananın tara ını niye yanında ta ıyasın?"

Sigaramdan bir nefes daha çektim ve artık ne desem inanmaya niyetleri olmadığını bildiğim için sustum.

"Sana söylüyorum!" dedi.

"Peki," dedim. "Ama inanmıyorsunuz. İmdi, yemin ederim ki, do ruyu söylüyorum. Evet, bu kırmızı tarak annemin de ildir. Demin utandı mı için, annemin tara ı dedim. Bu kırmızı tara ı, O, bugün bakkaldan aldı."

"Gazeteyle birlikte mi?"

"Gazeteyle birlikte. Bakkala sorabilirsiniz."

"Sonra da, yani, sana mı verdi o tara ı?"

"Hayır!" dedim. Biraz sustum ve söyledim. "O gittikten sonra, o kırmızı taraktan bir tane de ben aldım kendime."

"Niye?" diye ba ırdı Mustafa.

"Niye mi?" dedim. "Anlamıyor musun niye?"

"Çakaca m bir tane a zına bunun!" dedi Serdar.

Mustafa olmasaydı ben ona gösterirdim, ama Mustafa ba ırıyordu.

"Â ık oldu un için mi aptal herif? Komünist oldu unu biliyordun artık. Sen casus musun?"

Artık ne söylesem bu inanmayacak diye dü ündüm ve biraz sustum, ama sonra o kadar ba ırdı ki, son bir kere daha söyleyeyim de artık bir komüniste â ık olmadığı ma iyice inansın dedim. Sigaramı yere attım ve huzurlu insanlar gibi üzerine basıp söndürdüm. Sonra, kırmızı tara ı Serdar'ın elinden aldım, biraz e ip büktüm, kıvırdım ve dedim ki:

"25 liraya böyle güzel ve ucuz bir tarak bulursan sen de kaçırmak istemezsin herhalde," dedim ben.

"Allah belânı versin, geri zekâlı yalancı!" diye ba ırdı Mus-tafa.

Böylece ben de artık kesinlikle susmaya karar verdim. Benim artık sizinle konu maya niyetim yok beyler, tamam mı? Siz beni aranızda isteyin, ya da istemeyin birazdan zaten eve gidece im. Matemati e otururum, sonra bir gün de, Üsküdar'a giderim, bana büyük bir i verin derim: Cennethisar'dakiler birbirlerine casus demekten ba ka bir i yapmıyorlar, büyük

bir i verin bana! Birazdan ben zaten eve gidiyorum; imdi u yarıda kaldı m gazeteyi okuyayım. Açtım, onları hiç önemsemeden ben gazeteyi okuyorum...

"Ne yapalım imdi beyler?" dedi Mustafa.

"Hâlâ Cumhuriyet satan bakkalı mı?" dedi Serdar.

"Yok," dedi Mustafa. "Bakkalı demiyorum. Bu aptal ko münist â ı ina ne yapalım, diyorum ben?"

"Affet a bi!" dedi Serdar. "Ciddiye alma, çoktan pi man o."

"Yani bırakayım da, komünistlere yem mi olsun?" diye ba ırdı Mustafa. "Hemen ko a ko a gider bu, kıza anlatır her eyi."

"Dövelim mi?" diye fısıldadı Serdar.

"Komünist kıza hiçbir ey yapmayacak mıyız?" dedi Ya ar.

"Üsküdar'daki kıza yaptıkları gibi yapalım ona."

"Bakkala da iyi bir ders vermek gerek!" dedi Serdar.

Sonra fısılda arak daha da konu tular ve komünistlerin Tuzla'da bizimkilere neler yaptıklarını söylediler ve benden de bir geri zekâlıdan sözeder gibi sözettiler ve Cumhuriyet okuyan bir kıızı Üsküdar vapurundan nasıl sarkıttıklarını anlattılar ve daha da konu tular, ama ben önemsemeyip onları dinlemiyordum bile: Gazeteyi okuyordum ve acele profesyonel ehliyetli, tecrübeli oför de ilim, ingilizce bilir teleks operatörü de ilim, alüminyum do rama pancur i lerinde tecrübeli de ilim, gözlükçülükten anlayan eczacı kalfası, telefona bakacak, askerli ini yapmı elektrik tesisatçısı ve pantolon bantında çalı acak makineci de de ilim diyordum, Allah kahretsin, ama ben gene gidece im stanbul'a ve bir gün, büyük bir i yapınca, evet evet, o i i dü ündüm ve tam ne oldu unu bilemedi m için, gene gazetenin birinci sayfasına bakmak istedim, büyük olayların arasında, sanki kendi adımı görmek ve yapılacak i i orada bulmak için, ama gazete parçalanmı tı, birinci sayfasını arıyor bulamıyordum; sanki gazeteyi de il kendi gelece imi kaybetmi m. Ellerimin titredi ini görmesinler diye saklamaya çalı ıyordum ki Mustafa bana söylüyormu :

"Sana diyorum, aptal herif!" diye ba ırdı. "Ne zaman gidiyor bu kız bakkala?"

"Ha?" dedim. "Plajdan sonra."

"Aptal! Ben onun plaja kaçta gitti ini ne bileyim!"

"Dokuz, dokuzbuçukta plaja gidiyor."

"Kendi bokunu kendin temizleyeceksin."

"Tamam," dedi Ya ar. "Dövsün kızı."

"Hayır, dövmeyecek!" dedi Mustafa. "Kız seni tanıyor, de il mi?"

"Tabii!" dedim. "Selâmla ıyoruz biz."

"Geri zekâlı!" dedi Mustafa. "Hâlâ övünüyor."

"Evet," dedi Serdar. "Onun için affet diyorum."

"Hayır!" dedi Mustafa. "O kadar da de il!" Bana döndü. "Beni dinle!" dedi. Yarın, ben, dokuzbuçukta orada olaca ım. Beni bekleyeceksin! Hangi bakkal bu? Gösterirsin! Kızın Cumhuriyet aldı ını bir de ben kendi gözümle göreyim."

"Her sabah alıyor!" dedim.

"Sus!" dedi. "Alırsa sana i aret edece im. O zaman önce gidip kızın elinden gazeteyi alırsın. Buraya komünistleri sokmayaca ımızı söylersin. Sonra aldı ın gazeteyi yırtar atarsın. Anla ıldı mı?"

Bir ey demedim.

"Anla ıldı mı?" dedi. "Kulakların beni duyuyor mu?"

"Duyuyor," dedim.

"Aferin," dedi. "Senin gibi bir geri zekâlı çakalın bile, ben, komünistlere ancak delik postunu bırakırım! Gözüm artık, hep üzerinde olacak. Bu ak am da, bizimle yazı yazmaya geleceksin! Eve dönmek yok!"

Mustafa'yı hemen oracıkta öldürmek istedim! Ama, sonunda senin ba ın belâya girer Hasan! Bir ey demedim. Sonra, bir sigara daha istedim, verdiler.

21

Cüneyt birden pencereyi açtı ve karanlı ın içine do ru, bütün ö retmenler manyaktır, diye ba ırdı, bütün ö retmenler, bütün hocalar, diye inlerken o, Gülnur bir kahkaha attı ve kafayı bulmu o, dedi, uçuyor, görüyor musunuz çocuklar, diyordu ve Cüneyt de ibneler, beni bu yıl do rudan çaktırdılar, ulan sizin benim hayatımla oynamaya ne hakkınız var, diye ba ırıyordu ve birden Funda ve Ceylan yeti tiler, t Cüneyt ne yapıyorsun, bu saatte, bak gecenin üçü oldu dediler, kom ular, herkes uyuyor, derlerken, kom uların Allah belâsını versin, dedi Cüneyt, bırak beni abla, kom ular da ö retmenlerle birlik, dedi ve Ceylan, bir daha sana yok bu, dedi ve Cüneyt'in elinden esrarlı sigarayı almaya çalı tı, ama Cüneyt vermedi ve herkes bir fırt çekiyor da bir tek bende mi kabahat oluyor, dedi ve Funda i renç müzi in ve gürültünün içinde sesini duyurmak için ba ırarak, sus o zaman, dedi, sus ba ırma, tamam mı ve Cüneyt de birden yatı tı ve sanki bütün nefretini ve kinini bir anda unuttu ve kulaklarını inleterek çalan pop-rock'un içinde a ır a ır sallanmaya ba ladı, sonra Turan'ın diskote e benzetmek için yerle tirdi i yanıp sönen renkli lâmbalar arasından gittiler ve ben Ceylan'a baktım, ama pek dertlenmi gibi de ildi, güzeldi, hafifçe gülümsüyordu, hem kederli, hem hüzünlü, Allahım ben bu kızı seviyorum, ne yapmalıyım bilmiyorum, bana yardım et, ne sefil durum böyle bu, ben de, â ık olup hemen evlenmeyi kuran zavallı, iradesiz, sivilceli, genç Türk â ıkları gibi mi olacaktım ben de sonunda, bizim okulun abazanları gibi, o kızları a a ırlar, ama sonra, oturup sabahlara kadar sırsıslam a k iirleri

döktürüp herkesten gizledikleri dosyalar içinde bu zavallı duygularla dolu eylemleri saklarlar ki, sabah sana tam bir erkek olmanın gönül rahatlığıyla pandik atabilirsinler, yeter dü ünme Metin, i reniyorum hepsinden, ben, hiçbir zaman onlara benzemeyeceğim, ben so ukkanlı bir uluslararası zengin, çapkın olacağım, evet, evet, gazetelerde Kontes de Rouchfoltien ile bir resim ve ertesi yıl Amerika'daki büyük Türk fizik bilgininin özel ve günlük hayatı, Time dergisi bizi Lady Filancayla İtalyan Alpleri'nde elele yürürken yakalıyor ve mavi yolculuk için özel yatımla Türkiye'ye geldi imde Meksikalı petrol milyonerinin biricik güzel kızı üçüncü karımla Hürriyet'in birinci sayfasındaki kocaman resmimi görünce sen, Ceylan, ben Metin'i seviyorum, diye dü ünecek misin bakalım, o gün hay Allahım, ne kadar çok içtim ve gene Ceylan'a baktım ve bir iki nefes çekti i esrarın alıkla tırdı i güzel yüzüne bakarken, birden, çılgın, uyu mu ve co mu kalabalıktan birilerinin bö ürdüğünü duyuyorum, Allahım, uluduklarını da duyuyorum ve neden bilmiyorum, benim de içimden geliyor bö ürmek, ba ırmak ve onlarla birlikte, i te ben de ba ırıyorum, önce, anlamı olmayan bir haykırı çıkıyor bo azımdan, sonra çaresiz hayvansı bö ürtüler koyuverirken birden Gülnur, sen sus bakalım Metin, diyor, sen sus, senin onlara katılmaya hakkın yok diyor ve elindeki sarma sigarayı göstererek, sen çekmiyorsun dedi ve ben de bu bir akaymı gibi gülümsedim ve sonra, a ırba lı, dedim ki, ben bir i e viskiyi bitirdim, tamam mı arkada , sizin bu az esrarlı aptal sigaranızdan daha çok ey var bir i e viskide, üstelik ben elden ele de dola tırmıyorum, hepsini kendim çekiyorum, ama beni dinlemiyordu ki, korkak herif, ihtiyatlı herif, niye çekmiyorsun, hiç olmazsa Turan'dan utan, çocu un askerden önceki son gecesini bozmaya ne hakkın var, diyordu ki, ben, peki o zaman, dedim ve uzanıp elindeki sigaradan alıp, bak Ceylan, i te ben de senin gibi dumanı nasıl çekiyorum, seni seviyorum ve biraz daha çektim ve Gülnur, ha öyle dedi ve biraz daha çekip geri verdim ve o zaman Gülnur sana baktı ımı

anladı Ceylan ve bir kahkaha koyuverdi ve bak Metin, seninki de uçuyor dedi, yeti mek için çok çekmen gerekecek dedi ve ben, Ceylan sana seninki dedi, diye dü ündüm ve sustum ve Gülnur, tavlayacak mısın onu dedi ve ben sustum ve Gülnur elini çabuk tutmazsan, Metin, bak buraya yazıyorum, Fikret araklayacak onu dedi ve kalın sigaranın ucuyla yazıyormu gibi bir hareket yaptı ve sustum ve o, Fikret nerede derken, elimdeki barda ı da dikip bitirdim ve ben barda ımı doldurmaya gidiyorum diyerek rezalet çıkmasın diye oradan sıvı ırken Gülnur bir kahkaha atıyor ve ben karanlıkta i eyi aranırken de nereden çıktı ını anlayamadı ım Zeynep birden bana sarılıyor ve hadi dans edelim dedi, ne olur Metin, bak ne güzel müzik var ve peki dedim ben o bana sarılırken, bakın, benim sabahtan ak ama kadar Ceylan'ı dü ündü ümü sanmayın, i te bakın, Zeynep denen bu i koyla dans ediyorum, ama çabuk sıkıldım, çünkü hemen karnı yeni doymu huzurlu bir kedi gözlerini kısıp, ben imdi çok romanti imi oynamaya ba lamı tı ve nasıl kurtulayım derken birileri bir yerden kışıma tekme atıyorlar, Allah kahretsin, ı ıkları da söndürüp, öpü ün, öpü ün diye ba ırıyorlar ve ben de karanlıkta o koca yastık gibi sıcak eyi itip sıvı tim ve nerede u viski ve bardaklar diye aranırken, yüzümde bu sefer gerçek bir yastık patladı, peki, öyle mi, ben de karanlı a sıkı bir yumruk geçirdim ve Turgay'ın inledi ini duydum ve mutfak kapısında Vedat'a rastlıyorum ve bana budala bir bakı la baktı ını görüyorum ve sonra uzanıyor ve a bi ne güzel bir olay de il mi, dedi ve ben, nedir güzel olan dedim ve hayretler içinde, bilmiyor musun a bi, biz imdi ni anlandık, dedi ve sorumluluklarını bilen a ırba lı bir koca gibi efkatle elini Sema'nın omuzuna koydu ve çok iyi de il mi a bi, dedi ve ben, çok iyi, dedim ve evet, dedi, harika bir olay bu, ni anlandık, kutlamıyor musun ve yeniden öpü üyoruz ve Sema birden a layacak gibi oluyor ve ben a ırdım, tam kaçacakken Vedat beni gene yakaladı ve bir daha öpü tük ve ben bu öpü leri u ngiliz kız görür de bizi ibne sanır diye korkuyorum ve okulda,

yatakhane de herkesin tek derdinin ötekini ibne durumuna dü ürmek oldu unu hatırlıyorum, Allah belânızı versin, manyaklar, hastalar, geri zekâlilar, sapıklar, tüysüzlere ibne muamelesi yaparlar, Allahtan benim tüyüm vardır, var mıdır, tabii, var sayılır, istesem bıyık bile bırakabilirim, kötü de durmaz, ben tüylüyüm, gerçi bir kere Süleyman ayısı pandik atmı tı, ama ben de o uyurken üzerine çıkıp bütün yatakhane ye rezil ederek ödettim ona, çünkü böyle yapmazsam zavallı Cem'e yaptıkları gibi ezerler seni bu abazanlar, vah iler, vah iler, ama sakın ol Metin, niye önemsiyorsun, gelecek yıl Amerika'dasın, ama bu geri zekâlilar ülkesinde katlanılması gereken bir yıl daha var önünde ve Faruk ve Nilgün, ben e er parasızlık yüzünden gelecek yıl Amerika'ya kapa ı atamazsam, eh o zaman sizlerin elimden çekece iniz var, diye dü ündüm ve sonunda ükür mutfa ı buldum ve orada Hülya ile Turan'ı gördüm; Hülya a lamı , Turan da kel kafasını muslu un altına sokmu tu, beni görünce do ruldu ve birden bana sıkı bir yumruk attı ve sonra, ben, nerede yahu i eler, bardaklar, deyince, bardaklar orada, dedi, ama hiçbir yeri göstermedi ve ben gene, nerede deyince, gene, orada i te ya diyor ve gene hiçbir ey göstermiyor ve sonunda ben dolapları açıp kapayarak aranırken, Turan Hülya'ya sarıldı ve ısıra ısıra birbirlerinin di ini çeker gibi, hırsla öpü üyorlar, ben, bizim de öyle olabilece imizi dü ünüyorum Ceylan ve sonra biraz daha tuhaf sesler çıkarıyorlar ve sonra Turan'ın a zından a zını kurtaran Hülya, soluk solu a, geçer canım, geçer biter, deyince Turan birden co tu ve sen ne anlarsın askerlikten, erkekler yapar askerli i, dedi ve daha da co up Hülya'nın kollarından sıyrılıp, askerlik yapmayan erkek de ildir, diye kükredi ve sırtıma bir yumruk daha indiriyor ve erkek misin ulan sen, diyor, erkek misin, bir de gülüyorsun de il mi, kendinden o kadar emin misin, peki gel o zaman ölçü elim, anlayalım bakalım ne kadar erkekmi sin ve ellerini pantolonunun dü melerine atarken, Hülya, ne yapıyorsun, dedi, ne olur yapma Turan, diyor ve o, peki diyor, iki gün sonra gidece im,

ama yarın akşam da böyle e lenece iz, tamam mı, dedi ve Hülya, ya baban ey derse ne olacak, diyor, ve Turan, sıçarım ben o hergelenin a zına, diye ba ırdı, yeter be, babaysan babalı ını bil, ben, sen istedin diye liseyi bitirmeye mecbur muyum yani ki beni askere yolluyorsun, benim kafam ne biçim bozuk, hıyar herif, anla ana o lunu, ne biçim babasın sen, ben adam olmuyorum i te, tamam mı, arabanı da böyle ha at ederim i te, Mercedes'i de alayım, bak yemin ediyorum, onu da bir dire e geçirece im Hülya, anlasın bakalım, diyordu ki, hayır diye inledi Hülya, yapma Turan, ne olur, dedi ve Turan bana bir yumruk daha geçirdi ve birden içerden gelen pop-rock'a uyarak sallanmaya ba ladı ve sanki hepimizi unuttu ve esrarlı sigara dumanı ve müzik alacakaranlı nda yanıp sönen renklerin içinde a ır a ır kayboluyor ve Hülya onun arkasından ko uyor ve ben de, sonunda içkimi hazırlıyorum, sonra Turgay'a rastladım, hadi, diyor bana, sen de gel, çıplak denize giriyoruz ve ben birden heyecanlandım, kim kim, dedim ve o güldü, aptal herif, dedi, kızlar yok tabii ve Ceylan da yok, deyince ben a ırdım ve seni dü ündüm Ceylan, herkes hemen nasıl anladı benim seni sevdi imi, artık senden ba ka bir ey dü ünemedi imi nasıl anladılar, diye dü ündüm, Ceylan neredesin, duman, sis ve müzik içinde, bari pencereleri açsalar ya, seni aradım Ceylan, neredesin, Allah kahretsin, aradım aradım ve telâ lanmadım ve sonra dans etti ini ve yanında da Fikret oldu unu görünce, sakın ol Metin, önemseme ve önemsemeyenler gibi gittim oturdum bir yere, viskimi içiyorum ve kafayı iyi buldum, diye dü ünüyordum ki, hay Allah, birden bir an müzik sustu, birisi kasap havasını koydu, hayda, hayda ve hepsi azgeli mi , orta sınıf dü ünlerinde e itildi i için hemen kalkıp yeni havaya uydular ve kolkola giriyoruz, ben bir kolundayım Ceylan ve çaktırmadan baktım, tabii i te, Fikret de öteki koluna girmi ve dönmeye ba ladık, aman Allahım ne alaturka, teyzelerin ve uzak akrabaların dü ünlerinde oldu u gibi ve halka kopunca bir uzun tren olduk, salonda dönüyoruz sonra ucu bahçeye çıkı, çıktık,

öteki kapıdan içeri giriyoruz ve omuzumda Ceylan'ın güzel elini hissediyorum ve komular acaba ne der, diye düşünüyorum ve mutfağa girdiler ve orada biz trenden koptuk, ama Fikret kopmadı ve biz ikimiz kaldık Ceylan ve mutfakta Sema'nın buzdolabını açıp içine bakarak aladı. gördük ve Vedat'ın da ırba lı bir koca gibi, hadi canım, artık seni eve bırakayım, dedi. İni duyduk ve Sema, sanki orada alayacak bir şey varmı gibi buzdolabının içine bakıp bakıp alıyor ve Vedat, annen ne der, geç oldu, diyor ve Sema ben annemden nefret ediyorum, diyor, ama sen imdiden onunla birlik oldun, diyor ve Vedat, bari o bıçağı ver, deyince Sema birden elindeki bıçağı yere fırlattı ve ben de bu sırada sanki bu ola an bir şeymi gibi ve seni tehlikelerden koruyorum um gibi elimi senin omuzuna koyuyorum Ceylan ve seni mutfaktan çıkarttım ben ve sen bana yaslandın, evet, evet biz ikimiz birlikte, görün i te bizi, içeri girdik, herkes baırıyor, zıplıyor ve ben çok mutluyum, çünkü sen bana yaslanmı tın ki birden Ceylan benden koptu, koarak gitti, nereye gitti bilmiyorum, pe inden gideyim mi, diyordum ki, bir baktım gene Ceylan'ın yanındayım, bir baktım hep birlikte dans ediyoruz, bir baktım elini tutmu um ve sonra bir baktım gene yok, ama artık ne önemi var, artık her şey anladı ben çok mutluyum ve ayakta zor duruyorum ve birden seni hiç göremeyece imi düşünüyorum ve o zaman ben çok korkuyorum Ceylan ve nedense sana kendimi hiçbir zaman sevdiremeyecegimi de düşünüm ve umutsuzluk içinde seni arıyorum Ceylan, neredesin, seni istiyorum, Ceylan, Ceylan neredesin, seni çok seviyorum, Ceylan Ceylan neredesin, bu i renç duman ve sis ve patlayan renkler ve yastıklar ve yumruklar ve çılıklar ve müzi in içinde neredesin canım, seni arıyorum ben ve sanki ben küçükken herkesin ak am eve dönünce onu öpen bir annesi var, benim yok diye düşünüm zamanlardaki gibi ve yatakhane de, hafta sonlarında çok yalnız hissettim ve kendimden ve yalnızlıktan nefret ettim ve teyzemin evinde beni kimsenin sevmedi ini düşünüm

zamanlardaki gibi zavallı ve çaresiz hissediyorum kendimi ve herkesin parası oldu unu ve benim olmadı nı dü ünüyorum ve bu yüzden büyük bulular yapıp yaratıcılı m ve zekâmla Amerika'da zengin olmam gerek, ama Ceylan, bütün bu zorluklara ve Amerika'ya ne gerek var, sen nerede istersen orada otururuz, istersen burada kalırız, Türkiye o kadar boktan bir ülke de il, yeni yerler, iyi dükkânlar açılıyor, bir gün bu anlamsız ve kör anar i de sona erecek ve Avrupa'da ve Amerika'da satılan her eyi stanbul'da dükkânlarda bulabilece iz, evlenelim, benim kafam çok iyi i liyor ve u anda cebimde tam ondört bin lira var, kimsede yoktur o kadar, istersen, bir yerde çalı ır yükselirim ya da istersen paranın önemli olmadı na da inanırız öyle de il mi Ceylan, neredesin, birlikte üniversitede okuruz, neredesin Ceylan, yoksa Fikret'in arabasına binip gittiniz mi, olamaz, ben seni çok seviyorum ve i te, Allahım, seni orada, kö ede tek ba ina oturmu gö-rüyorum, yalnızım, küçü üm, çaresizim, güzelim, mele im, ne oldu, nedir derdin, anlat bana, yoksa annenle baban seni de mi üzüyorlar, söyle ve yanına oturuyorum, niye böyle umutsuz ve hüznölüsün demek istiyorum, ama demiyorum ve susuyorum ve sonunda lâf olsun diye konu unca, her zamanki gibi, a zımdan en boktan ve en ruhsuz sözler dö-külüyor ve çok mu yorgunsun, diyorum bo bo ve sen sözümü ciddiye alıp, ben mi, evet, biraz ba ım a rıyor, diyorsun ve ben gene lâf bulamadı m için uzun bir süre hiçbir ey konu madan oturuyorum ve sıkıntıda ve müzikten tam ap-alla ıyorum ki Ceylan ne eli, hayat dolu bir kahkaha atıyor ve benim aptalla an yüzüme bakarak böyle çok sevimli ve canayakın oluyorsun Metin, diyor, söyle bakalım, yirmiyedi kere onyedi, diyor ve o zaman birden ben kendime, bilmem neden, kızıyorum ve elimi senin omuzuna uzatıyorum ve sonra senin güzel ba ın sallanarak gö süme dü üyor yaslanıyor ve orada ba ını hissediyorum ben inanılacak gibi de il bu mutluluk, saçlarının ve teninin kokusunu duyuyorum ve sonra birden çok havasız burası Metin, diyorsun, biraz dı arı çıkalım

mı ve hemen kalkıyoruz, Allahım, biz birlikte bütün bu kirli gürültünün içinden i te, i te, evet birlikte dı arı çıkıyoruz ve i te benim elim senin omuzunda ve birbirimize yaslanmı ız, birbirimize destek olmu uz, bu baya ı, korkunç ve çirkin dünyada birbirlerine sevgileriyle destek olan iki çaresiz, yalnız â ık gibi kaçıyoruz bu i renç müzikten ve kalabalıktan ve i te hepsini arkada bıraktık ve sessiz ve bo ve hüzünlü sokaklarda, a açların altında birlikte yürüyoruz ve uzaktaki gazinoların renkli ve sessiz ı ıklarına bakıyoruz ve yalnız a kları de il, derin dostluklarıyla da herkesi kışkırtan sevgililer gibi birbirimizi anlayarak, derinden kavrayarak konu uyoruz ve ben sana temiz havanın ne güzel oldu unu söylüyorum ve Ceylan da annesiyle babasından öyle korkmadı ını ve babasının aslında iyi insan oldu unu, ama biraz fazla alaturka oldu unu söylüyor ve ben ne yazık ki, ben onları fazla tanıyamadım, annemle babamın öldü ünü söylüyorum ve Ceylan dünyayı görmek ve gazetecilik okumak ve gazeteci olmak istedi ini söylüyor ve sen benim bu halime bakma, diyor, biz burada hep e leniyoruz, bir ey yapmıyoruz, ama ben böyle olmak istemiyorum, ben o kadın gibi olmak istiyorum, neydi adı, o talyan gazeteci kadın, hani hep ünlülerle röportaj yapıyor, Kissinger ya da Enver Sedat'la konu uyor, evet biliyorum onun gibi olmak için çok kültürlü olmak da gerekiyor, sen biraz öylesin Metin, ama ben sabahtan ak ama kadar kitap okuyamam, ya amak benim de hakkım, bak, çünkü bu yıl sınıfımı do rudan geçtim ben, e lenmek istiyorum, hep kitap okunmaz ki, bizim okulda öyle bir çocuk vardı, çok kitap okurdu, sonunda delirdi, tımarhaneye yatırdılar, sen ne diyorsun Metin ve ben bir ey demiyorum, yalnızca senin güzel oldu unu dü ünüyorum ve sen hâlâ anlatıyorsun, babanı, okulunu, arkada larını, gelece e ili kin tasarılarını ve Türkiye ve Avrupa hakkında ne dü ündü ünü filan ve güzelsin, sokak lâmbalarının soluk ı ı ı yaprakların arasından süzülüp yüzüne vururken güzelsin, dü ünceliymi ve sanki hayatın karmakarı ık sorunlarla doluymu gibi dertli

bir suratla sigaranı çekerken güzelsin ve alnındaki perçemi geriye atarken de güzelsin, aman Allahım o kadar güzel ki, insan ondan hemen bir çocu u olsun ister ve birden plaja girelim mi dedim bak ne güzel, kimsecikler yok ne sakın, ha, dedi, peki ve plaja girdik ve sessiz kumun üzerinde yürürken Ceylan ayakkabılarını çıkarıp eline alıyor ve ayakları kumun üzerinde nereden geldi ini bilmedi im bir ı klla parlarken kıyı boyunca yürüdük ve okulunu ve hayatta yapmak istedi ini daha da anlattı ve sonra o güzelim ayaklarını yava ça karanlık ve esrarlı suya soktu ve o zaman ben onu hem yaniba imda hem eri ilmez buldum ve suyu fı ırdatırken ve konu urken ben onu kaba ve çekici ve ruhsuz ve kahredici ve baya ı ve inanılmaz ve öldürücü buldum ve suyu sevimli balıklar gibi dalgalandıran ayaklarından ba ka bir ey göremez olmu tum ve artık bir Avrupalı gibi ya amak istedi ini söylerken o, beni dinlemiyor ve nemli ve yapı kan sıca ı ve yosun ve deniz kokusunu ve teninin kokusunu duyuyor ve suyun içinde fildi i gibi parlayan o diri, kıpırtılı, cinsel ayaklara artık yalnızlı ımızı dü ünerek bakıyordum ki, ben birden aya imda ayakkabılar suya girdim ve ben sana sarıldım, Ceylan ben seni çok seviyorum ve ne yapıyorsun, dedi önce gülerək, seni seviyorum, dedim ve yana ndan öpmek istedim, Metin çok sarho sun sen, dedi, sonra korktu galiba, onu zorla kıyıya çektim ve yüklendim ve kuma devrildik ve altımda kıpır kıpır kıpırdanırken ve elim gö üslerini ararken ve sıkarken, hayır, diyor, hayır, hayır, Metin ne yapıyorsun, delirdin mi sen sarho sun ve ben, seni çok seviyorum, dedim ve Ceylan olmaz, dedi ve ben yanaklarını kulaklarını ve boynunu öptüm ve inanılmaz kokusunu kokladım ve o beni itti ve ben gene çok seviyorum, dedim ve o gene itince benim kafam bozuldu, beni a a ılık bir herif gibi itmeye ne hakkın var, o zaman daha yüklendim, eteklerini kaldırıp i te o uzun yanık inanılmaz bacaklarını parmaklarımın altında ve uzak, eri ilmez sandı im sıcak gövde i te bacaklarımın arasında, rüya gibi inanamıyorum ve pantolonumun fermuarını da çözdüm ve hâlâ olmaz,

diyor, itiyordu, niye Ceylan niye, seni o kadar seviyorum ki ve birden bir daha itince kumda kedi köpek gibi iti iyoruz ve devriliyoruz ve ne saçma, i te, her ey ne umutsuz, yuvarlanıyoruz ve o hâlâ olmaz sarho sun, diyor, peki, peki, ben o kadar a a lık bir herif de ilim, i te, tamam, peki bırakıyorum, ama sanki düzü sek ne olurdu, ama hayır ben ırz dü manı da de ilim, yalnız seni biraz öpeyim ve sevdi imi anla, diyordum, sıcaktan kendimi tutamadım, o kadar, her ey ne kadar baya ı ve saçma ve aptalca, peki bıraktım, gövden benimkinin altından çekilsin, sinirli çüküm hızını alamadan ve huzur bulamadan so uk ve anlamsız kuma saplanarak sönsün, peki, peki seni bırakıyorum, fermuarımı çekiyorum ve dönüp yüzümü gö e çevirerek yıldızlara bo bo bakıyorum, beni rahat bırak, tamam mı, git ko hemen arkada larına anlat, aman çocuklar, dikkat edin bu Metin tuhaf biriyim , üzerime saldırdı, görgüsüz, kaba herif, zaten belliydi, gazetelerde resmi çıkan ırz dü manlarından farkı yokmu , aman Allahım a - layaca ım Ceylan, peki ben de bavulumu alıp stanbul'a dönerim, bitti bu Cennethisar macerası. Türkiye'de güzel bir kızla yatabilmek için demek milyoner olmak ya da evlenmek gerekiyormu , tamam ö rendim, ve gelecek yıl da zaten Amerika'dayım, bu yazın sonuna kadar da kolej ö rencisinden matematik ve ingilizce dersleri verilir, buyrun geri zekâlılar, saati 250 lira ve ben bütün yaz teyzemin sıcak ve bunaltıcı küçük evinde para biriktirirken burada Fikret'le Ceylan, hayır, hayır, ne haksızlık, kızlar parayla de il, zekâ, yetenek ve yakı ıklılıkla kandırılmalı, ama bo ver Metin, ne önemi var, u yıldızlara bak, u parlak, ne kadar çok titreyen yıldızların anlamı ne, bunlara bakar iir okurlar ve acaba neden okurlar, bir ey duyarlarmı , saçma, akılları karı ır ve akıl karı ıklı ına duygu derler, hayır biliyorum neden iir okurlar, bütün sorun kadın tavlama ve para kazanmak, evet budalalar, bütün i kafayı i letmekten geçiyor, Amerika'ya gidince ben hemen, kimsenin aklına gelmeyen, çok basit, ama çok temel bir fiziksel bulu yapar ve hemen Einstein'ın ilk bulu larını yayınladı ı

Annalen Der Physik dergisinde yayınlar ve bir anda kavu - tu um ün ve paradan sonra, bizimkiler bana buldu um ve fırlattı m füzenin sırlarını ve formüllerini, hadi ne olur, yurtta larına da ver de Yunanlıların kafasına füzeleri ya dı - ralım diye yalvarmaya gelirler ve ben o zaman Bodrum'daki milyarder Ertegün villasından daha da büyük ve zengin villama, ne yazık ki vaktim yok, yılda yalnızca bir haftalı na acele bir ziyarete gelirim ve o zaman Fikret'le Ceylan, Allahım, belki de evlenmi olurlar, ama nereden çıkarıyorsun, aralarında hiçbir ey yok, birden korktum, Ceylan, Ceylan, neredesin belki de beni bırakıp ko a ko a gitmi tir, nefes nefese ötekilere anlatıyordur, az daha ırzıma geçiyordu, ama hayır, beni kirlletmesine izin vermedim, ama o kadar da baya ı de ildir, ama belki sahilden gitmi ve söylemi tir, rezil olurum, ama belki de gitmemi tir, özür dilemem, yalvarmam için beklilyordur, ama nerede imdi, diye ba ımı kaldırıp bakacak halim bile yok, sızıyorum, bu ne sefalet, burada kumların üzerinde yapayalnız, kimsem yok, hep sizin yüzünüzden anne, baba, niye erken öldünüz, kimselerin annesiyle babası böyle yalnız bırakıp gitmiyor o lunu, hiç olmazsa bana iyi bir miras bıraksaydınız, o zaman ben de o parayla onlara benzerdim, ama ne para, ne pul, bıraka bıraka uyu uk i ko bir a abey ile ideolojik bir abla bıraktınız, tabii bunak babaanneyle cücesi de var ve bir de o dökülen aptal, küflü, i renç ev, onu da yıktırmıyorlar, hayır yıktıraca ım, Allah belâsını versin, tabii biliyorum niye para kazanamadınız, korkaklar, hayattan korktunuz, para kazanmak için gereken namussuzlukları yapabilecek kadar cesur olamadınız, para kazanmak için cesaret ve yetenek ve yürek gerek ve bende o var ve kazanaca ım, ama gene de acıdım size ve kendi halime ve kimsesizli ime ve sizleri ve kendi yalnızlı ımı dü ünüyordum, dü ünüyordum ve a lamaktan korkuyordum ki birden Ceylan'ın sesini duydum; a lıyor musun Metin, dedi; gitmemi ; ben mi, dedim, yoo, niye a layayım, dedim, çok a ırımı tım; iyi o zaman, dedi Ceylan, öyle sandım, hadi kalk

da artık dönelim Metin, dedi, peki, peki, dedim, imdi kal-
kıyorum, ama kıpırdamadan yattım ve aptal aptal yıldızlara
baktım ve Ceylan gene, hadi kalk Metin, dedi ve elini uzatıp
beni çekince kalktım, zorlukla ayakta duruyorum, sallanı-
yorum ve Ceylan'a bakıyorum, demek demin üzerine sal-
dırdı ım kız buymu , ne tuhaf ey, hiçbir ey olmamı gibi
sigara içiyor, lâf olsun diye, nasılsın, dedim, iyiyim, dedi,
bluzumun dü meleri kopmu , dedi, ama öfkeli söylemedi,
o zaman onun ne sıcak ve ne iyi bir insan oldu unu dü ünerek
utanç duydum, Allahım ben anlayamıyorum, ne yapmalıyım,
biraz sustum, bana kızdın mı, dedim, çok sarho tum, kusura
bakma, dedim, yok, yok, dedi, kızmadım, olur böyle eyler,
ikimiz de sarho uz ve ben a ırdım ve peki ne dü ünüyorsun
Ceylan, dedim ve o, hiç, dedi, hiçbir ey dü ünmiyorum,
hadi dönelim, dedi ve dönüyorduk ki benim ıslak ayakkabı-
bılarımı gördü ve güldü ve o zaman ona yeniden sarılmak
istedim, hiçbir ey anlamıyorum ki, o zaman Ceylan, istersen
size gidelim de, sen git bu ayakkabıları de i tir, dedi ve ben
daha da a ırdım ve plajdan çıktık ve hiçbir ey konu madan
sessiz sokaklarda yürüdük, yürüdük ve serin ve karanlık
bahçelerden gelen hanımeli, kurumu çimen ve ısınmı beton
kokusunu kokladık ve bizim evin bahçe kapısına gelince harap
ve dökülmü evin sefaletinden utandım ve uyu uklara öf-
keleniyordum ve Babaanne'nin hâlâ yanan ına bakıyordum
ki, bir baktım, hay Allah, balkondaki masada a bim sızımı ,
karanlıkta hâlâ oturuyor, sonra karartısı kıpırdadı, uyumu-
yormu , sandalyesinin arka bacakları üzerinde gecenin, hayır
sabahın bu saatinde yaylanıyor ve merhaba, dedim, tanı tı-
rayım, Ceylan, Faruk, a bim olur ve memnun oldular ve
a bimin a zından çıkan i renç alkol kokusunu duydum ve
onları ba ba a bırakmamak için hemen yukarı ko a ko a çıkıp
çoraplarımı ve ayakkabılarımı çabuk çabuk de i tirdim ve
a a ı indi imde Faruk ba lamı tı:

Kadem kadem gece te rifi Naili o mehin
Cihan cihan elem-i intizara de mez mi

diyordu, tabii anladınız, Naili'nindir, ama okuduktan sonra kendisininmi gibi gırtlakla inip çıkarak horoz gibi kasıldı ve sonra bir daha:

Öyle sermestem ki idrak etmezem dünya nedir

Men kimem saki olan kimdir mey-i sahba nedir

diye okudu ve bu da kimin bilmiyorum dedi, Evliya'nın Seyahatname'sinden ve Ceylan'ın zı açık Osmanlı alkol fiçisine gülümseyerek bakıyor ve daha da dinlemeye hazırlanıyordu ki, a bım daha uzatmasın diye ben, a bi arabanın anahtarını verir misin, dedim, biz gidiyoruz, dedim ve o hay hay efendim, dedi, hay hay, yalnız bir artla, güzel hanım kızım bir soruma karılıklı verecek, evet, ben idrak etmezem dünya nedir, siz söyleyin lütfen Ceylan Hanım, 'Ceylan'dı değil mi, ne güzel ad, Ceylan Hanım söyleyin lütfen nedir dünya, bütün bunların, bu a açların ve göklerin ve yıldızların ve bu masayla boğazın elerin gösterdiği şey nedir, evet, ne diyorsunuz, dedi ve Ceylan sevimli, canayakın bir bakışla ona baktı, ama bir şey söylemedi, sonra utangaç ve 'sen daha iyi bilirsin' diyen bir bakışla baktı ve ben ba ka bir şey söylemi olmak için ve sarho a bım üstelemesin diye, Babaanne'nin lâmbası da hâlâ yanıyor yahu, dedim ve bir an hepimiz dönüp yukarı baktık ve onu düğündük ve sonra ben, hadi Ceylan, dedim, gidelim ve gittik plastik Anadolu'ya bindik ve motoru çalı tırıp giderken u mezarlık kokan bahçe, köhnemi ev ve sızma köyüne ko a abey ve benim hakkımda Ceylan'ın düğününebilecekleri aklıma gelince tüylerim ürperdi, evet, diyordur, böyle bir evi, arabası ve ailesi olan biri ancak, kimsecikler yok, diye geceyarısı plajdaki kızlara saldırır, ama hayır Ceylan, hepsini sana anlatmak istiyorum, ama vakit yok, i te Turan'lara geliyoruz bile, ama hayır, beni dinlemelisin, diye düğündüm ve sapıp arabayı yoku a vurdum ve Ceylan, nereye diye sorunca, biraz hava alalım dedim ve bir şey demedi ve i te gidiyoruz ve şimdi anlatırım diye düğünüyorum, ama nasıl ba layacağı mı bilemediğim için yalnızca gaza basıyorum ve yoku a a ı hızla inerken söze nasıl ba lamam gerektiğini düğünüyorum, sonra

yoku ba ladı ve sonra gene indi imizde hâlâ anlatmaya ba layamamı tım, ama gaza o kadar basıyordum ki, Anadol zangır zangır titremeye ba lamı tı, ama Ceylan hiçbir ey demiyor, peki o zaman, daha bastım ve virajı dönerken arabanın kıcı savruldu, ama Ceylan bir ey demedi ve Istanbul-Ankara yoluna geldik ve gelip geçen araçlara bakarken lâf olsun diye ben, araba sıkı tıralım mı, dedim ve Ceylan, artık dönelim, dedi, sen çok sarho sun, peki, benden kurtulmak mı istiyorsun, ama hiç olmazsa biraz dinle beni, sana anlatmak istiyorum, diye dü ündüm, sana söyleyece im, beni anlayacaksın, iyi biriyim ben, zengin de ilsem bile, sizlerin ne dü ündü ünüzü ve hangi kurallara uydu unuzu çok iyi bilirim, ben de sizler gibiyimdir Ceylan, ben sana bütün bunları anlatmak istiyorum, ama söylemeye hazırlandıkça hepsi korkunç baya ı ve ikiyüzlü geliyor ve o zaman elimden gaza basmaktan ba ka bir ey gelmiyor, peki o zaman, hiç olmazsa rezil bir herif olmadı ımı gör, çünkü reziller korkarlar, ben korkmam, bak bu çürük arabayla 130 gidiyorum tamam mı, korkuyor musun, belki de ölürüz, gaza daha da basıyorum ve birazdan yoku a a ba layınca o zaman uçarız ve ölürüz ve ben ölünce yatakhane de arkada lar anıma bir poker turnuvası düzenlerler ve oyunlar sırasında zengin piçlerinden yuttukları parayla mezarımı bari mermerden oyun, e oğlue ekler ve gaza daha çok bastım ama, Ceylan hâlâ susuyordu ve o zaman artık ölümün gerçekten çok yakın oldu unu dü ünmü tüm ki, aman Allahım, yolun ortasında plajda gezinir gibi sallanarak yürüyenleri gördüm ve telâ la frene basınca araba bir kayık gibi yan dönüp kaymaya ba ladı ve üzerlerine do ru giderken onlar, ellerinde tenekeler kaçtı tılar ve araba biraz daha kayıp gitti ve tarlaya girdi ve bir eye çarpıp durunca motor sustu ve cırcırları duyduk ve Ceylan korktun mu, dedim, bir eyin var mı ve o yok, dedi, az daha onları eziyorduk ve onların o zaman ko arak geldiklerini ve ellerinde boya tenekeleri oldu unu görünce anladım, duvarlara yazı yazıyorlarmı , anar istler ve imdi burada üç serseriyle "geçmi

olsun karde , niye dikkat etmiyorsun ulan" tartı ması yapmaya hiç niyetim olmadı ı için arabayı hemen çalı tırayım, dedim, ama çalı madı ve bir daha denedim ve ükür çalı tı ve yola çıkmak için ileri geri manevra yaparken o üç serseri arabaya yeti mi ler ve küfür etmeye ba lamı lardı ve kapını kilitle Ceylan, dedim ve onların küfürleri ya arken arabayı yola çıkarmak için ileri geri manevra yapıyordum ve o sırada aptallardan biri de arabaya çarptı galiba, çünkü ba ırdı ve arabanın arkasını yumruklamaya ba ladılar, ama geç kaldınız aptallar, ben yola çıktım i te, haydi eyvallah, biz kurtulduk ve ilerde duvara hâlâ yazanları da gördük: Yeni Mahalle komünistlere mezar olacakmı ve Esir Türkleri kurtaracaklarmı , peki, peki aferin hiç olmazsa komünist de iller ve hızla uzakla tık ve korktun mu Ceylan, dedim ve hayır, dedi ve biraz daha konu mak ve olayı birbirimize anlatalım istedim ama, tek kelimeli cevaplar verdi, dönü yolunda sustuk ve hiçbir ey konu madan gittik, gittik ve arabayı sonunda Turan'ların önüne parkedince Ceylan hemen arabadan fırlayıp içeri ko tu ve ben gittim baktım, arabaya pek fazla bir ey olmamı , a bim olacak i ko aylı ını rakı i elerine harcayaca ına arabanın kabak lastiklerini de i tirmeye harcasaydı ba ımıza bu belâ da gelmezdi, neyse ucuz kurtulduk ve içeri girdim ve onları gördüm, koltuklara, divanlara, yerlere serilmi ler, uzanmı lar, yarı baygın yatmı lar, dumanaltı olmu lar, sanki bir ey bekliyorlar, sanki ölümü, bir cenazeyi ya da daha da önemli bir eyin sonuçlanmasını, ama o eyin ne oldu unu bilmedikleri için yalnızca ondan de il, sanki sahip oldukları bütün o evlerden, motorlardan, arabalardan, fabrikalardan ve e yalardan yıldıkları için de, evet, umutsuzlu a kapılmı lar ve ne oldu unu bilmedikleri o eyi bombo bekliyorlar, i te, Mehmet yedi i kirazların çekirdeklerini titizlikle, a ır a ır, a zından çıkarıyor ve sanki bu, dünyada yapılabilecek en son anlamlı ey mi gibi, dikkatle Turgay'ın kafasına atıyor ve ıslak yere uzanmı olan Turgay kafasına çarpan her çekirdek için sabırla küfür ediyor ve çaresizlikle

inliyor ve sonra ben, yerdeki göllerin pencereden içeri so- kulmu ve hâlâ ucundan akan hortumun suyundan ve devrilmi i elerden ve kusmuktan olu tu unu görüyorum ve Zeynep'in uyudu unu, Fafa'nın donmu bakı larla bir moda dergisine gömüldü ünü ve a zı açık horlayan Turan'ın kafasına Hülya'nın öpücükler kondurdu unu ve ötekilerin de, a zında sigara, macerayı anlatan Ceylan'ı dinledi ini görüyorum ve o zaman, artık, neyi, nasıl, ne için, neden yapmam ve dü ünmem gerekti ini bulamıyor ve her eyi birbirine karı tırıyor ve hiçbir eyle ili kisini artık kurama- yaca ımı anlayarak, kendimi bezginlikle koltuklardan birine bırakırken ben, hadi diyor elindeki dergiden ba ını kaldıran Fafa, hadi çocuklar, güne do uyor, hadi bir ey yapalım, i kembeciye gidelim, balı a çıkalım, hadi çocuklar, hadi, hadi, hadi.

22

"Arabanın plâkasını alabildiniz mi?" dedi Mustafa.

"Beyaz Anadolu," dedi Serdar. "Bir daha görsem tanırım."

"Çindekileri iyi görebildin mi?"

"Bir kızla bir herif," dedi Ya ar.

"Suratlarını görebildiniz mi?" dedi Mustafa.

Kimse bir ey söylemeyince ben de söylemedim: Çünkü Metin'i tanıdım, ama öteki sen miydin, de il miydin anlamadım ben Nilgün. Sabahın bu saatinde bizi az daha eziyordunuz... Sonra bizimkilerin sizlere ne küfürler ettiklerini i itince ben daha dü ünme istemedim: Ben yalnızca duvarlara koca koca harfler yazıyorum ve görevimi yapıyorum. Serdar, Mustafa ve öteki yeni çocuklar bir kö eye oturup sigara içmekten ba ka bir ey yapmıyorlar artık, ama bakın bana, ben hâlâ yazıyorum, duvarlara komünistlere buraları ne yapacağımı yazıyorum: Mezar olacak, mezar, evet!

"Peki, tamam artık beyler," dedi biraz sonra Mustafa. "Yarın gece devam ederiz." Biraz sustu ve sonra, "Aferin!" dedi bana. "yi çalı tın!"

Ben cevap vermedim; ötekiler esniyorlar.

"Ama yarın sabah olacaksın orada!" dedi. "Görece im bakalım kıza ne yapacağını..."

Ben gene cevap vermedim; herkes da ıldıktan sonra, duvarlara yazdıklarımızı okuya okuya eve dönerken dü ündüm: Arabada Metin'in yanında oturan sen miydin Nilgün? Nereden dönüyordunuz? Belki de babaannesi hastadır, Metin'le ilaç aramı lardır... Belki de, güne do arken geziyordunuz, sizler hiç belli olmazsınız. Ne yapıyordunuz? Yarın sabah sorarım

sana. Sonra, aklıma gelince Mustafa'dan korktum.

Ortalık aydınlanmı tı ama, gelince baktım, bizim evin ı ı hâlâ yaniyor. Peki baba! Pencereleleri de, kapıyı da kilitlemi , orada da uyuyor i te, yata nda de il, gene sedirin üzerinde tek ba ina, zavallı total! Önce acıdım, sonra kızdım biraz. Camı tıklattım.

Kalktı açtı, ba ırıp ça ırdı, gene vuracak sandım, hayır, hemen hayatın zorluklarını ve diplomanın önemini anlatmaya ba ladı; bunları anlatırken vurmaz. Dinlerken önüme baktım ki yatı sın, ama dinlemekle de bitecek gibi de il ki. Bütün gece çalı tıktan ve ba ima neler geldikten sonra bir de seni dinleyemem artık: çeri gittim, dolaptan bir avuç kiraz aldım, yiyordum, birden, aman, tokat atacaktı ki, hemen çekildim ve elime vurabildi ve kirazlar ve çekirdekler yerlere saçıldı.

Ben toplarken de anlattı, sonra dinlemedi imi anlayınca bu sefer yakarmaya ba ladı: O lum, o lum, niye okumuyorsun filan. Acıdım ve üzüldüm, ama ben ne yapayım. Sonra, omuzuma bir tane vurunca kızdım.

"Bir daha bana vurursan ben bu evden kaçarım artık," dedim.

"Git defol!" dedi. "Pencereyi de bir daha açmayaca ım!"

"Peki," dedim. "Ben kendi paramı zaten kendim kazanıyorum."

"Yalan söyleme!" dedi. "Bu saatte ne yapıyorsun sokaklarda?" Sonra içerden anam gelince, "kaçacakmı bu!" dedi. "Eve bir daha dönmeyecekmi ."

Sesi de bir tuhaf oldu, titredi, a lama öncesi titremesi gibi ve ya lı, sahipsiz bir köpe in yalnızlık uluması gibi, acıdan ve açıklıktan görmedi i ve bilmedi i birilerini sanki seslenip ça ırıyor o zavallı köpek. Sıkıldım. Annem, ka göz i aretleriyle, sen içeri git, diyordu, bir ey demeden gittim. Topal piyangocu biraz daha söylendi, ba ırıp ça ırdı, konu tular. Sonra neyse, ı ıkları söndürüp sustular.

Ben de, güne artık pencereimin kenarına vururken, gittim yata ima uzandım, ama soyunmadım. Öylece uzandım ve

tavana baktım, tavandaki bir çatlağa, çok ya da mur ya da dı ı zaman, içinden sular damlayan, oradaki o karaltıya baktım. Eskiden tavandaki o karaltıyı bir kartala benzetirdim: Kanatlarını açmış ve ben uyurken benim üzerime gelip beni alacak sanki bu eski kartal ve sanki ben erkek de il, kız olacaktım o zaman! Düğündüm.

Giderim ona, plaja, saat dokuzbuçukta, derim ki, merhaba Nilgün, derim, beni tanıdın mı, bak gene cevap vermiyor, surat asıyorsun, derim, ama çok vaktimiz yok artık, çünkü ne yazık ki tehlikedeyiz, derim, sen beni yanlış anladın, onlar beni yanlış anladılar, şimdi sana her şeyi anlatmam gerek, derim, anlatırım, sana bırakıp çarımamı, elindeki gazeteyi alıp yırtmamı istiyorlar, derim, bütün bunlara gerek olmadığını göster Nilgün onlara, derim ve o zaman, Nilgün, uzaktan bizi seyreden Mustafa'ya gider, anlatır nasıl biri olduğunu, Mustafa utanır ve belki o zaman, Nilgün anlar benim onu sevdiğimi ve belki de kızmaz ve belki de sevinir bile, çünkü hayatta her şey olabilir, bilemezsin ki...

Tavandaki karaltının kanatlarına bakıyorum hâlâ. Bir kartala da benziyor, bir çaylağa da. İçinden sular da damlardı. Ama çok eskiden yoktu, çünkü babam, daha bu odayı yapmamıştı.

Ama o zamanlar ben, bizim evimiz küçük, babam bir satıcı ve amcam cüce uşak diye o kadar çok utanmazdım. Hayır, hiç utanmazdım, demiyorum, çünkü daha bizim kuyumuz yokken ve ben, annemle çemeye giderken, sen Nilgün bizi göreceksin diye korkardım, çünkü siz Metin'le ava çıkmaya başlamıştınız ve bir zamanlar o kadar iyi arkadaş olmuştuk ki, hani sonbaharda, o yeni yapılan, hepsi birbirinin aynı olan, sonra sarmalıkların sarıldığı, o, Beşevler'dekiler de İstanbul'a döndüğü zaman, Ekim ayında, herkes gitmişti, siz hâlâ buradaydınız ve o zaman Metin'le bir gün Faruk'un havali eski tüfeğiyle bizim eve gelmiştiniz, birlikte karga avına gidelim diye, bizim yok olduğunuz için terlemiştiniz ve annem size su vermişti, temiz su, bizim, yeni Paşabahçe kırılmaz bardaklardan ve sen suyu severek içmiştin Nilgün, ama Metin

içmemi ti, belki bizim barda ı pis buldu u için, belki suyu pis buldu u için, sonra annem demi ti ki istiyorsanız gidin, üzüm de koparın çocuklar demi ti, ama Metin sorunca, o ba bizim de il demi ti, ama ne olacak, kom umuz, hiç olur mu, gidin yiyeceğinizi demi ti, ama siz iki karde istemediniz ve ben sana Nilgün, gidip, koparıp getireyim mi deyince sen, olmaz dedin, çünkü bizim de ildi, ama sen, hiç olmazsa yeni bardaktan su içtin Nilgün, Metin onu bile içmedi.

Güne daha yükseldi ve ku ların a açlarda ba ladı nı i itiyorum. Mustafa ne yapıyordur, o da bekliyor mudur, yattığı mı mudur, uyumu mudur? Dü ündüm.

Bundan çok de il, yalnızca onbe yıl sonra bir gün ben fabrikamda çalı rken, hayır sekreter de il, Müslüman yardımcı kız, içeri gelir ve sizinle görü mek isteyen bazı ölkücüler var, adları Mustafa ve Serdar deyince, ben, önce u i imi bitireyim de sonra derim, onları biraz bekletip i imi bitirince, otomatik dü meye basıp, ça ırırım, imdi kabul edebilirim onları, gelsinler derim, hemen utana sıkıla anlatır Mustafa ile Serdar, anlıyorum tabii derim, yardım istiyorsunuz, peki, 10 milyonluk davetiye alıyorum sizden, ama bu davetiyeleri komünizmden çekindi im için de il, sizlere acıdı m için alıyorum, çünkü benim komünistlerden korkum yok, dürüstüm, ticarete hileye hiç sapmadım ve fitremi ve zekâtımı da her yıl aksatmadan verdim, i çilerimi de küçük ortak ettim, mert bir insan oldu um için beni severler, sendikalara ve komünistlere niye kânsınlar, bu fabrikanın hepimizin ekme ini verdi ini benim kadar bilirler, benim de kendilerinden bir farkım olmadı nı bilirler, buyurun onlarla birlikte bu ak am edece im iftara siz de gelin, ben onlarla içiçeyim, emrimde yedi bin i çi var, deyince ben, Mustafa ile Serdar ne a ırıldardı, anlarıldı artık benim nasıl biri oldu um, anlarıldı de il mi?

Sesinden tanıdım: Halil'in çöp kamyonu yoku u çıkıyor. Ku lar sustular. Tavandaki kartaldan bıktım, yatakta döndüm; yere bakıyorum. Yerde gidiyor bir karınca. Karınca, karınca zavallı karınca! Parma ımı uzatıp, üstüne bir hafif dokundum,

aptalla ü. Senden çok güçlüler var, sen bilmezsin, ah karınca.
a ırdın de il mi, ko uyur ko uyorsun, önüne gene parma ımı
koyunca gene dönüp kaçıyorsun. Biraz daha oynadım ve
sonunda, acıdım, tiksindim; bir tuhaf oldum; canım sıkıldı;
iyi eyler dü ünme k istedim ve hep dü ündü üm o güzel zafer
gününü dü ündüm.

O gün, ben bir telefonda n öbürüne ko ar emirler ya dı
rırken, uzatılan en son telefonu alırım, alo, orası Tunceli mi,
derim, o zafer günü, alo, nasıl orası, tamam ba bu um, der
te lefondaki ses, burasını temizledik, te ekkür eder, bir de en
son Kars'ı açarım, alo Kars, orada durum nasıl derim, nere
deyse tamam liderim, derler hepsini bitirmek üzereyiz, peki,
derim, görevinizi iyi yapmı sınız, te ekkür ederim, derim
ve telefonu kapayıp odadan çıkıp, ben arkamdaki kalabalıkla
birlikte büyük salona girerken, binlerce temsilci beni heyecanla
ayakta alkı layarak kar ılıyorlar ve sonra bir açıklama yap
mamı merakla beklerlerken, ben mikrofona, arkada lar, derim,
Ülkücü Yıldırım Harekâtı u anda sonuçlanmı bulunuyor,
Tunceli ve serhat e hrimiz Kars'taki en son kızıl direnme
yuvalarını da ezdi imizi u anda ö renmi bulunuyorum,
Ülkü Cenneti artık bir dü de ildir arkada lar, Türkiye'de
ya ayan tek bir komünist kalmamı tır derken ben, yaverim
kula ıma bir eyler fıslıdar ve ben, yaa, öyle mi, derim, peki,
imdi geliyorum ve bitip tükenmeyen mermer koridorlardan
geçtikten sonra, silâhlı nöbetçilerin bekledi i, kapılan birbirine
açılan kırk odanın sonuncusunun içinde, güçlü ı ıklarla
aydınlatılmı bir kö ede, ben görüyorum seni, bir sandalyeye
ba lanmı sın sen ve yaverim bana, yeni yakalandı liderim
der, bütün komünistlerin e fi bu kızıl kadını mı , derken, ben,
hemen çözün onu, derim, bize bir kadının ellerini ba lamak
bile yakı maz, seni çözerler ve ben, bizi yalnız bırakın lütfen,
derim ve yaverim ve adamları çizmelerini birbirine vurup,
selâm verip çıkıyorlar ve kapıları kapayınca ben sana bakı
yorum, 40 ya nda daha güzel ve olgun kadın olmu sun ve
sana bir sigara ikram ederken, beni tanıdınız mı Yolda Nilgün

Hanım, derim, evet dersin, sen de utanarak, tanıdım ve bir an sessizlik olur ve biz birbirimizi süzeriz ve sonra birden ben, biz kazandık derim, biz kazandık ve Türkiye'yi siz komünistlere bırakmadık, pi man mısın, evet dersin, pi manım ve tuttu um sigara paketine uzanan ellerinin titredi ini görünce, ben, sakın olun, derim, ben ve arkadaş larım kadınlara ve kızlara hiçbir zaman kötülük etmeyiz, sakın olun lütfen, biz binlerce yıldır sürüp gelen bu Türk töresine sonuna kadar ba lıyız, onun için, hiç korkmayın, derim, sizin cezanızı ben de il, tarihin ve milletimin mahkemesi verecek, derim ve sen, pi manım, pi manım ben Hasan, dersin ve ben de, son pi -manlık ne yazık ki fayda etmez, derim ve ne yazık ki hislerime kapılıp sizi affetmem mümkün de ildir, çünkü ben; her eyden önce milletime kar ı sorumluyum, derken ben, birden bir bakarım, aa, sen soyunmaya ba lıyorsun Nilgün, soyunup bana yakla ıyorsun, tıpkı, Pendik'te kimseye görünmeden, gizlice gitti im o seks filmindeki, arsız, edepsiz kadınlar gibi olmu sun, aman Allahım, bir de beni sevdi ini söylüyor, beni kandırmaya çalı ıyorsun sen, ama ben buz gibiyim, senden tiksindim, sogudum hemen ve sen yalvarırken, ben nöbetçileri ça ırıp derim ki: Alın götürün bu Katerina'yı derim, benim Baltacı Mehmet Pa a'nın hatasını tekrarlamaya niyetim yok, milletim, o zayıf Baltacı yüzünden çok çekti, ama bitti artık o günler ve sonra, nöbetçiler seni götürürlerken ben bir odaya çekilir belki de a larım ve senin gibi bir kızı bile ne hale getirebildikleri için, belki de bir tek o yüzden, hislerime kapılır komünistlere çok sert davranırım, ama sonra gözya larını kurur ve demek, yıllarca bo una acı çekmi im diye dü ünerek avunurum ve zafer enliklerine katılınca artık seni belki de o gün tamamen unuturum.

Sıkıldım ben, bu saçma hayallerin hepsinden, döndüm, yata ımın kenarından yere baktım; karınca gitmi , yok olmu . Ne zaman kaçtın? Güne yükselmi . Birden aklıma geldi, yataktan fırladım. Geç kalıyorum.

Mutfaka gittim, bir eyler yedim, kimseye görünmeden

hemen pencereden çıktım, gidiyorum. Ku lar, gene dallar-daydı, Tahsin'ler yoku un kenarına kiraz sepetlerini diziyorlardı. Çok sonra, plaja gelince, baktım: Bekçiyle, biletçi gelmi , ama daha Nilgün yok. Mendire in oraya gidip kotralara baktım. Çok uykum var, oturdum.

Evet, telefon ederim imdi: Alo: Tehlikedesiniz Nilgün hanım; bugün plaja ve bakkala gelmeyin, derim, evden de artık çıkmayın. Kim miyim? Eski bir dost! Çat! Telefonum suratına kapanır kararlı bir sesle. Anlar mı kim oldu umu, onu sevdi imi, tehlikeden korumak istedi imi anlar mı?

Hayır, ben kadınlara kar ı saygılı olmamız gerekti ini bilirim, de il elinden gazeteyi alıp yırtmak! Kadın zavallı bir yaratıktır, onlara kötü davranmamalı, annem ne iyi insandır! Kadınlara kötü gözle bakanları sevmem, onlara bakıp yalnızca yatmayı dü ünenler, kötü, sivilceli abazanlarla, materyalist zenginler ve pis heriflerdir. Ben biliyorum kibar ve nazik olmak gerekti ini; nasılsınız, kapıdan önce siz buyurun, bir hanımla birlikte yürürken bir kapı görürsen ayakların kendi kendine yava layacak ve sen bir ey bile dü ünmeden elin arkadan uzanıp kendili inden ona kapıyı açacak, buyrun önden, ben bilirim sizin gibi kadınlarla, kızlarla nasıl konu uldu unu, oooo, sigara mı içiyorsunuz, hem de sokakta içiyorsunuz, tabii, içebilirsiniz, sizin de hakkınızdır, ben geri kafalı de ilim, çat, lokomotif biçimindeki çakma ımla bir seferde yakarım ve ben bir kadınla tıpkı bir erkekle ya da bir sınıf arkada ımla konu tu um gibi rahat rahat, yüzüm kızarmadan, istesem, biraz gayret etsem bir kızla bile kızarıp bozarmadan konu-abilirim; o zaman kızlar benim nasıl biri oldu umu görünce yanlı anladıkları için utanıp a ırırlar; de il gazetesini alıp yırtmak! Belki de Mustafa ciddi söylememi tir.

Denizden ve kotralardan bıktım, kalktım, plaja dönüyorum. Yalnızca, aka diye söylemi tir Mustafa, çünkü, ne olursa olsun, kızlara kötü davranamayaca ını Mustafa da bilir. Seni denemek için yaptım, dermi Mustafa, bakalım disiplinin sonsuz itaat demek oldu unu gerçekten ö renmi misin diye!

Sevdi in o kızı kötü davranmana gerek yok Hasan!

Plaja gelince baktım Nilgün gelmi , her zamanki gibi uzanmı . O kadar uykuluyum ki, heyecanlanamadım bile. Bir heykele bakar gibi baktım. Sonra, oturdum Nilgün, seni bekliyorum.

Belki de Mustafa gelmez, bile diye dü ündüm. Unutmu tur; önemsememi tir, ya da uyuyakalmı tır. Plaja ko an kalabalık geliyor: stanbul'dan gelen arabalar, ellerinde sepetleri ve deniz toplarıyla babalar, analar, çocuklar, i renç, ahmak aileler: Hepiniz suçlusunuz, hepiniz cezanızı çekeceksiniz. Tiksindim.

Belki de yapmam diye dü ündüm. Ben öyle biri de ilim ki! O zaman, komünist kızın elinden gazetesini bile alamamı derler, de il yırtmak! Eskiden ülkücüyümü , imdi komünist olmu , bile derler; dikkat edin Cennethisar'lı bu Hasan Karata 'a, aranızı almayın! O zaman korkmam, tek ba ırma büyük eyler yaparım, hepiniz görürsünüz.

"Hey! Uyansana ulan!"

Korktum! Mustafa'yımı ! Hemen aya a kalktım.

"Geldi mi kız?" dedi.

"Evet, orada," dedim. "Mavi mayolu."

"Kitap okuyanı mı?" dedi ve sana kötü baktı Nilgün. "Ne yapacağını biliyorsun!" dedi sonra. "Bakkal hangisi?"

Gösterdim, sonra bir sigara istedim, verdi gitti, uzakta beklemeye ba ladı.

Sigaramı yaktım, ucuna bakarak beklerken dü ündüm: Ben aptal biri de ilim Nilgün, derim, ben bir idealistim, inançlarım vardır, dün ak am kendimizi tehlikeye atarak duvarlara yazı yazdık, bak, elimdeki boyalar bile çıkmadı daha!

"Bak, sigara içiyorsun. Yazık de il mi sana? Gencecik-sın:

Recep amca! Elinde fileler.

" İk defa içiyorum," dedim.

"At o sigarayı da, dön evine yavrum!" dedi. "Ne i in var senin gene burada?"

Ba imdan gitsin diye sigarayı attım. "Birlikte ders çalı a-
ca ımız bir arkada ım var, bekliyorum," dedim. Para da is-
temedim.

"Baban cenazeye geliyor, de il mi?" dedi.

Biraz durdu, sonra tuhaf tuhaf sallanarak gitti. Yoku u çıkan
arabaya ba lı tek at: Tik-tak, tik-tak; zavallı cüce.

Biraz sonra baktım, Nilgün denize girmi , çıkmı , geliyor.
Mustafa'ya gittim, söyledim.

"Ben bakkala giriyorum," dedi. "Dedi in gibi, Cumhuriyet
alırca ben önden çıkar bir öksürürüm. O zaman, ne yapaca ını
biliyorsun, de il mi?"

Ben bir ey demedim.

"Bak, gözüm üzerinde ha!" dedi, gitti.

Ben yan soka a saptım, bekledim. Önce Mustafa girdi
bakkala. Biraz sonra da sen girdin Nilgün. Heyecanlandım,
lastik ayakkaplarımı daha sıkı ba layayım dedim, ellerim
titriyormu . Beklerken dü ündüm: Her ey olabilir hayatta.
Aklıma gelince korktum sanki: Belki, bir sabah kalkar bir
bakarım deniz kıpkırmızı olmu ; ya da imdi bir zelzele
ba larmı , Cennethisar orta yerinden ikiye ayrılır, plajdan
alevler fı kırırımı . Ürperdim.

Önce Mustafa çıktı, benden yana baktı ve öksürdü. Sonra
Nilgün çıktı, elinde gazete. Dü tüm pe ine. Hızlı hızlı da
yürüyor. Serçeler gibi yere konup konup kalkan ayaklarına
bakıyorum: Bacaklarının güzelli iyle beni kandırabileceğini
sanıyorsan yanıyorsun. Kalabalıktan uzakla tık. Arkama
baktım Mustafa'dan ba ka kimseler de yok. Yakla ınca, beni
i itti ve baktı Nilgün.

"Merhaba Nilgün!" dedim.

"Merhaba," dedi ve dönüp yürüdü.

"Bir dakika!" dedim. "Biraz konu alım mı?"

Duymamı gibi yürüyor. Pe inden ko tum. "Dur!" dedim.
"Niye benle konu muyorsun?" Cevap yok. "Yoksa bir suç
i ledin de utanıyor musun?" Cevap yok, yürüyor. " ki medeni
insan gibi konu amaz mıyız?" Cevap gene yok. "Yoksa beni

tanıyamadın mı Nilgün?"

Daha da hızlı yürüyünce, arkasından ko turup lâf yeti - tirmenin bo una oldu unu anladım ve ko up yanına gittim. İmdi iki arkada gibi yanyana yürüyoruz ve ben konu u yorum.

"Niye kaçıyorsun?" diyorum. "Ben sana ne yaptım?" Susuyor. "Benim bir kötülü ümü mü gördün söylesene?" Söylemiyor. "Söyle neden a zını açmıyorsun?" Gene söylemiyor. "Peki," dedim. "Biliyorum ben senin neden konu - madı ını, söyleyeyim mi neden?" Bir ey demiyor ve kızıyorum. "Benim hakkımda yanlı eyler dü ünüyorsun de il mi?" dedim. "Beni öyle sanıyorsun! Ama yanılıyorsun, kızım yanılıyorsun, İmdi anlayacaksın neden yanıldı ını," dedim, ama hiçbir ey yapmadım. Çünkü utanmı tım ve birden ba ırmak istemi tım saçmalıktan korktu um için sanki! Tam o sırada da, Allah belâsını versin, kar ıdan gelen o iki ik bebefendiye gördüm.

Bu sıcakta kravat, ceket giyen bu züppeleri ime karı masın diye bekledim. Her eyi yanlı anlamasınlar diye de; biraz daha arkada kalmı tım ki, bir baktım Nilgün neredeyse ko uyuyor. Evine yalnızca bir kö e kaldı ı için ben de ko maya ba ladım. Arkamdan Mustafa da ko uyuyor. Kö eyi dönünce a ırdım: Ko mu gitmi , elinde filesiyle sallanan cücenin koluna girmi . Gidip ikisine bir eyler yapayım dedim, ama ayaklarım gitmedi. Durdum, arkalarından öylece, aptal aptal bakıyorum. Mustafa geldi.

"Korkak herif," dedi. "Sana gösterece im."

"Asıl ben onlara gösterece im!" dedim. "Yarın! Yarın gösterece im onlara!"

"Yarın mı yapacaksın?"

Ama İmdi yapmak istiyordum! Kötü bir ey: Mustafa'ya da bir tane vursam! Bir tane vursam, Mustafa yıkılır, oracıkta kalır. Kötü bir ey, hepsi anlasın diye: Suratını tekmelerim ki, beni görmesin ve benim korkak oldu umu kimse dü ünmesin. Çünkü kimsenin beni dü ündü ü gibi sanmasından

ve bulmasından hoşlanmıyorum. Bambaşka bir herifim ben, bunu biliyor musunuz bunu, bakın yumruklarıma. Ben bir başkasıyım artık, ben de ilim ben; öyle öfkelenmişim ki, ben sanki kendi içimden çıkmış öfkeme bakıyorum da ben bile korkuyorum bu başkasından. Mustafa bile bir şey diyemiyor, anlamadı için. Sessizce yürüyoruz. Çünkü sonra sen de pişman olursun, anlamadın değil mi?

Dükkanında bakkalın kendisinden başkası kimse yoktu. Cumhuriyet istediğimizde, bir tane sanıp verdi, ama, hepsini istiyorum deyince anlamadı, ama o da Mustafa gibi, benden korktu için, hepsini verdi. Çöp tenekesi yokmu. Gazeteleri yırttıktan sonra savundum, üçer beşer fırlattım attım. Bakkalın vitrine mandalladığı çıplak kadın resimlerini de koparıp yırttım, haftalık aylık dergileri, günahı, i rençli i, çirkefi... Demek, bütün bu pisliği temizlemek bana düşecekmi ! Mustafa bile a tı.

"Peki, tamam, tamam, yeter artık!" diyordu. Beni bakkaldan çıkardı. "Akşam kahveye gelirsin!" dedi. "Yarın sabah da burada olursun."

Önce bir şey demedim. Sonra, o giderken bir sigara istedim, verdi.

23

Recep kahvaltı tepsimi alıp indirdikten sonra çar ıya gitti. Çar ıdan döndü ünde yanında bir ba kası vardı. Tüy gibi ayak sesinden Nilgün oldu unu anladım. Merdivenleri çıkıp kapımı açtı, bana baktı: Saçları ıslaktı, denize girmi . Gitti. Ölene kadar da odama ba ka kimse u ramadı. Yata ımda yattım ve dünyayı dinledim. Önce Nilgün'le Faruk'un a a ıda konu tuklarını duyuyordum, sonra plajın i renç cumartesi gürültüsü o kadar yükseldi ki, duyamaz oldum. Uyku gelmiyordu ve senin cehennem, Selâhattin, diyordum, cennet dedi in cehennem i te indi yeryüzüne; dinle; herkes birbirine e ittir, u kadar parayı veren herkes içeri girip soyunabilir, yanyana uzanabilir, dinle! itmemek için pancurlarımı ve penceremi kalkıp kapadım. Ö le yeme ini yiyeyim ve ö le uykusunun unutu una dalıp gideyim diye çok bekledim. Recep gecikti. Bir balıkçının cenazesine gitmi . Ö le yeme ine de inmedim. Recep tepsimi aldı ve kapımı çekip gitti. Ö len uykusunu bekliyorum.

En güzel uykudur ö len uykusu derdi annem. Ö len yeme i üstüne en güzel rüyaları görürsün ve güzel olursun. Evet. Biraz terlerdim, gev erdim, sanki hafifler, küçük bir serçe gibi çıt pıt uçardım. Sonra pencereyi açardık, temiz hava girince kirlili hava çıksın diye, Ni anta ı'ndaki bahçenin ye il dalları odanın taa içine uzanınca, dü lerim dı arı çıksın diye de. Çünkü, ben uyandıktan sonra, bazan, rüyamın benim ondan ayrıldı ım yerden, kendi kendine akıp gitti ine inanasım gelirdi. Ölünce de belki: Dü üncelerim odanın içinde geziyorlar, e yaların içinde, sıkı kapalı pancurlar arasında,

masamın ve yata ımın, duvarların ve tavanın yüzeylerine sürünerek dönüyor dü ünceler ve biri, yava ça kapıyı aralayınca havada benim dü üncemin gölgesini görür gibi oluyor: Kapa kapıyı, dü üncemin saflı ı bozulmasın, anılarım zehirlenmesin ve benim tertemiz dü üncem, sizi kendinizden utandırmak için, kıyamete kadar, burada, tavanlarımın içinde, bu sessiz evde, melekler gibi salınıp dursun. Ama o zaman ne yapacaklarını biliyorum: Ah, iblisin torunları, biri, hem de en küçükleri, bir kere a zından kaçırmı tı. Burası çok eskidi babaanne, burayı yıktıralım, yerine apartman yaptıralım. Çünkü, biliyorum, günaha girtla ınıza kadar batmak de il, ba kasının günahsız kalabildi ini görmek daha çok acı verir sizlere.

Günah dedi in o saçma yasa ı benim gibi sen de a malısın, derdi, Selâhattin, sen de iç benim gibi rakıdan, bir tadımlık, hiç merak etmiyor musun, hiçbir zararı yok, tersine yararı var, zekâyı açar. Tövbe! Peki unu bir kere olsun söyle Fatma, yeter; günahı da kocanın boynuna: Allah yok, de Fatma, hadi. Tövbe! Peki o zaman unu dinle, bak ansiklopedimin en önemli maddesi: dinle; yeni yazdım; yeni alfabeye göre 'B' harfinde bilgi maddesinde özetleyerek okuyorum dinle: Bilgimizin kayna ı deneydir... Deneye dayanmayan ve deneyle kanıtlanmayan hiçbir bilgi geçerli de ildir... Bütün bu bilimsel bilginin dayanak noktası olan bu cümle, Allah'ın varlı ı sorununu da, bir hamlede safdı ı bırakır... Çünkü bu, deneyle kanıtlanamayacak bir sorundur... Ontolojik kanıt skolastik bir gevezeliktir!.. Tanrı yalnızca metafizikçilerin oynadı ı bir dü üncedir... O halde bizim elmalar armutlar ve Fatmalar dünyasında Allah'ın da ne yazık ki yeri yoktur... Ha, ha, ha! Anlıyor musun Fatma, senin Allanın mallahın yok artık! Bu bilgiyi hemen yaymayı dü ünüyorum! Ansiklopedimin bitmesini beklemeye sabrım yok, matbaacı İstapan'a bir mektup yazdım, bunu bir ayrı basım yapıp hemen yayımlataca ım. Kuyumcu Avram'ı ça ırıyorum gene, bak ona göre; bu önemli sorunda senin genç kız nazını çekemem, kutundan iyi bir

parça verirsin, yemin ediyorum, bütün memlekete yararı da olacak, bu ahmak yobazlar bunu sattıramazlarsa, kararlıyım, gidip Sirkeci'de kendim sataca ım. Görürsün, kapı acaklardır! Çünkü buradaki akıl yürütmeyi, o fransızca kitaplardan çıkarıp, halkın anlayacağı dille yazabilmek için, yıllarımı verdim, Fatma, sen de biliyorsun! Asıl merak etti ım de okuyup okumayacakları de il Fatma, okuduktan sonra ne hale geleceklerini merak ediyorum ben.

Ama ökür kendisinden, belki de cücesinden ba ka kimse okumadı o i renç yalanları ve eytanın kandırdığı zavallının "gelece in güzel cenneti" diye heyecanla anlattığı cehennem tasvirini ve tasvir ettiği eyeryüzüne hemen insin diye nasıl yakardı ım i rene i rene bir tek ben okudum ve ba ka kimse de okumadı.

Selâhattin'in ölümü ke finden yedi, ölümünden üç ay sonraydı, Do an'ım Kemah'taydı, kı ın ortasıydı, evde cüceyle benden ba ka kimsecikler yoktu: Gece kar ya ıyordu ve ben mezarın üstü kar tutmuş tur diye dü ünüyordum ki, birden ürperdim, aklıma iyice ısınmak geldi. Çünkü hâlâ a zından tüten arap kokusuna katlanmayayım diye, çekildi ım odada ayaklarım buz kesmiş, tek ba ıma ü üyerek oturuyordum; lâmbanın soluk ve sıkıcı ı ı ı oyalamıyordu, kar camlara vuruyordu, a lamıyordum. Isınmak istedim, yukarı çıktım, Selâhattin ya arken sokulmadı ım ve içinde bir a a ı bir yukarı gezinen ayak seslerinin hiç dinmedi i odasına artık girebilece imi dü ündüm. Kapıyı yava ça ittim, gördüm: Sereserpe yayımlı lar, küstahça uzanmış lar, masalarda, koltukların, sandalyelerin üstünde, gözlerde, çekmecelerde, kitapların üstünde, içinde, yerlerde, pencere içlerinde, kâ ıtlar, kâ ıtlar, üzeri yazılı, çizili kâ ıtlar, kâ ıt yı nları. ri kaba sobanın kapa ını açtım, içine tıkkı tırmaya ba ladım. Kibriti atınca biraz sonra, daha da kâ ıt, yazı, gazete ve soba ne güzel yutuyordu senin günahlarını Selâhattin! Günahların yok olup gittikçe içim ısınıyor! Bütün hayatımı verdi ım eserim benim: Sevgili günahım! Bakalım ne yazmış iblis? Yırtıp yırtıp ya-

karken okumu tum da: Ba ina, bazı kısa notlar yazmı :
Cumhuriyet: Bize gereken yönetim ekli budur... Çe itli cumhuriyet türleri vardır... De Paset bu konudaki kitabında... 1342... Bu hafta Ankara'da kurulmu diyor gelen gazeteler... yi... Fakat bunu da kendilerine benzetmeseler. Darwin'in kuramını Kuran'la kar ıla tır ve ahmakların bile anlayaca ı basit mesellerle bilimin üstünlü ünü anlat... Deprem, tamamen jeolojik bir olay olup, yer kabu unun sarsılmasıdır... Kadın erke in tamamlayıcısıdır... kiye ayrılırlar... Birinciler, do al kadınlardır, bunlar do anın kendilerine verdi i zevklerin ve keyiflerin hakkını veren, rahat, dertsiz, tasasız, sinirsiz, öfkesiz do al kadınlardır ki bunların büyük ço unlu u halktan, a a ı sınıftan çıkar... Ruso'nun evlenmedi i karısı gibi... Ruso'ya altı tane evlat vermi tir, bir hizmetçiydi... kinci tür kadınlar ise asabi, buyurgan, kibar, kör inançlara kanmak zorunda kalan, so uk, anlayı sız kadınlardır... Mari Antuanet gibi... Bu ikinci tür kadınlar o kadar so uk ve anlayı sızdırlar ki, birçok bilgin, filozof, anlayı in ve a kın sıcaklı ını a a ı sınıfın kadınlarında aramı lardır... Ruso'nunki hizmetçi, Göte'ninki fırıncının kızı veya komünist bilgin Manc'inki gene evdeki hizmetçiydi... Bundan bir çocu u da olmu tur... Engels üzerine almı tır. Niye utanmalı? Hayatın gerçe idir... Daha da örnek çoktur... Böylece, bu büyük adamlar, so uk karıları yüzünden hiç haketmedikleri dertler içinde acılar çekerek hayatlarını zehirlemi ler, kimisi bu yüzden kitabını, kimisi felsefesini, kimisi de ansiklopedisini bitiremeden bo ubo una tükenmi lerdir... Yasanın ve toplumun piç saydı ı o çocuklar da bir ba ka acıdır!.. Leylek kanatlarına bakarken dü ündüm: Acaba tam bir leylek eklinde ve kıcı uskursuz zeplin yapmak mümkün mü?.. Uçak artık bir sava silâhıdır... Lindbergh adlı bir zat Atlantik Denizi'ni geçen hafta uçarak geçmeyi ba armı tır... 22 ya ndayken... Bütün padi ahlar ahmaktır... ttihatçıların kuklası Re at ahmaklıkta en ileri olanlarıdır... Bizim bahçedeki kertenkelelerin Darwin okumadıktan halde, Darwin'in dü ünmesine uygun olarak kuyruklarını bırak-

malannı bir mucize de il, insan dü üncesinin bir zaferi olarak görmeli! E er sanayile meyi hızlandırdı nı kanıtlayabilseydim, Müslümanlıktan, Hıristiyanlı a geçmemiz gerekti ini hemen yazardım...

Okuyordum, okuyordum ve i renerek sobanın a zına atıyor, ısınıyordum. Ne kadar okuyup, ne kadar atmı tim, artık bilmiyordum ki, birden kapı açıldı, baktım, cüce: Daha onyedi ya ında ama: Ne yapıyorsunuz Büyükhanım, yazık de il mi? Sus sen! Yazık günah de il mi? Sus diyorum! Günah de il mi? Hâlâ susmuyor! Nerede benim bastonum? Sustu. Daha ba ka kâ it var mı, sakladın mı bir ey, do ru söyle cüce, ne varsa hepsi bu mu? Susuyor! Demek sakladın cüce, sen onun o lu de il, piçisin ve hiçbir eye hakkın yok, anladın mı, ver onları bana, hepsini yakaca ım ben o kâ itların, çabuk getir, bak hâlâ, bana yazık de il mi diyorsun. Nerede bastonum? Üzerine yürüyorum. Sinsi, tıklar tıklar, merdivenlerden a a ı kaçtı. A a ıdan sesleniyor: Yok bende bir ey, Büyükhanım, yemin ediyorum, hiçbir ey saklamadım! Pekil! Bir ey demedim. Geceyarısı birden odasını bastım, uykudan uyandırdı dı arı attım onu, tuhaf kokulu odasının her yerini iyice aradım, küçük çocuk yata ının minik iltesinin içine kadar her yerini didik didik etim: Ba ka kâ it yokmu , evet.

Ama gene de korkarım hep. Bir yere bir ey saklamı tır, bir kâ it parçası gözümden kaçmı tır da Do an, babasının o lu arayıp ele geçirmi , bastırmı tır; çünkü gelip gelip sorardı: Anne, babamın yazdı ı yazılar nerede? Ben i itmiyorum seni yavrum. Hani yıllarca yazdı ya, nerede anne onlar? itmiyorum çocu um. Babamın yarım kalmı ansiklopedisi diyorum, canım? itmiyorum. Belki bir de eri vardır, babam onlara bütün ömrünü verdi, çok merak da ediyorum anne, hadi ver onları bana. itmiyorum evlâdım. Babamın istedi i gibi belki bir yerde yayımlayabiliriz de, çünkü bak 27 Mayıs'ın yıldönümü geliyor, askerler bir darbe daha yapacak diyorlar.

itmiyorum, Dogan'ım seni ben. Bu darbeden sonra Kemalizme bir dönü daha olacaktı , hiç olmazsa ansiklope-

diden bazı ilginç parçalar yayımlatabiliriz. Neredeyse onlar, çıkarıp versene anne! Kulaklarım benim iyi i itmez ki. Nerede bu kâ itlar, hay Allah, arıyorum, arıyorum bulamıyorum kitapları da, yok ortalıkta, yalnızca çama ırlı a atılmı o tuhaf araçlar var! itmiyorum. Ne yaptın, ah anne, kâ itlar, kitapları yoksa attın mı? Sustum. Yırttın, yaktın, attın de il mi? A - lamaya ba lar. Az sonra rakıya sarılır. Ben de yazaca ım, ben de babam gibi: Her ey, bak, gene kötüye gidiyor, bütün bu kötü gidi i, aptallı ı durduracak bir eyler yapmak gerek, bu adamlar bu kadar kötü niyetli ya da ahmak olamazlar, aralarında iyileri mutlaka vardır anne, Tarım Bakanı'nı okuldan tanıyorum, aynı kıza â ıktık ama çok iyi arkada tık, benden bir sınıf küçüktü, ama atletizm takımında beraberdik, gülle atardı, çok i mandı, ama pırlanta gibi kalbi vardı, imdi ona uzun bir rapor yazıyorum, u anda genelkurmay ikinci ba kanı olan filanca pa a da ben Zile'de kaymakam vekiliyken yüzba ıydı, çok iyi bir insandır, memleket için iyi bir ey olsun diye çırpınırdı, ona da bu rapordan bir tane gönderece im, anne sen bilmiyorsun, ama öyle haksızlıklar var ki... Peki, niye bunlar senden sorulsun o lum? Hiç karı mazsak sorumlusu biz oluruz da ondan anne, bari ben sorumlusu olmayayım diye masaya oturup onları yazıyorum ya... Babandan da zavallıymı sın sen, babandan da korkakmı sın!.. De ilim anne, anne de ilim, korkak olsaydım ben de onlara katılırdım, valilik sıram gelmi ti, ama benim de burama geldi, o zavallı köylülere neler yapıyorlar biliyor musun? Meraklı de ilimdir ki o lum ben! Onları ku uçmaz, kervan geçmez da kö e-lerinde... Merakın hiçbir i e yaramadı ını bana rahmetli baban ö retmi tir! Bırakıyorlar ve ne bir doktor var ne bir ö retmen... Ne yazık ki rahmetli babamın bana ö retti ini ben sana ö retemedim Do an'ım! Ve yılda bir kere ellerinden ürünlerini ucuza almak için... Ne yazık ki o lum, ben sana kendimden hiçbir ey de veremedim! Sonra onları o korkunç karanlı ın içine bırakıp unutuyorlar anne... Daha da anlatırdı ve ben dinlemezdim ve odama çekilir dü ünürdüm: Ne tuhaf: Sanki

ötekiler gibi olmasınlar ve evleriyle i leri arasında huzurla gidip gelmesinler diye onları kandıran biri var! Dü ünürdüm: Onları kandıran o birisi; imdi benim acılarına bakıyor ve sinsi sinsi gülüyor sanki! Tiksendim, saatime baktım. Üç olmu , ama hâlâ uyuyamıyorum, plajın gürültüsünü i itiyorum. Sonra cüceyi dü ündüm ve ürperdim.

Belki de köyden mektup yazıp Do an'ıma, o zaman, o, kendisini acındırmı tır diye dü ündüm. Ama belki de, Do an'ıma babası söylemi tir. Ama Selâhattin artık yazılarından ba ka bir eyi görecek gibi de ildi. Üniversiteyi bitirdikten sonraki yaz, Do an'im durup durup onlan sormaya ba lamı tı: Recep'le smail niye gittiler anne? Sonra bir gün çekip gitti. Bir hafta sonra geldi inde, yanında çocukluktan yeni çıkan onlar vardı: Üstü ba ı peri an bir cüceyle bir topal! Bunları köylerinden alıp buraya niye getirdin o lum, ne i leri var bunların bizim evimizde, demi tim. Niye getirdi imi biliyorsun anne, demi ti ve ikisini cücenin imdiki odasına yerle tirmi ti. Sonra topal, Do an'ımın sattırdı ı elmasın parasına tamah etti, defoldu gitti, ama uza a de il: Her yıl mezarlı a giderken yoku taki evini gösterirler! Cüce niye kaldı diye de hep merak ederim. Utandı ı için diyorlar, insan içine çıkmaktan korktu u için. Beni ev ve mutfak i inden de kurtardı, ama tiksindirdi de cüce. Do an'im gittikten sonra Selâhattin'le cüceyi bazan bir kö ede ba ba a yakalar i itirdim: Anlat o lum derdi Selâhattin, köydeki hayat nasıldı, çok mu sıkıntı çektiniz, sana da namaz kıldırıldılar mı, söyle bana, Allah'a inanıyor musun, anlat, annen nasıl öldü! Ne iyi kadındı, milletimin güzelli i vardı onda, ama ne yazık ki, benim bu ansiklopediyi bitirmem gerekiyordu. Cüce susardı, ben daha fazlasına katlanamaz odama kaçır, unutmaya çalı ırdım, ama tiksine tiksine hatırlardım: Ne iyi kadındı, milletimin güzelli i vardı, ne iyi kadındı, ne iyi kadındı!

Hayır, yalnızca günahkâr bir kadındı Selâhattin: Bir hizmetçi. Kan davası yüzünden kocasıyla bunlar, köyden kaçır Gebze'ye gelmi ler, sonra askere gidince, kocasının onu bı-

raktı ı buralı balıkçı da sandalı devrilip bo ulunca, ben bunu, iskele yıkıntısının orada kaç kere görmü tüm, zavallı, sümüklü, sefil kimbilir neyle geçiniyor, o sırada ondan önceki Geredeli a çı Selâhattin'e küstahlık edip, siz Allah'a inanmıyorsunuz, ama biz size gösteririz filan dedi i için, o zaman, Selâhattin onu yolladı ve bu i renç sümüklüyü eve aldı, ne yapalım, adam yok Fatma, ben karı mam, demi tim ben ve o ev i lerini çok çabuk ö renip, ilk yaprak dolmasını sardında, Selâhattin, ne yetenekli kadın de il mi Fatma, demi ti ve ben daha o zaman anladım olacakları ve hemen tiksindim ve dü ündüm, ne tuhaf, annem beni bu dünyaya ba kalarının suçuna ve günahına tanık olup i reneyim diye getirmi olmalı diye dü ündüm.

rendim evet: So uk kı gecelerinde, a zının rakı kuyusundan çirkin kokular tüterken, Selâhattin, beni uyudu sanır, önce merdivenleri sessizce iner, sonra, cücenin bugün oturdu u odada annesi olacak kadın onu beklerken, yarabbi ne a a ılık ey, sessizce yürürdü ve görür i renirdim: Sonra onunla, daha rahat ve ansiklopedisinde sık sık kullandı ı kelimenin dedi i gibi belki daha 'hür ve serbest' e lenebilmek için imdiki kümesin oraya o kulübeyi yaptı ını görür i - renirdim: Sarho sarho çalı ma odasından çıkıp geceyarısı oraya gitti i zaman ben odamda, elimde örgüm ve i lerim, kıpırdamadan oturur, orada ne yaptıklarını dü ünürdüm.

O sefil kadına bana yaptıramadı ı eyleri yaptırıyordu, diye dü ünürdüm; günaha iyice batırmak için onu, önce içki veriyordu, sonra Allah'ın olmadı ını söyletiyordu, öteki yok, diyordu eytanı mutlu etmek için, yok, yok, ben günaha korkmam, yok, Allah yok. Tövbe Fatma, dü ünme! Bazan, kıpırdamadan çıkar, arka odaya gidip, kulübenin günahkâr ve soluk ıkları bakarken, dü ünür mırıldanırdım: Oradalar; i te orada, imdi... Belki de piçlerini öpüyordu imdi, Allah'ın nerede olmadı ını anlatıyordu imdi, belki gülüyüyorlardı ve belki de... Dü ünme Fatma dü ünme! Sonra yaptı ndan utanarak odama döner, Do an'ımın yeke i için

i mi ve örgümü elime alıp beklerdim ve çok beklemem de gerekmezdi: Bir saat sonra Selâhattin'in kulübeden çıktı nı duyardım, az sonra da artık sessiz bile olmaya ü enen tıkırtısı merdivenleri sallanarak çıkarken, ben, odamın kapısını bir parmakçık aralar, o küçük aralıktan, çalı ma odasına girene kadar eytanı merak, korku ve tiksintiyle izlerdim.

Merdivenleri sallanarak çıkarken, bir keresinde, bir an durmu tu: O zaman, kapımın aralı na, gözlerimin içine baktı nı görüp korkmu , kapıyı örtüp usulca odama sı nmak istemi tim ama, geç kalmı tim, çünkü Selâhattin ba ırmaya ba lamı tı: Oradan burnunu çıkarıp ne bakıyorsun öyle korkak yaratık! Kapı aralıklarından beni her gece ne diye seyrediyorsun! Nereye gitti mi, ne yaptı mı bilmiyor musun sanki?.. Kapıyı kapayıp kaçmak istiyordum, ama kulpunu bırakmıyordum, bıraksam günaha ortak olacaktım gibi! Sonra daha da ba ırmı tı: Hiçbir eyden utanmıyorum ben Fatma, hiçbir eyden! Senin kafanı örümcek gibi saran o zavallı korkular ve inanç bana vız geliyor: Do u'nun bütün budalalıklarının ve suçun ve günahın ötesindeyim ben Fatma anlıyor musun? Bo yere seyrediyorsun beni: Senin suçlamak ve tiksirmek zevki aldı n eylemlerle ben gurur duyuyorum! Sonra sallanarak, birkaç basamak daha çıkmı ve hâlâ bir parmak aralık tuttu um kapıma do ru ba ırmı tı: O kadınla da övünüyorsun, bana do urdu u çocuklarıyla da... Çalı kan o kadın, dürüst, namuslu, açık sözlü ve güzel! Senin gibi yalnızca suçtan ve cezadan korkarak ya mıyor, çünkü senin gibi çatal bıçak tutmayı ve kibarlık taslamayı ö renmemi ! Bak ne diyece im imdi, iyi dinle beni! Sesi artık azarlayıcı de il kandırıcıydı ve aramızda alı kanlıkla kulpunu tuttu um bir kapı vardı ve dinliyordum: Utanacak, tiksinecek, suçlayacak hiçbir ey yok burada Fatma, özgürüz! Ba kalarındır özgürlü ümüzü kısıtlayan! Burada bizden ba ka kimse yok Fatma, sen de biliyorsun ki ıssız bir adada ya ar gibiyiz. Robinson gibi, toplum denen lanet eyi stanbul'da bıraktık, oraya ancak ansiklopedimle bütün Do u'yu altüst edebilece im gün

dönce iz. Dinle imdi: Özgürlü ümüzün tadını çıkararak, suçtan ve günahdan ve utançtan arınarak ya amak varken, niye her eyi hastalıklı tiryakiler gibi sarıldı ın o saçma inançların ve ahlakın zehiriyle berbat ediyorsun? E er özgürlü ü de il, mutsuzlu u istiyorsan, bu, en sonunda senin bilece in bir eydir: Ama senin yüzünden ba kalarının mutsuz olması do ru mu; senin saçma ahlak inançların yüzünden ba kalarının acı çekmesi yerinde mi? Bak dinle ne diyece im: imdi, o kulübeden geliyorum, saklamaya ne gerek var, biliyorsun hizmetçi kadının, çocuklarımın, Recep ile smail'in oradan geliyorum; Gebze'den onlara bir soba aidiydim, fayda etmemi , orada onlar so uktan donuyorlar Fatma, senin saçma inançların yüzünden, onların orada tir tir titremelerine gönlüm razı de il artık, beni dinliyor musun?

Anlamı ve korkmu tum: Kapıyı yumruklayarak ve a la maklı yalvararak söylediklerini daha da dinledim ve sustum. Az sonra, inleye inleye odasına geldi ini i ittim ve biraz sonra da, o derin, huzurlu, sarho horultusunu duyunca a ırdım, sabaha kadar da dü ündüm. Kar ya ıyordu, pencereden bakıyordum. Dü ündü üm ve anladı im eyi de sabah kahvaltıda bana söyledi.

Kahvaltımızı ediyorduk ve o kadın hizmet ediyordu, sonra, tıpkı imdi cücenin yaptı ı gibi, sanki hizmetten sıkılıp bıkmı ve mutfa a inmi ti ki, Selâhattin: Sen onlara piç diyorsun, ama onlar da insan, diye fısıldadı. Sanki bir sır veriyormu ve bir ey rica ediyormu gibi, inanılmayacak kadar hafif ve nazik bir sesle konu uyordu. Zavallı çocuklar, o kulübede ü üyorlar, daha biri 2, öteki 3 ya ında: Onları anneleriyle birlikte bu eve yerle tirmeye karar verdim Fatma! Küçük odaya artık sı mazlar. u yan odaya yerle tirece im onları. Unutma ki, onlar sonunda benim evlâtlarımdır. Artık, saçma inanç- larınla buna kar ı çıkma! Ben susuyordum ve dü ünüyordum. Ö leyin yeme e indi inde de, bu sefer yüksek sesle söyledi ve ekledi: O yer yataklarında yatmalarına, battaniye zan- nettikleri paçavralara sarılmalarına da gönlüm razı de il artık.

Yarın Gebze'ye aylık alı veri için gidince... Demek, yarın Gebze'ye gidiyor diye dü ünümü tüm ben! Ö leden sonra da öyle dü ündüm: Belki ak am yeme inde de bundan sonra aynı sofraya oturaca ımızı da söyler. Çünkü hepimizin e it oldu unu söylemiyor mu? Ama söylemedi. Rakısını içti, sabah Gebze'ye gidece ini söyledi ve çekinmeden çıktı gitti. Hemen yukarı çıktım ve arka odaya ko up arkasından baktım: Ayı- ı ında parlayan karın üzerinde sallanarak kulübenin gü- nahkâr ı ına yürü eytan yürü, yarın görürsün! Dönene kadar ayı ı ında karlı bahçeyi seyretmi tim; bir gözüm de soluk, çirkin lâmbadaydı. Dönerken, bu sefer odama girdi ve yüzüme söyledi: ki yıldan beri seni bo amak için artık bir mahkeme gerekti i için ve iki yıldır üstüne, artık istesen de kadın alamadı ım için bo yere böbürlenme! Aramızda, evlilik denilen, o gülünç anla madan ba ka hiçbir ey kalmadı Fatma! Üstelik o anla mayı yaptı ımız zamanın artlarına göre, ben seni istedi ım zaman, iki kelimeyle bo ayabilir, ya da üstüne bir ba kasını alabilirdim, ama buna zamanında gerek duymadım! Anlıyor musun? Daha da anlattı ve dinledim. Sonra, sabah Gebze'ye gidece ini söyleyip, sallanarak gitti sızdı. Karlı bahçeye bakıp dü ündüm ben, bütün gece dü ündüm.

Ama yeter Fatma, dü ünme artık! Yorganımın içinde ter- lemi im. Aklıma geldi: Cüce anlatıyor mudur? Çocuklar, diyordur, Babaanneniz elindeki o bastonla bizi... Korktum, dü ünme istemedim, uyumak istemedim, ama plajın cu- martesi u ultusunu i itirken uyuyamam ki ben!

Yorganı alnıma çektim, gene i itiyorum ve imdi anladım diye dü ünüyorum, imdi anladım ne güzelmi o kimsesiz kı geceleri: Gecenin sessizli i benimken, her ey kaskatı kesilmi , durgun uzanırken: Ben kula ımı yastı ın yumu ak karanlı ına dayamı ım, dünyanın o derin kimsesiz sessizli ini dü lüyorum, topra ın içinden ve zamanın dı ından geliyormu gibi, a ır a ır kendini yastı ımın altından bana duyururken dünya: Selâhattin ertesi gün Gebze'ye gitmi ti. Kıyamet günü

ne kadar uzaktaydı o zaman! Evde tek ba ımaydım. Ne kadar uzaktaydı mezarında çürümeyen ölümler! Dü ündü üm gibi, bastonumu aldım, merdivenleri inip karlı bahçeye çıktım. Ne kadar uzakta kaynayan cehennem kazanları, i kence acıları! Eriyen karda ayak izlerimi bırakarak eytanın kulübe dedi i günah yuvasına ben hızlı hızlı yürüdüm. Ne kadar uzakta yarasalar, çingiraklı yılanlar, cesetler! Kulübeye vardım, kapısını çaldım, biraz bekledim, sefil basit kadın, aptal hizmetçi, hemen açtı. Fare le leri, bayku lar, cinler! Onu itip içeri girdim, demek piçlerin bunlar, elimi tutmaya kalktı! Lâ ım boruları, hamamböcekleri, ölüm korkulan! Yapmayın hanımefendi, yapmayın çocukların ne günahı var? Habe köleler, zenciler, paslanmı demirler! Çocuklara vuraca ınıza bana vurun hanımefendi, ne günahı var onların. Aman Allahım, kaçın çocuklar, kaçın! Kaçamadılar! Çürükler, le ler, piçler! Kaçamadılar ve vurdum onlara ve o sırada, bir de bana el kaldırıyorsun ha, annelerine de vurdum ve o da bana vurmaya kalkı inca daha çok vurdum ve sonunda tabii ki Selâhattin, senin, çalı kan, güçlü kuvvetli kadın dedi in o yıkıldı, ben de ill! O zaman, be yıldır bahçenin ucunda dikilen ve kulübe dedi in o i renç günah yuvasının içini, a layan piçlerin sesini dinleye dinleye seyrettim. Tahta ka ıklar, teneke bıçaklar, annemin tabak takımlarının kırık ve çatlakları ve bak Fatma, kayıp sandı ın sa lamları da buradaymı ve masa diye kullanılan sandıklar, paçavralar, yırtık kuma lar, soba boruları, yer yatakları, pencerelerin, kapıların altlarına sıkı tırılmı gazete parçaları, aman Allahım ne i renç, lekeli, çirkin çaputlar, kâ it yı ınları, yanmı kibritler, paslı, kırık bir ma a, teneke kutular içinde odun parçaları, devrilmi eski sandalyeler, mandallar, bo rakı ve arap i eleri, yerlerde cam kırıkları, yarabbi kan da ve hâlâ a layan piçler, ben i rendim ve Selâhattin o ak am gelince önce biraz a ladi ve on gün sonra onları o uzak köye aldı götürdü.

Peki Fatma, diyordu, senin dedi in olsun, ama bu yaptı ın insanlık de il, küçü ün baca ını kırmı sın, büyü ün nesi

var anlayamadım, her yeri mosmor, ok geçirmi olmalı, bütün bunlara ansiklopedim için katlanıyor ve onları o uzak köye yolluyorum, çocukları evlât edinmeye razı olan bir zavallı ihtiyar adamca ız da buldum, ona epey para verdi im için, Yahudi'yi yakın zamanda gene ça ırmak zorundayım, eh, ne yapalım, günahlarımızın kefareti için, peki, peki, gene ba lama, sen günahsızsın, yalnızca benim günahım için, ama bundan sonra niye bu kadar içti imi de sormazsın artık, beni rahat bırakırsın, bo kalan mutfakta sen çalı ırsın, imdi ben yukarı çıkıp çalı aca ım, sen de, cinlerimi ba ima çıkarmadan defol git ba ımdan, odana kapan, so uk yata ına gir, bütün gece, öyle kukumav ku u gibi tavana bakarak, uyuyamadan, uyuyamadan yat dur.

Hâlâ yatıyorum ve uyuyamıyorum. Geceyi bekliyorum. Yataklarınıza serilip, hepimiz uyudu unuz için, kimsenin kirletmeye gücünün yetmeyece i gece gelse! O zaman tek ba ima kalınca dokunurum ben, koklarım, tadına bakarım, duyarım o zaman, dü ünürüm: Suyu, sürahiyi, anahtarları, mendili, eftaliyi, kolonyayı, taba ı, masayı, saati... Orada hepsi artık benim için dururlar, benim kendim gibi, bo lukta, çevremde rahat ve anla ılır durur, tıkırdar, çıtırdar, gece sessizli inde, sanki benimle birlikte esneyerek, suçtan, günahtan ve kirden annırlardı. O zaman, zaman da zaman olurdu ve onlar bana daha yakın ve ben de kendime daha yakın olurdum o zaman.

24

Tuhaf ve meraklı şeyler görürken, görürken birden uyandım ve gördüklerimin rüya olduğunu anlayınca kederlendim. Bana, "Faruk, Faruk!" diye seslenerek banyonun çevresinde dönen pelerinli bir ihtiyar görüyordum rüyamda. Galiba, tarihin sırrını söyleyecekti bana, ama söylemeden önce biraz eziyet ediyordu. Her şeyin bir bedeli olması gerektiğine nedense inanan ben, eziyete bilgi için katlanıyor, tuhaf bir utanç duyuyor, biraz daha diğeri sıkayım da bunu öğreneyim, diyordum ki, utanç birden dayanılmayacak gibi oldu ve ter içinde uyandım. Plajın uykusunu duyuyorum şimdi, bahçe kapısının oradan gelen araba ve motor seslerini. Uzun öyküden fayda etmedi: Dün, bütün gece içtiğim için hâlâ uykuluyum. Baktım, saat dörde çeyrek varmış. Daha içki vakti değil, ama kalktım.

Odadan çıktım. Ev sessiz. Merdivenleri indim, mutfaka gittim: El alı kanlı bıçakla buzdolabının kulpunu tutarken aynı beklentiyle duydum: Yeni bir şey, bir heyecan, beklenmedik bir serüven. Öyle bir şey olsa da hayatımda, onu arıvi, hikâyeleri ve tarihi unutulabilirsem. Buzdolabını açtım, bir kuyumcu vitrinine bakar gibi pırıltıya baktım: Kâseler, iğneler, renkler, domatesler, yumurtalar, kirazlar, oyalayın beni. Ama öyle der gibiydiler: Yok, sen artık bizlerle de oyalanamazsın; dünyadan el etek çekmenin ve çekiyormuş gibi yapmanın zevkiyle oyalanırsın sen. Sonra bütün bu zevk ve acıyı içkiyle tamamlar, kendini koyuverirsin. Rakı içtiği eseri yarılan mı bakkala gidip yenisini alsam? Buzdolabını kapadım ve birden öyle düşündüm: Ben de onlar gibi, dedem gibi, babam gibi yapsam,

her eyi bırakıp buraya kapansam, her gün Gebze'ye gidip gelsem, tarih denen eyle ilgili, ba ı ve sonu olmayan milyonlarca kelimelik yazı için masaya otursam. Dünyayı adam etmek için de il, yalnızca ne oldu unu söylemek için yapsam bunları.

Serin rüzgâr hızlanmı . Baktım, bulutlar da yakla mı . Sıkı bir lodos geliyor. Kapalı pancurlarına bakarken Recep'in odasında nasıl uyudu unu dü ündüm. Nilgün, tavuk kümesinin orada oturmu okuyor, sandaletlerini çıkarmı , çıplak ayaklarını topra ın üzerine basmı . Bahçede aylak aylak yürüdüm biraz. Amaçsız bir çocuk gibi, kuyuyla, tulumbayla oynadım, gençli imi dü ündüm; çocuklu umu da. Biraz sonra gene kanmı dü ünmeye ba layınca, bari bir ey yiyeyim dedim, içeri girdim. Ama mutfa a girece ime, merdivenleri çıktım, odama döndüm ve pencereden bo bo bakarken, acaba dü ündüklerim ardından gidilmeye, ya amaya de er mi, diye mırıldandım. Ardından gidilecek hiçbir ey dü ünebiliyor muyum? Daha fazla dü ünmemek için, kendimi yata a atıp, Evliya Çelebi'yi açıp, geli ğüzel okumaya ba ladım.

Bir Batı Anadolu gezisini anlatıyordu: Akhisar'ı, Marmara kasabasını, sonra bir küçük köyü ve kasabanın ılıcalarını: ılıcaların suyu insana ya gibi cila verirmi , kırk gün içilirse cüzamliya da iyi gelirmi . Sonra bir havuzu nasıl onartıp temizletip, keyifle içine girdi ini okudum. Bu havuz sefasını bir daha okudum ve Evliya'nın suç ve günah tanımayan keyfine imrendim, kendimi onun yerine koymak istedim. Sonra havuzun bir sütununa onarım tarihini de dü mü . Sonra da, Gediz'i atla geçip gitmi . Bütün bunları hiçbir eyden çekinmeyen, güvenli huzurlu bir dengeyle; davuluna vuran mehtercinin sakınmasız ne esikle yazmı tı. Kitabı kapayıp nasıl böyle yapabildi ini, yaptı ı ile yazdı ını nasıl böyle çakı tırabildi ini, kendini bir ba kasını görür gibi nasıl dıardan görebildi ini dü ündüm. Aynı eyi ben de yapıp, sözgelimi bir arkada ıma mektupla anlatmaya kalksaydım ne bu kadar yalın olabilirdim, ne de bu kadar ne eli: in içine

kendimi sokardım; karı ık ve suçlu aklım, olguların çıplaklı nı örterdi. Yaptı m ile niyetim, olan ile yargılarım birbirine karı ır, nesnelere Evliya'nın kurdu u o dolaysız ve gerçek ili kiyi bir türlü kuramadan, burnumu yüzeyle sürte sürte acı çekerdim.

Açıp, bir daha okudum: Turgutlu ehrini, Nif ehrini ve Ulucakh'yı ve buradaki bir ba ka âlemi: "Çadırımızı bir âbi hayat kenarında kurub, yayla çobanlarından bir semiz kuzu alub bibak, biperva kebab idüb yedik." te: Zevk ve keyif de di dünya kadar yalındı. Dünya da, varolan ve huzurla, olsa olsa bazan co ku, bazan ne eli bir hüzünle tasvir edilecek ve ya anılacak bir yerdi; ele tirilecek ve de i tirme ve ele geçirme tutkusuyla içinde kıızı arak öfkelenilecek bir yer de il.

Sonra birden Evliya'nın okuyucusunu kandırmak için, hile yaptı nı dü ündüm. Belki o da benim gibi biriydi, ama yalnızca iyi yazmayı biliyordu; iyi yalan kıyırmayı: Belki o da a açları ve ku ları, evleri ve duvarları benim gördü üm gibi görüyor da yalnızca bir yazı hüneriyle beni aldatıyordu. Ama kendimi inandıramadım, biraz daha okuduktan sonra bunun bir hüner de il, bir bilinç oldu una karar verdim. Evliya'nın dünyayı, a açları, evleri, insanları gören bilinci bizimkinden bamba kaydı. Birden, bu nasıl oluyor, Evliya'nın bilinci nasıl öyle kurulmu diye meraklandım. Çok içip, iyice dertlendikten sonra, karımı dü ününce, bazan, bir türlü uyanıp kurtulamadı m bir rüyadan birilerine umutsuzlukla seslenirim. Aynı çaresizlikle seslenir gibi dü ündüm: Ben de onun gibi olamaz mıyım, dü üncemin, beynimin yapısını onunkine benzetemez miyim, onun gibi ben de dünyayı oldu u yalınlıkla ba tan sona tasvir i ine giri emez miyim?

Kitabı kapayıp kenara fırlattım. Bunu yapabilirsin, hiç olmazsa hayatını inançla bu i e vermeye çalı abilirsin diyerek kendimi co turdum. Onun gibi dünyayı ve tarihi kar ıma ilk çıkıverdi i yerden tasvire ba larım. Manisa'nın kimin, kaç akçelik hassı oldu unu, kaç zeameti, kaç tımarı, kaç askeri oldu unu onun yazdı ı gibi, ben de olguları sıralarım. Bu

olgular zaten ar ivde beni bekliyorlar. Evliya'nın tarihi yapılarından, törelerden, alı kanlıklardan sözett i rahatlıkla, ben de o belgeleri kâ ıda geçiririm. Onlar hakkında konu urken ben de onun gibi sözümün içine kendi yargımı hiç sokmam. Sonra da, onun bir caminin kiremitle ya da kur unla örtülü oldu unu yazıvermesi gibi, ben de bir olgunun ayrıntısının öyle ya da böyle oldu unu ekleyiveririm. Böylece, benim tarihim de Evliya'nın Seyahatname'si gibi olguların sonsuz bir tasvirinden ba ka bir ey olmaz. Bunu bildi im için ben de onun gibi arada bir durur, dünyada ba ka eyler de oldu unu hatırlayarak, bir kâ ıdın üstüne,

hikâye

diye yazar, olgularımın insan tutkuları ve heyecanları için düzenlenmi o tatlı, e lendirici kurgulardan da arınmı oldu unu, böylece okuyana sezdiririm. Evliya Çelebi'nin 6000 yapra ndan çok daha a ır çekecek olan benim sayfalarımı bir gün birisi okursa, kafamdaki tarihin bulutsu kitlesini orada oldu u gibi görür. Kâ ıdın üstünde, hepsi, Evliya'nın yazdıkları gibi, do al eyler gibi, bir a aç, bir ku , bir ta parçası gibi durur; okuyana da arkasında aynı do allıkla bir olgunun yattı nı duyuruverir. Böylece beynimin kıvrımları içinde gezindi ini dü ündü üm tarihin o tuhaf kurtları oradan dökülmü , ben de artık onlardan kurtulmu olurum. O kurtulu gününde de, belki ben gider, artık denize girerim. Denizden alaca ım keyif de, Evliya'nın havuzdan aldı ı keyifle e de er olur, diyordum ki birden irkildim: Bir araba kornasını küstahça öttürüyor. Dü leri bölen, anıları silen, i renç, cırlak, "ça da " gürültü sinirlerimi bir anda bozuverdi.

Yataktan hızla kalktım, aceleyle merdivenleri inip bahçeye çıktım. Rüzgâr hızlanmı , bulutlar yakla mı : Ya mur geliyor. Sigaramı yaktım, bahçeyi geçtim, soka a çıktım, yürüyorum. Evet, gösterin bana, imdi ne göstereceksiniz, ey duvarlar, pencereler, arabalar, balkonlar, balkon içinde hayatlar, naylon

toplar, takunyalar, plastik simitler, tokyolar, i eler, kremler, kutular, gömlekler, havlular, çantalar, bacaklar, etekler, kadınlar, erkekler, çocuklar, böcekler gösterin, gösterin bana durgun ölü yüzlerinizi, gösterin yanık omuzlarınızı, anaç gö üslerinizi, güvensiz ince kollarınızı, beceriksiz bakı larınızı, gösterin gösterin bana bütün renkleri, yüzeyleri, çünkü burnumu sürte sürte o yüzeylere ben de kendimi unutmak istiyorum, uçmak istiyorum, neon lâmbalara, pleksiglas reklamlara, siyasal sloganlara, televizyonlara, duvarlara mihlanmı çıplak kadınlara, bakkal kö elerine, gazete resimlerine, baya ı afi lere bakı larımı vura vura kendimi unutmak istiyorum; haydi, gösterin bana, gösterin...

Yeter! Mendire e kadar yürümü üm! Bo yere bir co ku; kendimi kandırıyorum! Hepsini gizliden gizliye sevdi imi, ruhsuz ve baya ı bildi im her eyi derinden derine özledi imi, tiksindi ime inanmak istedi im eyin bir parçası oldu umu biliyorum. Bazan bugünden iki yüz yıl önce, ya da sonra ya- amak istedi ime kendimi inandırırım ama yalandır bu: Bu i renç yüzey sarho lu una bile bayıldı ımı biliyorum ben. Gazoz ve sabun reklâmlarına, çama ır makinelerine ve mar- garinlere bayılıyorum. Ya adı ım yüzyıl, gözüme her eyi kırıp büken bir gözlük yerle tirmi , gerçe i göremedi imi seziyorum, ama Allah kahretsin seviyorum da gördüklerimi!

Bir kotra İodostan kaçmak için a ır a ır mendire e yak- la ıyor ve daha büyümemi dalgaların üzerinde a ır a ır sallanıyor. Sallanırken, kendisini sallayan, kıpırdatan bir bilinçaltı oldu unu bilmiyor sanki: Mutlu kotra! Kahveye do ru yürüdüm. Kalabalık. Rüzgâr dı ardaki masaların ör- tülerini uçlarından kaldırıyor ama, analar, babalar, çocuklar çaylarını ve gazozlarını rahat içsinler diye örtülerin çevrelerine geçirilmi lastikleri düzeni sa lıyor. Kotranın rüzgârın keyfini alan yelkenini zorlukla indiriyorlar. Beyaz bez, a a ı indikçe, yakalanıp umutsuzca kanat çırpıp bir güvercin gibi titriyor, ama bo una: Sonunda, i te, indirdiler yelkeni. Tarih nedir oyununu bir kenara atıversem ne olur? Gidip defterimi

okuyayım, ar ivin anılarıyl a uslu uslu oyalanayım. Oturup bir çay içsem? Bo masa yok. Gittim, pencerelerinden kahvenin içine baktım. Kâ it oynayanlar var, bo masalar var. Recep gelir buraya! Oyun kâ itları ellerinde bakıyorlar, sonra bıraktılar, sanki yorulmu lar ve dinleniyorlar. Biri bırakılan kâ itları topladı, karı tırıyor. Nasıl karı tırdı ina öyle bo bo bakarken birden aklıma geldi, heyecanlandım. Evet, evet: Bir iskambil destesi her eyi çözebilir!

Eve dönüyorum ve dü ünüyorum. öyle:

Ar ivin sessizli inde uyuyan bütün o cinayetleri ve hırsızlıkları, sava ları ve köylüleri, pa aları ve düzenbazlıkları, tek tek bütün olguları iskambil kâ ıdı büyüklü ünde kâ itlara yazarım. Sonra, yüzlerce, hayır milyonlarca kâ ittan olu an o korkunç desteyi, bir iskambil destesi karı tırır gibi, tabii, daha zorluklarla, özel makinelerle, noterler huzurunda kullanılan piyango makineleriyle karı tırır, okuyucumun eline tutu tururum! te, derim sonra, hiçbirinin birbiriyle ili kisi, öncesi ve sonrası, arkası ve önü, nedeni ve sonucu yoktur: Buyrun, genç okuyucu, i te tarih ve hayat, diledi iniz gibi okuyun. Heps i yalnızca vardır, olan her ey bunların içindedir, ama hepsini birbirine ba layan bir hikâye yoktur. sterseniz o hikâyeyi siz yakı tırın onlara. O zaman: Hikâye yok mu, diye sorar genç okuyucu hüzünle, hiç mi hikâye yok. O zaman, ona da hak veririm, tabii derim, anlıyorum sizi, gençsiniz, huzurla ya ayabilmek ve ya arken bir ucundan tutup dünyayı istedi iniz yere çekivereceginize inanmak için, ahlak için, her eyi açıklayan bir hikâye gerek size, yoksa bu ya ta çıldırır insan; haklısınız, derim ve milyonlan bulan iskambil kâ itları arasına joker sıkı tırır gibi aceleyle, üzerinde,

hikâye

ve içinde de hikâyenin kendisini yazan kâ itlar sıkı tırmaya ba larım. Peki, hepsinin anlamı nedir, diye gene de sorar genç okuyucu. Heps i ne sonuç veriyor? Ne yapmalı? Neye inanmalı?

Do ru olan nedir, yanlı olan nedir? Hayatta ne için u ra malı? Hayat nedir? Nereden ba lamalı? Hepsinin özü nedir? Bundan ne sonuç çıkar? Ne yapayım? Ne yapayım? Ne yapayım? Allah kahretsin! Canım iyice sıkıldı. Geri dönüyorum...

Plajın önünden geçerken birden güne bulutların arasına girince kumları örten insan yı nını amaçsızla ıverdi. Onların, kumun üzerinde de il, bir buzulun üzerinde uzandıklarını, güne lenmek de il, yumurtalarını ısıtmak isteyen tavuklar gibi buzulu ısıtmak istediklerini hayal etmeye çalı tım. Ama biliyorum bu çaba neden: Nedensellik zincirini koparayım, zorunlugun ahlak dürtüsünden kurtulayım diye. Kum de il buzsuz üzerine uzandıkları, suçsuzum ben, özgürüm, her eyi yapabilirim, her ey de olabilir: Yürüdüm.

Güne çıktı, bakkala gittim, üç i e bira istedim. Çırak i ellerimi kesekâ ıdına koyarken kısa boylu, geni a ızlı, çirkin bir ihtiyarı nedense Edward G. Robinson'a benzetmeye çalı tım. Hayrettir, benziyordu da. nanılmayacak gibi: onun gibi sivri bir burnu, küçük di leri ve yana nda da et beni var. Ama kafası kabak ve bıyıklı. te az geli mi ülkenin umutsuz toplumsal bilimi budur: Elimizdeki somut yapı kötü bir kopyası oldu u özgün yapıdan ne bakımlardan ayrılıyor? Kel bir kafa, bıyık, demokrasi ve sanayi açısından. Düzmece Edward G. Robinson ile gözgöze geliyoruz. Birden içini dökermi : Beyefendi, bütün bir ömrü, bir ba ka adamın silik bir kopyası olarak geçirmek, biliyor musunuz, bana ne a ır geliyor! Karım, çocuklarım hep özgün G. Robinson'a bakıyorlar, bakıyorlar da sonra benim ona benzemeyen yanlarımı kusur diye yüzüme vuruyorlar. Ona benzemek suç mu, Allah için siz söyleyin, insan kendisi olarak kalamaz mı, ya o adam ünlü bir aktör olmasaydı ne olacaktı, o zaman bana nasıl kusur bulacaklardı? Ba ka bir örnek bulur, bu sefer ona benzedi in için seni ele tirirlerdi, diye dü ündüm. Do ru, haklısınız beyefendi, yoksa siz de sosyolog filan mısınız, ya da bir profesör? Hayır, doçent! htiyar Robinson peynirini alıp a ır a ır çıktı. Ben de i elleri aldım, eve dönüyorum ve

artık yeter diye dü ünüyorum, iyice hızlanan rüzgâr, balkonlara asılmış mayoları çamaşırı iplerine boğubona doluyor, bir pencere boğubone yere çarpıp duruyor.

Eve gittim, maselileri eleri buzdolabına koydum, kapaklarını kaparken maseliler eytan dürtünce, kendimi tutamadım, açkarnıma bir bardak rakıyı ilaç içeri gibi içip Nilgün'e gittim. Gezmek için o da beni bekliyormuş. Saçları ve kitabının sayfaları rüzgârda koğuturuyor. Mahallede görülecek bir maseliler ey olmadı maseliler ini söyledim. Arabayla gezmeye karar verdik. Anahtarlar için yukarı çıktım, defterimi de aldım, mutfaktan da bir maseliler i e suyla rakıyı ve biraları aldım, açkacayı da unutmadım. Aldıklarımı görünce Nilgün paylayacakmış gibi baktı bana, sonra bir koğubitti, radyoyu alıp geldi. Araba inleye öksüre çalıktı. Plajdan çıkan kalabalık arasından ağırağıra geçtik, mahalleden çıkarken açıklara, taabuzabir yıldırım sessizce düğütü. Gürültüsü çok sonra geldi.

"Nereye gidelim?" dedim, sonra ben. "Senin maseliler u vebalıların kervansarayına," dedi Nilgün. "Veba devletine." "Öyle bir yer olup olmadığından emin değilim," dedim. "Maseliler yi ya, maseliler i te," dedi Nilgün; "gider bakar kesin bir karara varırsın." "Kesin bir karar," diye düğünüyordum ki ben, o ekledi: "Kesin bir karara varmaktan korkuyor musun yoksa?" "Veba Geceleri ve Cennet Günleri" diye mırıldandım ben. "Sen roman mı okuyorsun?" dedi Nilgün maseliler a kınlıkla. "Biliyor musun," dedim heyecanlanarak, "bu veba düğünceci beni gittikçe sarıyor. Dün gece aklıma geldi, bir yerde okumuğum, Cortez'in, o kadar küçük bir orduyla Aztekler'i yenilgiye uğratıp Mexico-City'i almasının arkasında veba varmış. Şehirde veba salgını çıkınca Aztekler Tanrı'nın Cortez'den yana olduğuna karar vermişler." "Çok güzel maseliler i te," dedi Nilgün. "Sen de bizim vebayı bulur, başkalarına baktılar, peşinden gidersin." "Ama ya yoksa böyle bir maseliler ey." "O zaman da gitmezsin!" "Gitmez de ne yaparım?" "Her zaman yaptığın maseliler eyi yaparsın. Tarihle uğraırsın." "Artık uğraamam diye korkuyorum." "Maseliler yi bir tarihçi olabileceğine niye inanmak istemiyorsun?" "Çünkü insanın Türkiye'de iyi hiçbir maseliler ey olamayacağını biliyorum." "Yok

canım." "Evet, ö ren artık, böyle i te bu ülke. Rakı ver." "Yoo. Bak ne güzel yerler buraları. nekler. Cennet teyzenin inekleri." " nekler!" diye ba ırdım birden. " nek herifler! Baya ı yaratıklar! Allah belâlarını versin!" Sonra bir kahkaha attım, ama galiba, biraz zorluyordum kendimi. "Kendini koyvermek için bahane arıyorsun de il mi?" dedi Nilgün. "Arıyorum. Rakı ver hadi bana!" "Bo yere niye koyvermek istiyorsun kendini?" dedi Nilgün. "Yazık de il mi sana?" "Niye yazık olsun? Kendilerini koyveren o kadar insandan ne farkım var benim?" "Ama siz o kadar okumu sunuz beyefendi!" dedi Nilgün alaycı bir sesle. "Aslında bunu ciddi söylemek geliyor içinden, ama cesaret edemiyorsun de il mi?" "Evet," dedi bu sefer Nilgün, kararlı bir sesle. "Evet. Bo yere niye koyvermek insan kendini?" "Bo yere de il ki," dedim. "Kendimi koyverince mutlu olca ım. Gerçek olca ım o zaman." " imdi de gerçeksın," dedi ku kuyla. "Sahici olca ım. Anlıyor musun. imdi sahici de ilim! Kendine hakim olan, kendini her an sorguya çeken bir insan, Türkiye'de sahici olmaktan çıkar, mutlaka çıldırır. Türkiye'de çıldırmamak için insan koyvermeli kendini. Rakı vermeyecek misin?" "Al bakalım!" "Hah öyle! Radyonu da aç!" "A abeylik taslamaktan ho lanıyorsun." "Taslamıyorum," dedim, "öleyim ben. Türküm!" "Nereye gidiyorsun?" "Yukarılara," dedim birden heyecanlanarak, "Hepsini en iyi görebilece imiz bir yere. Hepsini birlikte..." "Neyin hepsini?" "Hepsini birarada görebilirim belki..." "Belki?" diye sordu Nilgün, ama sustum.

Sustum, sustuk, smail'lerin evinin önünden yoku u çıktık. Darıca yoluna saptım, mezarlı ın önünden geçip çimento fabrikasının arkasına çıkan eski, toprak yola girdim, ya mur sularının berbat etti i yoku u sahana sahana çıktık. Tepeye vardı ımızda ya mur serpi tirmeye ba lamı tı. Anadol'un burnunu manzaraya çevirdim, buraya geceyarıları Cennet-hisar'dan arabalarıyla öpü meye ve Türkiye'de ya adıklarını unutmaya gelen gençler gibi durduk, baktık: Tuzla'dan Cennethisar'a kadar kıvrıla kıvrıla uzanan kıyı, fabrikalar,

tatil köyleri, banka kampları, kaybolan zeytinlikler, kiraz a açları, ziraat okulu, Fatih'in öldü ü çayır, denizdeki bir mavna, a açlar, evler, gölgeler, Tuzla burnundan bize do ru a ır a ır yakla an bir ya murun içine giriyordu. Sa ana in denizin üzerinde kıpırdana kıpırdana ilerleyen beyaz izini görüyorduk. Rakı i esinin dibinde kalanları da barda ıma doldurup içtim.

"Mideni mahvedeceksin!" dedi Nilgün. "Sence karım, niye bırakıp gitti beni?" dedim. Kısa bir sessizlik oldu, sonra Nilgün dikkatli bir sesle, çekine çekine söyledi: "Ben, ikinizin de birbirinizi bıraktı ınıızı sanıyordum." "Hayır, yalnızca o beni bıraktı. stedi i yere bir türlü ula amıyordum çünkü... Ba-ya ıla acagımı anladı herhalde." "Yok canım!" "Öyle, öyle," dedim. "Ya mura bak!" "Anlamıyorum." "Neyi? Ya muru mu?" "Hayır," dedi Nilgün ciddi ciddi. "Sen Edvard G. Robinson kim biliyor musun?" "Kimdi?" "Türkiye'de bir taklidini gördü üm aktör. kili hayattan bıktım. Anladın mı?" "Hayır." " çki içersen anlarsın. Niye içmiyorsun? çkinin yenilgi simgesi oldu unu dü ünüyorsun de il mi?" "Hayır, öyle dü ünmiyorum." "Dü ünüyorsun, biliyorum dü ün. Teslim oluyorum ben de..." "Ama, bir sava a bile girmedin ki daha sen," dedi Nilgün. " ki ruhla ya amaya dayanamadı ını için teslim oluyorum. Sana olur mu bazan öyle: ki ki iyim ben, diye bazan dü ünürüm." "Hayır!" dedi Nilgün. "Hiç olmaz." "Bana oluyor," dedim. "Ama artık kararımı verdim, olmayacak. Tek ki i olaca ım, bir bütün, tastamam sa lıklı bir insan. Televizyonda gösterilen, içleri dolu buzdolaplarını, halı reklâmlarını, sınavda parmak kaldırıp, hocam cevapla-maya ikinci sorudan ba layabilir miyiz? diyen ö rencilerimi, gazetelerin magazin sayfalarını, birbirlerini öperek içki içen herifleri, otobüs içlerine asılı dersane ve sucuk ilânlarını seviyorum. Anladın mı?" "Biraz," dedi Nilgün hüzünle. "Sıkıldıysan susayım." "Yok, e leniyorum." "Ya mur fena geliyor de il mi?" "Evet." "Sarho oldum ben." "Bu kadarla sarho olunmaz." Bira i elerinden birini alıp açtım, a zından

içerken, "Peki hepsini yukarıdan görürken ne dü ünüyorsun?" diye sordum. "Hepsi gözüküyor ki..." dedi Nilgün ne eyle. "Görebilseydin? Delili e Övgü'de öyle bir parça okumu tum: Aya çıkıp, dünyaya baksaydı ve her eyi, bütün bu hareketi bir anda görseydi biri ne dü ünürdü?" "Belki karı ık oldu unu dü ünürdü." "Evet," dedim ve birden aklıma geldi: "Bu heyulayı tasavvur da mü evve görünür..." "Kimin bu?" "Nedim'in!" dedim. "Tahmisi Gazeli Ne ati. Öyle aptal aptal okurken aklımda kalmı . " "Biraz daha okusana!" "Bende pek bir ey yoktur ki. Hafıza yok! Zaten Evliya okuyorum. Niye onun gibi de iliz sence?" "Nasıl?" "Tek ki ilik bir ruhu var o herifin. Kendisi olabilmeyi beceriyor. Ben olamıyorum. Sen?" "Bilmiyorum," dedi Nilgün. "Ah," dedim. "Ne dikkatli-sin sen! Kitapların dı ina bir adım atmaya ödün kopar. Aferin, inan inan! Onlar da inanıyorlardı, inanıyorlar... Ama bir gün inanamayacaklar. Bak fabrika da ya murun içine girdi. Ne tu-haf yer u dünya!" "Niye?" "Bilmem... Sıkıyor muyum seni?" "Yoo!" "Ke ke Recep'i de alaydık." "Gelmedi." "Evet, utanır." "Çok seviyorum Recep'i," dedi Nilgün. "Chops!" "Ne?" "Dickens'in bir romanındaki sinsi cüce..." "A bi, çok acımasızsın." "Dün bana, Üsküdar tarihi ile ilgili bir ey soracaktı galiba!" "Ne sordu?" "Soramadı ki! O, Üsküdar, der demez, aklıma Evliya Çe-lebi geldi: Bu Üsküdar, 'eski dar'dan galat üstü açık bir zindan-ı dardır, dedim ben." "O ne dedi?" "Eski dar'ı anladı ga- liba, utandı sustu Chops! Ama sonra bugün bak, bana ne gösterdi!" "Çok acımasızsın!" "Dedemizin yazdı ı bir listeyi!" "Dedemizin mi?" "Bizde, Türkiye'de lüzumsuz derecede fazla olanlar ve lüzumsuz derecede eksik olanlar." Uzanıp defteri-min içinden aldım! "Nereden çıktı o kâ it?" "Recep verdi diyorum, ya!" dedim ve okudum. "Bilim, apka, resim, ticaret, denizaltı..." "Ne?" "Bunlar bizde eksik olanların listesi..." "Recep'in ye eni Hasan var ya!" "Yok!" "O Hasan beni takip ediyor a bi." "Listeyi okuyayım mı?" "Beni takip ediyor diyorum." "Niye takip etsin?.. Denizaltı, burjuva, resim sanatı, su buharı,

satranç, hayvanat bahçesi." "Anlamıyorum ben de..." "Sen evden çıkmıyorsun ki, takip etsin... Fabrika, profesör, disiplin. Gülünç de il mi?" "Gülünç!" "De il. Trajik!" "Neyse. Plajdan her dönü ümde bu Hasan pe imde." "Belki arkada lık etmek istiyordur." "Evet, öyle dedi!" "Gördün mü? Dinle o zaman. Adam, bizden taa kaç yıl önce eksiklerimizi dü ünüp bulmu , bak." "Cansıkıcı ama!" "Hangisi? Hayvanat bahçesi, fabrika, profesör, bence artık yeterince profesör var, sonra disiplin, matematik, kitap, prensip, kaldırım bir de, ba ka bir kalemle, ölüm korkusu ve hiçli in uuru yazmı , sonra konserve, hürriyet..." "Yeter a bi!" "Bir de, sivil toplumu eklemek gerek. Belki de â ıktır sana." "Olabilir." "Bizde lüzumsuz derecede fazla olanlar ise unlar: Adam, köylü, memur, Müslüman, asker, kadın, çocuk..." "Bunlar gülünç gelmi)tor bana." "...kahve, iltimas, tembellik, küstahlık, rü vet, uyu ukluk, korku, hamal..." "Demokrat bile de ilmi bu adam." "...minare, erefe, kedi, köpek, misafir, e -dost, tah-takurusu, yemin, ulan, dilenci..." "Yeter!" "...sarımsak, so an, hizmetçi, esnaf... hepsi fazlaymı bunların..." "Yeter!" "...küçük dükkân, imam..." "Uyduruyorsun!" "Yok. Al bak." "Eski yazı bu." "Recep gösterdi bugün, oku dedi, dedemiz vermi bunu ona." "Niye vermi ?" "Bilmem." "Ya mura bak! Uçak gü-rültüsü de il mi bu?" "Evet!" "Bu havada!" "Ne müthi ey u uçak!" "Evet!" "çinde olsaydık imdi." "A bi sıkıldım artık, dönelim." "Dü ermi !" "Dönelim!" "Dü ermi , ölüümü z, öbür dünya varmı ." "A bi sıkıldım, diyorum." "Varmı , benden hesep sorarlarımı . Görevini niye yapmadın? Neydi görevimiz? Basit: nsanlara umut vermek." "Do ru!" "Evet, kızkarde im de bana hatırlatmı tı bu görevi. Ama, ben kendimi koyveriyordum." "Hayır, koyveriyormu gibi yapıyordun." "Yapıyordum, çünkü sıkılmı tım." "A bi, istiyorsan arabayı ben kullanayım." "Biliyor musun kullanmasını?" "Geçen yıl, bir kere göstermi tin ya..." "Geçen yıl, ben var mıydım?" "Recep bekliyordur." "Chops. O da bana bir tuhaf bakıyor." "Yeter a bi." "Karım da hep aynı eyi söylerdi: Yeter Faruk!"

"Bu kadar sarho oldu una inanmıyorum." "Haklısın, inanınca hiçbir şey yok. Hadi mezarlığa gidelim." "Ama ben dönelim, yol çamur oldu." "Burada, çamurun içinde yıllarca kalırmıydın." "Ben iniyorum." "Ne?" "Ben nipp yürüyerek dönelim." "Saçmalama!" "Dönelim o zaman." "Benim hakkımda ne düşünüyorsun söyle." "Seni çok seviyorum ama ben." "Başka?" "Bu kadar içmeni istemiyorum." "Başka?" "Niye böylesin?" "Ne demek böyle?" "Eve dönmek istiyorum!" "Beni engelleyen bulmuyorsun, değil mi? Dur seni engelleyeyim! Defterim nerede? Ver! Bak şimdi: Kasap Halil'in 21 akçelik sırt eti tartıldı 120 dirhem eksik çıktı. Tarih, 13 Zilhicce 1023. Ne anlamı var bunun?" "Çok açık anlamı." "Hizmetçi başa, efendisi Ahmet'in, 30 bin akçesini, bir eyerini, bir atını, iki kılıcını, bir kalkanını alıp Ramazan adlı birine iltica etti." "İğince!" "İğince mi? Nesi ilginç?" "Ben inip, dönüyorum." "Benimle oturmak ister misin?" "Ne?" "Burada, arabada, demiyorum, çok ciddiymiş şimdi, dinle: İstanbul'da teyzenlerle oturacağın bana benimle otur Nilgün. Koskocaman bir boğda var evimde, çok yalnızım." Bir sessizlik oldu. "Bu aklıma gelmemiştin," dedi Nilgün. "Ee?" "Teyzemlere ayıp olur mu diye düşünmüştüm." "Peki," dedim birden. "Dönüyoruz." Motoru idarelettim, silecekleri çalıptırdım.

25

Dün gece, çok e lendiklerine karar verdikleri, bu gece de aynı eyi yapmak istedikleri için Turan'larda oturuyorduk.

"Çikolata isteyen var mı?" diye sordu Turgay.

"Ben!" dedi Zeynep.

"Çikolataymı !" dedi Gülnur. "Patlıyorum ben!" Öfkeyle aya a kalktı. "Bu gece niye böyle herkes? Biliyorum aslında: Uyu uksunuz da ondan! E lenilmiyor burada."

Hüzünlü olması gereken a ır müzi in ve renkli ı ıkların içinde sinirli sinirli gezinerek kayboldu.

Zeynep'in a zı çikolata doluydu. "Delirdi!" Bir kahkaha attı.

"Yok," dedi Funda. "Ben de sıkılıyorum."

"Ya murdandır!"

"Bu ya murda arabalarla karanlıkta gezmek ne güzel olur! Hadi çocuklar!"

"Bari ba ka bir müzik koysunlar!" dedi Funda. "Sende eski bir plak var demi tin, Elvis Presley'in..."

"Best of Elvis mi?" dedi Ceylan.

"Evet! Haydi getir onu, biz dinleyelim:"

"Bu ya murda?"

"Bende araba var Ceylan!" dedim birden. "Seni götürüyüm!"

"Bo ver..."

"Haydi git getir u pla ı Ceylan, ne güzel dinleriz!" diyordu Funda.

"Haydi kalk i te kız gidip aliverelim u plâ ı," dedim ben.

"Peki fcz!" dedi Ceylan gülerek.

Ve böylece biz Ceylan'la ikimiz, hüzünlü ve baya ı müzi in içinde a ır a ır zehirlenerek uyu an o mutsuzları arkamızda bırakarak evden çıktık ve ko a ko a gidip agbimin eski Anadol'una bindik. Yapraklardan dökülen ya mur damlacıklarını, arabanın eski ve dalgın lâmbalarının aydınlattı ı ıslak yolu, karanlı ı ve inleye inleye mırıldanan silecekleri seyrederek birlikte gittik. Ceylan'ların evinin önünde arabayı durdurdum. Arabadan inen Ceylan'ın turuncu etekli ini, lâmbaların ı ı ında parlatarak ko up gidi ine baktım. Sonra, evinde ı ıklar yandıkça, Ceylan'ın odalardan odalara geçi ini ve oralarda neler yaptı ını gözümün önünde canlandırmaya çalı tım. Sonra öyle dü ündüm: Ne tuhaf a k denen ey! imdiyi hiç ya ıyamıyorum sanki! Bir yandan, bıkip usanmadan gelecekte ne olaca ını dü ünüyor, öte yandan da bütün hareketlerini ve sözlerini anlamlandırabilmek için olup bitenleri yeniden defalarca dü ünerek geçmi te ya ıyorum. Üstelik bunun, o a a ılık heriflerin a k diye böbürlendikleri ey olup olmadı ını bilmiyorum bile. Ama ne önemi var! Yastı ın serin yanını arayarak, kızı an yanaklarımı ve dü üncelerimi ferahlatmaya çalı aca ım o uykusuz geceler bitsin yeter! Az sonra, Ceylan, elinde plakla, ko a ko a geldi, arabaya bindi.

"Annemle kavga ettik!" dedi. "Bu saatte, nereye gidiyor-
mu um!"

Biraz sustuk. Turan'lann önünden arabayı hiç durdurmadan geçip gittim. Ceylan telâ lı, ku kulu sordu: "Nereye?"

"Afakanlar basıyor bana orada!" dedim suçlu suçlu. "Dönmek istemiyorum oraya! Biraz gezelim, olur mu Ceylan, çok sıkıldım, hava da alırız, biraz gezelim!"

"Peki, ama çabuk dönelim, bekliyorlar."

Sustum. Ara sokaklardan uslu ve memnun a ır a ır gittim. Küçük evlerinin, küçük balkonlarından dinen ya mura ve a açlara bakan alçakgönüllü insanların soluk ı ıklarını gördükçe, ah ne aptalım ben, bizim de öyle olabilece imizi,

evlenebilece imizi, çocuklarımızın bile olaca ını dü ündüm! Sonra dönü vakti gelince bir daha çocukluk ettim ve Tu-ran'lara dönece ime, arabayı mahalleden dı arı çıkardım ve hızla yoku a vurdum."

"Ne yapıyorsun?" diye sordu.

Önce cevap vermedim ve dikkatli bir araba yarı çısı gibi yoldan ba ımı hiç kaldırmadan arabayı sürdüm. Sonra yalanın anla ılaca ını bile bile, benzin almamız gerekti ini söyledim. Çok baya ı buluyordum kendimi.

"Hayır, dönelim artık!" dedi. "Bekliyorlar bizi."

"Seninle biraz yalnız kalıp konu mak istiyorum Ceylan."

"Neyi?" dedi sertçe.

"Dün gece olanlar için ne dü ünüyorsun?"

"Hiç! Olur öyle eyler, ikimiz de sarho tuk."

"Bu kadar mı diyece in?" dedim isyanla. Gaza daha da bastım. "Bu mu, hepsi?"

"Haydi, Metin, dönelim ayıp oluyor."

Sözlerimin baya ılı ndan ve kendimden tiksinierek umutsuzlukla söyledim: "Ben hiçbir zaman unutmayaca ım çünkü geceyi!"

"Evet, çok içtin, bu kadar içmezsin bir daha!"

"Hayır, hayır ondan de il!"

"Neden peki?" dedi inanılmayacak kadar ilgisiz.

O zaman elim, koltu un üzerinde duran elini çaresizlikle tuttu. Küçük eli sıcacıktı. Korktu um gibi, çekmedi.

"Haydi, dönelim!" dedi.

"Seni seviyorum," dedim utançla.

"Dönelim!"

Birden a layacak gibi oldum ve elini daha çok sıktım ve nedense hiç hatırlayamadı ım annemi dü ündüm ve gözlerim nemlenecek diye korktum ve ona sanılmak isterken, ba ırdı.

"Dikkat et!"

Bir çift, güçlü, acımasız ık gözlerimi aldı, üzerimize ge-liyordu, hemen direksiyonu sa a kırdım. Uzun bir kamyon, i renç ve cırlak kornasını öttüre öttüre korkunç bir gürültüyle

tren gibi geçti gitti. Telâ la frene abanırken debriyaja basmayı unuttu um için plastik Anadol da sarsılarak durdu ve motor sustu. Yalnızca cırcır sesleri duyuluyordu.

"Korkum mu?" dedim.

"Haydi, hemen dönelim, geç kaldık!" dedi.

Anahtarı çevirdim, ama motor çalı madı. Heyecanlandım, yeniden denedim, ama gene çalı madı. Arabadan indim, aracı iterek hızlandırıp çalı tırmak istedim, ama gene çalı madı. Kan ter içinde kalana kadar, arabayı, düz yolda ittim. Sonra bindim, akü bozulmasın diye, lâmbaları da söndürüp eski Anadol'u uzun yoku tan a a ıya hızla ve sessizce kaydırdım.

Tekerlekler ıslak asfaltta ho bir ses çıkartarak hızlanınca, açık denizin kör karanlı nda yol alan bir gemi gibi yoku tan a a ı kayıp gittik. Birkaç kere motoru çalı tırayım, dedim, ama çalı madı. Uzaklarda bir yerde, bir im ek çakıp, gök sapsarı aydınlanınca duvarlara yazı yazanları gördük. Sonra, hiç frene basmadım, ama kıvrımı döndük ve yoku un hızıyla taa tren köprüsüne ve oradan a ır a ır Ankara yolu üzerindeki benzinciye kadar kaydık, hiçbir ey konu madık. Benzinciye gelince arabadan indim, büroya gittim. Masaya yaslanarak, uyuklayan pompacıyı uyandırdım, arabanın mar motorunun basmadı ını, debriyajın da bozuldu unu söyledim; Anadol'dan anlayan biri var mı diye sordum.

"Anadolcu art de il," dedi pompacı. "Dur, biraz bekle!"

a kınlıkla duvardaki bir Mobil-Oil afi ine baktım: Elinde ya tenekesi tutan manken kadın inanılmayacak kadar Ceylan'a benziyordu. Aptalla mı olarak arabaya döndüm.

"Seni seviyorum Ceylan!"

Sinirli sinirli sigara içiyordu.

"Geç kalıyoruz!"

"Seni seviyorum diyorum."

Birbirimize bo bo bakmı olmalıyız. Arabadan indim, aklımda bir ey varmı gibi birden hızlı hızlı yürüdüm ve kaçtım oradan. Karanlık bir kö eye çekilip uzaktan seyrettim.

Üzerine bir neon lâmbasının yanıp sönen sinir bozucu ı ı ı vuruyordu, sigara içen bir gölgeydi, bütün dü üncemi dondurmu tu; korkuyordum, terliyordum, sigarasının kızıl dü mesinin sık sık parladığını görüyordum. Orada öyle, onu seyrederek ve kendimi sinsî ve a a ılık biri gibi hissederek yarım saate yakın dikilmi olmalıyım. Sonra ilerdeki büfeye gittim, televizyonda reklâmı en çok yapılan çikolatalardan bir tane aldım, arabaya dönüp, yanına oturdum.

"Nerede kaldın, merak ettim," dedi. "Geciktik."

"Sana hediye aldım, bak."

"Aa fındıklı! Onları sevmiyorum..."

Onu sevdi imi bir daha söyledim, ama yalnız çirkin de il, umutsuzdu da kelimeler; bombo tu; bir daha denedim, sonra birden ba ım kuca ında duran elinin üstüne dü tü. Kıpır-danan, sinirli elini birkaç kere aceleyle, sanki bir ey kaçır-maktan korkuyormu um gibi öptüm ve aynı, bo ve çirkin kelimeleri hızlı hızlı söylerken eli avuçlarımın içine aldım, üzerindeki tuz tadının ter mi, gözya ı mı oldu unu anlayamadı ım için umutsuzlu a ve yenilgiye bu kadar batmı tım sanki! Biraz daha öpüp o anlamsız kelimeleri mırıldandıktan sonra umutsuzluktan bo ulmamak için do rulup ba ımı temiz havaya çevirdim.

"Görecekler!" diyordu.

Gene çıktım, gittim, arabalanna benzin doldurtan bir Almanci aileyi seyrettim. Yüzüm kan çana ından çıkmı gibiydi. Pom-paların üzerindeki neon lâmbası, bozuk olmalıydı, yanıp yanıp sönüyordu. nsan zengin de do abilir, fakir de, bu bir talih i idir ve insanı hayatının sonuna kadar damgalar, diye dü ündüm. Ben istemiyordum artık, ama ayaklanm beni gene oraya götürdü ve arabanın içinde aynı sonuçsuz ahmaklık ba ladı.

"Seni seviyorum!"

"Hadi ne olur dönelim Metin!"

"Biraz daha bekleyelim, Ceylan lütfen!"

"Gerçekten sevseydin, bu da ba ında zorla tutmazdın beni!"

"Seni, gerçekten seviyorum."

Sonra söyleyecek ba ka kelimeler de aradım, kendimi ol-
du um gibi ortaya koymama yarayacak sözler, ama dü ün-
dükçe anlıyordum sanki: Kelimeler, üstümüzdeki örtüleri
kaldırmıyor, daha da gizliyordu bizleri. Çaresizlik içinde
aranırken arka koltukta bir ey gördüm, aldım baktım: Bir
defter, sarho a bim unutmı olmalı. Neon lâmbasının ı ı nda
baktım biraz, sonra sıkıntıdan ve öfkeden patlamasın diye
Ceylan'a verdim, okumasını söyledim. Dudaklarını ısırarak
biraz okudu, sonra birden, arabanın arka koltu una fırlatıp
attı tarih defterini. Tamirci çocuk gelince arabayı aydınlı a
çektim ve çi ı ıkların altında Ceylan'ın bo ve acımasız
yüzünü gördüm.

Çok sonra, tamirci çocukla birlikte motora baktıktan ve
çocuk gereken bir parçayı almak için gittikten sonra da dönüp
baktı ımda Ceylan'ın yüzünde aynı acımasız ve ilgisiz ı ı ı
gene gördüm. Kendimi ve onu cezalandırmak için tuhaf bir
acı çekme iste iyle dü ündüm: Demek, ev kadını denilen
zavallı yaratı ın gençli i buymu ! Ama, Allah kahretsin:
Seviyorum da ben onu! Bozuk Anadolu'dan biraz uzakla tım,
yeniden ba layan ya mur altında a ka ili kin karmakarı ık
dü ünceler geçirdim aklımdan, bu felâket ve yıkıntı duy-
gusunu yücelttikleri için airlere ve arkıcılara lanet okudum.
Ama sonra bu duyguda da, insanın alı ıp sevmek istedi i bir
yan oldu unu sezdim ve tiksindim: Sanki, sonra ne olacak
diye merak etti im için yakından tanıyıp sevdi im birinin
ölümünü, ya da sırf seyir zevki için, bir evin yanıp yıkılmasını
gizliden gizliye istiyor, bu sapık isteklerden de suçluluk
duyuyordum. Felâket duygusuna vakit geçtikçe daha çok
gömüldü ümün farkındaydım. Ceylan'ın öfkeli, suçlayıcı
bakı ına katlanamadı ını için, önce arabadan uzakla tım,
sonra, tamirci çocukla birlikte arabanın altına girdim. Orada,
çırakla birlikte, eski arabanın örttü ü kirli ya lı karanlıkta
uzanırken Ceylan'ın benden 50 cm. yukarıda ve çok uzakta
oldu unu hissettim. Çok sonra, araba sarsıldı ve uzandı im

yerden arabadan inen Ceylan'ın sevimli ayaklarını ve güzelim uzun bacaklarını yaniba imda gördüm. Topuklu, kırmızı ayakkabılar biraz sa a sola kıpırdandı, sinirlenip sabırsızlandı, sonra öfke ve kararlılıkla bir yere do ru ilerlediler.

Turuncu etekli i ve geni sırtı da görü açımaya girdikten sonra büroya gitti ini anladım. Hemen aklıma geldi i için, arabanın altından aceleyle sürüne sürüne çıktım ve çıkarken, "Çabuk yap unu!" diye çıra a ba ırdım ve ko tum. Büroya vardı imda, Ceylan, masanın üzerindeki telefona, masada oturan uykulu pompacı da Ceylan'a bakıyordu.

"Dur sen Ceylan!" diye ba ırdım. "Ben telefon ederim!" " imdi mi aklına geldi?" dedi Ceylan. "Çok geç kaldık. Merak etmi lerdir, kimbilir neler dü ünümü lerdir... Saat iki..." Daha da söyleniyordu, ama Allahtan, pompalara bir araba yana tı ı için benzinci bürodan çıktı da daha fazla utanmaktan kurtuldum ve rehberi açıp hemen Turan'larm telefonunu buldum. Ben numaraları çevirirken, "Çok dü üncesizmi sin!" diyordu Ceylan. "Seni yanlı tanı mı!" Ben de, gene ona, onu sevdi imi söyledim ve hiçbir ey dü ünmeden; inanç ve telâ la, "Seninle evlenmek istiyorum!" diye ekledim, ama kelimeler artık hiçbir eyi de i tirmiyordu: Ceylan kendisine benzeyen afi teki kadının yanında durmu , yalnızca öfkeli bakıyordu; bana de il elimdeki telefona. Yüzündeki nefretten mi, yoksa Mobil-Oil afi indeki kadınla aralarındaki sihirli benzerlikten mi korktu umu bilmiyorum. Ama korkutucu felâkete hazırdım artık. Biraz sonra, telefon açıldı ve Allah kahretsin, Fikret'in sesini hemen tanıdım. "Sen misin?" dedim. "Bizi merak etmeyin diye telefon ediyoruz!" Bir yandan da, Turan'larda o kadar insan varken, telefonu niye onun açtı ını dü ünüyordum. "Siz kimsiniz?" dedi birden Fikret. "Benim, canım: Metin!" "Seni anladık, yanındaki kim?" "Ceylan!" dedim a kınılıkla. Bir an ikisinin bir olup benimle alay etiklerini bile dü ündüm, ama Ceylan'ın yüzü bo tu: Yalnızca arada bir, "Kim açtı telefonu?" diye soruyordu. "Ben, sen Ceylan'ı evine bıraktın sanıyordum!" dedi Fikret, "Hayır,"

dedim. "Biz birlikte burada, benzincideyiz. Merak etmeyin, dedik. Hadi allahaismarladık!" "Kim o, kim o konu tu un?" diye soruyordu Ceylan. "Versene u telefonu!" Ama vermiyor, Fikret'in i renç sorularına cevap yeti tirmeye çalı ıyordum: "Ne yapıyorsunuz siz benzincide?" "Ufak bir tamirat," dedim ve hızlı hızlı ekledim: " imdi geliyoruz, allahaismarladık!" Ama Ceylan sesini duyurmak için ba ırdı. "Dur, dur, kapamasın, kim o?" Kapiyordum ki, Fikret so uk ve cırlak sesiyle sordu. "Ceylan benimle konu mak istiyor galiba!" Telefonu kapayacak cesareti gösteremedim, bir an bo bulundum, ahizeyi Ceylan'a verdim ve felâket ve a a ılık duygusuyla bürodan dı arı karanlık ve pis ya mura çıktım.

Biraz yürüdükten sonra kendimi tutamadım, aydınlık odaya, raflar, afi ler ve Mobil-Oil tenekeleri arasında saçlarını çeki tire çeki tire telefonla konu an Ceylan'a baktım ve Amerika'ya gidince, bütün bunları unutaca ımı dü ündüm, ama Amerika'ya gitmek istemiyordum artık. Ceylan, a ırlı ını güzel bacaklarının birinden ötekine verip, sinirli hareketlerle sallanarak konu urken kahrolarak mırıldandım: Tanıdı ım, hayatım boyunca gördü üm kızların hepsinden güzel! Orada, ya mur altında, benim için kararla tırılan bir cezayı çekmek için çaresizlik ve huzur içinde hazırlanıyormu gibi dikilip bekledim. Az sonra, Ceylan telefonu kapadı, sevinçle dı arı çıktı.

"Fikret imdi geliyor!"

"Hayır! Seni ben seviyorum!"

Ko a ko a arabaya gittim, çıra a seslendim, ba ırdım, arabayı hemen çalı tırırsa cebimdeki bütün parayı verece imi söyledim ona.

"Çalı tırım!" dedi çırak. "Ama bu debriyaj seni gene yolda bırakır."

"Hayır bırakmaz! Çalı tır sen unu!"

Bir süre u ra tıktan sonra, çırak mar a basmamı söyledi. Heyecanla arabaya bindim, mar a bastım, ama çalı madı. Biraz daha çalı tıktan sonra çırak gene basmamı söyledi, gene

çalı madı. Bu, birkaç kere tekrarlandıktan sonra, sinir, öfke ve umutsuzluktan kendimi kaybetmi olmalıyım.

"Ceylan, Ceylan, beni bırakıp gitme, bırakıp gitme, ne olur beni!"

"Senin sınırlerin bozuldu," dedi Ceylan.

Az sonra Fikret Alfa-Romeo'su benzinciye girince kendimi toplarladım, arabadan indim.

"Hadi biz hemen gidelim buradan Fikret!" dedi Ceylan.

"Nesi bozuk bu Anadol'un?" dedi Fikret.

"İmdi çalı acak," dedim. "Ondan önce olaca ım ben Cennethisar'da Ceylan. stersen yarı alım!"

"Peki," dedi Fikret meydan okuyarak. "Yarı alım."

Ceylan gidip Fikret'in Alfa-Romeo'suna oturdu. Mar a hızlı bastım ve çok ükür araba çalı tı. Çıra a önce bir 1000 lira, sonra bir tane daha verdim. Sonra yarı için arabalarımı zı yanyana getirdik:"

"Dikkat et Fikret," dedi Ceylan. "Metin'in sınırleri bozuldu."

"Turan'lara kadar! Bir, iki..." diye saydı Fikret.

Ve üç derken arabalarımız bö üreterek ok gibi fırladı, haydi bakalım, peki, gaza sonuna kadar bastım, ama o benden önce çıkı yaptı ı için ba tan öne geçmi ti bile, ama daha da iyi çünkü, kornaya basarak, ve uzak ı ıklarıımı ensesine dayayarak bu çürük Anadol'la bile pe inden ayrılmıyorum; seni onunla yalnız bırakacak de ilim! Köprüyü geçerken daha da yakla tım ve yoku un ba ındaki dönemece gelirken hız kesece ime gaza daha çok basıyorum, çünkü, belki baya ı ve gülünç dü ünçe ama, senin gibi bir kıza kendimi sevdirebilmek için ölümü göze almam gerekti ini biliyorum artık, ama u haksızlı a bak, sen o korkak herifin arabasındasın, viraja girerken, ödle herif, bak Ceylan, frene bastı, kırmızıları yandı ve ben sollamak isteyince de, kalle mi de, yol da vermiyor, anladın mı, Allahım, ben de zavallının tekiyim, diyordum ki, birden çok a ırdım: Önce vites küçülttü ve sonra gazlayınca Alfa-Romeo, evet roketledi ve inanılmaz bir hızla yoku u tırmanınca,

küçülen kırmızı ı ıkları, i te iki dakikada gözden kayboldular bile! Allahım! Gaza sonuna kadar basıyordum, ama altımda uyu uk bir araba oldu u için, yoku u çıkan bir hızlı at arabası gibi çukurlarda sarsılarak, oflaya pufloya, Allah belâsını versin, biraz sonra da inlemeye ba ladı ve arkasından tekerlekler gene motoru dinlemez oldu, lanet debriyaj yüzünden ve motor da bari yanmasın diye susturunca kalakaldım orada, öylece, yoku un ortasında sessiz ben, yapayalnız ve budalaca. Gene, bir tek Allanın belâsı circırlar var.

Birkaç kere motoru çalı tırmayı denedikten sonra, onlara yeti ebilmek için tek çarenin, arabayı yoku un tepesine ve düzlü ün ötesine kadar itip sonra, taa Cennethisar'a kadar yoku a a ı kaydırmak oldu unu anladım. Küfür ede ede itmeye ba ladı ımda ya mur dinmi ti. Az sonra, kan ter içindeydim, belimin a rısına katlanarak bir süre daha itmeyi denedim. Ya mur yeniden serpi tirmeye ba ladı ında a rı dayanılacak gibi de ildi. El frenini çektim, arabayı nefretle tekmeledim. Sonra, yoku u çıkan bir arabaya umutla el ettim, ama kornasını öttüre öttüre durmadan geçip gitti. Uzaklarda bir yerde, gök gürleyince yeniden itmeye ba ladım. Artık belimin a rısı gözlerimden ya getiriyordu. terken acıyı unutmak için, nefretle onları dü ünüyordum.

Sonra, o kadar yırtınıp azıcık bir yol alabildi imi görünce ba ım döndü, yol boyunca ko maya ba ladım, ya mur hızlanmı tı, kestirmeden gitmek için kiraz bahçelerine girdim, ba lara daldım, ama çamurda ve o kör karanlıkta ko amıyordum ki! Az sonra, dala ımın ve belimin a rısından iki büküm olmu soluyordum, ayaklarım çamur içindeydi, uzaktan gözda ı verir gibi havlayan u ursuz köpeklerin u ultusunun iyice yakla tı ını duyunca geri döndüm. Daha fazla ıslanmamak için arabaya girdim, oturdum, direksiyona ba ımı dayadım: Seni seviyorum.

Az sonra, yoku tan a a ı üç ki inin konu a konu a indiklerini gördüm, yardım istemek için arabadan sevinçle fırladım. Ama karaltılar yakla ınca korkuyla hatırladım onları:

riyari olanının elinde boya tenekesi vardı, biri bıyıklı, öbürü de ceketliydi.

"Ne yapıyorsun sen burada gecenin köründe?" dedi bıyıklı-sı.

"Arabam bozuldu. Siz de dayanır mısınız?"

"Bizi beygir mi sandın, yoksa babanın u a ı mı? Yoku a a ı kaydır."

"Bir dakika, bir dakika!" dedi ceketli. "Ben imdi sizi tanıdım beyfendi, hatırladınız mı, bu sabah az daha bizi eziyordunuz!"

"Nasıl? Ha, evet! Siz miydiniz! Kusura bakma karde !"

Ceketli beni de il, bir kadını taklit eder gibi konu tu: "Kusura bakma ekerim, bu sabah seni az daha eziyordummu ! Ezseydin ne olacaktı peki?"

"Yürüyün çocuklar, ıslanacaksınız," dedi bıyıklı.

"Ben burada, bununla kalıyorum," dedi ceketli. Gitti arabaya oturdu. "Haydi çocuklar, siz de gelin."

Bıyıklıyla, elinde boya kutusu ta ıyan da, kısa bir kararsızlıktan sonra, arabanın arkasına geçip oturdular. Ben de direksiyona, ceketlinin yanına oturdum. Dı arda ya mur hızlanmı tı.

"Rahatsız etmiyoruz de il mi ekerim?" dedi ceketli.

Cevap olarak gülümsedim.

"Aferin! Sevdim ben bunu, akadan anlıyor, harbi çocuk! Adın ne senin bakayım?"

Söyledim.

"Çok memnun oldum Metin Bey. Ben Serdar, bu Mustafa, bu geri zekâlı ayıya da 'çakal' diyoruz. Asıl adı Hasan'dır."

"Gene fena olacaksın bak!" dedi Hasan.

"Ne var?" dedi Serdar. "Tanı mayalım mı yani? Öyle de il mi Metin Bey?"

Elini uzattı. Ben de uzatınca yakalayıp bütün gücüyle sıkmaya ba ladı. Gözümden ya gelecek gibi olunca, ben de çaresizlikle onun elini sıktım. O zaman elimi bıraktı.

"Aferin! Kuvvetliyimi sin, ama benden kuvvetli de ilsin!"

"Nerede okuyorsun sen?" dedi Mustafa.

"Amerikan Lisesi'nde!"

"Sosyete lisesinde ha?" dedi Serdar. "Bizim çakal senin sosyetiklerden birine vurulmu !"

"Gene ba lama!" dedi Hasan.

"Dur bakalım! Belki sana yol ö retir. O da onlardan! Öyle de il mi? Niye gülüyorsun?"

"Hiç!" dedim.

"Biliyorum niye gülüyorsun!" dedi Serdar. "Zengin kızına â ik oldu diye u garibanla alay ediyorsun. Öyle de il mi ulan?"

"Sen de gülüyordun," dedim.

Ba ırarak, "Ben gülerim," dedi Serdar. "Ben onun arkada ıyım, onu a a ı görmem, ama sen görürsün. Ne var yani, e eko lu e ek sen hiç hayatında â ik olmadın mı?"

Daha da sövdü ve ben bir ey söylemeyince daha da kızdı ve öfkeyle arabanın orasını burasını karı tırdı, torpido gözünü açtı, sigorta kâ ıtlarında yazılanları gülünç eylermi gibi, kahkahalar atarak, ba ıra ba ıra okudu ve arabanın benim de il, a abeyimin oldu unu ö renince beni küçümsedi ve sonra birden sordu:

"O arabalarla, o kızlarla geceyarıları ne yapıyorsunuz siz?"

Cevap vermedim. A a ılık, rezil bir herif gibi pis pis sırtıtım.

"Namussuz herifler! yi ediyorsunuz ama! Dün gece ya nındaki de senin sevgilin miydi?"

"Hayır," dedim telâ la. "De ildi."

"Yalan söyleme," dedi Serdar.

Biran dü ündüm. "Ablamdı!" dedim. "Babaannem hasta, ilâç arıyorduk:"

"Niye plajın kar ısındaki yoku taki eczaneden almadınız?"

"Kapalıydı orası."

"Yalan! Her ak am açıktır orası! O eczacının komünist oldu unu biliyor musun yoksa?"

"Bilmiyorum."

"Sosyete kızlarıyla gezmekten başka ne biliyorsun sen?"

"Sen bizim kim olduğumuzu biliyor musun?" dedi Mustafa.

"Biliyorum," dedim. "Ülkücüsünüz!"

"Aferin!" dedi Mustafa. "Bizim derdimiz nedir, onu da biliyor musun?"

"Milliyetçilik filan!"

"O, filan, ne demek ulan?"

"Türk değil galiba bu olan!" dedi Serdar. "Sen Türk müsün ulan, anan baban Türk mü?"

"Türküm!"

"Bu ne oluyor o zaman?" Ceylan'ın unuttuğu plak gösterdi Serdar, heceledi: "Best of Elvis."

"Plak oluyor bu," dedim.

"Ukalalık etme, çıkarım!" dedi Serdar. "Ne işi var bu ibne plakanın bir Türk'ün arabasında?"

"Ben meraklı değilim," dedim. "Ablamın o plak, arabada unutmuş."

"Yani sen diskoteğe filan hiç gitmiyor musun?" dedi Serdar.

"Çok az gittim!"

"Komünizme karşı mısın sen?" dedi Mustafa.

"Karşıyım!"

"Niye karşıyın bakayım?"

"Biliyorsun işte..."

"Yoo... Bir şey bilmiyorum ben. Sen söyleyeceksin, biz de öreneceğiz..."

"Çok utangaç bu arkadaş galiba," dedi Serdar. "Susuyor..."

"Sen korkak mısın?" dedi Mustafa.

"Sanmam!"

"Sanmazmı !" dedi Mustafa. "Ukala! Korkak değilsen karşı olduğun komünistlere karşı niye mücadele etmiyorsun hiç?"

"Hiçbir fırsat çıkmadı ki," dedim. "Tanıdım ilk ölkücüler sizlersiniz."

"Ee, nasıl buldun bizleri?" dedi Serdar. "Sevdim mi?"

"Sevdim."

"Bizdensin! Yarın akşam çıkarken seni de alalım mı?"

"Tabii, gelin alın..."

"Sus, sahtekâr korkak herif. Bizden kurtulur kurtulmaz polise gideceksin değil mi?"

"Sakin ol Serdar," dedi Mustafa. "Kötü çocuk değil o! Bak, imdi bizden davetiye alacak!"

"Spor ve Sergi Sarayı'nda gece düzenliyoruz. Gelir misin?" dedi Serdar.

"Gelirim!" dedim. "Kaç para?"

"Sana paradan söz eden oldu mu?"

"Peki, Serdar! Madem parasıyla almak istiyor, ödesin çocuk! Yardım olur!"

Serdar kibarca sordu: "Kaç tane istiyorsunuz beyefendi?"

"500 liralık."

Cüzdanımdan aceleyle bir 500 lira çıkarıyordum.

"Yılan derisi mi o cüzdan?" dedi Mustafa.

"Değil!" 500 lirayı telâhla Serdar'a uzattım. Serdar parayı almadı. "Bakayımı mı yılan derisine?"

"Yılan değil, dedim!"

"Ver bir bakalım yahu cüzdana."

Bütün bir ay, yaz sıcağında çalışarak biriktirdiğim parayla dolu cüzdanı verdim.

"Aferin!" dedi Serdar. "Yılan değil ama, bu cüzdan, sen bizi kandırdın."

"Ver bakayım, ben anlarım," dedi Mustafa. Cüzdanı aldı, karı tırdı. "Bu adres defteri sana lazım mı? Değil... Ne çok tanıdığın varmı, hepsi de telefonlu... Bu kadar tanıdığın olanın kendini baskalarına tanıtmak için kimlik tasmasına gerek yok artık, alıyorum kimliğini... 12 bin lira! Babanı mı veriyor sana bu kadar parayı?"

"Hayır, kendim kazandım," dedim. "İngilizce, matematik

dersleri veririm ben."

"Bak Çakal, tam sana göre!" dedi Serdar. "Ona da verir misin ders? Tabii bedava..."

"Veririm," dedim ve o zaman anladım çakal denen Hasan'ın hangi Hasan oldu unu...

"Aferin!" dedi Mustafa. "Zaten senin iyi bir çocuk oldu unu anlamı tım. Bu 12 bin lirayla da, tam yirmi dört davetiye alabilirsin. Arkada larına da ıtırsın."

"Bari, bana bir bin lira bırakın," diyordum.

"Kafamızı bozuyorsun ama bak!" diye ba ırdı Serdar.

"Hayır, ikâyetçi de il o, 12 bin lirayı kendi iste inle veriyorsun de il mi?" dedi Mustafa.

"Sana söyleniyor ulan kıl herif!"

"Yeter Serdar! Üzme çocu u!"

"Bu defter nedir böyle?" Serdar arka koltukta buldu u Faruk'un defterini açtı, okudu. "Eskiden Sipahi Ali'ye ait iken, sefere gitmedi i için ondan alınıp Habib'e verilen, Gebze yakınındaki onyed i bin akçelik bir köyün, bu ne, okunmuyor! Satın aldı ı katırın bedelini ödemeyen Mahmut hakkında Veli'nin ikâyeti..."

"Nedir bunlar?" dedi Mustafa.

"A bım tarihçidir," dedim.

"Zavallı!" dedi Serdar.

"Hadi gidelim, ya mur diniyor," dedi Mustafa.

"Bari kimli imi geri verin," dedim.

"Bari, ne demek ulan!" dedi Serdar. "Biz sana bir kötülük mü ettik? Cevap versene!" Kötülük etmek isteyerek arabanın içine baktı, Best of Elvis'i gördü. "Bunu da alıyorum!" Faruk'un defterini de aldı. "Bir daha arabayı yava sürersin, milleti babanın u a ı sanmazsın! A a ılık, sefil herif!"

Kapıyı çarptı, ötekilerle birlikte gitti. yice uzakla tıklarını anlayınca arabadan indim ve Anadolu'yu yoku yukarı itmeye başladım.

26

" yi bir ders verdik u sefil herife!" dedi Serdar.

"Sen tadını kaçırıyorsun," dedi Mustafa. "Ya polise giderse?"

"Gitmez," dedi Serdar. "Görmedin mi, korkak herifin teki."

"Plakla o defteri niye aldın?" dedi Mustafa.

O zaman gördüm ben Nilgün: Senin arabada unuttu un pla ınla, Faruk'un defterini de almı Serdar. A a ı mahalleye gelince sokak lâmbasının altında durdu, pla ın kapa ına baktı.

"Herkesi babasının u a ı sanmasına hasta oldu um için aldım!" dedi.

" yi etmedin," dedi Mustafa. "Bo ubo una kızdırdın onu."

" sterseniz," dedim ben. "Verin pla ı bana, arabaya götürüyüm geri."

"Geri zekâlı bu herif, yahu!" dedi Serdar.

"Haa," dedi Mustafa. "Bir daha da Hasan'a herkesin önünde geri zekâlı, çakal filan demeyeceksin."

Serdar sustu. Bir ey konu madan yoku tan a a ı yürüdük: Mustafa'nın cebindeki 12 bin lirayla Pendik'te gördü üm sapı sedefli çakıyı, altı lastik üstü deri kı lık ayakkabıyı alabilirsin diye dü ündüm. Üstüne biraz koysan, bir tabanca bile alabilirsin. Kahvenin oraya gelince durdular.

"Evet," dedi Mustafa. "Da ılalım artık."

"Daha yazmayacak mıyız?" dedim ben.

"Hayır," dedi Mustafa. "Gene ya acak bu, ıslanırız. Boya

ve fırçalar bu gece sende kalsın Hasan. Tamam mı?" -

O ikisi a a ı evlerine gidecekler, ben geri dönüp yoku çıkaca ım ve 12000:3=4000 liradır. Nilgün'ün plagıyla defter de var.

"Ne oldu?" dedi Mustafa. "Ne susuyorsun öyle? Hadi dağılıyoruz." Sonra aklına bir ey gelmi gibi yaptı. "Ha," dedi. "Al Hasan, sana sigara ve kibrit, içersin."

Almayacaktım, öyle bir baktı ki, aldım.

"Te ekkür etmiyor musun?" dedi.

"Te ekkür ederim."

Dönüp gittiler. Biraz arkalarından baktım: 4000 liraya da çok ey alınabilir! Fırının önündeki aydınlıktan geçip karanlıkta kayboldular. Sonra birden, ba ırdım ben: "Mustafa!" Ayak seslerinin durdu unu duydum sonra:

"Ne var?" diye seslendi

Biraz durdum, sonra ko a ko a yanlarına gittim.

"O plakla defteri alabilir miyim ben Mustafa?" dedim nefes nefese.

"Ne yapacaksın?" dedi Serdar. "Sahi, geri mi götüreceksin?"

"Ba ka bir ey istemem," dedim. "Verin onları bana, yer."

"Ver una onları," dedi Mustafa.

Serdar ikisini de verdi. "Geri zekâlısın sen?" dedi.

"Sus!" dedi ona Mustafa. Sonra bana, "Bak Hasan," dedi. "Bu 12 bin liranın buradaki harcamalar için kullanılmasına karar verdik; yanlı anlama. Bize de zaten çok az dü üyor. Senin hakkına dü en bu be yüzü al imdi istiyorsan."

"Yok," dedim. "Hepsi derne e gitsin, hepsi mücadele için kullanılsın. Ben, kendim için bir ey istemem."

"Pla ı alıyorsun ama!" diye ba ırdı Serdar.

O zaman a ırdım ve hakkıma dü en 500'ü aldım, cebime koydum.

"Tamam!" dedi Serdar. "Artık bu oniki binde hakkın yok. Kimseye söylemezsin in allah!"

"Söyemez!" dedi Mustafa. "Sandı ın kadar aptal de il o. Cin gibi, ama göstermiyor. Hakkını almak için, bak, nasıl geri döndü."

"Sinsi herif!" dedi Serdar.

"Haydi bakalım," dedi Mustafa ve dönüp gittiler.

Biraz arkalarından baktım ve konu tuklarım duydum. Belki de benimle alay ediyorlardır. Biraz daha baktım, sonra sigara yaktım ve bir elimde boyayla fırçalar, öbüründe plakla defter döndüm yoku u çıkıyorum. Yarın sabah ben plaja giderim ve Mustafa gelirse görür, gelip görmezse yarın ak am derim ki, ben sabah kızı beklemeye geldim, Mustafa derim, ama sen gelmedin: Disiplin nedir ö rendi imi anlar: Hepsinin Allah belâsını versin!

Biraz daha yoku çıktuktan sonra Metin'in ba ırdı ını duyunca a ırdım: Orada, ilerde, sonu gözükmeyen karanlı ın içinde bir yerde Metin, tek ba ına sövüyor. Islak asfalta sessizce ayaklarımı basarak yakla tım ve görmeye çalı tım, ama yalnızca kar ısında eli kolu ba lı biri varmı gibi kana kana küfür etti ini duyabildim. Sonra tuhaf bir plastik sesi duyunca a ırıp yolun kenarına çekildim ve yakla ınca anladım arabaşını tekmeledi ini. Huysuz atını döven öfkeli bir binici gibi söve söve vuruyor, ama plastik araba bekledi i cevabı vermiyor ve bu yüzden sanki daha çok sövüyor. Tuhaf eyleyler dü ündüm. Ben gidip Metin'i dövebilirim de! Dü ündüm: Fırtınaları, ölümleri, depremleri. Elimdekileri bırakır, birden üstüne saldırırım: Beni niye tanımadın, niye unuttun beni? Böyledir: Bunlar önemlidirler, sen onu tanırırsın, uzaktan, ne yaptı ını gözlersin, bütün hayatını bilirsin, o seni tanımaz bile ve hiç bilip tanımadan da kendi hayatını ya ar gider. Ö renirler bir gün beni, ö renecekler. Bıraktım sefil arabaşını tekmelesin. Ona görünmemek için çamurlu ba dan geçip, yukarı çıkarken farkettim. Kaptırdı ı para ve bozuk araba için sövüyor sanıyordum ben, bir kız içinmi ! Kendilerini satan o kadınlar için kullanılan o kelimeyi tekrarlaya tekrarlaya sövüyor. O sözden bazan korkarım ben, o kadınlar korkunçtur, ho -

lanmam, unutturum. Yürüdüm.

Belki Nilgün sensindir o, diye dü ündüm, belki de bir ba kası. Ne çirkin söz o öyle! Kadınlar bazan beni korkutur. Anla ılmaz eyler, senin bilemeyece in karanlık bir dü ün- celeri var sanki, bir yerleri öyle ürpertici ki, kapılır gidersen felâket gelir: Ölüm gibi bir ey, ama ba ına mavi kurdela takımı gülümsüyor da kahpe! Gök, uzakta, sapsarı, aydınlanınca im ekten korktum. Bulutlar, karanlık fırtınalar, anlayama- dı im dü ünceler! Hepimiz tanımadı ımız birinin kölesiyiz sanki, bazan durup öyle bir isyan etmeye çalı ıyoruz, ama korkuyoruz sonra: im ekleri, yıldırımları, bilinmeyen uzak felâketleri üstüme atar! O zaman bizim evin sakin ı ında ben hiç isyan etmeden ve bilmeden ya ayayım yeter derim. Ben günahattan korkarım! Zavallı piyangocu babam gibi.

Evin ı ının hâlâ yandı ını gördü üm zaman ya mur gene serpi tirmeye ba lamı tı. Yakla ıp pencereye bakınca yalnız babamın de il, annemin de uyumadı ını gördüm. Zavallı annemi uyutmamak için ona benim hakkımda neler söyledi acaba bu total? Aklıma geldi: Bakkal söylemi tir! Rezil i ko, hemen yeti tirmi tir. smail demi tir, senin o lan bu sabah bakkala geldi, demi tir, gazeteleri dergileri yırttı attı, tehditler savurdu kimbilir kimlere katılmı , kudurmu ! Kaç para demi tir, paradan ba ka bir ey bilmeyen piyangocu baba, kaç paralık zarar verdi ve bo yere, o i renç gazetelerin parasını ödemi tir. Bo yere de il, hayır: Ak am burnumdan fitil fitil getirmek için, ama beni bulabilirsen tabii. çeri girip gir- memeye bir türlü karar veremedi im için orada durup di- kildim. Pencerelerden içeri baktım, annemle babamı seyrettim. Sonra, ya mur ba layınca, gittim, boyaları, Nilgün'ün pla ını ve Faruk'un defterini kapalı penceremin denizli ine bıraktım, orada, duvarın dibinde durup ya mura bakarak dü ündüm. Ya mur çok hızlandı.

Çok sonra, ya mur bardaktan bo anır gibi ya dıktan ve Metin'i hatırladıktan sonra, babamın kendi eliyle yerle tirdi i oluklar damdan akan ya mur suyunu çekemez olunca,

pencereden usulca içeri baktım ve zavallı annemin plastik çamaır teknelerini ve le enleri gene oradan oraya yerle - tirdi ini, akan tavanların altında ko turdu unu gördüm. Sonra benim odayı da hatırladı, çünkü tavandaki kartalın kanatları arasından damlar yata ın üzerine. I ı ı yaktı, iltemi katladı. Baktım.

Sonunda, ya mur dinince, ne onları, ne de ba kalarını, hep seni dü ündü ümü anladım Nilgün! Yata ında yatıyorsundur, belki de ya murun gürültüsünden uyanmı sındır, pencereden dı arı bakıyorsundur, gök gürledikçe ürperip dü ünüyorsundur. Sabah ya mur dinip güne açınca plaja gelirsin, ben seni beklerim ve sonunda sen görürsün beni, konu uruz anlatırım, anlatırım: Uzun, upuzun bir hikâye: Hayat: Seni seviyorum.

Ba ka hikâyeler de dü ündüm: nanırsa insan bamba ka biri de olabilir. Uzak ülkeleri, bitip tükenmeyen demiryollarını, Afrika ormanlarını, Sahra'yı, çölleri, buz tutmu gölleri, co rafya kitabındaki pelikan ku larını, aslanları, televizyonda gördü üm bizonları, onları sıkı tırıp parçalayan sırtlanları, filmlerdeki filleri, Hindistan'ı, kızılderilileri, Çinlileri, yıldızları, uzay sava larım, bütün sava ları, tarihi, bizim tarihimizi, davullarımızın bütün gücünü ve dinleyen kâfirin korkusunu dü ündüm: nsan ba ka biri olabilir, evet. Köle de iliz: Bütün korkuları, kuralları, sınırları yırtıp atarım, hedefime yürürüm, bayrak dalgalanır: Kılıçlar, bıçaklar, tabancalar, iktidar! Ben ba ka biriyim, geçmi im de ilim ben, anılarım de il artık yalnızca gelece im var benim. Anılar köleler içindir, uyu turur onları. Onlar uyusunlar, ben dü ündüm.

Dü ündüm, sonra hepsini unutmaya gücümün yetmeyece ini bildi im için, defteri denizlikte bırakmadım, pla ı da aldım ve yürüdüm. Artık sanki, sonunu görebildi im kararlı ın içine, yola çıktı im için, artık bilinmez olmaktan çıkıp belirsiz bir yere yürüdüm. Yoku tan a a ı sular akıyor. Ya mur kokuyor. Önce a a ı mahalleye son bir kere daha bakarım

diyordum: Son bir kere ı ıklara, bakımlı sahte bahçelere, düzgün ruhsuz betona, lâmbaların alünda kimsecikler yokken, dertsiz tasasız, günahkâr sokaklara bakarım, son bir kere daha, zafer gününe kadar dönmemek üzere o pencerelerden birine de bakarım, diyordum. Nilgün, belki uyumuyorsundur, pencereden ya muru seyrediyorsundur ve bir im ek çakıp her yer masmavi aydınlanınca, belki de görürsün beni, korkunç ya murun altında, geceyarısı, sırlıslık dikilmi öyle pencereye bakıyorum. Ama korktum sanki, gitmedim. Çünkü yoku u inerken aklıma gelmi ti. imdi, orada, onları bekçileri: O lum, bu saatte, senin ne i in var burada, diyeceklerdir, hadi, bas git, sana göre d-j il buraları! Peki!

Döndüm ve kendi evimin önünden, bir yabancı mahalleden geçer gibi, uykulu, geçtim gittim yukarı. Annemin, babamın ı ı ı hâlâ yanıyordu. Soluk, fakir ı ı ı evimizin ne zavallı! Beni görmemi lerdir. Düzlü ü de yürüyüp, yoku u inmeye ba layınca birden a ırdım: Metin, hâlâ karanlıkta, söverek, inleyerek arabasını itiyordu. Ben, artık gitmi tir sanıyordum. Durdum, ilk defa ayak bastı ım bir tuhaf ülkenin, tuhaf insanını seyrederek gibi, sanki korkarak, ama merakla ve korkudan ho landı ım için uzaktan onu seyrettim. Sonra, a lıyor sandım, insanda acıma uyandıran bo uk bir ses koyveriyordu. Çocukluk arkada lı ımızı hatırladı ım, ama bunların, insanı suçlamakla ya adı nı unuttu um için, acıyıp yakla tım.

"Kim o?"

"Benim," dedim. "Metin, beni demin tanımadın, ben, Hasan!"

"Sonunda tanıdı tım!" dedi. "Parayı geri mi getirdiniz?"

"Ben tek ba ımayım!" dedim. "Parayı geri mi istiyorsun?"

"Oniki bin lirami çaldınız!" dedi. "Bilmiyor musun?"

Bir ey demedim. Biraz sustuk.

"Neredesin?" diye ba ırdı sonra. "Çıksana ortaya, yüzünü göreyim!"

Elimdeki pla ı ve defteri kuru bir yere bıraktım, yakla tım.

"Parayı geri getirmeyecek misin?" dedi. "Çık ortaya!"

Yakla ınca terli ve mutsuz yüzünü gördüm: Bakı tık.

"Hayır," dedim. "Paran bende de il!"

"Niye geldin o zaman?"

"Demin sen a lıyor muydun?"

"Yanlı duymu sun," dedi. "Yorgunluktan... Sen niye geldin buraya?"

"Çocukken ne iyi arkada tık!" dedim. O bir ey söylemeden hemen ekledim: "Metin istersen sana yardım ederim!"

"Niye?" dedi önce. Biraz sonra, "Peki," dedi. "Dayan o zaman!"

Dayanıp ittim. Biraz sonra, araba yerinden oynayıp yoku u çıkınca, sanki ondan çok ben sevindim. Tuhaf bir duygu bu Nilgün. Ama sonra, ne kadar az gidebildi imizi görünce canım sıkıldı.

"Ne oluyor?" dedi Metin. El frenini çekti!

"Dur! Biraz dinleneyim."

"Haydi," dedi. "Geç kalaca ız."

Yeniden dayandım arabaya, ama çok gitmedik. Tekerlekli bir ey de il de sanki koca bir kaya! Biraz dinlendim ve biraz daha dinlenirim diyordum ki, el frenini indirdi. Araba geri kaymasın diye, ittim ama, sonra durdum.

"Ne oldu?" dedi. "Niye itmiyorsun?"

"Sen niye itmiyorsun?"

"Bende kuvvet kalmadı ki!"

"Bu saatte yeti ece in yer neresi?"

Cevap vermedi. Yalnızca saatine baktı ve sövdü. Bu sefer, benimle birlikte o da dayandı, ama bir yere gitti imiz yok ki! Biz arabayı yoku yukarı itiyoruz ve araba da sanki bizi yoku a a ıtıyor ve oldu umuz yerde duruyoruz. Sonunda birkaç adım gittik, ama halim kalmamı tı, bıraktım. Ya mur ba layınca arabaya girdim. Metin de geldi yanıma oturdu.

"Haydi!" dedi.

"Gidece in yere yarın gidersin!" dedim. " imdi biraz ko- nu alım!"

"Ne konu aca ız?"

Biraz sustum, sonra: "Ne tuhaf gece," dedim. " im ekten korkar mısın?"

"Korkmam ben!" dedi. "Haydi itelim biraz."

"Ben de korkmam!" dedim. "Ama insan dü ününce ürperiyor, biliyor musun?"

Bir ey demedi.

"Sigara içer misin?" dedim, paketi çıkarıp uzattım.

"çmem!" dedi. "Haydi, imdi biraz itelim."

ndik, itebildi imiz kadar ittik ve sırlıslıkam olunca içeri girdik. Yeti ece i eyin ne oldu unu yeniden sordum, ama cevap olarak, onların bana niye 'çakal' dediklerini sorunca,

"Bo ver!" dedim. "Manyak herifler onlar."

"Ama onlarla geziyorsun," dedi. "Birlikte soydunuz beni."

Hepsini anlatayım mı diye dü ündüm o zaman: Hepsini söyleyeyim mi, ama o hepsinin ne oldu unu bilmiyordum sanki: Hepsi aklımda olmadı ı için de il, nereden ba layaca ımı bilmedi im için; çünkü, sanki ba langıcını bulunca, ilk günahın günahkârını da gidip cezalandırmam gerekiyormu da, imdi elimi kana bulamayı canım hiç istemedi i için, o ilk suçluyu hatırlamak istemiyormu um gibi. Önce ondan ba lamam gerekti ini biliyorum, ama ben Nilgün! Sana yarın sabah anlatırım. Ama, yarın sabahı niye bekleyeyim, imdi, diye dü ündüm, evet, bu Anadol'u biz imdi Metin'le birlikte iteriz ve sonra, yoku tan a a ı birlikte iner sizin eve varınca Nilgün, seni Metin uyandırır ve ben o zaman, sen üzerinde beyaz gecelikle karanlıkta beni dinlerken, sana ba ındaki tehlikeyi hemen imdi anlatırım: Komünist sandılar seni, güzelim, gel kaçalım seninle, gel gidelim, her yerde onlar, ne kadar da güçlüler, ama gene de dünyada birlikte ya aya-bilece imiz bir yer vardır, inanıyorum, inanıyorum vardır bir yer...

"Haydi itelim!"

Ya murda indik, ittik. Biraz sonra, o bıraktı, ama ben gene

ittim, inandı ım için, sanki daha güçle, ama diyorum ya, bir Anadolu de il de kayaydı sanki. Halim kalmayınca bıraktım, ama Metin suçlayarak bakıyordu. İslanmamak için ben gidip arabaya oturunca, •

"Onlara, manyak diyorsun, ama onlarla geziyorsun!" dedi.

"O parayı benden yalnız o ikisi de il, üçünüz aldınız:"

"Onlar bana vız gelir. Ben kimseyi takmam!"

Korkmu gibi bakmadı; hâlâ suçluyordu. O zaman,

"0,12 bin liradan ben tek kuru almadım, Metin!" dedim.

"Yemin ederim."

"Ama inanmı gibi bakmıyordu. Tutup bo mak istedim. Arabanın anahtarı kilide takılı duruyor. Kullanmasını bilseydim ah! Ne kadar çok yol vardır dünyada, uzaklarda ne ülkeler, ne kentler, ne denizler.

"Haydi, in it unu!"

Dü ünmeden, akır akır ya an ya mura çıktım, ittim. Metin itmiyordu, ellerini beline koymu , bir efendi gibi bakıyordu. Yoruldum, bıraktım, ama el frenini çekmedi. Ya - murda sesimi duyurmak için, neredeyse ba ırarak söyledim:

"Yorulдум!"

"Hayır!" dedi. "Daha itebilirsin."

"Bırakıyorum!" diye ba ırdım. "Geri kayar!"

"O paranın hesabını kimden soraca ım ben?"

" tmezsem polise mi gideceksin?"

Cevap vermeyince biraz daha ittim ve belim öyle bir a rıdı ki, kopacak sandım. Sonunda el frenini çekti. Arabanın içine girdim. Her yerim sırlıklam. Bir sigara yaktım ve birden yer ve gök inanılmayacak kadar parlak bir patlamayla aydınlanıp o korkunç yıldırım burnumun dibine dü ünçe sustum.

"Korkum mu?" dedi Metin.

Sustum. Gene sordu. Sustum. Sonra,

" uraya dü tü!" diyebildim. "Nah, uraya, hemen!"

"Yok," dedi. "Çok uza a dü tü, belki de taa denize, korkma."

"Artık itmek istemiyorum."

"Niye?" dedi. "Korktu un için mi? Aptal! Bir daha bu kadar yakına dü mez ki. Size okulda ö retmediler mi?"

Bir ey demedim.

"Korkak!" diye ba ırdı: "Zavallı cahil korkak."

"Ben eve dönüyorum," dedim.

"Peki, benim 12 bin liram ne olacak?"

"Ben almadım ki!" dedim. "Yemin ediyorum ya..."

"Bunu, yarın ba kalarına anlattırısın," dedi. "Polise anlattırısın."

Ba ımı omuzlarımın arasına alıp ensemini koruyarak yeniden inip, itmeye ba layınca yoku un sonuna yakla tı ımıza anlayıp sevindim. Metin arabadan inmi ti, ama itiyormu gibi yaparak beni yüreklendirmeye bile ü eniyordu artık. Yalnızca, arada bir alı kanlıkla "haydi, haydi," diyerek, bana sanki güç veriyordu ve sonra, orospu dedi i kimbilir kime küfür ediyordu, ama onlar, iki-üç ki ydiler galiba, çünkü gösterece im "size" diyordu. Ben bıraktım artık, çünkü ey de ilim, Serdar'ın dedi i gibi, evet bir u ak de ilim ben! Ama bu sefer,

"Para mı istiyorsun sen?" dedi. "Sen kaç para istiyorsan veririm ben. Yeter ki it imdi unu."

Artık yoku un sonuna geldik diye ittim. Belimdeki a rıya dayanamayınca, yüre ime ve ci erlerime biraz kan ve hava gitsin diye durdum, ama o hâlâ ba ırıyor, küfür ediyor, uluyordu. Bana bin lira verecekmi ! Gücümün son damlasına güvenerek biraz daha ittim. ki bin lira dedi. Peki, ittim ve bizimkiler sende para mı bıraktılar ki söz veriyorsun, demedim. Düzlü e varınca, dinlenmek için durdum, ama o gene öfkelenip sabırsızlandı: Küfür ediyordu ve artık bana aldır mıyordu da. Birazdan belki gene arabayı tekmeleyebilir diye dü ündüm. Sonra daha da tuhaf bir ey yaptı ve korktum: Yüzünü ya mura çevirmi , karanlık gö e sövüyor, sanki O'na sövüyormu gibi. Aklıma gelenden bile korktum da, daha çok dü ünmemek için ittim. Gök, tepenin üstünde ne yakın, gürlerken ve gene masmavi aydınlanırken ve gene korkunç

gürültüler ve inanılmaz lâcivert ya mur artık, saçlarımdan ve alımdan a zımın içine girerken ittim, ittim ben. Allahım görmemek için gittikçe daha sık çakan im ekleri gözlerimi kapayıp ba ımı omuzlarımdan arasına çekip yüzümü topra a çevirerek ittim bir kör köle gibi, bütün dü ünçesini unutmu bir zavallıyım ben, kimse beni suçlayamaz ve cezalandıramaz, çünkü boyun e iyorum, bak ve suçtan ve günahattan haberim bile yok. Ko arak ve araba hızlandıkça tuhaf bir co ku duyarak itiyordum. Metin artık arabasına binmi ti, direksiyonu tutuyordu ve açık penceresinden dı arı, hâlâ uluyarak sövdü- ünü duyuyordum, artık neden söylendi ini bilmeyen bir kocakarı gibi, atlarına söven o ihtiyar arabacı gibi, ama O'na sövüyormu gibi de. Sanki gö ü gürleten O de il! Sen kimsin? Ben kimsenin küfrüne ortak olamam! Ben durdum, itmiyorum artık.

Ama gene de araba kendi kendine bir süre kaydı. Kendi kendine giden, sessiz ve korkunç bir karanlık gemiye bakar gibi, a ır a ır uzakla masına baktım. Ya mur da azalmı tı. Kendi kendine uzakla an arabaya bakınca aklıma geldi: Sanki O, verece i ceza bana çarpmasın diye, ikimizi birbirinden ayırıyordu, ama biraz daha gittikten sonra durdu araba. Gök aydınlanınca, Metin'in dı arı çıktı ını gördüm.

"Nerdesin?" diye ba ırdı ulur gibi. "Gel buraya, iteceksin unu!"

Kıpırdamadım.

"Hırsız!" diye ba ırdı karanlı a do ru. "Namussuz hırsız. Kaç bakalım, kaç!"

Biraz oldu um yerde durdum. So uktan titriyordum. Sonra ko tum, gittim yanına.

"Sen Allah'tan korkmaz mısınız?!" diye ba ırdım.

"Sen korkuyorsan niye hırsızlık ediyorsun!" diye ba ırdı.

"Ben korkarım!" dedim. "Sense yukarı bakıp ona söversin. Cezanı verir bir gün."

"Aptal cahil!" dedi. "Deminki yıldırımından korktun de il mi? im ek çakınca a açların gölgesinden, mezarlıktan,

ya murdan, fırtınadan korkuyorsun de il mi? Koca adam! Kaçınıcı sınıftasın sen? Cahil! Ben sana söyleyeyim: Allah yok! Tamam mı? Gel imdi, it unu. ki bin lira verece im sana diyorum."

"Sonra nereye gideceksin?" dedim. "Sizin eve mi?"

"Seni de götürürüm," dedi. "stedin yere götürürüm seni u yoku tan a a ı araba, ah, bir kaysın!"

ttim Nilgün. O da arabasına atladı ve bu sefer sanki öfkeyle de il, atlarına artık alı kanlıkla söven arabacı gibi sövdü. Biraz sonra araba hızlanınca yoku tan ini in az ötede ba layaca ını ve arabanın çalı aca ını dü ündüm ve aklıma sanki öyle bir dü ünçe geldi: Metin de tiksini ve bıkmı hepsinden! Arabaya binerim, kaloriferlerini çalı tırır, ısınırız. Sonra seni alır, birlikte gideriz uzaklara, ya da ba ka bir yere çeker gideriz. Ama, araba yoku tan a a ı inmeye ba layınca, motor hiçbir ses çıkarmadı, yalnızca tekerleklerin ıslak asfalttaki tuhaf sessizliğiyle uzakla ıyordu. O zaman ko tum yeti tim, arabanın içine atlamak için, ama kapısı kilitlemi ti.

"Aç!" dedim. "Aç Metin, kilitlemi kapı! Aç beni de al! Dursana!" Ama beni duymuyordu galiba, çünkü gene öfkeyle sövmeye ba lamı tı. Arabanın camına vura vura, bo ulur gibi inleye inleye soluyarak yanında ko abildi im kadar ko tum, ama biraz sonra o tekerlekli plastik ey geçti beni, gitti. Gene de, ba ıra ba ıra ko tum arkasından, ne araba durdu, ne de Metin. I ıklarını sessizce yakıp, bahçeleri ve ba ları aydınlatarak ve dönemeçleri kıvnl kıvnl dönerek, taa a a ıya inip, gözden kaybolana kadar arabanın arkasından ko tum. Sonra durdum, baktım.

Dü ündüm.

Çenelerim titremekten birbirine vurmaya ba layınca aklıma geldi: Senin pla ın Nilgün, taa orada kaldı, yoku un öte yanında. Döndüm, ısınayım diye gerisin geri yoku u ko arak çıktım, ama gömlek etime yapı tı ı için farketmedi. Ayaklanm, dereciklere girip girip çıkıyordu. Bıraktı ımı sandı im yere gelip pla ı bulamayınca da ko maya ba ladım. Gök gürültüyle

aydınlanınca, korktu um için de il, ü üdü üm için titriyordum. Nefes nefese kalınca belimdeki a rıyı yeniden duydum. Ko arak inip çıkıyor, her adımda durup titreyerek bakıyordum, ama yoktu plak.

Gün do duktan az sonra pla ı bulana kadar daha kaç kere yoku u çıkıp indi imi artık unuttum ben. Yorgunluktan ve titremekten bayılacak gibiyken o budala pla in ve defterin görüp görüp bu de ildir dedi im karaltılardan biri oldu unu anlayınca birisinin sanki bana oyun etti ini dü ündüm: Her eyini gizleyen ve bana köle hayatı yakı tıran biri olmalı. Best of Elvis'in ibne Amerikalı yüzünü ayakkabımla ezmek istedim. Zaten ya murdan hamura dönmü . Batsın, batsın, batsın hepsi! Ama ezmedim, sana veririm!

Günün ilk arabası, Halil'in çöp kamyonu, yoku u çıkıyordu, do an güne in kızılı ı arkasına vurmu tu, ben yoldan ba lara girdim. Mezarlık yoluna çıktım, duvarın dibinden sapıp küçükken annemle geçti imiz keçi yolundan gittim. Benim eski bir yerim vardır burada, bademle incir a açları arasında.

Çalı çırpı topladım, kurularını bulmak zor oldu. Ama Faruk'un tarih defterinden birkaç sayfa bulup yırtınca ate i yakabildim. Kimsenin görmeyece i, mavi silik bir duman çıkıyor. Gömle imi ve pantolonumu da çıkardım, aya ımda lastik ayakkabılar neredeyse ate in içine girdim, durdum öyle. Isınmak ho uma gitti. Keyifle gövdeme baktım, alttan vuran alevlerin içinde çırılçıplak; ben hiçbir eyden korkmam! Çükümün alevlerin içinde, orada, öyle duru una baktım. Sanki gövdem ba ka bir erke in gövdesi gibiydi: Güne ten yanmı , sa lam, çelik gibi, yay gibi! Dü ündüm: Erke im ben, elimden her ey gelir, benden korkun! Tüylerim alevlerden tütsülensin, bana bir ey olmaz. Biraz daha dikildikten sonra ate i kuvvetlendirmek için alevden çıktım, çalı çırpı arıyordum, serin bir rüzgâr esti, kıçım ürpererek ü üdü, aklıma geldi: Kadın de ilim, diyorum ben, ibne de ilim: Onlar korkar. Dü ündüm. Ate yeniden alevlendikten sonra, içine girip çüküme bakarak dü ündüm: Yapabilece im eyleri, ölümü, korkuyu, ate i,

ba ka ülkeleri, silâhlan, zavallıları, köleleri, bayra ı, ülkeyi, eytanı, isyanı, cehennemi.

Sonra, pla ın hamurla an kartonunu aleve tuta tuta kuruttum. Elbiselerimi de kuruttum, giydim. Onları, hepsini, dü ünerek çamursuz bir kö eye uzanıp yattım.

Hemen uyumu um. Uyandı ımda, dü gördü ümü biliyordum, ama dü ümde ne gördü ümü bilmiyordum. Sıcak bir ey gibi. Güne çok yükselmişti. Hemen kalktım, ko tum. Vakit yok belki. Biraz a kınım galiba.

Elimde senin pla ınla bizim evin önünden hızlı hızlı yoku u inerken yanımdan plaja ko an pazar kalabalı ının i renç arabaları geçiyordu. Evden kimse görmedi: Ne annem var ortalıkta ne babam. Perdeleri çekmi ler. Tahsin'ler ya murdan sonra kurtlanmasın diye, aceleyle kiraz topluyorlardı. Mahalleye girince, 500 lirayı bozdurdum; pazarları açıktır burada dükkânlar. Bir tostla çay istedim. ırken cebimden tarakları çıkarıp baktım: Biri ye il ötekisi kırmızı. Allah görür.

Hepsini anlatırım. Hepsini anlatınca suç ve günah belli olur. Hiçbir eksik kalmaz. Benim de kim oldu umu anlarsın Nilgün. Sen, bamba ka biriyim sin, dersin, köle de ilim. Baksanıza bana, istedi imi yapıyorum, cebimde 500 liranın üstü, kendi kendimin efendisiyim, beyefendisi. Plaja gidiyorsunuz, ellerinizde deniz topları, çantalar var, ayaklarınızda tuhaf takunyalar, yanınızda kocalar, çocuklar, sizler zavallısınız! Anlamıyorsunuz! Bakıyorsunuz, ama görmüyorsunuz; dü ünüyorsunuz, ama bilmiyorsunuz! Benim kim oldu umu anlamıyorlar, kim olaca ımı bilmiyorlar; çünkü körlerden de beterler: rençler! Plaja giden, keyif pe inde, i renç kalabalık! Bütün bunları yola getirmek bana dü ecekmi demek. Bakın bana: Benim bir fabrikam var! Bakın bana: Benim bir kırbacım var: Efendiyim ben, bir beyefendiyim. Telörgüler arasından kalabalık plaja baktım ve sizi Nilgün Hanım o kalabalı ın içinde göremedikten sonra aklıma geldi. Çünkü, Mustafa da gelmemi diye dü ünmü tüm.

Yürüdüm, evinize gidiyorum. Bir beyefendi gelmi , der cüce,

beni görünce, sizi görmek istiyor, Nilgün Hanım. Öyle mi, dersin sen, kibar biri mi, öyleyse salona alın onu Recep Efendi, ben imdi geliyorum. Yürürken, belki Nilgün, imdi evden çıkmı tır, yolda kar ıla ırız diye bakmıyordum, ama rastladım size hanımefendi. Bahçe kapınıza gelince durdum baktım: Gece, ya murda bir ahmak ve kör köle gibi kimin yoku yukarı itti ini unuttu um araba bahçenizde yoktu. Nerede Anadolu? Dü ünerek kapıdan girdim ve merdivenli büyük kapıya de il, kimseyi rahatsız etmekten ho lanmayan bir kibar beyefendi oldu um için mutfak kapısına yürüdüm. ncirin gölgesini, duvarın ta larını hatırladım. Rüya gibi. Mutfak kapısına vurdum, biraz bekledim: Siz bu evin u a ı mısınız derim, Recep Efendi, bu plakla bu ye il tarak, galiba, bu evde oturan bir güzel hanımefendinin, eskiden biraz tanırdım, neyse, imdi önemli de il, derim, onları bırakmaya gelmi tim, ba ka hiçbir niyetim yok. Biraz bekledikten sonra dü ündüm: Recep amca çar ıya gitmi olmalı, evde yok. Belki de evde kimse yok! Rüya gibi, evet. Ürperdim!

Kulpunu bastırınca mutfak kapısı yava ça açıldı. Kedi gibi sessiz, mutfak ı geçtim. Ya kokuyordu, hatırladım. Kimseler yok ve ayaklarımda lastiklerim oldu u için küpün yanından kıvrılıp çıkan merdivenleri ben tırmanırken kimse duymuyor. Rüyalarda gezen bir gölgeyim ben ve uykusuzluktan belki rüya sanıyorum diye dü ündüm, çünkü koklarken aklıma geldi: Demek, evlerinin içi böyle kokuyormu diyordum: Sahici bir ev gibi! Ben geldim derim.

Üst kata gelince, kapalı kapılardan birini yava ça açtım. Baktım: Hemen tanıdım i renç gövdesini: te Metin, çar afı üstüne çekmi uyuyor! ki bin lira borcu var bana, diye dü ündüm ve Allah yok, dedi diye de. Onu bo sam kimse farketmez. Durdum, dü ündüm: Parmak izi kalır. Kapıyı usulca örttüm ve açık kapıdan öbür odaya girdim.

Masanın üzerindeki i eden ve da ınık yata ın üzerine atılıvermi koca pantolondan anladım: Faruk'un odası burası. Oradan da çıktım ve hiç dü ünmeden öteki odanın kapısını

açınca, ürpererek duvardaki babamı gördüm sanki; ne tuhaf, sakallıydı babam, çerçevenin içinden bana sanki öfke ve hayal kırıklığıyla bakıyor ve ah ne yazık ki sen aptalın tekisin, diyordu. Korktum. Sonra, hırıltılı ihtiyar kadın sesini duyunca anladım duvardakinin ve odadakinin kim olduğunu.

"Kim o?"

Ama, gene de, kapıyı bir an açıp baktım ve buru buru çar aflar arasına gömülmüş, buru buru suratı ve iri kulakları görünce hemen kapıyı kapadım.

"Recep, sen misin, Recep?"

Sessizce köşere en son odaya gittim ve kapısının önünde titreyerek beklerken gene o sesi duyunca;

"Recep, sen misin? Sana diyorum Recep, kimdi o?"

Hemen odaya girdim ve ağırlıydım: Siz de odanızda yoksunuz Nilgün Hanımefendi! Üstü örtülü boş yatağı açıp kokusunu kokladım ve sonra iz bırakmamak için hemen kapadım telâhla, çünkü o ihtiyar ses, sanki karı tırmayayım diye gene bağırdıyordu.

"Kim o, diyorum. Kim var orada Recep?"

Yastığın altından geceliğini çıkarıp kokladım: Lavanta ve Nilgün kokuyordu. Sonra, koklamamı benim gibi katlayıp, yastığın altına koydum ve plâkayı ve tarağı bırakayım dedim: te uraya, yatağının üzerine Nilgün, bırakırım, bırakayım. Burada tarakları bulunca anlarsın Nilgün: Kaç gündür peşindeyim, seni seviyorum. Ama bırakmadım; çünkü bıraksaydım, her şey sanki bitecekti; ben de bitsin peki, diyordum, her şey, ama sesleniyordu gene:

"Recep sana diyorum Recep!"

Hemen çıktım odadan, çünkü ağırlı ihtiyar tıkırtısından anladım, babaanneleri yatağından kalkıyor olmalıydı. Merdivenleri hızla inerken, arkamdan, kapısını açtığını ve bir bastonun döşemeyi deler gibi yere vurduğunu duydum.

"Recep diyorum, Recep!"

Kıvrılıp mutfaka girdim, tam çıkarken durdum: Hiçbir şey yapmadan bırakmam. Ocağın üstünde, altı çok hafif

yanan bir tencere var. Mandalı çevirince sonuna kadar yandı. Sonra öteki mandalı da çevirdim. Çıktım, dü ündüm: Eksik kaldı.

Hiçbirine aldirmayaca ımı dü ünerek hızlı hızlı yürüdüm ve plaja gelince, tahmin etti im gibi, telörgülerin arasından, kalabalı ın içinde, bu sefer gördüm sizi, oradasınız, Nilgün Hanımefendi! u plakla tara ınızı vereyim de bitsin bu i ! Ben kimseden korkmam. Kurulanıyordu. Demek, demin denizdeydiniz. Mustafa yok, gelmemi . Dü ündüm.

Biraz bekleyip bakkala gittim. Ba ka mü teriler vardı.

"Bir Cumhuriyet versene!" dedim.

"Yok!" dedi bakkal kıpkırmızı bir suratla. "Artık satmıyoruz."

Bir ey demedim. Biraz bekledikten sonra siz de, Nilgün Hanımefendi plajdan i te geldiniz ve her sabahki gibi sordunuz:

"Bir Cumhuriyet lütfen."

Ama, "Yok," dedi bakkal. "Artık satmıyoruz."

"Niye?" dedin sen Nilgün. "Dün satıyordunuz."

Bakkal, burnunun ucuyla beni gösterince baktın sen bana: Bakı tık: Anladın mı, anladın mı, anladın mı beni? Sonra: imdi, kibar bir beyefendi gibi sana sabırla ve a ır a ır her eyi anlataca ım diye dü ündüm. Dı arı çıktım, plak ve taraklar hazır, bekledim. Biraz sonra sen de çıktın. Her eyi, her eyi, hepsini imdi anlataca ım, anlayacaksın.

"Biraz konu abilir miyiz?" dedim.

a ırdı, durdu ve bir an bana baktı, ah o güzel yüz! Konu acak da sandım, heyecanlandım, ama durmadı ki! eytan görmü gibi kaçıp gitti. Hemen pe inden ko tum, yeti tim, kimseye aldirmadan:

"Ne olur dur Nilgün!" dedim. "Bir kere dinle beni!"

Durdu birden. Yüzünü daha da yakından görünce a ırdım. Gözleri ne renkmi !

"Peki," dedi. "Ne diyeceksen söyle hemen!"

Hepsini unuttum sanki: Aklıma hiçbir ey gelmedi: Sanki yeni

tanı mı ız da söyleyecek ey yok. Sonra, son bir umutla:

"Bu plak senin de il miydi?" dedim.

Pla nını uzattım, ama alıp bakmadı bile!

"Hayır!" dedi. "De il."

"Senin, senin Nilgün bu plak! yi bak. sten seçilmiyor! İslanmı tı yeni kuruttum."

Ba nını e erek baktı. "Hayır. Benim de il bu!" dedi. "Sen beni bir ba kasiyla karı tırıyorsun."

Gidiyordu, ko tum kolundan tuttum.

"Bırak!" diye ba ırdı.

"Niye bana yalan söylüyorsunuz hepiniz?"

"Bırak!"

"Niye benden kaçılıyorsunuz? Bir selâmi bile esirgiyorsunuz! Benim ne kötülü ümü gördün söylesene! Ben olmasaydım onlar seni imdiye kadar ne yapmı lardı biliyor musun?" Ba ırılıyordum.

"Kim onlar?" dedi.

"Niye yalan söylüyorsun? Sanki bilmiyor musun? Niye Cumhuriyet okuyorsun?"

Dürüst bir cevap vermek yerine çaresiz gözleriyle umutsuzca yardım dilenerek çevresine bakıyordu. Ben gene de son bir umutla efendi efendi söyledim ve kolundan tuttum:

"Ben seni seviyorum, biliyor musun?"

Birden elimden sıyrılıp ko ar gibi fırladı kaçmaya kalkı tı, ama kaçabilece ine inancı yoktu ki! Ko tum, iki adım attım ve yaralı fareyi uzanıp yakalayiveren kedi gibi, gene ince bile inden ne güzel tutuverdim kalabalıkta. Dur bakalım! Bu kadar kolaymı . Titriyor. Canım öpmek istedi, ama imdi ben efendiyim, o da suçunu anladı diye fırsattan yararlanacak de ilim: Ben kendimi tutmasını bilirim. Bak, kalabalıktan kimse yardımına ko muyor, çünkü haksız oldu unu biliyorlar. E, anlat bakalım küçükhanım niye kaçtın benden, söyle, benden gizli, hep birlikte neler çevirdi inizi anlat da ötekiler de bütün kalabalık da duysun da artık kimse beni suçlamak için yanlı anlamı gibi yapmaya kalkı masın. Mustafa burada

mı? Sanki, herkesin bana iftira etti i, o inanılmaz rüyanın bitip tükenmez korkusu imdi sona erecek diye, söyleyece i eyi bekliyordum ki birden o ba ırdı:

"Manyak fa ist, bırak beni!"

te, böyle ötekilerle birlik oldu unu itiraf etmi oldu. Ben önce çok a ırdım, ama sonra hemen oracıkta onu cezalandırmaya karar verdim ve vura vura cezalandırdım.

Vurup vurup kaçanın Hasan oldu unu ve yerde yatanın Nilgün oldu unu anlayınca ben: Ne duruyorsun, ko Recep, ko ! Filelerimi yere bırakıp ko tum, ko tum ben, yeti tim.

"Nilgün," dedim, "Nilgün, nasılsın kızım?"

Yata ında yatar gibi kıvrılmı , ba ını ellerinin arasına alıp asfalta çevirmi titriyor. Sanki canının de il, ruhunun acısı için kıvranıyor da, bu yüzden aklına ba ırmak gelmedi i için yalnızca inliyor.

"Nilgün, Nilgün," dedim, omuzlarından tutmu um.

Biraz daha a ladı ve titredi. Sonra artık inleyerek de il, öfkeyle ve bıkkınlıkla birisini azarlar gibi ve biraz da pi -manlıkla yakınr gibi elini yumruk yapıp asfaltı dövmeye ba ladı. Tuttum.

Tutunca ben, Nilgün anlamadı ı bir eyi sanki ilk defa anladı ve gördü: Sindikleri kö elerden çıkıp ba ımıza ü ü enleri, ba ırıp ça rı anları, daha iyi seyretmek ve bir ey daha söylemek için birbirlerinin omuzlan arasından meraklı, korkak ba larını uzatanları gördü ve birden utandı sanki. Kalkmak için bana uzandı. Kanlı yüzünü gördüm ben. Allahım. Bir kadın çı lık attı.

"Yaslan bana canım, yaslan."

Kalktı, yaslandı. Mendilimi verdim.

"Gidelim buradan, eve gidelim."

" yi misin?"

"Taksi geldi," dedi biri. "Binin."

Açıldılar, biniyorduk, biri filelerimi ve Nilgün'ün çantasını uzattı ve bir çocuk da:

"Ablanın bu," dedi, plâ ı verdi.

"Hastaneye mi?" dedi oför, " stanbul'a mı?"

"Eve gitmek istiyorum!" dedi Nilgün.

"Bari önce eczaneye gidelim!" dedim ben.

Bir ey demedi. Eczane yolunda sustu, titredi ve arada bir, ne kadar canlandı ını görmek için gözüne yakla tırdı ı mendile bo ve ilgisiz baktı.

"Ba ını böyle tut!" dedim, saçlarını çektim.

Eczanede gene Kemal Beyin kendi de il, güzel karısı vardı, radyo dinliyordu.

"Kemal Bey yok mu?" dedim.

Nilgün'ü görünce kadın bir çı lık attı. Sonra dükkânın içinde hızlı hızlı ko turmaya ba ladı, bir yandan da soruyordu, ama Nilgün oturdu ve sustu. Sonunda Kemal Beyin karısı da sustu ve pamuk ve ilâçlarla Nilgün'ün yüzündeki yaraları temizlemeye ba ladı. Ben döndüm, bakmadım.

"Kemal Bey yok mu?"

"Eczacı olan benim!" dedi kansı. "Ne yapacaksın onu? O yukarıda! Ah güzelim, neyle vurdular sana böyle?"

O sırada, açılan kapıdan Kemal Bey girdi. Görünce bir an durdu, sonra hep bunu beklemi gibi bir tutkuyla baktı. "Neden oldu bu?" dedi.

"Vurdular," dedi Nilgün. "Dövdüler."

"Allahım!" diye ba ırdı eczacı kadın. "Ne olduk biz, ne olduk."

"Kim biz?" dedi Kemal Bey.

"Kim yaptıysa bunu..." dedi karısı.

"Fa ist," diye mırıldandı Nilgün.

"Sen sus, sus imdi," dedi kadın. "Sus, sus."

Ama Kemal Bey kelimeyi duymu ve irkilmi ti. Çirkin bir söz duymu ya da hatırlamı gibi. Sonra birden radyoya uzandı ve karısına ba ırdı: "Niye açıyorsun bu radyoyu bu kadar?"

Radyo kapanınca, dükkân sanki birden bo aldı ve acı ve utanç ve suç yüze çıkıverdi. Dü ünme, istemedim.

"Kapamayın," dedi Nilgün. "Açabilir misiniz?"

Kemal Bey radyoyu açtı ve ben dü ünmedim. Hepimiz sustuk. Kadın i ini bitirince,

" imdi do ru hastaneye!" dedi. "Allah korusun bir iç ka-
nama yapabilir. Ba ina da çok vurmu , beyinde bir ey..."

"Agbim evde mi Recep?" dedi Nilgün.

"Yok," dedim. "Arabasını tamire götürdü."

"Hemen binin bir taksiye gidin," dedi kadın. "Yanında para
var mı Recep Bey?"

"Ben vereyim," diyordu Kemal Bey.

"Hayır," dedi Nilgün. " imdi eve gitmek istiyorum." Aya a
kalkarken inledi.

"Dur," dedi kadın. "Sana a rı kesici bir i ne yapayım."

Nilgün ses etmeyince onu içeri götürdüm. Biz Kemal Beyle
sustuk. Vitrinden dı arı bakıyordu, sabahlara kadar seyretti i
manzaraya: Kar ı büfenin vitrini, Coca-Cola ilanı, lâmba ve
dönerli sandviçler. Bir ey söylemek için:

"Pazartesi ak amı geldim, aspirin aldım," dedim. "Uyu-
yormu sun. O sabah balı a çıkmı sın."

"Her yerde bu," dedi. " nсан nereye gitse yakasını bırak-
maz."

"Ne?"

"Siyaset."

"Bilmiyorum," dedim.

Sonra biraz daha dı arı baktık. Plaja giden pazar kalaba-
lı ina. Sonra geldiler. Dönüp bakınca Nilgün'ün yüzünü
gördüm: Tek gözü yarı yarıya kapanmı ve yana inin iki yanı
da mosmor olmu . Kemal Beyin karısı hastaneye gitmemiz
gerekti ini söyledi, ama Nilgün istemedi, ama o gene söyledi
ve sonra, "Taksi ça ır," dedi kocasına ama,

"Hayır," dedi Nilgün. Çantasını aldı. "Yürürüz, açılırım.
Ev ne kadar cık yol."

Ötekiler hâlâ söylüyorlardı, ben filelerimi, paketlerimi
aldım, gittim Nilgün'ün koluna girdim. Sanki soyundan gelen
bir alı kanlıkla hafifçe yaslandı bana. Kapıyı açtık, çingirak
çaldı, çıkıyorduk.

"Sen devrimci misin?" dedi Kemal Bey.

Yaralı ba ıyla, evet, yaptı Nilgün ve Kemal Bey sanki birden kendini tutmak istedi de tutamadı.

"Nereden anladılar?"

"Bakkaldan aldı ım gazeteden!"

"Ha!" dedi Kemal Bey, rahatlayarak, ama daha çok utanarak ve sonra birden daha da çok utandı, çünkü aynı anda güzel karısı da,

"Ya!" diyordu. "Ben sana demiyor muyum Kemal..."

"Sen sus!" diye ona birden ba ırdı Kemal Bey. Artık utanmaktan bıkmı gibiydi.

Nilgün'le biz dı arı güne in altına çıktık.

"yice yaslan bana canım," dedim. "Çantanı da ver."

Kimseciklere görünmeden anacaddeyi geçtik, kar ı soka a girdik, renkli mayoların ve havluların asıldı ı balkonlar ve bahçeler arasından yürüdük. Daha kahvaltı edenler vardı, ama bakmıyorlardı. Sonra bisikletle bir delikanlı geçip baktı, ama o yaralı oldu u için de il, sanırım ben cüce oldu um için; bakı ndan anladım. Sonra bir küçük kız ayaklarında deniz paletleriyle ördek gibi önümüzden geçip gitti ve Nilgün'ü güldürdü.

"Gülünce buram acıyor," dedi ve daha çok güldü ve "Sen niye gülmüyorsun Recep?" dedi. "Niye o kadar a ırba lısın? Hep ciddisin, ciddi adamlar gibi kravat takıyorsun. Gülse-ne.

Kendimi zorlayıp gülünce ben,

"Aaa senin di lerin de varmı ,," dedi ve ben utandım ve daha çok güldüm, ama sonra sustuk ve sonra a ladı ve o a ladı ını gizlemek ister diye dü ündüm, bakmadım, ama titremeye ba layınca avutayım dedim.

"A lama canım, a lamasana."

"Pisi pisine," diyordu. "Ne kadar da aptalca, bo yere... Ben aptalım, bir çocu a..."

"A lama, a lama."

Durduk: Saçlarını ok adım. Sonra aklıma geldi: Yalnız ba ına

a lamak da ister insan. Bıraktım. Soka a baktım. Bir çocuk merak ve korkuyla kar ı balkondan bize bakıyor. Onu benim a lattı mı dü ünür. Biraz sonra Nilgün sustu, kara göz-lüklerini istedi, çantasındaymı , çıkardım, verdim. Taktı.

"Yakı tı," dedim, güldü.

"Ben güzel miyim?" dedi ve ben cevap verene kadar, "Annem güzel miydi?" dedi. "Nasıldı annem Recep?"

"Sen de güzelsin, annen de güzeldi."

"Nasıldı annem?"

" yi bir kadındı," dedim.

"Nasıl iyi?"

Dü ündüm: Kimseden bir ey istemez, kimseye yük olmaz, neden ya adı nı da sanki bilmez: Gölge gibi: Kedi gibi de, derdi Büyükhanım: Kocasının pe inde: Ama gülerdi de, güne gibi, ama alçakgönüllü. yi, evet: nsan ondan çekinmez.

"Senin gibi iyi," dedim.

"Ben iyi miyim?"

"Tabii."

"Çocukken nasıldım?"

Dü ündüm: Bahçede güzel güzel oynardınız. ki küçük karde . Faruk Bey büyüktü, katılmazdı. A açların altında ko ardınız, meraklıydınız. Sonra O da evinden gelir, katılırdı size. O'nu kendinizden ayırmazdınız. Ben mutfak pence-remden i itirdim: Saklambaç oynayalım mı? Peki sayı alım. Sen say abla: Ena mena dosi, dosi saklambosi, saklambos... Ve birden, "Sen Fransızca mı biliyorsun Nilgün?" derdi sana Hasan.

"Çocukken de böyleydin," dedim.

"Nasıldım yani?"

Sonra yeme i hazır edince ben içerden yukarı seslenirdim: Büyükhanım, yemek hazır derdim ve Büyükhanım da pen-cereyi açıp a a ı seslenirdi, Nilgün, Metin, hadi bakalım yeme e derdi, neredesiniz, gene yoklar Recep, neredeler; uradalar Büyükhanım, incirin orada, derdim ve Büyükhanım aranarak, bakar, sonra birden incirin yaprakları arasından

görür ve ba ırırđı: Aaa gene Hasan'la, Recep ben sana kaç kere söyledim sokma o çocu u buraya diye, niye geliyor, gitsin babasının evinde otursun, derken Büyükhanım, öteki pancur da açılır ve Do an Beyin ba ı babasının oturup yıllarca çalı tı ı odanın penceresinden uzanır ve ne var anne, derdi, birlikte oynamalarından ne çıkar ve sana ne oluyor, derdi Büyükhanım, sen baban gibi otur odanda, saçmalıklarını yaz, hiç farkında de ilsin tabii, ama bu çocuklar hizmetçi u ak çocuklarıyla dü e kalka derken Büyükhanım, aman anne ne var yani, derdi Do an Bey, karde karde oynuyorlar i te.

"Recep senin de a zından laf kerpetenle alınıyor..."

"Efendim?"

"Çocuklu umu sormu tum."

"Metin'le karde karde ne güzel oynardınız!"

Karde mi, der Büyükhanım, tövbe yarabbi, nereden çıktı bu söz, bu çocukların Faruk'tan ba ka bir karde i olmadı ını herkes biliyor, tıpkı Do an'ımın ba ka karde i olmadı ı gibi, Dogan'ımın karde leriyimi , kim uyduruyor bu dedikoduları, ben seksenimden sonra bu yalanlarla mı u ra aca ım, bir cüceyle bir topalın soyu mu o lum senin soyun? Ben dinler, susardım: Sonra ikisi de pencerelerini kapayıp odalarına girince dı an çıkardım ben, haydi Nilgün derdim, haydi Metin, bakın babaanneniz ça ırıyor, yemek oldu. Onlar yukarı çı-karken O bir kö ede kalırdı.

"Hasan'la da oynardık!" dedi Nilgün.

"Evet, evet!"

"Hatırlıyor musun?"

Ve sizler yukarıda Babaanne, Do an Bey ve kimbilir nereden son anda gelip yeti en Faruk ve Metin ve sen yemek yerken, ben O'nu durup kaldı ı kö ede bulur, t Hasan derdim, acıktın mı yavrum, haydi peki, gel bakalım. Sessiz, ürkek pe imden gelirdi, içeri alırdım, küçük sandalyeme oturtur, önüne de üzerinde hâlâ yedi im o tepsiyi koyardım. Yukarı çıkıp ortadaki köfte taba ını, salatayı, fasulyeyi ve Faruk'un bile yemekle ve ceplerine doldurmakla bitiremedi i eftali

ve kirazları a a ı indirdikçe önüne koyar ve O yerken sorardım: Baban ne yapıyor Hasan? Hiç, piyango! Aya ı iyi mi, a rıyor muymu ? Bilmem! Sen nasılsın, okula ne zaman gideceksin! Bilmem! Gelecek yıl, öyle de il mi yavrum? Susar, beni ilk defa görüyormu gibi korkarak bakardı. Do an Bey öldükten ve O okula ba ladıktan sonra da: Sen kaçınıcı sınıfa geçtin Hasan bu yaz? Susar. Üçe de il mi? Sonra, okuyup büyük adam olacaksın! Sonra ne yapacaksın? Nilgün birden kolumda sallandı.

"Ne oldu?" dedim. "Oturalım mı?"

"Bö rüm a rıyor," dedi. "Oraya da vurdu."

"Taksiye binelim mi?" dedim.

Cevap vermedi, yürüdük. Yeniden anacaddeye çıktık, deniz kıyısına parkedilmi arabaların, stanbul'dan gelen pazar kalabalı ının arasından geçtik. Bahçe kapısından girerken baktım, arabayı gördüm.

"A bim gelmi ," dedi Nilgün.

"Evet," dedim. "Hemen stanbul'a hastaneye gidersiniz."

Bir ey demedi. Mutfak kapısından girdik. a ırdım. Havagazını açık unutmu um, öbür ocak ise yanıyor. Korkuyla hemen kapadım. Sonra Nilgün'ü yukarı çıkardım. Faruk Bey orada yok. Nilgün'ü sedire yatırdım, arkasına yastık koyuyordum ki yukardan seslendi ini duydum.

"Buradayım, Büyükhanım buradayım, geliyorum," dedim. Nilgün'ün ba ının altına da bir yastık koydum. " yi misin?" dedim. " imdi Faruk Beyi yolluyorum."

Yukan çıktım. Büyükhanım odasından çıkmı , elinde baston, merdivenin ba ında dikiliyor.

"Neredeydin?" dedi.

"Çar ıdaydım ya..." dedim.

"Nereye öyle?"

"Bir dakika," dedim. "Girin siz odanıza, imdi geliyorum ben."

Faruk Beyin kapısını vurdum, ses etmedi. Beklemeden açtım içeri girdim, yata ında uzanmı okuyor Faruk Bey.

"Çünkü öyleyim," dedim tuhaf bir keyifle.

"Öyle de ilsin," dedi. "Yalnızca umutsuz oldu una inanmak istiyorsun."

"Yok canım?"

"Evet. Bo yere de umutsuzu oynuyorsun."

"Neymi peki senin bu umut dedi in ey?"

Biraz dü ündü Nilgün. Sonra:

"İgisini kaybeder insan," dedi. "Kaybetmek için hiçbir neden yokken; evet."

Biraz daha dü ündü ve " nsanı ayakta tutan eydir," dedi. "Ölmek için ayakta tutan ey. unun gibi: Bazan, insan çocukken dü ünür ya, ben ölürsem ne olur diye... O zaman, isyan ediyormu um gibi bir duygu doldurur içimi, bu duygunun üzerinde durursan en sonunda anlarsın onun ne oldu unu: Senden sonra ne olacağını merak ediyorsundur, bu merak, dayanılmaz, korkunç bir eydir."

"Merak de il o Nilgün!" dedim. "Düpedüz kıskançlık. Senden sonra e leneceklerini, mutlu olacaklarını, seni unutup güzel güzel ya ayacaklarını, senin de bu zevklerden pay almayacağını dü ünürsün de bu yüzden kıskanırsın hepsini."

"Hayır," dedi. "Merak edersin. Sen de insanı ölümden koruyan bu meraktan vazgeçiyorsun, merak etmiyormu gibi yapıyorsun a bi."

"Hayır!" dedim kızarak. "Yalnızca merak etmiyorum."

"Niye etmiyormu sun bakalım?" dedi tuhaf bir güvenle.

"Biliyorum çünkü," dedim. "Hep aynı eyler: Aynı hikâye."

"Hiç de öyle de il."

"Öyle öyle," dedim. "Sen de inancını kaybetmemek için ö renmek istemiyorsun."

"Benimkisine inanç denemez," dedi Nilgün. "Hem inanç bile olsa bilmedi im için de il, bildi im için inanıyorum ben."

"Ben bilmiyorum i te!" dedim.

Biraz sustuk. Sonra Nilgün,

"Kitaplarda, arıvde okuduğun onca kelime nedir o zaman?" dedi. "Sen yalnızca bilmiyorum gibi davranmak istiyorsun."

"Durup dururken niye yapayım bunu?" dedim ben.

O zaman birden beni rahatlatan bir şey yaptı: Daha derinde yatan nedeni artık açıklayamayacaklarını dürüstçe teslim edenler gibi çaresizlikle avuçlarını iki yana açtı ve ben de tuhaf duyguya kapıldım: Özgürüm ben. Ama nedense i rendim de kendimdem. Bende sahte, ikiyüzlü bir eyler var mı da gizliyormu um gibi. öyle dü ündüm. nsan kendini bir dereceye kadar tanır, sonra ne kadar u ra ırsa u ra sın bir noktaya gelip takılır ve kar ılıksız bir gevezeli e ba lar. Recep odaya girmi ti. Birden aya a kalktım, nereden aldı ımı bilmedi im bir güvenle:

"Haydi, Nilgün!" dedim. "Hastaneye götürüyorum seni."

"Öfff!" dedi çocuk gibi. " stemiyorum."

"Saçmalama! Eczacı herif haklı. Ya bir kanama olursa?"

"Kadıncı eczacı olan, erkek de il! Kanama filan da olaca ı yok."

"Haydi Nilgün, uzatma!"

"Hayır. imdi de il."

Böylece, bir sonuca varmak için de il de, sanki kelimeleri bo yere dövü türmek ve anlamların çaresizli ini birbirlerine vura vura iyice ortaya çıkarmak için konu maya ba ladık. Ben onu diyordum, o da ötekini ve bana öyle geliyordu ki, ben ötekini de diyebilirdim, o da, bu sefer, berikini ve sonuç olarak sözler hiçbir eyi de i tirmeden, burada, bizim kelime ve zaman tüketmemizden ba ka bir eye yaramaz. Sonunda Nilgün'ün uykusu geldi. Sırtını yasladı ı divana iyice uzandı ve gözlerini kaparken bana dedi ki:

"A bi biraz tarihten sözetsene bana!"

"Nasıl?"

"Defteri oku."

"Uyku sana iyi gelecek mi?"

Yata na uzanıp kendini bir hikâyeye zorlayan küçük kız gibi huzurla gülümsedi. Hikâyelerin en sonunda bir i e yarayacağını düşünerek sevinçle ko tum, yukarı odama çıktım, ama çantamda tarih defterim yoktu. Soluk solu a, çekme-celere, dolaba, bavula baktım, sonra öteki odaları aradım, Babanne'nin odasına bile girdim, ama bulamadım lanet eyi. Dü ününce, dün ak amüstü Nilgün'le ya muru seyrettikten sonra, defteri sarho lukla arabanın arka koltu unda unutmula olabilece im aklıma geldi, ama orada da yoktu. Odalarda yeniden aramak için yukarı çıkarken Nilgün'ün uyudu unu gördüm, durdum, baktım: Yüzü üzerine mor ve kırmızı boyalar sürülmü bir beyaz, donuk maske gibiydi. Açık duran a zının karanlık aralı ı, insanda bekleyi ve ürperti uyandıran soyut heykel deliklerini andınıyordu. Recep'in yakla tı nı görünce suçluluk duyarak bahçeye çıktım. Nilgün'ün bütün hafta oturup kitap okudu u ezlonga koca gövdemi yerle tirdim, öyle durdum.

Üniversite koridorlarını, ehir trafi ini, kısa kollu göm-lekleri, nemli yaz sıca nı, a ır havada yenecek ö le yemeklerini, kelimeleri dü ündüm. Evde, iyice kapatılmı musluklardan su damlıyordur, odalar toz ve kitap kokuyordur, metalik buzdolabında plastik tadındaki bir margarin parçası bembeyaz ve kaskatı kesilmi , belirsiz bir zamanı bekliyordur. Bo oda da, demek bo kalacak! çki içmek, uyumak istedim. Sonra öyle dü ündüm: Aramızda en iyi olanın ba na geldi bu i ! Sonra kalktım yeniden sessizce içeri girdim ve uyuyan yaralı gövdeyi seyrettim. Recep geldi.

"Hastaneye götürün, onu Faruk Bey!" dedi.

"Uyandırmayalım," dedim.

"Uyandırmayalım mı?"

Omuzlarını silkip sallanarak mutfa na indi. Ben de, yeniden güne e çıkıp kümesin orada budala tavuklarla birlikte oturdum. Çok sonra, Metin geldi, yeni uyanmı , ama gözleri uykulu de il, ilgiliydi. Söyledi: Nilgün anlatmı ! Nilgün'ün anlattı nı bir de bana anlattırırken araya girip kendi de anlattı:

Dün gece onlara kaptırdı ı oniki bin lirayı, arabanın nasıl bozuldu unu, inanılmaz dedi i ya muru. Oralarda, gecenin o saatinde, yapayalnız ne i i oldu unu sorunca ben, bir an sustu, sonra tuhaf bir hareket yaptı. O zaman ben:

"Benim defterim vardı," diye sordum. "Arabada unutmuy olabiliyim, gördün mü? Kayıp."

"Görmedim!"

Sonra arabayı tamire götürmek için nasıl çalı tırdı ımı sordu. Recep'le biraz ittikten sonra, hemen çalı ıverdi ini söyleyince, inanmadı bana, ko a ko a gitti Recep'e sordu o da aynı eyi söyleyince, bugün haksızlı a u rayan Nilgün de il de asıl kendisiymi gibi talihine sövdü. Sonra aklıma gelmesin diye u ra tı ım eyi bana hatırlattı Metin. Polise gitmi mi kimse? Kimsenin gitmedi ini söyledim ve Metin'in uyu ukluktan tiksiniyormu gibi yüzünü ek itti ini gördüm, ama sonra yüzü sanki bizleri unuttu da daha derin ba ka bir acıyı hatırladı. Ben içeri gittim, uyandı ını görünce bo u-bo una Nilgün'e hastaneden ve kanamadan sözettim, görev duygusuyla kelimeyi kullanmadan ölümü hatırlattım, korkusunu duymadan korkusunu duyurmak istedim ki, evet, gidelim desin, ama demedi.

" imdi istemiyorum," dedi. "Yemekten sonra belki."

Babaanne a a ı inmedi i için yemekte rahat rahat içtim ve Recep'in herkese bula tırmak istedi i suçluluk duygusunu farketmiyormu gibi yaptım. Ama Metin, gene onları anlatırken, Recep'in hareketlerini görünce en çok Recep'in suçluluk duydu unu dü ündüm: Sanki suçlu oldu u için mutsuz ve mutsuz oldu u için de suçluydu. Ama tam böyle de il. Sanki hepimiz dı ardaydık, bunu biliyorduk, ama içinde olmamız gereken ey nedir, bilmiyorduk. imdi kimbilir nerede olan O, Hasan'dı, içeride olan, ama biz onu suçluyorduk ve acıyorduk sanki ona. Yeme in sonunda u sinir bozucu dü ünçe bile geldi aklıma: Nilgün ona, "manyak-fa ist," demeseydi belki de böyle olmazdı bu. yice sarho tum herhalde. Sonra, durup dururken, u görüntü de aklıma takıldı:

Gazetelerde okumu tum, Bo az'da bir yerde, galiba Tarabya'da körüklü bir belediye otobüsü, içindeki yolcularla birlikte bir geceyansı denize dü mü tü. Sanki, ben de, i te imdi, o otobüsün içindeydim, denizin dibine dü mü tük, ama otobüsün iç lâmbaları hâlâ yanıyordu, herkes telâ la pencerelere bakıyordu, ama ölümün içeri dalan karanlı ı ho ve rahat bir kadın gibi çekiciydi, beklilyorduk.

Yemekten sonra, Nilgün'e bir kere daha hastaneyi sordum, gitmeyece ini söyledi. Odama çıktım, yata ıma yattım, Evliya Çelebi'yi açtım. Okurken uyuyakalmı ım.

Tam üç saat sonra, uyandı ımda yüre im bir tuhaf atıyordu. Bir türlü do rulup yataktan kalkamıyordum; sanki kollarımdan bacaklarımdan beni yata a bastıran bir görülmez fil üzerime çökmü tü. stesem gözlerimi bir kapamakla yeniden uykuya rahatlıkla dalacak gibiydim, ama rüyalı, güzel uykuya direndim, kendimi zorlayarak kalktım. Odanın ortasında bir süre dikilip aptal aptal durdum, sonra öyle mırıldandım: Nedir zaman denilen ey? Nedir çare diye bekledi im? Saat be e geliyordu, a a ındım.

Nilgün de uyumu , uyanmı , gene divana uzanmı elindeki kitaba bakıyordu.

"Zaten hep böyle hasta olmak isterdim," dedi. "Yatıp gönül rahatlı ıyla istedi im kitabı okuyabilmek için."

"Hasta de ilsin sen," dedim. "Durumun çok daha ciddi. Kalk, seni hastaneye götürüyorum."

Kalkmadı. Babalar ve O ullar'ı ikinci kere okuyordu. Ufak eylerle rahatsız edilmek istemeyen bir kitap kurdu gibi, beni önemsemeden, okumak istedi ini söyledi. Böylece bir süre için bo ubo una konu ma fırsatı ele geçirdim ve bu sefer kelimenin kendisini de kullanarak yüre ine ölüm korkusu salmak istedim, ama o gülümsüyor, ba ına öyle eylerin gelece ini hiç sanmadı ını söylüyordu: Kendini o kadar hırpalanmı hissetmiyormu çünkü. Elindeki kitaba dönünce, ben, o i ik, mosmor gözlerin, hâlâ okuyabilmesine a arak orada dikilip kaldım.

Sonra yukarı çıktım ve odalarda bo bo gezinerek defterimi aradım, bulamadım. Defterime vebaya ilkin bir şeyler yazıp yazmadım aklıma takıldı. Bahçeye de defteri ararken inmiyim, ama sanki unuttum onu aradım. Soka çıktı. İmdi da buna benzer bir duygu vardı 'çimde: Geziniyordum, ama tam amaçsız de ildim sanki: Bir şey bulabileceğime galiba hâlâ inanıyordum.

Sokaklarda, plajda dünkü canlılık yok. Kumlar ıslak, güne ısıtmıyor ve kirli ve renksiz Marmara öylece duruyor, kapanan soluk emsiyelerin ölümü hatırlatan bir çaresizlik i var: Kendi kendisi için olamamı bir uyarlı ın, nereden, nasıl geldi ini bilmedi i bir uzak kasırganın acımasız rüzgârıyla yıkılıp gidivermeye hazırlanı ı gibi... Günün sıcak ını, biten güne geri veren arabalar arasından geçerek mendire in ba ındaki kahveye kadar yürüdüm. Orada, eski bir mahalle arkada ımı gördüm: Büyümü , evlenmi , yanında karısı çocu u bile var; konu tuk: Evet o umutsuz kelimelerle...

Karısına, benim buranın en eskilerinden oldu umu söyledi- Pazartesi ak amı Recep'e rastlamı lar. Selma'yı sorunca ayrıldı ımızı söylemedim. Sonra gençlik maceralarımızı hatırlattı: Hepsini unuttum. Sandala binip sabaha kadar içmi iz filan. Sonra öteki arkadaşlardan kim var, söyledi; neler yapıyorlarmı , anlattı. Annelerini görmü : evket'le Orhan haftaya geleceklermi ; evket evlenmi , Orhan roman yazıyormu . Sonra çocu um var mı diye sordu bana. Üniversiteyi de sordu, ölümlerden sözetti, fısıldamıyordu, ama fısıldarmı gibi bir hali vardı, ekledi: Sabah da burada bir kıza saldırmı lar, kimbilir neden dövme ler onu. Kalabalı ın tam ortasında olmu . Herkes seyretmi , kimse karı mamı ; bizim insanlarımız da artık karı mamayı, korkup yardım etmemeyi ö reniyormu . Sonra, stanbul'da görü mek istedi ini söyledi, cebinden bir kartvizit çıkarıp verdi. Kalkarken kartvizite baktı ımı görünce anlattı: Tam fabrika sayılmazmı belki, bir atölyesi varmı : Le enler, kovalar, sepetler yapıyormu : Evet, tabii, plastikten.

Eve dönerken bakkala u rayıp bir küçük i e rakı aldım, Nilgün'e "hastane" dedikten sonra oturdum içmeye ba ladım. Nilgün "Hayır, gitmeyece im," demi ti, Recep de duymu tu, ama sonra gene de bana suçlayarak bakmı tı. Belki de bu yüzden bana meze hazırlamasını isteyemedim ondan. Gittim, her eyi kendim mutfakta hazırladım. Sonra kelimeler ve görüntüler aklımda rahat rahat ko tursunlar diye oturup kendimi bıraktım. Yenilgi ve zaferin yalnızca birer kelime oldu unu dü ündüm; hangisine inanırsan o gelir seni sonunda bulur. Hani romanlarda yazarlar ya: Her eyin sona erdi ini artık hissediyordum. Belki, Orhan'ın romanında böyle bir cümle vardır. Recep sofrayı kurarken yerimden kıpırdamadım, suçlayıcı bakı ına aldırı etmedim. Hava karardıktan sonra Babaanneyi a a ıya indirdikleri zaman i emi gizledim. Sonra Metin, hiçbir eyden çekinmeden i eyi ortaya çıkarıp içmeye ba ladı. Babaanne de görmüyormu gibiydi: Dua eder gibi, mırıldanarak ikâyet ediyordu. Sonra Recep onu yukarı çı karttı. Biz susuyorduk.

"Haydi, dönelim artık stanbul'a," dedi Metin, " imdi, hemen!"

"Hani sen yaz ortasına kadar kalıyordun?" dedi Nilgün.

"Vazgeçtim," dedi. Biraz sustu. "Sıkıldım, hemen dönelim."

"Sevmiyor musun onları?" dedi Nilgün.

"Kimleri?"

"Eski arkadaş larını?"

"Hemen gitmelisin sen, anlamıyor musun Nilgün?" dedi Metin. " akası yok!"

"Yarın gidiyoruz ya," dedi Nilgün.

"Daha fazla katlanamam ben buraya," dedi Metin. "Sen kal istiyorsan burada Faruk. Ama bana arabanın anahtarını ver, Nilgün'ü götürüyüm."

"Senin ehliyetin yok ki," dedi Nilgün.

"Anlamıyor musun abla, gitmen gerek," dedi Metin. "Bir ey olursa ne olacak? Bak, Faruk'un hiçbir ey yapaca ı yok.

Ben arabayı kullanırım."

"Sen de onun kadar sarho sun," dedi Nilgün.

"Gitmek istemiyor musun?" dedi Metin. "Niye gitmek istemiyorsun?"

"Bu ak am buradayız," dedi Nilgün.

Sustular. Uzun süren bir sessizlik oldu. Babaa'ne'yi yatırıp a a ı inen Recep masayı topluyordu. Metin'in dü ündü ünü gördüm. Sanki pis bir toz bulutunun içine girmi ti de kasılarak solu unu tutuyordu. Sonra birden gev edi.

"Ben de ilim bu ak am burada," dedi. Kalktı, sanki son bir umutla yukarı çıktı. Biraz sonra saçları tarandı , elbiseleri de i mi , a a ı indi, hiçbir ey söylemeden yürüdü gitti. Sürdü ü tira sonrası losyonunun kokusunu bahçe kapısına vardı ında hâlâ koklayabiliyorduk.

"Ne oldu buna?" dedi Nilgün.

Cevap olarak, biraz de i tirerek, Fuzuli'den bir beyit okudum:

"Â ik oldu yine bir taze gül-i ra'nâya"

"Ki alır al ile her dem onu yüz gavgaaya"

Nilgün güldü. Sustuk. Ba ka konu ulacak ey kalmamı tı sanki. Bahçede de ola anüstü bir sessizlik vardı, ya mur sonrası sessizli inden daha derin, daha karanlık. Çirkin bir merakla Nilgün'ün yüzündeki maskeyi incelemeye ba ladım. Mor bir mürekkeple mühürler vurulmu gibiydi. Recep hâlâ içeri gidip geliyordu. Tarihi dü ündüm, kayıp defterimi, ba ka eyleri. Dayanılacak gibi de ildi. Aya a kalkmı ım.

" yi, peki, a bi," dedi Nilgün. "Biraz yürü sen, açılırsın." Aklımda yoktu bu, ama yürüdüm.

"Dikkat et kendine," dedi Nilgün arkamdan. "Çok içtin."

Bahçe kapısından çıkarken karımı dü ünüyordum. Sonra biraz Fuzuli'yi dü ündüm, Fuzuli'nin acı çekme iste ini. Acaba divan airleri o iirleri bir çırpıda söyleyiveriyorlar mı, yoksa saatlerce kâ ıdın ba ına oturup çizip düzelterek mi yazıyorlar?

olsun diye dü ünüyordum bunları, eve çabuk döneme-
yece imi anlamı tim. Sokaklarda pazar ak amının tenhalı ı
vardı, kahveler gazinolar yarı bo tu, a açlara asılı renkli
lâmbaların bazıları belki de dünkü fırtınanın iddetinden
sönmü tü. Kaldırım kö elerindeki su birikintilerine girip çıkan
bisikletlerin çamurlu izleri asfaltın üzerinde anlamsız e riler
çizmi ti. Bisiklete bindi im yılları, gençli imi, sonra gene
karımı, tarihi, hikâyeleri, hastaneye götürmem gereken
Nilgün'ü, Evliya Çelebi'yi dü ünerek taa otele kadar sallana
sallana yürüdüm. Orada, sinir bozucu bir pleksiglas panoyu
aydınlatan floresan lâmbasının cızırtısıyla birlikte o baya ı
müzi i duydum. Uzun bir süre kararsızlık geçirdim. Suçu
da istiyordum, safı ı da. Sorumluluk duymaya dü kün he-
riflere a iyordum, durup durup beni suçüstü yakalamak
isteyen bilincimden hiç ho lanmıyordum, ahlakçılık sinirimi
bozuyordu: Futbol maçlarında kale arkasında bekleyerek
kalecileri sinirlendiren foto rafçılar gibi! Hastaneye sabah
gideriz, diye dü ündüm sonunda.

Döner kapıdan otele girdim, koklaya koklaya mutfa ı bulan
köpek gibi dinleye dinleye sessiz halılar ve garsonlar arasından
geçerek merdivenlerden müzi in kayna ına indim, bir kapıyı
açtım: Masalara oturma lar, kadınlı erkekli sarho turistler,
önlerinde i eler, ba larında fesler, ba ırıyorlar. Anladım:
Yabancı turistlere Türkiye'deki son gecelerinde düzenlenen
Do u gecelerinden biriydi. Geni bir yükseltide a a ılık bir
orkestra metalik gürültüler çıkarıyordu. Bir garsona sorup,
göbek dansının henüz ba lamadı ını ö rendikten sonra,
arkalarında bir masaya oturdum, çekine çekine rakı iste-
dim.

İk kadehi içtikten az sonra, oynak ve yüzeysel bir müzik
ba ladı, zil ıkırtısını duyup tanıyınca baktım, yarı karanlı ın
içinde gezinen ık konisinin ucunda dalgalanan yanık dansöz
etini gördüm, titreyen parlak takılar gözümü aldı: Hızlı hızlı
kıpırdandıkça, kışından ve memelerinden ık ık fı kırıyordu
sanki. Heyecanlandım.

Aya kalkmı ım. Garson ikinci kadehi getirdi. Oturdum ve yalnız dansöz de il, hepimiz oyun oynuyoruz, diye dü-ündüm. Dansöz, Do u'lu nesne kadın gibi görünmeyi oynuyor, Do u'da son gecelerini geçiren turistler de, onu istedi i gibi görüyorlardı. İlk konisi masalar arasından gezindikçe, Alman kadınların yüzlerine bakıyordum: a kın de illerdi, ama belki de a ırmak istiyorlar, gülümsüyorlardı, bekle-dikleri ey yava yava gerçekleşle iyordu, dansöze bakarken, kendilerinin "öyle" olmadı nı dü ünüyorlardı; bu yüzden huzur duyduklarını, kendilerini erkekleriyle bir hissettik-lerini seziyordum; bizleri, hepimizi "öyle" gördüklerini de seziyordum; Allah kahretsin: Tıpkı hizmetçisine hükme-derken kocalarıyla e it olduklarına inanan ev kadınları gibi a a ılıyorlardı bizleri!

Birden kendimi inanılmayacak kadar a a ılanmı hissettim, canım bu çirkin oyunu bozmak istedi, ama biliyorum bir ey yapaca ım yok; yenilginin ve akıl karı ıklı nın tadını çı- karıyorum.

Müzik sertle ti, yükseltinin görülmeyen bir kö esinde bir bateri, kendini pek de zorlamadan gürültüye hakim olunca dansöz masalara kışını döndü ve sinirli sinirli yelpazelenen bir elin tela ıyla kaba etlerini salladı. Bunu yasak savar gibi yaptı nı hemen dönüp bizlere saldırgan ve gururla gö üslerini çevirmesinden anladım. Sonra ık konisi yüzünde beklen- medik bir zafer ve güven gösterince rahatladım. Evet, i te: O kadar kolay de ildir bize boyun e dirmek: Hâlâ bir eyler yapabiliyoruz, ayakta durabiliyoruz hâlâ.

te: Dansöz onlara meydan okuyor imdi; arada bir yut- kunan turist kadınların bakı larını, o bilimsel gözlemcili i de bo a çıkarıyor. Ba ı fesli turist erkeklerin ço u zaten kendilerini koyvermi ler: Bir nesne kadına yönelir gibi de iller artık, gev emi ler, saygıde er bir kadın kar ısında küçülür gibi kendilerini unutmu lar.

Tuhaf bir mutluluk duydum: Dansözün hantal, ama hareket dolu gövdesi beni heyecanlandırdı. Hepimiz sanki bir uykudan

uyanıyorduk. Terle parlayan göbe in çevresindeki yanık ete bakarken her eye dört elle sarılabilece imi dü ündüm, mırıldandım: Hemen imdi eve döneyim, Nilgün'ü hastaneye götürüyüm, sonra, ince eleyip sık dokumadan kendimi tarihe vereyim, geçmi ve gerçek hikâyelere, kanlı canlı olaylara inanarak yapabilirim bunu, hemen, imdi yapabilirim.

Sonra dansöz, duydu u küçümseyi i açı a vurmak istiyormu gibi onlar arasından gözüne kestirdiklerini ellerinden tutup ortaya çıkarmaya ba ladı; birlikte göbek atmaya zorluyor onları, Allahım! Alman erkekleri önce küçük beceriksiz hareketlerle kollarını yanlara açıp a ır a ır kıpırdanıyorlar, dostlarına utanan, ama e lenceye de hakları oldu una inanan gözlerle bakıyorlar, ama Allah kahretsin, oyun, oyun hepsi; bo yere inandırmaya çalı ıyorum kendimi.

Az sonra dansöz bekledi im ve korktu um eye de giri ince bütün umutlarımı bir kere daha kaybetti ime karar verdim: Aralarında en budala ve gönüllü gözükeni ustaca seçip, soymaya ba ladı. Arkada larına gülümseyerek beceriksizce göbek atan i man Alman, gömle ini çıkarırken artık dayanmıyorum, ba im önüme dü üyor. Bütün bilincim ilinsin, geçmi imden hiçbir iz kalmasın, gelecekten ve beklentilerimden de hiçbir iz kalmasın istiyorum. Aklımın kurgularından kurtulayım, aklımın dı nda varolan bir dünyada özgürce gezineyim istiyorum, ama kendimi koyveremeyece imi, her zaman iki ki i olarak kalacağımı ve aklımın kurguları ve kuruntuları içinde döne döne, lanet olsun, bu pis yerde, bu çirkin müzi in içinde uzun zaman oturacağımı biliyorum artık.

29

Vakit geceyarısını çok geçti, ama hâlâ tıkırtılarını duyuyor ve meraklanıyorum: Ne yapıyorlar a a ıda, uyuyup da sessiz geceyi neden bana bırakmıyorlar? Yata imdan kalktım pencereye yürüdüm ve a a ıya baktım: te, Recep'in ı ı hâlâ bahçeye vuruyor: Neler yapıyorsun orada cüce? Korktum! Sinsidir: Bana bir bakar, her eyime dikkat etti ini, elimin, kolumun hareketini görüp inceledi ini, o koca kafasının içinde bir eyler kurdu unu anlarım. Sanki artık gecelerimi de bana zehir etmek istiyorlar, dü üncemi de kirletmek istiyorlar sanki: Aklıma gelince korktum: Ben, kendi dü üncemin saf çocuklu una gömülüp günün kirinden annamayayım da, onun gibi acılar çekeyim diye Selâhattin bir gece odama geldi: Dü ününce, gene korktum, ürperdim, ü üdüm sanki: Ölümü ke fetti ini söylemi ti. Bir daha dü ündüm ve daha çok korkunca pencerenin karanlı ndan çekildim, bahçeye dü en gölgem kayboldu, hızlı hızlı yata ıma döndüm, yorganımın içine girdim, dü ündüm:

Ölümünden dört ay önceydi: Dı arda poyraz vardı, pencere aralıkları ötüyordu. Gece odama çekilmi tim, yata ıma uzanmı tım, ama Selâhattin'in odasında a a ı yukarı yapan tıkırtısı bir türlü dinmedi i için, fırtına ve duvara vuran pancur, ne tuhaf, tüylerimi ürpertti i için de, bir türlü uyuyamıyordum. Sonra yakla an ayak seslerini duydum, korktum! Birden kapım açılınca yüre im a zıma geldi, dü ündüm: Yıllardan beri ilk defa, gece odamda! Kapıdan içeri girip, orada, e ikte, Selâhattin bir an dikildi: "Uyuyamıyorum Fatma!" Sanki, sarho de ildi, ak am yeme inde ne

kadar içti ini görmemi tim sanki. Bir ey demedim. Sallanarak içeri girdi. Gözleri ate le parlıyordu: "Uyuyamıyorum Fatma, çünkü korkunç bir ey ke fettim. Bu ak am beni dinleyeceksin. Örgünü alıp öteki odaya gitmene de izin vermem. Korkunç bir ey ke fettim, birisine anlatmam gerek!" Cüce a a ıda Selâhattin, seni dinlemeye de bayılır, diye dü ündüm, ama bir ey demedim, çünkü yüzü bir tuhaf olmu tu ve birden fısıldadı: "Ölümü ke fettim Fatma, burada farkında de il kimse, ölümü, Do u'da ilk defa ben ke fettim! İmdi az önce, bu gece." Bir an durdu, sonra ke finden korkmu gibi oldu, ama sarho gibi konu muyordu da. "Dinle Fatma! Biliyorsun. 'O'yu tasarladı İmdan ne kadar geç de olsa bitirdim. 'Ö' harfini yazıyorum İmdi; ölüm maddesini yazmam gerekti, biliyorsun!" Biliyordum, çünkü kahvaltılarda ve ö le ve ak am yemeklerinde ba ka bir ey söylemiyordu. "Fakat, bir türlü yazamıyordum, günlerdir odamda a a ı yukarı yürüyor ve niye yazamıyorum, diye dü ünüyordum. Çünkü, öteki maddeler gibi, bunu da, elbette, onlardan alacaktım; benim onların dü ünüp yazdıklarına ekleyecek bir eyim olamaz, diye dü ünüyordum, ama bu maddeye neden bir türlü ba - layamadı İmi anlayamıyordum da..." Bir an güldü. "Belki kendi ölümüm aklıma geldi i için ansiklopedilerimi hâlâ bitiremedi İm ve yetmi İme yakla tı İm için belki, öyle mi diyorsun?" Ben bir ey demiyorum. "Hayır Fatma, öyle de il, hâlâ gencim ben, yapacaklarımı bitirmedim henüz! Üstelik, bu ke iften sonra, inanılmayacak kadar genç ve diri hissediyorum kendimi: Bu ke fin ı ında yapılacak o kadar çok ey var ki, yüz yıl daha ya asam yetmez bana!" Birden ba ırdı: "Her ey, her ey, bütün olaylar, hareketler, hayat yepyeni bir anlam kazandı! Her eyi bamba ka görüyorum artık. Bir hafta odamda a a ı yukarı yürüyüp, tek kelime yazamadıktan sonra, bu ke if, iki saat önce aklımda birden parlamıştı. İki saat önce Do u'da ilk defa ben, Hiçlik korkusuna açtım gözlerimi Fatma. Biliyorum, anlamıyorsun, ama anlayacaksın beni dinle!" Anlamak istedi İm için de il, ba ka bir ey yapı-

medi için dinliyordum ve o da odasındaymı gibi a a ı yukarı yürüyordu. "Bir haftadır odamda, a a ı yukarı yürürken ölümü dü ünüyordum ve onların, ansiklopedilerinde, kitaplarında niye bu konuya, bu kadar çok yer verdiklerini merak ediyordum. Sanat eserlerini bir yana bırakıyorum, Batı'da, sırf ölüm üzerine yazılmı binlerce kitap var. Bu kadar basit bir konuyu niye büyütüyorlar, diye dü ünüyordum, niyetim bu konuyu ansiklopedimde kısacık geçi tirmekti:

öyle yazacaktım: Ölüm organizmanın iflâsıdır! Böyle, kısa bir tıbbi giri ten sonra, efsanelerdeki ve kutsal kitaplardaki ölüm dü üncelerini birer birer çürütecek, bu kutsal kitapların, zaten birbirinden a ırma oldu unu, bir kere daha keyifle gösterdikten sonra, bir de, çe itli milletlerdeki cenaze tören ve geleneklerinin gülünçlü ünü gösterip kabaca özetleyecektim. i bu kadar kısa tutmayı, belki ansiklopedimi bir an önce bitirmeye çalı tım için istiyordum, ama asıl bu yüzden de il: Ölümün ne oldu unu iki saat öncesine kadar anlayamadım, sıradan bir Do ulu gibi davrandım için bu konuyu önemsemiyormum ben Fatma, iki saat önce anladım bunu: O kadar yıldır farkına varamadım eyi, iki saat önce, gazetedeki ölümlere bakarken görüverdim. Korkunç ey! Dinle! Almanlar, bu sefer Karkov'a saldırmı lar, her neyse, bu önemli de il! ki saat önce, gazetedeki ölümlere dalgın dalgın bakarken, Tıbbiye'de, hastanelerde kırk yıl önce kadavralara bakarken duydu um korkusuzlukla bakarken, birden kafamda bir im ek çaktı, deh etin taa kendisi, kafama inen bir balyoz gibiydi ve öyle dü ündüm: Hiçlik! Evet, Hiçlik! Hiçlik denen bir ey var ve bu zavallı sava ölümleri, imdi, bu Hiçli in dipdiri kuyusuna dü üp gittiler. Fatma, korkunç bir duyguydu bu, imdi de hissediyorum; öyle dü ündüm: Allah ve cennet ve cehennem olmadı na göre, ölümden sonra yalnızca hiçbir ey var: Hiçlik, dedi imiz ey var yalnızca. Bombo bir Hiçlik! imdi, senin de, hemen anlayaca ını sanmam. ki saat öncesine kadar, ben de bilmiyordum; ama Hiçlik denen eyi bir kere ke fettikten sonra, anladım Fatma, dü ündükçe derinle tirek

anladım Hiçli in ve ölümün korkunçlu unu! Do u'da kimse farkında de il bunun. Bunun için de yüzyıllardır, binyıllardır sürünüyoruz biz, ama acele etmeyelim imdi, sana a ır a ır anlataca ım; bu ke fin yükünü bu gece ben tek ba ima kaldıramam!" Sabırsız hareketler yapıyordu, eli kolu, gençlik yıllarındaki gibi oynuyordu. "Çünkü bir anda, her eyin niye böyle oldu unu anladım: Biz niye böyleyiz ve onlar niye öyleler. Do u neden Do u ve Batı neden Batı anladım, yemin ederim anladım Fatma, he olur yalvarıyorum, imdi dikkatle dinle beni, anlayacaksın." Sanki kırk yıldır dinlemedi imi bilmiyormu gibi anlattı. İlk yıllardaki gibi, inanç ve dikkatle, bir küçük çocu u kandırmaya çalı an budala, ihtiyar ö - retmenin tatlı ve efkatli olmaya çalı an, ama yalnızca heyecanlı ve günahkâr olabilen sesiyle anlattı: " imdi dikkatle dinle Fatma! Kızmaca yok tamam mı? Allah yok diyoruz, kaç kere söyledim, çünkü varlı ı deneyle kanıtlanamaz, o zaman, Tanrı'nın varlı ını temel alan bütün dinler bo iirsel gevezeliklerdir. O zaman, bu gevezeliklerin anlattı ı Cennet ve Cehennem de tabii ki yoktur. Cennet ve Cehennem yoksa, o zaman, ölümden sonra hayat da yoktur. Takip ediyorsun, de il mi Fatma? Ölümden sonra hayat yoksa, ölenlerin hayatı bütünüyle, geriye hiçbir ey kalmamacasına, ölümlerle birlikte yok olur gider. Bu durumu, bir de, ölünün bakı açısından gözleyelim: Ölümden önce ya ayan ölü, ölümden sonra nerededir? Gövdesinden söz etmiyorum: Bir bilinç, duygu, akıl olarak nerededir imdi o? Hiçbir yerededir: Yoktur, de il mi Fatma, olmayan ey içindedir, Hiçlik dedi im eye gömülmü tür; artık ne kimseyi görür, ne kimseye gözükür. imdi anlıyor musun Fatma, Hiçlik dedi im u eyin korkunçlu - unu? Dü ündükçe deh ete kapılıyorum: Yarabbi, ne tuhaf, ne ürpertici dü ünçe! Gözümün önüne getirmeye çalı nca tüylerim ürperiyor! Sen de dü ün Fatma; öyle bir ey dü ün ki, içinde hiçbir ey olmasın; ne ses, ne renk, ne koku, ne dokunu olsun içinde, hiçbir özelli i olmayan ve bo lukta da yeri olmayan bir ey dü ün Fatma: Gözünün önüne, havada

hiçbir ey kaplamayacak ve gözükmeyecek ve duyulmayacak bir ey getiremiyorsun de il mi? Yalnızca kör bir karanlık ki, ba ı ve sonu olmayan bir kör karanlık oldu unun farkında bile de il! Bundan da karanlık ölüm denen ey, Hiçlik bunun da ötesinde! Korkuyor musun Fatma? Cesetlerimiz, topra n i renç ve buz gibi sessizli inde çürürken ve sava kurbanlarının, içinde yumru um kadar delikler açılmı gövdeleri ve paramparça olmu kafatasları ve topra a da ilan beyinleri, akan gözleri ve kan içindeki yırtık a ızları beton yıkıntıları arasında kokarken, bilinçleri, bilinçlerimiz ah, Hiçli in, bu ba sız sonsuz karanlı na gömülüyor; dipsiz bir uçuruma ba ı üstü devriliş, sonsuza kadar sırtüstü dü erken ba ından geçenlerin farkında olmayan bir kör gibi, hayır, bundan da öte: Hiçbir ey gibi: Allah kahretsin, aklıma geldikçe, deh ete kapılıyorum, ölmek istemiyorum, ölmek aklıma gelince isyan etmek istiyorum, Yarabbi, ne asap bozucu bir ey, durmadan sonsuzlu un karanlı na gömülürken, bunun ba ı ve sonu olmayaca ını ve yalnızca karanlı n içinde, bir daha hiç, hiç, hiç dı arı çıkmadan ve hiçbir ey de duyamadan kaybolup gidece ini bilmek: Hepimiz Hiçlik'e bataca ız Fatma, yokolu buramıza kadar dolduracak bizi! Korkmuyor musun, içinden isyan etmek gelmiyor mu; korkman, korkuya mutlaka uyanman gerek, içinde, o ihtilâlcı ölüm korkusu uyanmadan bırakmam seni bu gece: Dinle: Dinle: Cennet yok, Cehennem yok, Allah yok, seni gözleyen ve kollayan ve cezalandıran ve ba ı layan hiç kimse yok: Ölümden sonra, bu kimsesiz hiçli e içinden bir daha çıkamayaca n bir karanlık denizinin dibine iner gibi ineceksin: Geri dönü ü olmayan bir sessiz kimsesizlikte bo ulacaksın; cesedin so uk toprakta çürürken, kafatasın ve a zın tıpkı bir saksı gibi toprakla dolacak, etlerin kurumu gübre parçaları gibi dökülüp da ılacak, iskeletin, kömür taneleri gibi toz olacak ve saçının son teline kadar seni eritip yok edecek i renç bir bataklı a bir daha geri dönme umudunu aklına bile getirmeye hakkın olmadı ını bile bile girecek ve Hiçli in acımasız, buz gibi çamurunda yapayalnız

yok olup gideceksin, Fatma, anlıyor musun?"

Korktum! Baımı yastımdan korkuyla kaldırdım ve odaya baktım. Eski dünya, imdiki-dünya: Ama, odam ve e yalarım uyuyor. Terlemi im. Birilerini görmek istedim, birileriyle konuşmak, dokunmak. Sonra a a ıdaki tıkırtılarını duydum ve meraklandım. Saat üç olmu . Hemen kalktım, pencereye ko tum: Recep'in ı ı hâlâ yanıyor. Dü ündüm: Sinsi cüce, hizmetçinin piçidir! So uk kı gecesini dü ündüm korkuyla: Devrilen sandalyeleri, kırılan camları, tabakları, i renç çaputları, kanı ve ürperdim, sanki telâ landım. Bastonum nerede? Aldım ve yere vurdum, bir daha vurdum, seslendim.

"Recep, Recep çabuk yukarı gel!"

Odamdan çıkıp, merdivenlerin baına gittim.

"Recep, Recep, sana diyorum, neredesin?"

A a ı bakıyorum; oradan gelen ı ı n içinde gölgeler var, duvarda kıpırdanıyor: Biliyorum oradasınız. Bir daha ba ırdım ve sonunda bir gölge gördüm

"Geliyorum Büyükhanım, geliyorum," dedi ve gölge küçülürken kendi gözükte cücenin. "Ne var?" dedi. "Ne istiyorsunuz?"

Yukarı çıkmıyor.

"Sen niye yatmıyorsun bu saatte?" dedim. "Ne yapıyorsunuz a a ıda?"

"Hiç," dedi. "Oturuyoruz."

"Bu saatte?" dedim. "Yalan söyleme, hemen anlarım. Ne anlatıyorsun onlara?"

"Bir ey anlatmıyorum," dedi. "Neyiniz var gene sizin? Gene dü ünüyor musunuz? Dü ünmeyin! Uyuyamıyorsanız gazetenizi alın, dolabınızı karı tırın, elbiseleriniz yerli yerinde mi bakın, meyve yiyin, dü ünmeyin gene onları!"

"Sen bana karı ma!" dedim. "Onları yukarı ça ır, gelsinler."

"Yalnızca Nilgün Hanım var," dedi. "Faruk Beyle Metin yoklar."

"Yoklar mı?" dedim. " ndir a a ıya, görece im. Ne anlattın onlara?"

"Ne anlatmamı istiyorsunuz, Büyükhanım, anlamıyorum ki!"

Sonunda merdivenleri çıktı. Bana gelecek sandım, odama girdi.

"Karı tırma odamı!" dedim. "Ne yapıyorsun?"

Orada duruyor cüce. Hemen arkasından yeti tim. Birden döndü, bana yakla tı, kolumdan tuttu; a ırdım ama: Peki. Dokundu bana, beni yata ıma götürdü: Yatırdı beni, sıcak yorganımı örttü: Peki, küçük bir kızım ben, suçsuzum, ben unuttum. Ben yata ımda yatıyordum, o çıkıyordu.

" Eftalinizi bir ısırip bırakmı sınız," dedi. "En iyi eftaliler bunlar, be enmiyorsunuz. Kayısı çıkarayım ister misiniz?"

Çıktı gitti: Ben yalnız kaldım: Aynı tavan üstümü örterken, ben aynı tabanın üstünde; sürahinin içinde aynı su ve masada aynı bardak, fırça, kolonya, tabak ve saat aynı dururken ben yata ımda uzanıyorum ve zaman denilen eyin ne tuhaf oldu unu dü ünüyordum ki, ürperdim: Anladım gene o gece Selâhattin'in ke fetti i eyi dü ünece imi, korktum. Anlatıyordu eytan:

"Bu bulu un büyüklü ünü anlayabiliyor musun Fatma? Onlarla bizi ayıran o görünmez sınır çizgisini ke fettim bu gece! Hayır: Kıyafetler, makineler, evler, mobilyalar, peygamberler ve hükümetlerle fabrikalar ayırmıyor Do u ile Batı'yı. Bunların hepsi sonuç: Onları bizden, u küçük basit gerçek ayırıyor: Onlar, ölüm denilen dipsiz kuyunun, Hiçli in farkına varmı lar, bizimse haberimiz yok bu korkunç gerçekten. Aradaki o inanılmayacak kadar büyük farkın bu kadar küçük, basit bir ke iften kaynaklandı nı dü ünmek de cinlerimi ba ıma çıkarıyor! Bin yılda koskoca Do u'dan böyle bir eyi dü ünecek tek ki i olsun nasıl çıkmaz aklım almıyor. Kaybedilen zamana ve hayata bakarsan ahmaklı ın ve uyumsuzlu un ne boyutlara vardı nı artık sen de görebilirsin Fatma! Ama gene de, gelece e inanıyorum, çünkü, basit fakat, atılması o kadar yüzyıl almı olan o ilk adımı attım ben; bu gece, ben, Selâhattin Darvıno lu, Do u'da ölümü ke fettim!

Ne dedi imin farkında mısın? Bo bo bakıyorsun! Tabii, çünkü ancak karanlık bilen aydınlık anlar, ancak Hiçli i bilen varolmak ne demektir bilir. Ölümü dü ünüyorum, demek ki varım! Hayır! O Do ulu uyu uklar da ne yazık ki, varlar ve sen elindeki örgü i lerin de varsınız, ama ölümden hiçbirinizin haberi bile yok! O zaman, do rusu öyle söylemeli: Ölümü dü ünüyorum, o halde Batı'lıyım! Do u'dan çıkıp gelmi ilk Batı'lıyım ben, Batı olmu ilk Do u! Anladın mı Fatma?" Birden ba ırdı. "Hay Yarabbi, onlar gibisin, körsün sen!" Sonra, a lamaklı bir iniltiyle pencereye do ru sallanarak iki adım attı, bir an, ne tuhaf, pencerenin kanatlarını açtı anya, fırtınaya atlayacak ve ke finin co kusuyla kanat vurup biraz uçacak sandım, o heyecanla, iki üç kol vuru luk uçacak ve sonra gerçe i anlayarak dü üp çakılarak ölecek sandım, ama odanın içinde durdu Selâhattin ve kapalı ve karanlık camların arkasından sanki bütün memleketi ve Do u dedi i eyi görebiliyormu gibi nefret ve umutsuzlukla baktı: "Zavallı körlükler! Uyuyorlar! Yataklarına girmeler; yorganlarına sarılmı lar, ahmaklıklarının huzur dolu uykusuna gömülmü ler mi il mi il uyuyorlar! Bütün Do u uyuyor. Köleler! Ölümü ö retip bu kölelikten kurtaracağım onları. Ama önce seni kurtaracağım, Fatma, dinle beni, anla ve ölümden korktu unu söyle!" Ve böylece, tıpkı, Allah yok, dedirtemeyece ini bile bile yalvardı i gibi gene yalvardı ve korkuttu ve kelimelerle oynayarak beni kandırmak ve parmaklarımı büküp kanıtlarını sayarak beni inandırmak istedi; inanmadım. Bıkıp sustu unda, kar ımdaki sandalyeye oturmu , bo bo masanın üzerine bakıyordu ve pancur da hâlâ duvara vuruyordu. Sonra birden, yanba ımda duran saati gördü ve sanki, bir akrep ya da yılan görmü gibi korktu ve ba ırdı: "Yeti meliyiz onlara, yeti meliyiz! Daha çabuk, daha çabuk!" Saati aldı, açılmamı yata ımın üzerine fırlattı ve ba ırdı: "Aramızda belki de bin yıllık bir zaman var, ama yeti ebiliriz Fatma, onlara yeti ece iz, çünkü bizden gizli hiçbir eyleri kalmadı artık, her eylerini ö rendik, en derin gerçekleri nedir onu da biliyoruz! Bu

gerçe i, hemen bir risale bastırıp ö retece im bizim zavallılara. Ahmaklar! Bir hayadan oldu unun farkında bile de iller daha; dü ündükçe tepem atıyor. Hiçbir eyden ku ku duymadan, ya adıklan hayatın varlı ından habersiz, dünyayı kendilerine ola an bularak uslu ve memnun, huzurla ya ıyorlar! Canlarına okuyaca im onların! Ölüm korkusuyla hepsini dize getirece im! Kendilerini ö renecekler; kendilerinden korkmayı ve tiksinemeyi ö renecekler! Sen hiç hakkıyla kendinden nefret edebilen bir Müslüman gördün mü, kendinden tiksinebilen bir Do ulu tanıdın mı hiç? Kendilerinden hiçbir ey beklemezler ki, kendilerini sürüden ayırmayı bilmezler ki; yalnızca ne oldu unu bilmedikleri bir akı a boyun e erler ve ba ka türlü sü nü isteyeniyi de sapık ya da deli sanırlar! Onlara yalnızlıktan de il, ölümden korkmayı ö retece im Fatma. O zaman yalnız kalmaya dayanabilecekler, o zaman yalnızlı ın derin acılarını kalabalı ın budala huzuruna tercih edecekler! O zaman, kendilerini, dünyanın merkezine yerle tirmeleri gerekti ini görecekler! Bütün hayatları boyunca aynı insan olmaktan artık gurur de il, utanç duyacaklar o zaman; kendilerini sorguya çekecekler; hem de Allah'a de il de, gene kendilerine dayanarak sorguya çekecekler kendilerini! Bütün bunlar olacak Fatma, binlerce yıllık o mutlu ve huzurlu budala rüyadan uyandıracca im onları! Yüreklerine, ölüm korkusunun bo ucu, çıldırtıcı deh etini salacca im! Bunu mutlaka yapacca im, gerekirse kafalarına sopa vura vura yapacca im, yemin ederim!" Sonra, kendi öfkesinden yorulmuş gibi biraz sustu, soluk solu a durdu; belki biraz utanıyormuş ve biraz da salacca ı korkudan kendi korkuyormuş gibiydi ama, sonra gene ba ladı. "Dinle Fatma: Bu korkuyu, kendili inden duymuyorsan, mantı ınla kavrayıp duyabilirsin. Ya adı ımız hayat, biz Do ululara duyurmuyor bu deh eti. O zaman, biz deh eti, mantı ımızla ö renir, hem de daha iyi ö renir, onlar gibi olmayı ba arınız. Onlar gibi olmak için bana kulak vermen ve mantı ını i letmen yeter. Dinle beni!" Ama dinlemiyordum artık. Beni gecenin kimsesizli ine bıraksın da, ben güzel

uykunun sabahına döneyim diye bekliyordum.

A a ıdan gelen tıkırtılara aklım bir daha takılınca, ba ımı yastı ımın sıcaklı ından kaldırdım. Cücenin, sanki gövdemin içinde gezinir gibi, evin içinde gezindi ini duyuyorum. Neler yapıyorsun cüce, ne anlatıyorsun onlara? Sonra, bahçe kapısının çarpıldı ını duydum ve korktum ve bahçeden gelen ayak seslerini tanıdım: Metin! Bu saatlere kadar neredeydin? Mutfak kapısını tıkırtı olarak içeri girdi ini duydum, ama yukarıya çıkmadı. Dü ündüm: A a ıdalar, imdi hepsi a a ıdalar ve cüce onlara anlatıyor. Ürperdim ve nerede benim bastonum, hepinizi suçüstü yakalayayım dedim, ama yata ımdan kalkmadım. Sonra ayak seslerinin merdivenleri çıktı ını duydum ve rahatladım, ama sonra seslerin bir tuhaf oldu unu anladım, sanki eytan içmi odasına dönüyor! Kapımın önünden kıvrılıp gidece ine durdu ve kapım vurulunca ben korkulu bir rüyadan uyanır gibi haykırmak istedim, ama ba ırmadım.

Metin odama girdi. "Nasılısınız Babaanne?" dedi. Bir tuhaf! " yi misiniz?" Cevap vermedim, bakmıyorum, "İyisinizdir Babaanne, sizin hiçbir eyiniz yoktur, size bir ey olmaz." Anladım: Sarho ! Dedesi gibi! Gözlerimi yumdum. "Uyumayın Babaanne! Size bir ey söyleyece im!" Söyleme! "Uyumayın imdi!" Uyuyorum ve yata ımın yakla tı ını duyuyorum. "Bu köhne evi yıkalım Babaanne." Anlamı tım. "Bu evi yıkalım, yerine büyük bir apartman yaptıralım. Yap-satçı yarısını bize verir. Hepimiz için iyi olur. Siz hiçbir ey bilmiyorsunuz." Evet, bilmiyorum ben bir ey! "Hepimize para lazım Babaanne! Bu gidi le, yakında bu evin mutfak masrafları kar ılanamayacak!" Bizim mutfak, diye dü ünüyorum ben: Küçükken karanfil ve tarçın kokardı bizim mutfak. "Hiçbir ey yapılmazsa yakında Recep'le burada aç kalacaksınız. Ötekiler bu i le u ra mazlar Babaanne. Faruk, artık her gün sarho , Nilgün komünist, biliyor muydunuz?" Tarçın kokusunu koklardım ve her eyi bilmezdim ve sevmek için her eyi bilmek gerekti ini de. "Cevap versenize bana! yili iniz için sizin!

Duymuyor musunuz beni?" Duymuyorum, çünkü burada de ilim uykudayım ve hatırlıyorum: Reçel kaynatırdık, limonata içerdik, erbet içerdik. "Cevap verin Babaanne, ne olur cevap verin bana!" Sonra ükrü Pa a'nın kızlarına giderdim: Merhaba Türkân, ükran, Nigân merhaba! " stemiyor musunuz? Bu döküntü evde aç ve so ukta oturmak, güzel ve sıcak bir apartman dairesinde oturmaktan daha mı iyi?" Yata ımın kenarına geldi, pirinç topuzlu somyamı beni korkutmak için sallıyor. "Uyanın Babaanne, açın haydi gözlerinizi, cevap verin bana!" Açmıyorum ve sallanıyorum: Sonra, onlara gitmek için atlı arabaya binince. Tiki-taka, tiki-taka. "Onlar, siz bu evi yıkmak istemiyorsunuz sanıyorlar! Oysa, onların da paraya ihtiyacı var. Karısı, Faruk'u neden bıraktı da gitti sanıyorsunuz? Para için! nsanlar, artık paradan ba ka bir ey dü ünüyorlar Babaanne!" Sallıyor hâlâ. Tiki-taka, sallanırdı araba. Atlann kuyrukları... "Babaanne cevap verin!.." Sinekleri kovalardı. "Cevap vermezseniz sizi uyutmam!" Hatırladım, hatırladım, hatırladım. "Benim de paraya ihtiyacım var, hepsinden çok benim, anladınız mı? Çünkü ben..." Yata ımın kenarına oturdu Allahım. "Onlar gibi azla yetinecek biri de ilim. reniyorum bu ahmaklar ülkesinden! Amerika'ya gidece im. Para gerek. Anlıyor musunuz?" A zından suratıma vuran alkol kokusunu tiksinererek kokladım ve anladım. " imdi bana, evet, diyeceksiniz Babaanne siz de apartman istiyorsunuz, onlara söyleriz. Evet deyin, Babaanne!" Demedim. "Niye demiyorsunuz? Anılarınıza ba lı oldu unuz için mi?" Benim anılarım benim. "O apartman dairesine ta ırız bütün e yayı! Dolabınızı, sandıklarınızı, diki makinenizi, tabaklarınızı, ta ırız. Babaanne, siz de memnun olacaksınız, anlıyor musunuz?" Anlıyorum ne güzelmi o kimsesiz kı geceleri: Gecenin sessizli i benimken, her ey kaskatı kesilmi uzanırken! "Duvardaki, dedemin bu resmini de asarız. Odanız, bu odanın aynısı olur. Ne olur bir cevap verin!" Vermedim! "Ah Allahım, biri sarho ve uyu uk öteki komünist ve bu da bunadı diye ben..."

Duymadım! "...bütün ömrümü, bu ahmaklar hapishanesinde geçiremem, hayır!" Korktum ve so uk elini omuzumun üzerinde hissettim! A lamaklı sesi yakla mı tı, alkollü solu uyla yalvarıyordu, ben hatırlıyordum: Cennet yok, Cehennem yok, cesedin topra ın buz gibi karanlı ında kimsesiz kalacak. Daha yalvanyordu. Gözlerin toprakla dolacak, kurtlar barsaklarını kemirecek, etlerin çözülecek. "Babaanne yalvarıyorum!" Beyninin içinde karıncalar ko turacak, ci erlerinde sümüklüböcekler gezinecek, yüre inin topra ında solucanlar kayna acak. Sonra birden durdu. "Annem, babam niye öldü de siz ya ıyorsunuz?" dedi. "Do ru mu bu?" Dü ündüm. Kandırmı lar. Dü ündüm: Cüce a a ıda anlatıyor! Dü ündüm, ama ba ka bir ey söylemedi. A lıyordu, bir an, eli bo azıma gidiyor sandım! Kendi mezarımı dü ündüm. Yata ıma uzanmı , hâlâ a lıyordu. Tiksindim. Yata ımdan kalkmak zor oldu, ama kalktım ve terliklerimi giydim ve bastonumu alıp odadan çıktım, merdiven ba ına gittim ve seslendim.

"Recep, Recep, çabuk gelin yukarı!"

30

Nilgün'le a a ıda oturuyorduk. Büyükhanım'ın seslendi ini i itince hemen kalktım, merdivenleri ko a ko a çıktım. Büyükhanım odasının kapısında idi.

"Ko Recep!" diye bağınıyordu. "Neler oluyor bu evde? Söyle bana hemen!"

"Hiç," dedim nefes nefese.

"Hiçmi !" dedi. "Bu kudurdu. Bak!"

Bastonunun ucuyla bir fare le ini gösterir gibi tiksiniyerek odanın içini gösterdi. çeri girdim: Metin, Büyükhanım'ın yata ına yüzükoyun yatmış , ba ı i lemeli yastı a gömülmü titriyor.

"Beni öldürüyordu!" dedi Büyükhanım. "Ne oluyor diyorum Recep, bu evde benden saklamayın."

"Hiç," dedim. "Yakı ır mı Metin Bey, haydi kalkın."

"Hiçmi . Kim kandırdı bunu? Beni imdi a a ı indireceksin."

"Peki," dedim. "Metin Bey biraz içmi , Büyükhanım! te o kadar. Gençtir, içer, ama alı ık de ilmi , i te gördünüz. Babası da dedesi de böyle de il miydi?"

"Tamam," dedi. "Sus sen! Bunu sormadım!"

"Haydi, Metin Bey!" dedim. "Gelin de yata ınıza yatırayım sizi!"

Sallanarak kalktı, odadan çıkarken dedesinin duvardaki resmine bir tuhaf baktı. Sonra kendi odasına girince a lar gibi,

"Neden erken öldü benim annemle babam?" dedi. "Söylesene Recep neden?"

Üzerindekileri çıkarsın da yatsın diye yardım ederken, "Allah," diye ba lamı tım, birden itti beni.

"Allahmı ! Aptal cüce! Ben soyunurum merak etme." Ama soyunaca ına bavulundan bir ey aldı. Odadan çıkarken durdu, bir tuhaf, "Helaya gidiyorum!" dedi, gitti.

Büyükhanım sesleniyordu, gittim.

" ndir beni a a ı Recep. Kendim görece im, ne yapıyorlar a a ıda."

"Hiçbir ey yok Büyükhanım," dedim. "Nilgün Hanım okuyor, Faruk Bey çıktı."

"Bu saatte nereye gider? Ne anlattın onlara? Yalan söyleme."

"Söylemiyorum," dedim. "Gelin yatırayım sizi." Odasına girdim.

"Bu evde bir eyler dönüyor... Girme odama, karı tırma!" dedi, pe imden o da odasına girdi.

"Haydi Büyükhanım, yatın yata ınıza, sonra yoruluyorsunuz," diyordum ki, Metin'in seslendi ini duydum, korktum. Hemen odadan çıktım.

Metin sallanarak yakla tı ve birden, sarho gibi, "Bak," dedi. "Bak, ne oldu, Recep!" Bile inden sızan kana sevgiyle bakıyordu. Kesilmi , ama derin de il, neredeyse bir çizik. Sonra, birden sanki korkuyu hatırladı, beni, sıradan eyleri, pi -manlı ı aklına getirdi.

"Eczane bu saatte açık mıdır?" dedi.

"Açıktır," dedim. "Ama önce pamuk vereyim size Metin Bey!"

Hemen a a ı indim. Dolaptan pamuk çıkarıyordum.

"Ne oluyor?" dedi Nilgün ba nını kitaptan kaldırmadan.

"Hiç!" dedi Metin. "Elimi kestim."

Pamu u verdim, bastırırken Nilgün geldi baktı. "Elin de il, bile inmi ," dedi. "Ama bir ey de il. Nasıl becerdin bunu?"

"Bir ey de il mi?" dedi Metin.

"Ne var Recep, bu dolapta?" dedi Nilgün.

"Bir ey de ilmi !" dedi Metin. "Ama ben eczaneye gidiyorum."

"Ivır zıvır küçükhanım," dedim.

"Babamın, dedemin eskileri yok mu hiç?" dedi Nilgün. "Ne yazıyordu onlar?"

Bir an dü ündüm ve sonra birden: "Allah'ın olmadı ını" deyiverdim.

Nilgün güldü ve yüzü güzel oldu. "Nereden biliyorsun?" dedi. "Sana söylüyorlar mıydı?"

Bir ey demedim. Dolabı kapadım. Büyükhanım'ın seslendi ini i itince yukarı çıktım, onu yeniden yata ına yatırdım ve a a ıda hiçbir ey olmadı ını söyledim. Sürahideki suyu de i tirmemi istedi. Temiz suyu çıkarıp a a ı indi im zaman Nilgün gene okuyordu. Sonra mutfakta tıkırtılar duydum. Faruk Bey mutfak kapısının dı ındaydı, nedense açamıyordu. Ben açtım.

"Kilitli de il ki," dedim.

"Bütün ı ıkları yakmı sınız," dedi. Yüzüme yo un bir rakı buharı üfledi. "Ne oldu?"

"Sizi bekliyoruz Faruk Bey," dedim.

"Benim yüzümden!" dedi. "Ah, benim yüzümden. Ke ke taksiyle gitseydiniz. Ben ise göbek dansı seyrediyordum."

"Nilgün Hanımı diyorsanız, bir eyi yok onun," dedim.

"Yok mu? Bilmiyorum," dedi, ama a ırmı gibiydi. "yi, de il mi?"

"yi. çeri girmeyecek misiniz?"

Girdi. Sonra döndü, karanlı a baktı, bahçe kapısının ötesindeki soluk lâmbaya, orada bir yere, son defa gidip gelmek istiyormu gibi. Sonra, buzdolabını açtı, i eyi aldı. Birden, elindeki i enin a ırlı ıyla dengesini kaybetmi gibi, geri geri iki adım attı, sandalyeme yı ılarak çöktü. Tıknefesler gibi nefes nefeseydi.

"Yazık ediyorsunuz kendinize Faruk Bey," dedim. "Kimse bu kadar içmez."

Çok sonra, "Biliyorum," dedi. Ba ka bir ey de söylemedi.

Sevgili bebe ini kuca ında tutan bir küçük kız çocu u gibi i esine sarılmı oturuyordu.

"Size bir çorba yapayım mı?" dedim. "Et suyum var."

"Yap," dedi, biraz daha oturdu, sonra sallanarak gitti.

Çorbalarını götürdü ümde Metin de gelmi ti. Bile ine ince bir bant yapı tırmlar.

"Eczacı seni sordu abla!" dedi. "Hastaneye gitmedi ini ö renince a ırdı."

"Evet," dedi Faruk. "Hâlâ geç kalmı de iliz. Yeti iriz:"

"Neler diyorsun," dedi Nilgün. "Bir ey olaca ı yok ki."

"Ben göbek dansı seyrettim," dedi Faruk. "Ba lan fesli ahmak turistlerle birlikte."

"Nasıldı?" dedi Nilgün ne eyle,

"Defterim nerede acaba?" dedi sonra Faruk. "Hiç olmazsa defterden, tarihten bir eyler çıkarabilirdim."

"Uyu uklar... Sizin yüzünüzden," diyordu Metin.

" stanbul'a mı dönmek istiyorsun sen Metin?" dedi Faruk. " stanbul da aynı âlem!"

" kiniz de sarho sunuz. Arabayı kimse kullanamaz," dedi Nilgün.

Metin ba ırdı: "Ben kullanırım!"

"Hayır, bu ak am, burada, karde karde oturaca ız," dedi Nilgün.

"Hepsi hikâye!" dedi Faruk Bey. Biraz sustu, sonra ekledi: "Hiçbir nedeni olmayan hikâyeler..."

"Hayır! Her seferinde söyleyece im. Bir nedeni var bun- ların:"

"A kolsun! Gerçekten de bıkmadan söylüyorsun."

"Susun, yeter artık!" dedi Metin.

"Bir Batı'lı ailenin çocukları olarak dogsaydık acaba nasıl olurduk?" dedi Faruk. "Meselâ bir Fransız allesinin çocukları olsaydık bizler! Metin sevinir miydi acaba?"

"Hayır," dedi Nilgün. "O Amerika'yı istiyor."

"Öyle mi Metin?"

" t! Susun!" dedi Metin. "Uyuyaca ım."

"Metin Bey orada uyumayın," dedim ben. "Ü ütürsünüz."

"Sen karı ma."

"Size de çorba getireyim mi?"

"Aaah Recep!" dedi Faruk Bey. "Ah, Recep ah!"

"Getir!" dedi Metin.

Mutfaka indim, ona da hazırladım. Yukarı çıkardı. İm zaman Faruk Bey de öteki divana uzandı. Tavanı seyrederek Nilgün'le konu uyor, gülüyorlardı. Metin de elindeki plaka bakıyordu.

"Ne güzel!" dedi Nilgün. "Yatakhane arkadaşları gibi."

"Yukarı çıkıp yatmayacak mısınız?" diyordum ki ben, Büyükhanım'ın seslendiğini duydum.

Yukarı çıktım. Büyükhanım'ı yatırtıp yatağına yatırmam çok sürdü. Aşağı inmek istiyordu, nefes verdim. Kapısını çekip aşağı indi. İmde Faruk Bey sızdı; derinden gelen ve çok çekmiş ihtiyarları hatırlatan tuhaf bir hırıltı koyuyordu.

"Saat kaç?" diye fısıldadı Nilgün.

"Üç buçuk oldu," dedim. "Siz de mi burada uyuyacaksınız?"

"Evet."

Yukarı çıktım. Odalarını teker teker dolaştım, yatak örtülerini alıp aşağı indirdim. Nilgün tekkür etti, Faruk Beyi de örttü tüm.

"Ben istemem," dedi Metin. Televizyon seyrediyor gibi dalgın dalgın elindeki plakayı kapağına bakıyordu. Yaklaşınca gördüm. Sabahki plakmış. "İşıkları söndür," dedi.

Nilgün bir şey söylemediği için gittim tavandan sarkan çıplak ampulü söndürdüm, ama gene de görebiliyordum onları. Çünkü dışarıda yanan lâmbanın çirkin pancurların arasından içeri giriyordu ve sanki Faruk Bey'in her şeyden vazgeçmiş horultusunu göstermek ve bir köşeden, bir parçada olsa ışık sızarken ve dünya zifiri karanlık değilken, insanın korkmaması gerektiğini bana hatırlatmak için orada yatan

üç karde gövdenin üzerine vuruyordu. Sonra dı arıdan de il, yakından bir yerden gelen bir a ustosböce inin kesik ve kararlı cırcırlarını duydum. Korkmak istiyordum da korkamıyordum sanki, çünkü arada bir birinden birinin hafifçe kıpırdandı ını görüyordum ve aynı odada üç karde in uykusu, karanlı ın ve huzurlu, çaresiz horultunun yorganı sizi örterken güzel olmalı diye dü ünüyordum. Uykuda bile, çünkü, yalnız de ilsin, so uk kı gecesinde, böyle uyursan bile, tek ba ına ürpererek uyuyor olmazsın! Sanki yukarıda odada, ya da biti ik odada senin tıkırtılarını dinleyen ve seni bekleyen bir anne veya baba veya ikisi de varmı da bunu dü ünürken huzurlu uykunun ku tüyünde kaybolmu sun gibi. O zaman aklıma geldi ve nedense imdi ürperdi ine inandı ım Hasan'ı dü ündüm. Neden yaptın? Neden yaptın? Dü ündüm ve daha çok dü ünüp hafif hafif kıpırdanan canlı gövdelerini seyrederek hikâyeleri, yeniden yeniden kendime anlatarak biraz orada oturayım diyordum, hayır biraz de il, sabaha kadar oturayım, korkayım, korkunun sıcak yüre ine yatayım, di-yordum ki Nilgün'ün sesi,

"Recep, sen hâlâ orada mısın?" dedi.

"Efendim, küçükhanım."

"Niye yatmadın?"

"Yatıyordum."

"Hadi git yat Recep. Benim bir eyim yok."

Gittim, süt içip biraz yo urt yedikten sonra yattım, ama hemen uyuyamadım. Yata ımda dönerek, onların, orada, yukarıda, üç karde , aynı odada, birlikte uyuduklarını dü ündüm, sonra aklıma ölmek geldi, sonra ölmeden önce Selâhattin Bey. Ah, o lum ne yazık ki senin ve smail'in e itiminle ilgilenemedim, demi ti. Köye götürüp baba diye sizlere gösterdikleri o aptal herif canınıza okumu sizin, tabii bu biraz da benim kabahatim, Fatma'nın sizi oraya yollamasına göz yumdum, demi ti, zayıf davrandım, ama Fatma'yı gücendirmek istemedim, bilim için gerekli masraflarımı hâlâ Fatma kar ılıyor, sizin yedi iniz ekmek de onundur, çektiniz

eziyet de, demi ti, üzüldü üm köydeki o aptalların sizin aklınızı korkularla kireçlendirmi olmalarıdır. Ama ne yazık ki, sizi artık e itip, kendi kendine akıl yürütüp karar verecek birer özgür insan olarak yeti tiremem, çok geç, yalnızca a aç ya iken e ildi i için de il, benim bir aya ım çukurda oldu u için de çok geç; çünkü bir ki iyi, iki ki iyi aydınlatıp kurtarmakla yetinemem artık, karanlı ın mahzenlerinde yürüyen milyonlarca zavallı Müslüman var, benim kitabımın ı ını bekleyen milyonlarca uyu turulmu zavallı köle! Oysa vakit, ah, ne az! Allahaismarladık benim zavallı, sessiz evlâdım, bari sana son bir nasihat edeyim, dinle beni Recep: Geni ve özgür ol, kendine ve yalnızca kendi aklına inan anlıyor musun? Ben susmu , ba ımı sallamı dü ünümü tüm: Kelimeler! Kopar cennetin a acından bilginin elmasını Recep, korkma kopar, o zaman belki acılar içinde kıvranacaksın, ama özgür olacaksın ve herkes özgür oldu u zaman asıl cenneti, gerçek cenneti bu dünyada kuracaksın çünkü, o zaman hiçbir eyden korkmayacaksın. Kelimeler, diye dü ünüyordum ben kelimeler, havaya yayılır yayılmaz yok olan birtakım sesler, kelimeler... Uyudum kelimeleri dü ünerek.

Gün do duktan çok sonra, pencereme vurulunca uyandım. İsmailPmi . Hemen kapıyı açtım. Birbirimize sanki suç ve korkuyla baktık. Sonra a lamaklı bir sesle: "Hasan hiç buraya gelmedi de il mi a bi?" dedi. "Hayır," dedim. "Gir içeri ismail." Mutfa a girdi, bir ey kırmaktan çekiniyormu gibi durdu. Biraz sustuk. Sonra da sanki bu sefer çekinmedi ve "Niye yapmı Recep, duydun mu?" dedi. Bir ey demedim, içeri gittim, pijamamı çıkardım, gömle imi pantolonumu giyerken içerden söylediklerini i ittim, "Her istedi ini yaptım," diyordu, kendi kendine konu ur gibi. "Berbere çirak girmek istemiyordu. Peki, diyordum, oku. Ama okumuyordu da. Onlarla geziyormu , ö rendim, görenler var, söylediler, taa Pendik'e gidiyormu , esnaftan zorla para topluyorlarmı !" Sonra biraz sustu. A layacak sandım, ama ben mutfa a döndü ümde a lamıyordu. Çekine çekine, "Ne diyorlar?"

dedi. "Yukarıdakiler. Küçükhanım nasıl?" "Dün akşam, iyiyim diyordum, şimdi uyuyor," dedim. "Ama hastaneye götürmediler. Hastaneye götürmeleri gerekirdi." Smail sevinir gibi oldu. "Belki de hastaneye gidecek kadar bile de ildir," dedi. "Belki de o kadar vurmamı tır." Ben, biraz sustum, sonra! "Ben gördüm smail," dedim. "Vururken gördüm nasıl vurdu unu!" Sanki kendi yapımı gibi utandı, küçük sandalyeme çöktü a layacak sandım, oturdu.

Biraz sonra, yukardan gelen tıkırtıyı duyunca, çayın suyunu koydum ve Büyükhanım'a çıktım.

"Günaydın," dedim. "Kahvaltınızı a a ıda mı edeceksiniz, burada mı?" Pancurunu açtım.

"Burada," dedi. "Ça ır onları görece im."

"Hepsi uyuyor," dedim, ama a a ı inerken Nilgün'ün uyanmı oldu unu gördüm.

"Nasılsın?"

Kırmızılar giymi .

"Çok iyiyim Recep," dedi. "Hiçbir eyim yok."

Ama yüzü öyle demiyordu: "Tek gözü bütünüyle kapanmı , kabuk ba layan yaralar da galiba daha i mi ve morarmı tı.

"Do ru hastaneye gideceksiniz!" dedim.

"Agbim uyandı mı?" dedi.

A a ı indim. smail hâlâ bıraktı ım gibi oturuyordu. Ben çay demledim. Biraz sonra, smail: "Dün eve jandarma geldi," dedi. "Saklamayın dediler. Ben niye onu saklayayım, dedim, devletten önce cezasını ben verece im," dedim. "Sustu, bir ey söylemem için bekledi, söylemeyince gene a layacak gibi oldu, ama a lamadı. "Ne diyorlar?" dedi. Cevap alamayınca sigara yaktı. "Nerede bulurum onu?" Ben, kızartmak için ekmek kesiyordum. "Arkada ları var, kahveye gidiyormu ," dedi. "Onlara uydu u için böyle yapımı tır. Hiçbir ey bilmiyor ki!" Bana baktı ını hissettim. Ekme imi kesiyordum. Gene söyledi, "Hiçbir ey bilmiyor ki!" Ekmeklerimi kestim.

Yukarı çıktı ımda Faruk Bey de uyanmı tı. Nilgün ne eyle dinliyordu.

"Böylece kendimi tarih meleinin kollarında buldum!" diyordu Faruk Bey "Beni anaç bir teyze gibi sanıp sarmalamı tı, i te, imdi, sana, tarihin sırrını vereceğim, diyordu."

Nilgün kıkırdadı, Faruk devam etti.

"Ne rüya ama! Korktum, uyandım, ama uyanmak de ildi o. Uyanmak istiyorsun, ama uykunun uçurumuna dü üyorsun. Bak u buru buru ey, cebimden çıktı!"

"Aaaa," dedi Nilgün. "Fes!"

"Fes, ya! Dün gece göbek dansı seyrederken turistler ta-kiyorlardı. Bilmiyorum ben ne yapmı m. Demin cebimden çıktı. Cebime nasıl sı mı ?"

"Kahvaltılarınızı hemen vereyim mi?" dedim ben.

"Evet Recep," dediler.

Çünkü tüccar kalabalığına ve trafiğine kalmadan İstanbul'a dönmek istiyorlardı. Mutfağına indim, ekmeleğe ateş koydum, yumurta kaynattım, kahvaltılıkları çıkarıyordum, smail, "Belki sen biliyorsundur," dedi. "Burada oturup duyuyorsun, ama her şeyden daha çok haberin oluyor senin Recep!" Biraz dü ündüm. "Senin kadar biliyorum, smail!" dedim. Sonra sigara içerken gördüğümü söyledim. smail kandırılmı gibi baktı, a kın. Sonra, umutla, "Nereye gidecek," dedi. "Bir yerden, bir gün çıkar gelir. Her gün neler oluyor, kaç ki i ölüyor, bunu unuturlar." Biraz sustu, sonra, "Unuturlar mı a bi?" dedi. Çay doldurup önüne koydum. "Sen unuttur musun smail?" dedim.

Yukarı çıktım.

"Uyandılar Büyükhanım," dedim. "Sizi de a a ıda bekliyorlar. Haydi inin a a ıya da, son bir kere birlikte kahvaltı edin onlarla."

"Ça ır onları!" dedi. "Anlatacaklarım var. Senin yalanlarına kanmalarını istemiyorum."

Bir şey demeden a a ıya indim. Sofrayı kuruyordum, Metin de uyanmı . Faruk'la Nilgün gülüyorlar, Metin sessiz oturuyor. Mutfağına inince smail, "Hasan iki gecedir eve u ramıyordu," dedi. "Bilmiyor muydun?" Dikkatle baktı bana.

"Bilmiyorum," dedim. "Ya murlu gece de yok muydu?" "Yoktu," dedi. "Dam akıyordu, etrafı seller götürüyordu. Bütün gece oturduk, bekledik, gelmedi." "Ya mur ba layınca bir yere girmi kalmı tır," dedim. Daha dikkatle baktı. "Buraya gelmedi mi?" dedi. "Hiç gelmedi, smail!" dedim, ama sonra dü ündüm, aklıma açık kalan ocak geldi. Çayı, ekmekleri, yumurtaları yukarı çıkarttım. Aklıma geldi.

"Süt ister misiniz Nilgün Hanım?"

" stemem," dedi.

Ke ke, Nilgün'e sormadan sütü kaynatıp götürüp önüne koyaydım. Mutfu a indim, "Haydi smail," dedim. "Çayını içsene." Önüne kahvaltılık koydum, ekmek kestim. "Sen söyledin mi Recep?" dedi. Cevap bile vermedim, utandı biraz, sanki özür dilemek için sessizce yemeye ba ladı. Büyükhanım'ın tepsisini yukarı çıkarttım.

"Niye gelmiyorlar yukarı?" dedi Büyükhanım. "Söylemedin mi onları ça ırdı ımı?"

"Söyledim Büyükhanım... imdi kahvaltılarını ediyorlar. Gitmeden önce, tabii ki, gelip elinizi öpecekler:"

Birden, kurnaz bir çabuklukla ba ını yastıktan kaldırdı. "Ne anlattın sen onlara dün gece?" dedi. "Hemen söyle, yalan istemem!"

"Ne anlatmamı istiyorsunuz, anlamıyorum ki!"

Cevap vermedi. Tiksinmeye ba lamı tı. Tepsisini bıraktım, a a ı indim.

"Bari defterimi bulabilseydim," dedi Faruk Bey.

"En son nerede görmü tün?"

"Arabada. Sonra Metin aldı arabayı, ama görmemi ."

"Görmedin mi?" dedi Nilgün.

Birlikte Metin'e baktılar, ama o cevap bile vermedi. Dayak yemi bir çocuk gibi yenilgiyle oturuyordu: Dayak yemi , ama a lamasına bile izin verilmemi bir çocuk, elinde ekmek var, ama sanki onun ekmek oldu unu bile bilmiyor da, uzun bir süre bo bo bakıyor, sonra bunak bir ihtiyaç gibi, kendini zorlaya zorlaya hatırlıyor bunun üzerine ya ve reçel sürüp

bir zamanlar yedi i ekmek dilimiyle aynı ey oldu unu ve sanki o geçip gitmi olan, güzel zamanları hatırlamak için birden umutla ekme i ısırdı ve yeniden ba lamak için, bir an heyecanlandı sanki, ama sonra, zafer umudunu unuttu, a zındaki lokmayı da unuttu ve çenelerinin arasında bir çakılta ı tutar gibi, öylece kıpırdamadan durdu. Ben, bakıyor dü ünüyordum.

"Metin, sana söylüyoruz!" diye ba ırdı Nilgün.

"Görmedim defterinizi!"

A a ı indim, smail bir sigara daha yakmı . Biraktı ı ekmeleklerle ben de kahvaltıya oturdum. smail'le bir ey konu muyardık, açık kapıdan dı arı, bahçeye serçelerin gezindi i topra a bakıyorduk. çeriye, çaresiz ellerimize güne vuruyordu. Sonra a layaca ını sandı ım için, bir ey diyeyim dedim. "Piyango ne zaman çekiliyor smail?" "Dün ak am çekildi!" Sonra bir uzun bö ürtü duyduk: Nevzat'ın motosikleti geçti, gitti. "Ben kalkayım artık," dedi smail. "Otur," dedim. "Nereye? Bunlar gidince konu uruz." Oturdu. Ben yukarı çıktım.

Faruk Bey, kahvaltısını bitirmi sigara içiyordu. "Babaanneyi artık ho görürsün Recep!" dedi. "Biz seni, arada bir ararız. Yaz sonuna kadar da, bir kere daha geliriz mutlaka."

"Bekliyoruz."

"Allah korusun, bir ey olursa, hemen telefon edersin. Bir ihtiyacın olursa da... Ama, sen telefona alı amadın de il mi?"

"Önce, hastaneye gidiyorsunuz de il mi?" dedim. "Ama hemen kalkmayın. Size birer çay daha vereyim:"

"Peki."

A a ı indim. Çaylarını koyup götürdüm. Nilgün'le Faruk ba lamı lardı.

"Sana, iskambil destesi kuramından söz etmi miydin?" diyordu Faruk.

"Etmi tin," dedi Nilgün. "Kafanı bir cezive benzetti ini, onu oradan koparıp, kırıp içine bakacak olanın tarihin

kurtlarını, kıvrımların arasında görece ini de söylemi tin. Ben de sana, hepsinin saçma oldu unu söylemi tim. Ama, e lenceli de buluyorum bu hikâyelerini."

"Do ru. E lenceli, saçma hikâyelerdir hepsi."

"Yok, de il," dedi Nilgün. "Bo una gelmedi bunlar benim ba ıma."

"Sava lar, ya malar, cinayetler, pa alar, ırza geçmeler..."

"Hiçbiri bo una de il."

"Dolandırıcılar, veba salgınları, tüccarlar, kavgalar: Ha-
yat..."

"Hepsinin bir nedeni oldu unu sen de biliyorsun."

"Biliyor muyum?" dedi Faruk. Sustu sonra, iç çekti. "E -
lenceli, saçma hikâyeler, ah!"

"Midem bulanıyor," dedi Nilgün.

"Gidelim artık," dedi Metin.

"Niye kalmıyorsun sen burada Metin?" dedi Faruk. "Denize
girerdin. Ne yapacaksın stanbul'da?"

"Sizler uyu uk oldu unuz için kazanamadı ım parayı
kazanmam gerek!" dedi Metin. "Saati 250 liraya teyzemlerde,
bütün yaz ders verece im. Oldu mu?"

"Korktum ben senden!" dedi Faruk.

Ben mutfa a indim. Nilgün'ün midesi için ne iyi gelir diye
dü ünüyordum. smail birden aya a kalktı. "Ben gidiyorum,"
dedi. "Hasan döner dola ır, sonunda eve gelir de il mi Recep?"
Dü ündüm. "Gelir!" dedim. "Nereye gidecek, gelir, ama
otursana sen smail!" Oturmadı. "Ne diyorlar onlar yukarıda?"
dedi. "Çıkıp özür dileyim mi?" a ırdım birden, dü ündüm.
"Otur smail, gitme," diyordum ki yukarıdan gelen o sesi
duyduk. Tavana vuruyor, Büyükhanım'ın bastonu. Hatırladın
mı? Bir an durup ba ımızı kaldırıp baktık yukarı. Sonra smail
oturdu. Baston birkaç kere vurdu, smail'in kafasına vurur
gibi. Sonra o soluk, cılız, ama hiçbir zaman bıkmayan ihtiyar
sesi duyduk.

"Recep, Recep, ne oluyor a a ıda?"

Yukarı çıktım.

"Bir ey oldu u yok Büyükhanım," dedim, odasına girdim yatırdım. İmdi, yukarı geleceklerini söyledim. Bavullarını, a a ıya, arabaya indireyim mi diye dü ünüyordum. Sonunda Nilgün'ün bavulunu aldım, a ır a ır indirdim. İndirirken Nilgün'ün, niye indirdin Recep, diyece ini dü ündüm, ama içerdeki divanda uzandı ını görür görmez midisinin bu landığını unuttu umu anladım. Unutmak hiç istemeyip de unuttu um bir ey gibiydi: Çünkü, aynı anda, kustu unu görmü tüm. Ben elimde bavul, durmu tum ve Metin'le Faruk a kın a kın bakıyorlardı: Birden Nilgün, hiç ses çıkarmadan ba ını yana çevirmi ti: A zından çıkanları görünce nedense aklıma yumurtalar geldi. Nilgün kusarken, ben, midesine iyi gelecek eyi aramak için telâ la ko a ko a mutfa a indim. Bu sabah süt vermedi im için, diye dü ünüyordum, aptal gibi, benim yüzümden. Ama süt de almadım. Bir eyler diyen s-mail'e aptal aptal baktım. Sonra hatırlayarak ko tum. Yeniden yukarıya çıktı ımda Nilgün ölmü tü. Onlar söylememi tiler öldü ünü, görünce anladım, ama kimseye de söylemedim ölüm sözünü. Ye il yüzüne, karanlık, rahat a zına, dinlenen bir genç kızın a zı ve yüzüymü ve onu yormakla dü ün-cesizlik etmi iz gibi suçlu suçlu baktık. On dakika sonra, Metin'in arabayla getirdi i Kemal Beyin eczacı karısı söyledi ölüm sözünü. Beyin kanamasındanmı . Gene de, belki kalkıp yürür diye, uzun bir süre umutla baktık Nilgün'e.

31

Boya kutusunu üzerinden kaldırıp sessizce biraz bekledim ki, aptal kirpi, o küçük ve saçma burnunu dikenlerin içinden çıkarsın da ben biraz e leneyim. Ama çıkarmadı. Aklı ba ına geliyor galiba. Biraz daha bekledikten sonra, sıkıldım ve dikenlerinin birinden dikkatle tutup aptal kirpiyi havaya kaldırdım. Canın yanıyor mu imdi senin ha? Birden bırakınca, küt diye yere dü tü, devrildi. Ne zavallı ey mi bu aptal kirpi, acıdım sana, senden tiksindim, bıktım.

Saat yedibuçuk olmu , bütün bir gündür burada saklanıyorum; altı saattir geceyarısı buldu um bu kirpiyle oyalanıyorum. Eskiden ne çoktu bu kirpiler, buralarda, a a ıda, bizim orada, geceleri bahçeye girerler, hı ır hı ır annemle seslerinden hemen anlardık, karanlıkta gözüne bir kibrit çakınca a ırır durur aptal! Üstüne bir kova koyar, sabaha kadar esir edersin. Hepsi gitti onların, bir tek bu kaldı: En son a kın kirpi, bıktım senden. Sigaramı yakarken canım tutu turmak istedi, yalnız kirpiyi de il, bütün buraları, kiraz bahçelerini, son zeytin a açlarını hepsini. Hepinize iyi bir allahısarmaladık olurdu, ama de mez diye dü ündüm. Aya ımla kirpiyi yüzüstü çevirdim, ne yaparsanız yapın artık. A zımda, açlı ımı unutturan sigara gidiyorum imdi ben.

eylerimi toplayayım dedim, içinde yedi tane kalmı sigara paketim, iki tane tarak, kibrit, boya kutusunu bıraktım aptal kirpinin yanına ama, Faruk Beyin tarih defterini aldım bakalım, bir i e yaramasa bile elinde defter olan birinden daha az ku kulanacakları için; tabii önemseyip pe ime dü mü lerse. Gitmeden önce, son bir defa bakayım dedim, buraya, bademle

incir a açlan arasındaki bu benim eski yerime, küçükken de gelirdim, evden sıkıldı ım, hepsinden sıkıldı ım zamanlar. Son bir kere baktım ve gidiyorum.

Keçi yolunu geçtikten sonra, bu sefer de, uzaktan gözükken bizim eve ve a a ı mahalleye de son bir kere bakayım dedim. Peki baba, allahaismarladık, o gün gelip ben zaferle buraya döndü üm zaman, zaten gazetelerde de, kimbilir, okumu olursun, o zaman anlarsın bana ne kadar yanlı davrandı ını; ben basit bir berber olacak biri de ilim. Allahaismarladık anne, zaten belki önce seni o pinti piyangocudan kurtaraca ım. Sonra, o günahkâr evlerin zengin ve anlamsız duvarlarına, damlanna baktım; sizin ev buradan gözükmez Nilgün, polise çoktan haber verdiniz de il mi, imdilik allahaismarladık.

Mezarlıkta durmadım, yalnız yolumu rastlantıyla oradan geçirdim ve geçerken öteki ta ları okuyormu um gibi dalgın dalgın okudum: Gül ve Do an ve Selâhattin Darvinoglu diye yazıyordu, ruhlarına Fatiha. Okudum ve nedense kendimi çok yalnız, suçlu ve çaresiz hissedip a lamaktan korkarak hızlı hızlı yürüdüm.

Biri görür, tanır, ukalanın tekidir, haberi falan vardır diye, pazartesi sabahı birbirlerini kazıklamak için stanbul'a yar ı anların asfaltından inmedim, bahçelere ve tarlalara girdim. Kirazlara ve vi nelere dadanan kargalar, ben yakla tıkça, a açların içinden suçlu suçlu fı kırıp kaçı yorlar. Atatürk'ün bile bir zaman karde iyle karga kovaladı ını sen biliyor muydun baba? Dün geceyansı, bütün cesaretimi toplayıp gidip bakmı tım bizim eve, pencereden içeri: Bütün lâmbalar yanıyordu ve kimse, söndür günah, demiyordu ve babam ba ını ellerinin arasına almı artık a lıyor mu, söyleniyor mu, uzaktan belli olmuyordu. O zaman, demek birileri ona haber vermi diye dü ünümü tüm, belki de jandarma gelmi tir. Babamın o hali gene gözümün önünde canlanınca acıdım ona, neredeyse suçluluk bile duyaca ım.

A a ı mahallenin orada, gelip geçenlere bakan, kim ne yapıyor ve kimdir meraklı bir yı ın i siz güçsüz serseri

toplandı ı için ben oradan geçmedim. Metin'in önceki gece arabasıyla kaldı ı yerden, asfalttan ayrıldım, bahçelerden do ru a a ıya indim. Tren yoluna inince, öbür istasyona do ru Ziraat Okulu boyunca yürüdüm. Babama kalsaydı ve giri sınavlarında bize ö retilmeyen eyleri sormasalardı, bu Ziraat Okulu bizim eve yakın diye beni buraya vereceklerdi ve ben gelecek yıl diplomalı bir bahçıvan çıkacaktım. Diploması olunca, babam, bahçıvan de il memurdur der, evet, memurdur çünkü kravatu var, ama bana kalırsa, yalnızca kravat takan bir bahçıvan. Bunlar yazın da ders görür. Bakarsın birazdan zil çalar, haydi hocanın ete i dibine ko ki domatesin çekirde i oldu unu sana laboratuvarda göstereyim. Sivilceli abazanlar, zavallılar! Zaten bunları gördükçe, o kız kar ıma çıktı ı için, ben çok memnun oluyorum: E er, bütün bunları ba ıma getirmeseydi o kız, belki de ben de, hayatta kravatlı bir bahçıvan olmaya, ya da dükkânı kendinin bir berber olmaya razı olurdu. Tabii berber çıraklı ından ustalı a geçebilmek için, on yıl yalnızca babamın de il, artık berberin de a ız kokusunu çekeceksin. Beklersiniz!

Kablo fabrikasının orada i çiler var, sanki tren geçerken, araba geçmesin diye yapılmı ve onun gibi kırmızı beyaza boyanmı iner kalkar kapının önünde bekle yiyorlar, ama oradan de il, içeriye yandaki küçük kapıdan uslu uslu giriyorlar ve bekçi kulübesinin orada ellerindeki kartları bir yere sokup çıkarırlarken, bekçiler, i çilere gardiyan gibi bakıyor. Fabrikanın da her tarafı dikenli telle çevrili. Evet, fabrika denilen yer, modern bir hapishanedir aslında ve makinelerin keyfi olsun diye, sabah sekizden ak am be e kadar zavallı köleler ömür tüketir. Babam, bana da bir torpil bulabilse, hemen artık okumayaca ıma karar verir, beni bu i çiler arasına katardı ve bütün ömrümü bu hapishanede makine ba ında geçirece imi dü ündükçe, o lumun hayatı kurtuldu diye sevinirdi. Burası da, fabrika denilen hapishanenin deposu, bizimkiler bo varillerin üzerine komünistleri ne yapacaklarını yazmı lar.

Sonra, fabrikanın iskelesindeki bir gemiden vincin kaldırdığı bir yükü seyrettim. Ne kadar büyük bir yük! Havada kırıldanını ne tuhaf! İmdi bu gemi, yükünü boşalttıktan sonra kimbilir nerelere gider! Durup biraz daha gemiyi seyrettim, ama sonra, karıdan gelen işçileri görünce beni işsiz güçsüz ve aylak sanmalarını istemedim. Bir torpil bulup iş sahipleri oldular diye bunlar, imdi kendilerini benden üstün sanmasınlar. Yanlarından geçerken baktım: Pek bir farkımız da yok; benden biraz daha büyükler ve elbiseleri temiz. Lastik ayakkabılarımın çamuru olmasa işsiz güçsüz olurum anlaşılmaz bile.

Buradaki bu çeşme meyvi unuttum. Önce güzelce bir su içtim, aç karnıma kötü geldi, ama gene iyi. Sonra ayaklarımın çamurunu sildim. Çıksın lanet yerin bu kızıl çamuru ayaklarımdan, çıksın geçmişinin renk kirleri derken ben, biri geldi.

"Dur da bir su içivereyim hem benim!" dedi.

Çekildim. Çi olmalı. Bu sıcakta, üzerinde ceket var. Çıkkardı, dikkatle katladı kenara koydu. Sonra, su içene, sümkürmeye başladı. Uyanık olursan demek, hem bir iş bulursun, hem de başkasının sırasını kapabilmek için, sümkürmenin adı su içmek olur. Bunun orta diploması var mıdır acaba? Ceketinin cebinde cüzdanı var, gözüküyor. Hâlâ sümkürüyordu, kızmıyım, birden, ceketinin cebinden cüzdanını aldım ve hemen arka cebime koydum bile. Bakmıyordu, görmedi, çünkü hâlâ sümkürüyor. Biraz sonra, bana ayıp olmasın diye, yalancılıktan su içiyordu ki,

"Haydi, benim yeter," dedim. "Benim de işim var."

Çekildi. Sonra, "Sagol!" dedi nefes nefese. Ceketini aldı, giydi, farketmedi. Ben, sakın sakın lastik ayakkabılarımı yıkarken fabrikaya doğru gitti. Arkasından bakmadım bile. Lastiklerimin çamurunu iyice temizledim zaman gözden kaybolmuştu. Ben de hızlı hızlı öbür yöne yürüdüm, istasyona doğru. Sıcaktan cırcırlar başladı. Arkamdan bir tren geldi, içinde pazartesi sabahı işçileri ve yetkilileri, hepsi balık istifi dizilmiş, bana bakarak geçip gittiler. Bunu kaçırdım, öbür treni bek-

leyece im.

stasyonun betonuna çıktım ve herkes gibi, bir i i olan biri gibi, elimde defter, dalgın dalgın yürürken iki jandarmaya bakmadım bile. Do ru oradaki büfeye gittim.

"Üç ka arlı tost!" dedim...

Vitrine bir el uzandı ve önce dı arı sarkan ka arları ek-meklerin içine soktu. Ka arını dı arı ta ırıp vitrine koyarlar ki, sen tostun içi de ka ar dolu san! Hepiniz uyanıksınız ve kendinizi benden daha uyanık sandı ınız için adam olduk zannediyorsunuz. yi de, ya ben sizin sandı ınız o enayi de ilsem, ya ben sizden de uyanıksam, ya da bütün oyun-larınızı bo a çıkarırsam. Aklıma geldi.

"Bir jilette bir de uhu ver," dedim ve çıkarıp büfenin mermeri üstüne 100 lira bıraktım.

Paranın üstüyle birlikte büfecinin verdiklerini alıp gittim. Jandarmalara gene bakmadım. Bu istasyonlarda helalar be-tonun ucundadır. çerisi le gibi kokuyordu. Kapıyı içerden mandalladıktan sonra, arka cebimden cüzdanı çıkardım, baktım bizim uyanık i çinin bir 1000 lira, iki tane 500'lük ve bozukluklarla birlikte iki bin yüz yirmi be lirası varmı . Cüzdanın öteki gözünde de tahmin etti im gibi bir kimlik buldum. Sosyal Sigortalar kartımı . Adı brahim, soyadı ener, baba adı Fevzi, ana adı Kamer, Trabzon, Sürmene filan. Peki. Hepsini birkaç kere okudum ve ezberledim. Sonra cebimden ö renci kartımı çıkardım, duvara dayadım, kendi resmimi jilette dikkatle kestim, çıkardım. Tırna ımın kenarıyla da resmimin arkasındaki kartonu sıyırdım. Sonra, brahim e-ner'in resmini sigorta kartından çıkardım, uhuyla, yerine kendi resmimi yapı tırınca, ben imdi brahim ener oldum. Bu kadar kolaymı . brahim ener'in sigorta kartını cüzdanıma koydum, cüzdanımı da cebime. Sonra heladan çıktım ve büfeye gittim.

Tostlarım hazırmı . Bir gündür mideme kirazla, ham bahçe domatesinden ba ka bir ey girmed i için keyifle yedim. Bir tane de ayran içtim ve ba ka ne yiyeyim diye baktım, cebimde

para çok. Bisküviler var, çikolatalar var, ama bir şey be en-medim. Sonra, bir tost daha istedim, iyi pi ir dedim, büfeci bir şey demedi. Omuzum büfenin tezgâhına dayalı, istasyona hafif yan dönmüüm, ben çok rahatım, hiçbir şeyi dert etmiyorum. Yalnız bir ara döndüm, çe me yönüne do ru baktım, demiryolundan gelen kimse var mı diye, yoktu. Kendini akıllı sanıyordu bizim uyanık i çi, ama cüzdanının yürütüldü ünün hâlâ farkında de il. Belki de farketmi tir de alanın ben oldu nu aklına getirmiyordur. Büfeci tostumu verince bir de gazete istedim.

"Hürriyet."

Aldım, gittim, oraya bir bank koymu lar, kimseye aldırmadan oturdum, tostumu yiyor okuyorum.

Önce, dün kaç ki i öldürüldü üne baktım. Kars'ta, zmir'de, Antalya'da, Ankara Balgat'ta... stanbul'u atlayıp sona bıraktım. Bizden 12, onlardan 16 ki i gitmi . Sonra İstanbul'dakilere baktım yok, zmit'in adı bile yok. Sonra, heyecanla, asil korktu um yere baktım, hızlı hızlı okudum, ama yaralananlar arasında da Nilgün Darvino lu yoktu. Sonra hepsini bir daha okudum, yok, evet. Belki de bu gazetede yok diye dü ündüm, aklıma geldi, gittim bir Milliyet aldım. Onda da, yaralananlar arasında yoktu. Zaten yaralananların adını yazıyorlar ama, yaralayan kim yazmıyorlar pek. Önemli de il, adımlı gazetelerde görmeye meraklı olsaydım, ya orospu olurdu ben ya da futbolcu.

Sonra gazeteleri dalgın dalgın katladım, içeri girdim, gi eye yürüdüm, biliyorum hemen nereye gidece imi.

"Bir Üsküdar," dedim.

"Üsküdar'a tren gitmez!" dedi ukala biletçi. "Son durak Haydarpa a."

"Biliyoruz, biliyoruz!" dedim. "Haydarpa a ver"

Gene vermedi. Allah belânı versin senin. Bu sefer de,

"Tam mı, ö renci mi?" dedi.

"Ö renci de ilim artık!" dedim. "Benim adım brahim ener."

"Bana ne senin adından!" dedi, ama suratımı görünce korktu galiba, sustu, bileti verdi.

Kafam bozuldu. Kimseden korkmam ben. Dı arı çıktım, baktım demiryolunun ucundan ne gelen var ne giden. Demin oturdu um banka ba ka uyanıklar oturm lar. Gidip kaldırayım, burada demin ben oturuyordum diyeyim, diye dü ündüm, ama imdi de mez, bakarsın, bir anda tren bekleyen bütün kalabalık hep birlik olup, sana kar ı çıkar. Oturulacak ba ka bir yer var mı diye aranırken birden ben çok korktum: Jandarmalar bana bakıyor.

"Hem erim, saat var mı?" dedi jandarmalardan biri.

"Benim mi?" dedim. "Var benim saatim."

"Kaç?"

"Saat mi? Sekizi be geçiyor," dedim.

Bir ey demediler, aralarında konu arak gittiler. Ben de yoluma devam ettim, ama nereye gidece im? Neyse orada bo bir bank varmı , gittim oturdum. Sonra sabah i lerine giden insanların yaptı ı gibi ben de sigaramı yakıp gazetemi açtım ve dalgın dalgın okuyorum. Memleket haberlerini bitirdikten sonra, karısı, çocukları ve sorumlulukları olan önemli adamların dikkatiyle dı haberleri de okudum; Brejnev ve Carter Türkiye'yi bölü mek üzere gizlice anla mı larsa, her eyi yapabilirler diye dü ündüm. Sonra, Papa'yı da Türkiye'ye onlar yollamı olabilir, diyordum ki, yaniba ima biri oturunca korktum ben.

Gazetemi indirmeden yan gözle baktım ona. Kocaman, bumburu uk elleri var, kalın parmakları var, benimkinden eski pantolonunun üzerinde yorgun duruyor. Suratına da baktım, anladım: Çalı maktan posası çıkmı zavallı, ihtiyar i çi. Acidım. Birkaç yıl sonra ölmezsen, emekli olursan o bütün hayatın da bo yere geçip gitmi olur, ama oralı de il o, hiç ikâyetçi gözüküyor, yolun öbür tarafında bekleyenlere bo bo bakıyor, neredeyse ne eli. O zaman, acaba aklında bir ey mi var, diye dü ündüm, belki de onlarla anla mı tır, hepsi, istasyonda bekleyen herkes belki oyun ediyordur bana. Ür-

perdim. Ama, ihtiyar i çi birden öyle bir esnedi ki, ahma ın teki oldu unu anladım. Ne korkuyorum ben, onlar korksunlar benden. Aklıma gelince rahatladım.

O zaman, ona her eyi anlatabilece im geldi aklıma, belki bir yerlerden babamı bile tanıyordur, çok gezer benim babam, evet, ben o topal piyangocunun o luyum, imdi artık stanbul'a gidiyorum, Üsküdar'a; Nilgün'ü ve bizim çocukları ve beni ne sandıklarını bile anlatabilirim, ama bak, elimdeki gazete imdilik yazmıyor, biliyor musun, bazan bana öyle geliyor ki, bütün bunlar, bizlere oyun etmek isteyen birileri yüzünden oluyor, ama öyle bir ey yapaca im ki bir gün ben, o oyunu da bo a çıkaraca im, evet, imdi, o yapaca im eyin ne oldu unu bilmiyorum, ama hepinizi çok a irtaca imı biliyorum, anlıyor musun? Elimdeki bu gazete de yazacak o zaman, tren bekleyen ve her sabah gittikleri bir i leri oldu u için mutluluk duyan, dünyadan habersiz bu aptallar da anlayacaklar o zaman, biraz a ıracaklar, hatta korkacaklar benden ve demek biz bilmiyormu uz diye dü ünecekler, dernek bo unaymı hepsi, farkında de ilmi iz demek. O gün gelince, yalnız gazeteler de il televizyonlar da söz edecekler benden, anlayacaklar, anlayacaksınız hepiniz.

Dalmı im. Tren geliyormu , acele etmeden elimdeki gazeteyi katladım, rahat rahat aya a kalktım. Sonra Faruk'un elyazısıyla dolu tarih defterine bir baktım, biraz okudum! Saçma! Tarih köleler içindir, hikâyeler uyu uklar için, masallar budala çocuklar için, aptallar, zavallılar, korkaklar için tarih! Defteri yırtmadım bile. Bankın yanındaki çöp tenekesinin dibine atıverdim. Sonra yaptıkları eyleri, yaptıklarını dü ünmeyen insanlar gibi, herkes gibi, sigaramı umursamadan yere attım, aya ımla izmariti de sizler gibi dü ünmeden ezdim. Vagonların kapıları açıldı: Vagonun içinden bana bakan yüzlerce kafa: Sabah i e gidiyorlar, ak am i ten dönüyorlar, sabah i e gidiyorlar, ak am i ten dönüyorlar, sabah i e gidiyorlar, ak am i ten dönüyorlar, zavallılar, bilmiyorlar, bilmiyorlar! Ö renecekler! Ö retece im, ama imdi de il; imdi, peki, ben de

bir i leri olan ve sabah i lerine giden sizler gibi, hepiniz gibi bakın, kalabalık trene biniyorum, aranızda giriyorum.

Vagonun içi kıpır kıpır insan sıcaklı ıyla nemli ve sıcacık!
Korkun benden, korkun artık!

32

Yata ima yatmı bekliyordum. stanbul'a dönmeden elimi öpecekler diye, biraz sonra, elimi öperken benimle konuşacaklar ve beni dinleyecekler diye ba im yastı ima dü mü bekliyordum ki, ben birden a ırdım: Alt kattan gelen bütün gürültüler birden bıçak gibi kesildi! Odalardan odalara geçen ayak seslerini duymuyorum, kapıları kapayıp pencereleri açan tıkırtıları duymuyorum, merdivenlerde, tavanlarda yankılanan konuşmaları hiç duymuyorum ve korkuyorum.

Yataktan kalktım, bastonumu aldım ve birkaç kere yere vurdum, ama sinsi cüce vurdumduymazdır. Birkaç kere daha bastonumu yere vurduktan sonra belki öbürlerinden utanır da duymazlıktan gelemez diye odamdan a ır a ır çıktım, merdivenin ba ında durdum ve gene ba ladım:

"Recep, Recep, çabuk yukarı gel."

A a ıda hiç ses yok.

"Recep, Recep, sana diyorum."

Ne tuhaf ve korkutucu eyimi u sessizlik. Çabuk çabuk odama döndüm, bacaklarım ü üyordu, pencereye gittim, pancurları ittim, a a ı baktım: Bahçede biri telâ lı telâ lı arabaya ko uyor, tanıdım, Metin'mi , arabaya bindi ve beni, Allahım karmakarı ık dü üncelerle bıraktı gitti. Pencereden a a ı bakarak kötü dü üncelere dalmı ım korkuyla, ama çok sürmedi, çünkü az sonra Metin, gitti i hızla geri geldi ve beni a ırttı: Arabadan Metinle birlikte bir de kadın çıktı ve birlikte içeri girdiler: Elindeki çantayı ve uzun e arbını görünce tanıdım o kadını ben: Eczacı hanım, hasta oldu umu söyledikleri zamanlar, elinde daha çok bir erke in eline yakı acak o koca

çantasıyla gelirdi ve kendini bana sevdirmek ve zehirli i nesini gövdeme rahat rahat saplayabilmek için gülümseyerek dil dökerdi: Fatma Hanım, bakınız ate ininiz var, yüre inizi bo yere yoruyorsunuz, bir penisilin i nesi yapayım size, rahat edeceksiniz, niye çekmiyorsunuz, siz bir doktor karı ısınız, bakın burada herkes sizin iyili inizi istiyor. En çok da bu sözden üphelenirdim ve sonunda, ben biraz a layınca beni kendi ate imle rahat bırakıp defolup giderlerdi ve o zaman ben dü ünürdüm: Dü üncelerini zehirleyemedikleri için gövdeni zehirlemek istiyorlar Fatma, dikkat et.

Dikkat ediyorum, korkuyla bekliyorum. Ama bir ey olmadı. Bekledi im ayak sesleri merdivenleri çıkmıyor, a a ıdan gelen sessizlik bozulmuyor. Biraz daha bekledikten sonra mutfak kapısının önünde tıkırtılar duydum ve gene pencereye ko tum. Eczacı kadın elinde çanta, bu sefer tek ba ına dönüyor: Güzel kadının bahçede tuhaf bir yürüyü ü var, genç ve canlı; seyretmeye dalmı ım ki, meraklandırdı beni: Bahçe kapısına birkaç adım kalmı ken birden durdu, elindeki çantayı yere bırakı ve içinden aceleyle bir ey çıkardı, büyük bir mendil ve mendile burnunu silerek a lamaya ba ladı. Birden acıdım o güzel kadına, söyle, ne yaptılar sana, anlat bana, ama birden toparlandı ve mendilini son defa gözlerine de dirdikten sonra çantasını gene eline aldı ve gitti. Bahçe kapısından çıkarken dönüp bir an eve baktı, ama görmedi beni.

Ben merakla penceremde durdum ve dikildim. Sonra meraka dayanamaz olunca öfkelen dim onlara, gidin artık, gidin, çıkın benim dü üncemden, yalnız bırakın beni! Ama hâlâ gelmiyorlar ve hâlâ a a ıda çıt yok. Yata ıma yürüdüm. Merak etme Fatma, birazdan gene ba larlar o çirkin gürültüye, birazdan, arsız ne e, tıkırtılar ba lar gene. Yata ıma girdim, dü ündüm: Birazdan gelecekler, gürültülü gürültülü merdivenleri çıktıktan sonra, Faruk, Nilgün, Metin odama girecekler birazdan ve elime e ilecekler ve o zaman ben, huzur, öfke ve kıskançlıkla dü ünece im: Ne tuhafmı elime e ilen kafanın saçları! Gidiyoruz biz Babaanne, gidiyoruz biz diyecekler o zaman,

ama yakında gene gelece iz. Babaanne, sizi iyi gördük, iyisiniz kendinize daha da dikkat edin, bizi merak etmeyin, gidiyoruz. Sonra bir sessizlik olacak ve bir an bana dikkatle baktıklarını görecek im: Dikkatle, severek, acıyarak ve tuhaf bir ne eyle de. O zaman ölümümü dü ündüklerini ve o dü ündükleri ölümü bana yakı tırdıklarını anlayacak im ve kendimi onlara acındırmaktan korktu um için belki bir aka bile yapmaya çalışacak im o zaman ben ve Recep'e anlayı gösterin Babaanne, deyip beni öfkelenmemi lerse yapacak im da belki o akayı: Bu bastonun tadını biliyor musunuz siz, diyecek im belki, kısa pantolonlarınızı niye giymediniz, diyecek im belki ve kulaklarınızdan tutup imdi duvara çivilerim sizi, diyecek im ve belki de, ama biliyorum, biraz olsun gülümsetmeyecek bu sözler onları, yalnızca ezberledikleri aynı ruhsuz ve saçma ayrıklı sözlerini hatırlamalarına yol açacak ve biraz sustuktan sonra soracaklar:

"Biz gidiyoruz Babaanne, sizin için stanbul'a kime selâm götürelim istersiniz?"

Diyecekler ve birden ben bu soruyu hiç beklemiyormu um gibi a ırıp heyecanlanacak im. Sonra stanbul'u dü ünecek im, yetmi yıl önce stanbul'da bıraktıklarımı, ama ah ne yazık, aldanmayacak im, çünkü biliyorum: Selâhattin'in ansiklopedisine yazdı ı ve istedi i gibi orada günaha girtla nınza kadar batıp oturdu unuzu biliyorum. Ama bazan meraklanırım. So uk kı gecelerinde hatırladıklarım ve cücenin iyi yakamadı ı soba içimi iyi ısıtamamı sa, ben, bir an onların arasında bile olmak isterim, iyi aydınlatılmış sıcak ve ne eli bir odada olmak ister, hayale dalarım ama, hayır, istemiyorum ben günahı! O sıcak ve aydınlık odanın ne esini aklımdan bir türlü çıkaramazsam, sonunda, kı gecesinin ortasında, yata ımdan kalkar, dolabımı açar, bo makaraların altından ve mücevher kutusunun yanından ve diki makinemin kırık i neleriyle elektrik faturalarının durdu u kutudan çıkarır bakarım: Ah ne yazık, hepiniz öldünüz, arkanızdan bütün dünyaya duyurdular, ben de gazetelerden kesip sakladım,

bakın bakın ölüm ilânlarınıza: Vefat: Semiha Esen, eker Fabrikaları daresi Umum Müdürlerinden merhum Halit Cemil Beyin kızları, Vefat: dare meclisi üyemizmi , sevsinler, Mürüvvet Hanımefendi, üstelik en aptalı da buydu; Vefat: eski zenginlerden merhum Adnan Beyin biricik kızı Nihal abla, tabii hatırladım, bak bir tütün tüccarıyla evlenmi sin, üç çocu un, ma allah onbir de torunun olmu , ama sen aslında Behlül'ü severdin, ama o da, ahlâksız Bihter'i severdi, dü ünme Fatma, bak bir tane daha ve bu en sonuncusu, on yıl oluyor galiba, Vefat: Evkaf Nazırı ve Paris sefiri merhum ükrü Pa a'nın kızı ve merhume Türkân ile ükran'ın kızkarde leri, Nigân I ıkçı Hanımefendi, aah Nigân abla, senin de hakkın rahmetine kavu tu unu okur, böylece elimde ölüm ilânları so uk odanın ortasında öyle dururken ben stanbul'da tanıdık kimsenin kalmadı ını anlarım ve sonra dü ünürüm: Hepiniz Selâhattin'in yeryüzüne insin diye yalvarıp yakardığı ve ansiklopedisine yazdı ı cehennemine içine girdiniz, hepiniz stanbul'un çirkin günahlarına battınız ve öldünüz ve beton apartmanlar, fabrika bacalan, plastik kokulan ve lâ im borulan arasına gömüldünüz, ne korkunç! Bunu dü ününce tuhaf bir korkunun huzurunu duyanm ve so uk kı gecesinde canım yorganımın sıcaklı ını istedi i için yata ima dönerim ve dü üncelerim beni yordu u için uyumak, unutmak isterim: stanbul'da selâm söyleyece im kimse yokmu , evet.

Gelsinler de, sorsunlar da, bu sefer a ınıp heyecanlanmadan bu cevabı hemen yapı tırıvereyim diye bekliyorum, ama hâlâ a a ıda çıt yok. Yata ımdan kalktım, masanın üzerindeki saate baktım, sabahın onu olmu ! Nerede kaldılar? Gittim pencereden ba ımı uzattım: Metin'in hemen oraya bıraktı ı araba oldu u yerde duruyor, sonra aklıma geldi: Mutfak kapısının orada haftalardır kıpırdamadan duran a ustosböceğinin cırcırlarını da duymuyorum artık: Sessizlikten korkuyorum! Sonra, az önce gelen eczacı kadını biraz dü ündüm, ama onu hiçbir eye ba layamadım ve aklıma gene cücenin anlattı ı geldi, onlan ba ına toplamı tır ve fisıldayarak suçu ve günahı

anlatıyordun Hemen odamdan çıktım, merdivenlerin başına gittim ve bastonumu yere vurarak seslendim.

"Recep, Recep, hemen yukarı gel."

Ama nedense bu sefer biliyordum gelmeyeceğini, bastonumu boğazına vurduğunu ve ihtiyar sesimi boğazına zorladı mı biliyordum, ama bir daha seslendim ve seslenirken tuhaf bir duyguya kapıldım, ürperdim: Sanki bana haber vermeden ve bir daha geri dönmemesine hepsi çıkıp gitmişler de ben de evde yapayalnız kalmışım! Biraz korktum ve unutmak için yeniden başına seslendim, ama bu sefer o tuhaf duyguya daha da çok kapıldım. Sanki dünyada hiç kimse kalmamış, ne bir insan, ne bir kuş, ne de arsız bir köpek, circırlarıyla bana sıcak ve zamanı hatırlatacak bir böcek bile yok sanki: Zaman durmuş ve bir tek ben kalmışım ve iktidare kapılan umutsuz sesim bir daha boğazına, boğazına sesleniyor ve bastonum çaresizlikle yere, yere vuruyor ve kimse sanki duymuyor beni: Yalnızca terk edilmiş koltuklar, sandalyeler, üstleri ağır ağır toz tutan masalar, kapalı kapılar, kendi kendilerine çitirdayan, umutsuz emelyalar; ölümün senin Selâhattin! Allahım, korktum ve düğünümün de emelyalar gibi kaskatı kesilip, bir buz parçası gibi renksiz kokusuz kalacağını ve sonsuza kadar burada hiçbir şey duymadan dikileceğimi sandım. Sonra birden aklıma geldi, başına inip zamanı ve hareketi bulmak istedim ve kendimi zorlayarak merdivenden dört basamak başına indim, ama başım dönünce gözüm korktu: Daha onbeş basamak var, inemezsin Fatma, düğünün! Basamaların üzerinde telâhla, ama ağır ağır geri döndüm ve yukarı çıkarken, sırtımı ürpertici sessizliğin dönmüşken, ne elenmek ve unutmak istedim: İmdi gelir elini operler Fatma, korkma.

Odamın kapisına vardımda korkmuyordum, ama ne eyi de bulamıyordum: Selâhattin duvardaki resminden bana beni korkutmak için bakıyordu, ama hiçbir şey duymuyordum, sanki kokuyu da, ısıyı da, tadı da, dokunuşu da kaybetmiştim artık. Sonra yedi küçük adım daha attım, yatağıma vardım,

kenarına oturdum ve daha sonra kendimi bırakınca gövdem somyanın arkalı na yaslandı ve yerdeki haliya bakarak dü üncemin bo lu unu ve tekrarını gördüm ve sıkıldım: Ben ve bo dü ünçe hâlâ bo lu un içinde öylece duruyorum. Sonra yata a iyice uzandım ve ba im yastı a dü erken vakit tamam mı diye dü ündüm, geliyorlar mı, elimi öpmek için kapıdan giriyorlar mı; allahaismarladık Babaanne, allahaismarladık Babaanne, hazır mısın? Merdivenlerde bir ses ve a a ıda hâlâ tıkırtı yoktu ve meraklanmaktan korktu um için hazır olmadı mı dü ündüm, beklemem gerekti ini, tıpkı sessiz kimsesiz kı gecelerinde yaptı m gibi zamanı dilim dilim bir portakal gibi bölmem gerekti ini dü ündüm ve yorganımı üstüme çekip bekledim.

Böyle beklerken bir dü üncenin gelip takılaca ını biliyorum. Hangisi? çi dı na çıkarılmı bir eldiven gibi bilincim kendi için bana göstere istiyorum: Demek sen buymu sun Fatma, diyeyim sonunda, dı ının biçimi aynaya vurmu da tersyüz olmu gibiyim için! a ırayım, unutayım, meraklanayım: Gelip gelip seyrettikleri, ak am yeme i için merdivenden a a ı indirdikleri ve biraz sonra elini öpecekleri eyse benim dı m, için hangisi diye bazan ben meraklanırım. Tıp tıp atan yüre im ve akarsu üzerinde kâ ittan kayık gibi dü üncelerim ve ba ka nedir? Tuhaf ey! Bazan uykuyla uyanıklık arasında, karanlıkta karı tırır ve tatlı bir telâ la meraklanırım: Sanki için. dı m olmu , dı m da için ve ben hangisiyim sessiz karanlıkta bulamıyorum. Elim kedi gibi sessizce uzatır ı ı ı yakanm, yata ın so uk demirine dokunur bulmaya çalı ırım, ama so uk demir beni alır so uk bir kı gecesine bırakır: Ben neredeyim? nsan bazan bunu bile bilemez diye dü ünürüm. Yetmi yıl aynı evde oturan bir insan bunu da karı tırıyorsa, evet, ben gene dü ünüyor ve karar veriyorum ki, bizim tüketti imizi sandı ımız hayat denilen ey, tuhaf ve anla ılmaz bir ey ve kimse kendi hayatının bile neden öyle oldu unu bilemiyor. Durup durup bekliyorsun ve o, bir yerden bir yere, neden kimse bilmeden, öyle giderken, sen kendi hayatın

içinde, nereden nereye gitti ine ili kin birçok dü ünçe dü ünüyorsun; yanlı ı, do rusu olmayan ve bir sonucu bile olmayan, tuhaf dü ünceler derken bir bakıyorsun, yolculuk burada bitti Fatma, haydi in bakalım! Önce o aya ımı, sonra bu aya ımı atar, ben faytondan inerim. ki adım atar, sonra döner faytona bakarım. Bu muydu içinde sallaya sallaya bizi gezdiren ey? Buymu . Sonu geldi inde demek ben öyle dü ünece im: Buymu , ben bir ey anlamadım, ama yeniden ba lamak isterim. Ama izin yoktur ki! Haydi bakalım, derler, imdi artık buradayız, öte taraftayız, imdi artık ona yeniden binemezsin, ona yeniden ba layamazsın imdi. Ve arabacı kamçısını aklatıp atlarıyla uzakla ırken arabanın arkasından bakan ben a lamak isterim: Demek bir daha ba layamıyorum anne demek bir daha yok! Ama sonra insan yeniden ba layabilmeli diye isyanla dü ünürüm, tıpkı bir küçük kız bütün ömrü boyunca istiyorsa bir küçük günahsız kız olarak kalabilmeli diye dü ündü üm gibi, insan yeniden ba layabilmeli diye söylenirim ve o zaman aklıma Nigân, Türkân ve ükran'ın bana okudukları o kitaplar ve annemle arabayla yaptığımız o dönü yolculu u gelir ve tuhaf bir kederle ne elenirim.

O sabah annem beni ükrü Pa alara götürmü tü ve beni onlara teslim etmeden önce, arabada her seferinde dedi i gibi, bak Fatma, demi ti, ak amüstü seni almaya geldi im zaman sakın gene a lamaya ba lama olur mu, yoksa bu son geli imiz olur demi ti, ama ben annemin bana öyle dedi ini çabuk unutmu um, bütün gün boyunca Nigân, Türkân ve ükran'la oynarken ve benden ne kadar akıllı ve güzel onlara hayran hayran bakarken ben annemin bana öyle dedi ini unutmu tum, çünkü piyanoyu ne güzel çalıyorlardı ve topal arabacıyı ve Ayvaz'ı ne güzel taklit ediyorlardı ve sonra babalarını bile taklit ettiler de ben çok a ırdım ve onlar gibi gülmeye ancak sonra cesaret edebildim, ö leden sonra da iirler söylemi lerd, Fransa'ya gitmi ler, fransızca biliyorlar, ama sonra, her seferinde yaptıkları gibi bir de türkçe kitap çıkarmı lardı ve çeviri kitabı elden ele dola tırarak oku-

mu lardı ve dinlemek öyle güzeldi ki o kitabı ben annemin bana öyle dedi ini unutmum ve sonra birden annemi karımda görünce eve dönü vaktinin geldi ini anlayarak a lamaya ba lamı tim ve o zaman annem bana çok sert bakmı tı, ama ben annemin sabah arabada bana söyledi i eyi hâlâ hatırlayamıyordum, üstelik yalnız eve dönme vakti geldi diye de il, annem bana sert bakıyor diye a lıyordum ki, ükran, Nigân ve Türkân'ın annesi bana acımı tı ve demi ti ki, haydi kızlar ona eker getirin demi ti ve annem çok mahcubum efendim derken, onların anneleri, ne olacak di-yordu ki, Nigân gümü kâsede eker getirdi ve susayım artık diye herkes bana bakarken uzanıp almadım ve hayır, dedim bunu de il onu istiyorum, dedim, o zaman, nedir senin is-tedi in, dediler ve annem de, yeter artık Fatma, derken ben birden bütün cesaretimi toplayıp, o kitabı, dedim, ama a - lamaktan hangisi oldu unu söyleyemedi im için ükran annesinden izin alıp kitapları getirdi ve o zaman annem, efendim bu kitaplar bu kıza göre olmasa gerek, dedi, üstelik o okumayı da sevmez, derken o, ben kitapların kapa ına göz ucuyla baktım, Monte Cristo, Xavier de Montepin ve Paul de Kock vardı, ama benim istedi im ö leden sonra bana okudukları Hikâye-i Robenson'du ve alabilir miyim, dedim ve annem gene de çok mahcup olurken onların annesi peki kızım, dedi, sende kalabilir, ama kaybetme, ükrü Pa a'nındır ve o zaman ben sustum ve elimde kitap uslu uslu gidip arabaya oturdum.

Eve dönü yolunda kar ısında otururken annemin yüzüne bakmaktan korkuyordum: A lamaktan kızarmı gözlerim arabanın arkasında bıraktı ı yolda ve ükrü Pa a'ların hâlâ gözükken kona ının pencerelerindeydi ki, annem birden bana ba ırarak, ımarık bir kız oldu umu söyledi. Öfkesini ala-mamı olacak ki, bir süre daha söylendikten sonra ekledi: Gelecek hafta ükrü Pa alar'ın kona ına gidemeyecektim. O zaman annemin yüzüne bakınca bunu beni a latmak için söyledi ini dü ündüm, çünkü ba ka zamanlarda böyle sözler

beni aglatırdı, ama a lamadım. Tuhaf bir sevinç ve huzur duyuyordum çünkü, nedenini, çok sonraları burada yata ımda yatarken dü üne dü üne buldu um bir rahatlık sarmı tı içimi: Çok sonraları, elimdeki o kitap yüzündendi diye dü ün mü tüm, o kitabın kapa ına bakıyor, dü ünüyordum: çin- dekilerin bir kısmını sırayla Nigân, Türkân, ükran, o gün bana okumu lardı; hepsini anlayamamı tım, bana karı ık bir kitap gibi gelmi ti, ama gene de bazı olayları çıkarabilmi tim: Bir ngiliz, gemisi battı ı için yıllarca bir ıssız adada yapayalnız ya amı tı, hayır, yapayalnız de il, çünkü yıllar sonra buldu u bir u a ı vardı, ama gene de çok tuhaftı. Yıllarca ba ka kimseyi görmeden yapayalnız ya ayan o insanla u a ını dü ünme k çok tuhaftı, ama araba bir o yana bir bu yana sallanırken, bana gittikçe daha çok huzur veren ey bu de ildi, biliyorum, ba ka bir ey vardı. Evet, annem bana ka larını çatmıyordu, dahası, pencereden ileriye de il, hep ho landı ım gibi geriye bakıyordum, artık gözükmeyen ükrü Pa alar'ın kona ına de il, ama arkada bıraktı ımız yola, dü ünmesi çok güzel olan geçmi e bakıyordum, ama asıl güzel olan ey, elimde tuttu um o kitap yüzünden o karmakarı ık geçmi i belki evde yeniden ya ayabilece imi hissetmemdi. Sabırsız ve dirençsiz bakı ım evde kitabın anla ılmaz sayfaları arasında belki bo ubo una gazinecekti, ama gezinirken gezinirken gelecek hafta gidemeyece im ükrü Pa alar'ın evini, orada yaptık- larımızı urasından, burasından hatırlayacaktım. Çünkü çok sonraları, burada yata ımda yatarken dü ündü üm gibi: Hayata, o bir seferlik araba yolculu una bitince yeniden ba layamazsın, ama elinde bir kitap varsa, ne kadar karı ık ve anla ılmaz olursa olsun, o kitap, bitti i zaman, anla ılmaz olan eyi ve hayatı yeniden anlayabilmek için istersen ba a dönüp biten kitabı yeniden okuyabilirsin, de il mi Fatma?

1980- 1983

SON